Finanšu ministrija

NACIONĀLAIS ATTĪSTĪBAS PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Savienības struktūrfondi un Kohēzijas fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

DARBĪBAS PROGRAMMA LATVIJAI 2021.–2027.GADAM

STRATĒĢISKAIS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

VIDES PĀRSKATS

Latvijas Republikas Finanšu ministrija

Rīga, 2020.gada decembris

Uzziņa

Nosaukums valsts valodā(-ās)	Darbības programma Latvijai 2021.–2027.gadam
Nosaukums angļu valodā	Operational Programme for Latvia 2021-2027
Pasūtītājs	Latvijas Republikas Finanšu ministrija
Izstrādātājs	SIA "Grupa93" Kontaktpersona: M.Nikmane, marita@g93.lv
Līgums	16.07.2020. līgums Nr. FM2020/38 (TP IZV)
Pamatojums	Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu" Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumi Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums"
Iesaistītās institūcijas	Vides pārraudzības valsts birojs
Versija	2.versija
Datums	*18.12.2020.*

Apzīmējumi

AER – atjaunojamie energoresursi

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija

BNA – bioloģiski noārdāmie atkritumi

CE – cilvēku ekvivalents

CH_4 – metāns

CO – oglekļa monoksīds

CO_2 – oglekļa dioksīds

Darbības programma – Darbības programma Latvijai 2021.–2027.gadam

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

D pielikums – Eiropas Komisijas 2019.gada ziņojums par Latviju, D pielikums. Investīciju pamatnostādnes Latvijai par kohēzijas politikas finansējumu 2021. – 2027.gadam

Darbības programma jeb DP2027 – ES fondu darbības programma 2021. – 2027.gadam

EK – Eiropas Komisija

ESAO – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija

ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ES – Eiropas Savienība

ESF+ – Eiropas Sociālais fonds, Eiropas Sociālais fonda nosaukums 2021. – 2027.gada ES finansēšanas periodā

ESF+ regula – Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) priekšlikums par Eiropas Sociālo fondu Plus (COM/2018/382 final)

ESI fondi – ES struktūrfondi – Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds, Kohēzijas fonds un Eiropas Jūrlietu un Zivsaimniecības fonds

HFC – fluorogļūdeņraži

IAS –- Ilgtermiņa attīstības stratēģija

ĪADT – īpaši aizsargājamā dabas teritorija

KF– Kohēzijas fonds

Latvija2030 vai LIAS2030 – Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

LR – Latvijas Republika

LVĢMC – VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”

NAP2027 – Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam

NATURA 2000 – Eiropas nozīmes aizsargājama dabas teritorija (*NATURA 2000*)

NMGOS – nemetāna gaistošie organiskie savienojumi

NO_x – slāpekļa oksīdi

N_2O – vienvērtīgā slāpekļa oksīds

OMA– oglekļa mazietilpīga attīstība

PFC – perfluorogļūdeņraži

$PM_{2,5}$ – daļiņas ar diametru <2,5 µm

PM_{10} – daļiņas ar diametru <10 µm

TEN-T – Eiropas transporta tīkls (Trans-European Transport Network)

TPF – Taisnīgas pārkārtošanās fonds

SAM – specifiskais atbalsta mērķis – "konkrēts mērķis" ir rezultāts, kura panākšanu konkrētos valsts vai reģiona apstākļos veicinās, īstenojot ieguldījumu prioritāti vai ES prioritāti un veicot darbības vai pasākumus

SEG – siltumnīcefekta gāzes

SF_6 – sēra heksafluorīds

SIVN – stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

SO_2 – sēra dioksīds

UBA – upju baseinu apgabals

UBAAP – upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns

ŪO – ūdensobjekts

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Vides pārskats – ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma ietvaros sagatavots dokuments, kurā aprakstīta, novērtēta plānošanas dokumenta, tā iespējamo alternatīvu īstenošanas ietekme uz vidi un aprakstīti pasākumi negatīvās ietekmes mazināšanai un monitoringam

VPVB vai Birojs – Vides pārraudzības valsts birojs

VŪO – virszemes ūdensobjekts

VVD – Valsts vides dienests

ZIZIMM - zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība

Saturs

Ievads 6
1. Plānošanas dokumenta kopsavilkums un saistība ar citiem plānošanas dokumentiem 7
1.1. Darbības programma, tās mērķi un prioritātes 7
1.2. Darbības programmas saistība ar citiem plānošanas dokumentiem 10
2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra, iesaistītās institūcijas un sabiedrības 18
2.1. Vides pārskata izstrādes principi, etapi un metodika 18
2.2. Sabiedrības līdzdalība 23
3. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi 24
3.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi 24
3.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi 27
4. Ar plānošanas dokumentu saistītie vides aspekti 29
5. Esošās situācijas raksturojums, ietekmētās teritorijas un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots 30
5.1. Dabas resursi un dabas vērtības 30
5.1.1. Dabas resursi 30
5.1.2. Bioloģiskā daudzveidība, dabas vērtības un ainavas 36
5.2. Vides kvalitāte un to ietekmējošie faktori 40
5.2.1. SEG emisijas 40
5.2.2. Gaisa kvalitāte 46
5.2.3. Virszemes ūdeņu kvalitāte 50
5.2.4. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas 54
5.2.5. Atkritumu apsaimniekošana 55
6. Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums 59
6.1. Būtiskās ietekmes vērtējums 59
6.2. Ietekmju mijiedarbības, kumulatīvās ietekmes 81
6.3. Pārrobežu ietekme 82
6.4. Alternatīvas, to vērtējums 83
7. Iespējamie kompensēšanas pasākumi 84
8. Risinājumi negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai 85
9. Vides monitorings un pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai 88
10. Kopsavilkums 90
Pielikumi 95
1. pielikums Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi 95
2. pielikums Darbības programmas ietekmes uz vidi aspekti 104
3. pielikums Darbības programmas ietekmes uz vidi novērtējuma apkopojums 109
4. pielikums Pārskats par saņemtajiem priekšlikumiem, to izvērtējumu, komentāriem un informācija par to ņemšanu vērā vai noraidīšanu 116
5. pielikums Atsauksmju kopijas 124
6. pielikums Paziņojuma publikācijas laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" kopija 142

IEVADS

"Darbības programma Latvijai 2021.–2027.gadam" ir valsts vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā, kas izstrādāta, pamatojoties uz Nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027.gadam identificētajām tautsaimniecības vajadzībām un noteiktajiem uzdevumiem.

Saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" nosacījumiem Darbības programma ir plānošanas dokuments, kam ir nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu.

SIVN mērķis ir apzināt Darbības programmas un tā realizācijas pasākumu ietekmi uz vidi, veicināt sabiedrības līdzdalību vides pārskata sagatavošanā, iesaistīt sabiedrību vides pārskata apspriešanā un konsultācijās, kā arī ņemt vērā vides pārskata un tā apspriešanas rezultātus plānošanas dokumenta sagatavošanā un izmantot lēmumu pieņemšanai.

SIVN ietvaros ir sagatavots vides pārskats. Vides pārskata izstrādes saturu nosaka Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumi Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums". SIVN procesā un Vides pārskata izstrādē ir ņemti valsts vides institūciju: Vides pārraudzības valsts biroja, Dabas aizsardzības pārvaldes, Vides valsts dienesta un Veselības inspekcijas ieteikumi attiecībā uz vides pārskata detalizācijas pakāpi un saturu.

Darbības programmas SIVN vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana notika no 2020.gada 3.novembra līdz 2020.gada 2.decembrim. Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika neklātienes formā (attālināti) laika posmā no 2020.gada 23.novembra līdz 2020.gada 27.novembrim, tiešsaistes videokonference – 2020.gada 27.novembrī plkst. 10.00.

Vides pārskata projekta precizētajā redakcijā ir iekļauti tā sabiedriskās apspriešanas rezultāti, tostarp atsauksmēs par vides pārskatu sniegtie priekšlikumi un rekomendācijas.

Plānošanas dokumentu "Darbības programma Latvijai 2021.–2027.gadam" ir izstrādājusi Latvijas Republikas Finanšu ministrija. Pamatojoties uz savstarpēji noslēgto līgumu ar Finanšu ministriju, stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu veic un tā ietvaros vides pārskatu ir izstrādājusi SIA "Grupa93".

1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA KOPSAVILKUMS UN SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

1.1. Darbības programma, tās mērķi un prioritātes

Darbības programma ir nacionāla līmeņa plānošanas dokuments, kas apkopo Latvijas intereses un Latvijas pozīcijas par Eiropas Komisijas priekšlikumiem ES budžeta ietvaram pēc 2020.gada un plāno investīcijas Latvijai piešķirtā ESF+, ERAF, KF un TPF finansējuma ietvaros daudzgadu periodā 2021. – 2027.gadam.

Nākamā ES fondu plānošanas perioda laicīga uzsākšana ir augsta politiska prioritāte gan ES līmenī, gan Latvijā. Eiropas Komisija jau 2018.gada 29.maijā un 30.maijā ir publicējusi priekšlikumus ES budžeta ietvaram pēc 2020.gada[1] un uzsākusi sarunas ar dalībvalstīm par darbības programmu saturu.

Paralēli notiek vienošanās par kopējo ES budžeta ietvaru un sektorālo regulējumu, sarunu process starp Eiropas Komisiju un Latviju par ieguldījumu prioritātēm, kā arī nacionālo plānošanas dokumentu izstrāde.

Eiropas Komisijas redzējums par Latvijas investīciju vajadzībām Kohēzijas politikā ir publicēts 2019.gada 27.februāra Ziņojumā par Latviju[2]. Tajā ir iekļautas Investīciju pamatnostādnes Latvijai par Kohēzijas politikas finansējumu 2021. – 2027.gadam (D pielikums), kas pauž Eiropas Komisijas sākotnējo pozīciju sarunām ar Latviju par darbības programmas saturu un ir pamats dialogam starp Latviju un Eiropas Komisijas institūcijām.

Darbības programma ir izstrādāta, pamatojoties uz Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027.gadam[3] identificētajām tautsaimniecības vajadzībām un noteiktajiem uzdevumiem[4].

Darbības programmu ir izstrādājusi Latvijas Republikas Finanšu ministrija, kas ir atbildīgā ministrija par Kohēzijas politikas regulējuma saturiskajiem elementiem. Savukārt, Ārlietu ministrija ir atbildīgā ministrija par Latvijas nacionālās pozīcijas izstrādi par Eiropas Savienības daudzgadu budžetu pēc 2020.gada[5].

ES līderu sanāksmē 2020.gada jūlijā panāktā vienošanās paredz, ka Latvijas ekonomikas attīstībai nākamo septiņu gadu laikā būs pieejami gandrīz 10,5 miljardi *euro*. No tiem 4,63 miljardi *euro* atvēlēti Kohēzijas politikas programmām (ESF+, KF, ERAF), savukārt

---

[1] 2018. gada 29. un 30. maijā Eiropas Komisija izplatīja normatīvo aktu priekšlikumus par ES atbalstu reģionālajai attīstībai un kohēzijai (https://ec.europa.eu/commission/publications/regional-development-and-cohesion_en) un ieguldījumos cilvēkos, sociālajā kohēzijā un vērtībās (http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=9114)

[2] 2019. gada ziņojums par Latviju. Pavaddokuments dokumentam "Komisijas paziņojums Eiropas parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai un Eurogrupai. 2019. gada Eiropas pusgads - novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf

[3] Nacionālais attīstības plāns 201.-2027.gadam https://www.pkc.gov.lv/index.php/lv/nap2027

[4] Par Ministru kabineta 2020.gada 25.februāra sēdes protokollēmumu (prot. Nr.8 33.§) "Plāna projekts "Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.gadam"" pielikums "NAP indikatīvais finansējums" http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40484151&mode=mk&date=2020-02-25

[5] ES fondu mājas lapa. https://www.esfondi.lv/es-fondi-2021---2027

aptuveni 198 miljoni *euro* – TPF programmām. Lai vienošanās par daudzgadu budžetu stātos spēkā, nepieciešams atbalsts no Eiropas Parlamenta[6].

Visu iesaistīto pušu mērķis ir panākt, ka 2021.gada sākumā ir apstiprināts normatīvais regulējums un dalībvalstis var uzsākt nākamā perioda ES fondu ieguldījumus *un izvairīties no nozīmīgiem investīciju pārrāvumiem*.

Darbības programmas virsmērķis – darbības programma kā nozīmīga investīciju platforma zināšanās balstītai ekonomikas transformācijai uz zaļām tehnoloģijām un inovācijām.

Darbības programmas struktūru, politikas mērķus, specifiskos atbalsta mērķus, plānoto investīciju jomas, ieguldījumu priekšnosacījumus un to kritērijus nosaka ES normatīvais regulējums. Darbības programmā ES fondu ieguldījumi plānoti, ņemot vērā ES normatīvo regulējumu, grupējot Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027.gadam ietvertos veicamos pasākumus.

Darbības programmā ieguldījumi plānoti arī jau uzsākto strukturālo reformu īstenošanai, kā arī administratīvi teritoriālajai reformai, kas ir priekšnosacījums tālākai reģionu izaugsmei un iedzīvotāju aizplūšanas apturēšanai.

Darbības programmā ietverts tās stratēģijas izklāsts (galvenās problēmas un politikas risinājumi), prioritātes, izņemot tehnisko palīdzību, katram politikas mērķim un Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijām, iznākuma un rezultātu rādītāji, informācija par dalījumu par intervences kategorijām prioritātes līmenī, finanšu plāns, t.sk., finanšu apropriācijas pa gadiem un kopējā finanšu apropriācija pa fondiem un valsts līdzfinansējums, kā arī informācija par ieguldījumu priekšnosacījumiem, programmā iesaistītajām iestādēm, partnerību, publicitāti un komunikāciju, vienas vienības izmaksu, vienreizējo maksājumu un vienotu likmju izmantošana, un finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām.

Darbības programma ietver politikas mērķus, prioritātes un specifiskos atbalsta mērķus (SAM) (skat.1.tabulu). Katram SAM Darbības programmā sniegts atbalstāmo darbību izklāsts.

1. tabula Darbības programma: politikas mērķi, prioritātes un specifiskie atbalsta mērķi

Prioritāte	**Specifiskais atbalsta mērķis (SAM)**
1.politikas mērķis "Viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas"	
1.1."Pētniecība un prasmes"	1.1.1.SAM:"Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana kopējā P&A sistēmā"
	1.1.2.SAM:"Prasmju attīstīšana viedās specializācijas, industriālās pārejas un uzņēmējdarbības veicināšanai"
1.2."Atbalsts uzņēmējdarbībai"	1.2.1.SAM:"Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana uzņēmumiem"
	1.2.2.SAM:"Izmantot digitalizācijas priekšrocības uzņēmējdarbības attīstībai"

[6] Finanšu ministrijas mājas lapa. https://www.fm.gov.lv/lv/aktualitates/jaunumi/es_fondi/62609-aicina-piedalities-es-fondu-darbibas-programmas-projekta-2021-2027-gadam-sabiedriskaja-apspriesana

Prioritāte	**Specifiskais atbalsta mērķis (SAM)**
	1.2.3.SAM:"Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVU, tai skaitā caur produktivitāti veicinošām investīcijām"
1.3."Digitalizācija"	1.3.1.SAM:"Izmantot digitalizācijas priekšrocības pilsoņiem, uzņēmumiem un valdībām"
2. politikas mērķis "Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, "zaļas" un "zilas" investīcijas, aprites ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību"	
2.1. "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām"	2.1.1.SAM:"Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana"
	2.1.2.SAM:"Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana"
	2.1.3.SAM "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām"
2.2. "Vides aizsardzība un attīstība"	2.2.1.SAM:"Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību"
	2.2.2.SAM:"Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana"
	2.2.3.SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu"
2.3. "Ilgtspējīga mobilitāte"	2.3.1.SAM:"Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās"
3.politikas mērķis "Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību"	
3.1."Digitālā savienojamība"	3.1.1.SAM "Uzlabot digitālo savienotību"
3.2."Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra"	3.2.1.SAM:"Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteliģentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru"
	3.2.2.SAM:"Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, inteliģentu un intermodālu mobilitāti nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti"
4.politikas mērķis "Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru"	
4.1."Veselības veicināšana un aprūpe"	4.1.1.SAM:"Nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi veselības aprūpei un stiprināt veselības sistēmu"
	4.1.2.SAM:"Veicināt darba ņēmēju, darba devēju un uzņēmumu pielāgošanos pārmaiņām, aktīvu un veselīgu novecošanos, kā arī veicināt veselīgu un labi pielāgotu darba vidi veselības risku novēršanai"
	4.1.3.SAM:"Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem veselības aprūpes pakalpojumiem, uzlabojot veselības aprūpes sistēmu efektivitāti un izturētspēju"
4.2."Izglītība, prasmes un mūžizglītība"	4.2.1.SAM:"Uzlabot piekļuvi iekļaujošiem un kvalitatīviem pakalpojumiem izglītībā, mācībās un mūžizglītībā, attīstot infrastruktūru, tostarp stiprinot tālmācību, tiešsaistes izglītību un mācības"
	4.2.2.SAM:"Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, efektivitāti un atbilstību darba tirgum, lai atbalstītu pamatprasmju, tostarp, digitālo prasmju apguvi"

Prioritāte	**Specifiskais atbalsta mērķis (SAM)**
	4.2.3.SAM:"Veicināt vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai un mācībām un to pabeigšanu, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, sākot no agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes līdz pat vispārējai, profesionālajai un augstākajai izglītībai, kā arī pieaugušo izglītībā un mācībās, tostarp veicinot mācību mobilitāti visiem"
	4.2.4.SAM:"Veicināt mūžizglītību, jo īpaši paredzot elastīgas kvalifikācijas paaugstināšanas un pārkvalificēšanās iespējas visiem, ņemot vērā digitālās prasmes, labāk paredzot pārmaiņas un jaunas prasības pēc prasmēm, kas balstītas uz darba tirgus vajadzībām, atvieglojot karjeras maiņu un veicinot profesionālo mobilitāti"
4.3."Nodarbinātība un sociālā iekļaušana"	4.3.1.SAM:"Veicināt sociāli atstumto kopienu, migrantu un nelabvēlīgā situācijā esošo grupu sociāli ekonomisko integrāciju, izmantojot integrētus pasākumus, tostarp mājokļu un sociālo pakalpojumu jomā"
	4.3.2.SAM:"Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās"
	4.3.3.SAM:"Uzlabot visu darba meklētāju, jo īpaši jauniešu, ilgstošo bezdarbnieku un nelabvēlīgā situācijā esošu grupu, kā arī neaktīvo personu piekļuvi nodarbinātībai, veicināt pašnodarbinātību un sociālo ekonomiku"
	4.3.4.SAM:"Sekmēt aktīvu iekļaušanu, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas un aktīvu līdzdalību, kā arī uzlabotu nodarbināmību"
	4.3.5.SAM:"Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem pakalpojumiem; pilnveidot sociālās aizsardzības sistēmas, tostarp veicināt sociālās aizsardzības pieejamību; uzlabot ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu pieejamību, efektivitāti un izturētspēju"
	4.3.6.SAM:"Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku, tostarp vistrūcīgāko un bērnu, sociālo integrāciju"
5.politikas mērķis "Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa - pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīga un integrēta attīstība ar vietējo iniciatīvu palīdzību"	
5.1."Reģionu līdzsvarota attīstība"	5.1.1. SAM:"Integrētās sociāli ekonomiskās attīstības un drošas vides veicināšana pilsētās un to funkcionālajās teritorijās"
Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas	
6.1."Pāreja uz klimatneitralitāti"	6.1.1.SAM:" Pārejas uz klimatneitrālitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos"

Darbības programma ir pieejama tīmekļvietnēs www.fm.gov.lv un www.esfondi.lv.

Darbības programmu apstiprina Ministru kabinets.

1.2. Darbības programmas saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Darbības programma ir tieši saistīta ar Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2021. – 2027.gadam un Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam.

Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. Darbības programma, sekmējot Latvijas nacionālā attīstības plāna 2021. – 2027.gadam ieviešanu, sekmē arī Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam vīzijas sasniegšanu:

- 2030. gadā Latvija būs plaukstoša aktīvu un atbildīgu pilsoņu valsts. Ikviens varēs justies drošs un piederīgs Latvijai, šeit katrs varēs īstenot savus mērķus. Nācijas stiprums sakņosies mantotajās, iepazītajās un jaunradītajās kultūras un garīgajās vērtībās, latviešu valodas bagātībā un citu valodu zināšanās. Tas vienos sabiedrību jaunu, daudzveidīgu un neatkārtojamu vērtību radīšanai ekonomikā, zinātnē un kultūrā, kuras novērtēs, pazīs un cienīs arī ārpus Latvijas;
- Rīga būs nozīmīgs kultūras, tūrisma un biznesa centrs Eiropā. Pilsētu un lauku partnerība nodrošinās augstu dzīves kvalitāti visā Latvijas teritorijā;
- Latvija – mūsu mājas – zaļa un sakopta, radoša un ērti sasniedzama vieta pasaules telpā, par kuras ilgtspējīgu attīstību mēs esam atbildīgi nākamo paaudžu priekšā.

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam. NAP2027 vīzijā uzsvērts, ka valstī sagaidāmās pārmaiņas ir savstarpēji nesaraujami saistītas pārmaiņas tehnoloģijās, valsts pārvaldē, sabiedrības organizācijā dažādās nozarēs, un valsts attiecībās ar iedzīvotājiem. Pārmaiņu centrā noliekot cilvēku, tās ir pārmaiņas arī katram Latvijas cilvēkam.

NAP2027 vīzija iezīmē fundamentālās pārmaiņas un izaugsmi četros virzienos: *vienlīdzīgas tiesības, dzīves kvalitāte, zināšanu sabiedrība un atbildīga Latvija.* NAP2027 nosaka stratēģiskos mērķus, ko Latvijā apņemamies sasniegt līdz 2027.gadam, iezīmē nozaru politiku virzienus un galvenās reformas, kā arī publisko investīciju virzienus valsts budžeta, ES fondu un citu finanšu instrumentu ieguldījumiem Latvijā.

NAP2027 ietvaru veido četri stratēģiskie mērķi, kuri ievirza politiku nākamajiem septiņiem gadiem: v*ienlīdzīgas iespējas, produktivitāte un ienākumi, sociālā uzticēšanās* un *reģionālā attīstība*. Stratēģiskajiem mērķiem ir pakārtotas sešas prioritātes: *Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki, Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei, Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība, Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība, Kultūra un sports aktīvai un pilnvērtīgai dzīvei* un *Vienota, droša un atvērta sabiedrība.* Katrai prioritātei izvirzīts mērķis, noteikti rīcības virzieni, rīcības virziena mērķa indikatori un rīcības virziena uzdevumi.

Vienlaikus ar Darbības programmas izstrādi notiek *nozaru plānošanas dokumentu izstrāde.* To apstiprināšana plānota līdz 2020.gada beigām vai 2021.gada 1.ceturksnī. Nozaru plānošanas dokumentu izstrāde ir priekšnosacījums ieguldījumu piesaistei Darbības programmas īstenošanai (skat.2.tabulu).

2.tabula Ar Darbības programmu saistītie būtiskākie nozaru plānošanas dokumenti[7]

Ieguldījumu priekšnosacījums	**Nozares plānošanas dokuments**
Viedās specializācijas stratēģija	Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027.gadam (NIP) (EM) - notikusi publiskā apspriede, 2.07.2020. izsludināts VSS, plānots apstiprināt līdz 31.12.2020. Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2021.–2027.gadam (ZTAI) (IZM) – notikusi publiskā apspriede, 1.10.2020. izsludināts VSS, plānots apstiprināt līdz 31.12.2020.

[7] Darbības programmas izstrādātāja sniegtā informācija, t.sk. par statusu 11.2020.

Ieguldījumu prieksnosacījums	**Nozares plānošanas dokuments**
	Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam (VARAM) – plānots apstiprināt līdz 31.12.2020.
Energoefektivitāte, enerģētika, atjaunojamie energoresursi	Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns (NEKP) (EM), apstiprināts, Ministru kabineta 2020.gada 4.februāra rīkojums Nr.46 "Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021. – 2030.gadam", pieejams: https://likumi.lv/ta/id/312423-par-latvijas-nacionalo-energetikas-un-klimata-planu-20212030-gadam Ēku atjaunošanas ilgtermiņa stratēģija (EM) – apstiprināta MK sēdē 2020.gada 10.novembrī, pieejama: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?dateFrom=2019-08-13&dateTo=2020-08-12&text=%C4%93ku+atjauno%C5%A1anas&org=0&area=0&type=0
Katastrofu risku pārvaldība	Valsts civilās aizsardzības plāns (IeM) – apstiprināts, Ministru kabineta 2020.gada 26.augusta rīkojums Nr.476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu", pieejams: http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40480284
Ūdenssaimniecība	Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021. – 2027.gadam (VARAM) – notikusi SIVN vides pārskata publiskā apspriede Ūdensapgādes investīciju plāns 2021. – 2027.gadam (VARAM) – notikusi SIVN vides pārskata publiskā apspriede
Atkritumu apsaimniekošana	Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam (VARAM) – notiek sabiedriskā apspriede, 29.10.2020. izsludināts VSS
Platjoslas internets	Platjoslu elektronisko sakaru nozares attīstības plāns 2021. – 2027.gadam (SM) – tiks izstrādāts pēc pētījuma (pētījums 1.un 2.apakškritērijam) veikšanas 2021.g.1.ceturksnī
Transports	Transporta attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam (SM) – notiek izvērtējums
Darba tirgus politika un Sociālā iekļaušana un nabadzības mazināšana	Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam (LM) – plānots apstiprināt 2021.gada 1.ceturksnī Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam (LM, PKC, IeM, TM, IZM, KM, VM) – plānots apstiprināt 2021.gada 1.ceturksnī
Izglītība un mācības visos līmeņos	Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam "Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai" (IZM) – 01.10.2020. izsludināts VSS
Veselība un ilgtermiņa aprūpe	Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam (VM) – plānots apstiprināt līdz 31.12.2020.

Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam[8]. RPP2027 mērķis ir radīt priekšnosacījumus visu reģionu ekonomiskā potenciāla attīstībai un atšķirību mazināšanai,

[8] Ministru kabineta 2019. gada 26. novembra rīkojums Nr. 587 "Par Reģionālās politikas pamatnostādnēm 2021.-2027. gadam" https://likumi.lv/ta/id/310954-par-regionalas-politikas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam

paaugstinot iekšējo un ārējo konkurētspēju, kā arī nodrošinot teritoriju specifikai atbilstošus risinājumus apdzīvojuma un dzīves vides attīstībai, vidējā termiņā panākot reģionālā IKP starpības samazinājumu, lai mazāk attīstīto reģionu vidējais līmenis pret augstāk attīstīto reģionu vidējo līmeni veidotu 55% (bāzes vērtība 2016.gadā – 47%). Galvenie tematiskie virzieni: *Teritoriālā pieeja atbalsta sniegšanā, Tematiskā koncentrācija un Viedu risinājumu principa piemērošana attīstības plānošanā un projektu īstenošanā*.

Ar Darbības programmas 2.1.prioritātes "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām" un tajā iekļauto SAM tematiku ir saistīti vairāki plānošanas dokumenti, kuri ir izstrādāti, lai Latvijā īstenotu ES mērķus klimata pārmaiņu jomā:

Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam [9]

Stratēģija ir ilgtermiņa politikas plānošanas dokuments, kas izstrādāts, lai vienlaicīgi ar klimata pārmaiņu ierobežošanu un samazināšanu vairotu Latvijas tautsaimniecības ekonomisko konkurētspēju, kā arī lai Latvijas iedzīvotājiem tiktu nodrošināta droša dzīves vide. Stratēģija nosaka oglekļa mazietilpīgas attīstības virzienus.

Stratēģiju plānots īstenot ar Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021. – 2030.gadam, kurā ir norādīti gan konkrēti pasākumi un atbildība, gan noteikti termiņi un finansējums.

Starptautiskās politikas kontekstā Stratēģija izstrādāta, lai veicinātu:

1) SEG emisiju samazināšanas saistību izpildi saskaņā ar Parīzes nolīgumu izmaksu ziņā efektīvā veidā;
2) pārraudzību attiecībā uz faktisko un prognozēto progresu SEG emisiju samazināšanai.

Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam[10]

Plāna izstrādes pamatā ir Latvijas līdzšinējo klimata pārmaiņu analīze un klimata pārmaiņu scenāriji periodam līdz 2100.gadam, kā arī Latvijā veiktie klimata pārmaiņu ietekmju un risku izvērtējumi tādās 6 (sešās) jomās kā būvniecībā un infrastruktūras plānošanā, civilajā aizsardzībā un katastrofas pārvaldīšanā, veselībā un labklājībā, bioloģiskajā daudzveidībā un ekosistēmu pakalpojumos, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, tūrismā un ainavu plānošanā. Plānā ir noteikts pielāgošanās klimata pārmaiņām virsmērķis un 5 (pieci) stratēģiskie mērķi, 14 (četrpadsmit) rīcības virzieni un vairāk nekā 80 (astoņdesmit) pasākumi.

Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam[11]

Plāns ir dokuments ilgtermiņa enerģētikas un klimata politikas plānošanai, kas nosaka Latvijas valsts enerģētikas un klimata politikas pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus turpmākajiem desmit gadiem, ņemot vērā plānotos ilgtermiņa attīstības virzienus.

---

[9] Ministru kabineta 2020. gada 28. janvāra sēdes protokols Nr. 4 https://likumi.lv/ta/id/312322-ministru-kabineta-sedes-protokols - apstiprināts informatīvais ziņojums, stratēģija pieejama: https://ec.europa.eu/clima/sites/lts/lts_lv_lv.pdf

[10] Ministru kabineta 2019. gada 17. jūlija rīkojums Nr. 380 Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam

[11] Ministru kabineta 2020. gada 4. februāra rīkojums Nr. 46 Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.-2030. gadam https://likumi.lv/ta/id/312423-par-latvijas-nacionalo-energetikas-un-klimata-planu-20212030-gadam

Plāna ilgtermiņa mērķis ir, uzlabojot enerģētisko drošību un sabiedrības labklājību, ilgtspējīgā, konkurētspējīgā, izmaksu efektīvā, drošā un uz tirgus principiem balstītā veidā veicināt klimatneitrālas tautsaimniecības attīstību.

Lai īstenotu mērķi ir nepieciešams:

1) Veicināt resursu efektīvu izmantošanu, kā arī to pašpietiekamību un dažādību;
2) Nodrošināt resursu, un it īpaši fosilu un neilgtspējīgu resursu, patēriņa būtisku samazināšanu un vienlaicīgu pāreju uz ilgtspējīgu, atjaunojamu un inovatīvu resursu izmantošanu, nodrošinot vienlīdzīgu pieeju energoresursiem visām sabiedrības grupām;
3) Stimulēt tādas pētniecības un inovāciju attīstību, kas veicina ilgtspējīgas enerģētikas sektora attīstību un klimata pārmaiņu mazināšanu.

Darbības programmas 2.2. prioritāte "Vides aizsardzība un attīstība" un tajā iekļautie SAM ir saistīti ar šādu galveno vides aizsardzības jomas plānošanas dokumentu ieviešanu:

Notekūdeņu apsaimniekošanas un dzeramā ūdens investīciju plāns 2021.–2027.gadam (izstrādē)

Notekūdeņu apsaimniekošanas un ūdensapgādes investīciju plāns 2021. – 2027.gadam ir vidēja termiņa investīciju plānošanas dokuments ūdenssaimniecības sektorā. Investīciju plānu veido divas daļas:

1) Ūdensapgādes investīciju plānam 2021.–2027.gadam;
2) Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021. – 2027.gadam.

Ūdensapgādes investīciju plānam 2021.–2027. gadam ietvaros veikts investīciju ieguldījumu novērtējums, ieguldījumu virzienu prioritizācija un apkopota informācija par investīciju vajadzībām 74 apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu lielāku par 2000. Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāna 2021. – 2027.gadam ietvaros ir analizēti investīciju ieguldījumu virzieni 74 aglomerācijās ar CE virs 2000 un, piemērojot iepriekš saskaņotu metodiku, noteikti efektīvākie no tiem.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam[12] *(izstrādē)*

Plāns tiek izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9.panta prasībām. Tas veido sinerģiju un papildina pasākumus, kas ietverti Rīcības plāna pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam. Plāns ir izstrādāts atbilstoši Latvijas Nacionālā attīstības plānam 2021. – 2027.gadam.

Plānā iekļauta informācija par atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā izmantotiem politikas instrumentiem, atkritumu apsaimniekošanas metodēm, atkritumu rašanās novēršanas valsts programma un Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas valsts programma.

Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020. – 2030.gadam[13]

Plāns ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas izstrādāts atbilstoši likuma "Par piesārņojumu" 16.2 panta otrajai daļai, kā arī Ministru kabineta 2018.gada 2.oktobra

[12] https://www.varam.gov.lv/lv/jaunums/atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-plans-2021-2028gadam-1-un-2-nodala

[13] Ministru kabineta 2020. gada 16. aprīļa rīkojums Nr. 197 Par Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānu 2020.-2030. gadam https://likumi.lv/ta/id/314078-par-gaisa-piesarnojuma-samazinasanas-ricibas-planu-2020-2030-gadam

noteikumu Nr.614 "Kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas un uzskaites noteikumi" prasībām.

Plāns izstrādāts, lai samazinātu gaisa piesārņojuma radīto negatīvo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī samazinātu izmaksas un zaudēto darba laiku, ko veselības problēmu un ārstu apmeklējumu dēļ rada gaisa piesārņojums.

Plānā noteikto pasākumu īstenošana palīdzēs nodrošināt ES līmenī noteikto gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķu 2020., 2025. un 2030.gadam izpildi un veicinās cilvēku veselības un ekosistēmu aizsardzībai atbilstošas gaisa kvalitātes sasniegšanu Latvijas pilsētās. Plānā iekļauto pasākumu īstenošana sekmēs arī siltumnīcefektu izraisošo gāzu samazināšanos un var veicināt inovāciju ieviešanu un uzlabot konkurētspēju ekotehnoloģiju jomā.

Plānā tiek analizētas esošās emisiju tendences, analizētas emisiju prognozes, kā arī sniegta informācija par galvenajiem piesārņojuma avotiem.

Darbības programmas 2.2. prioritātes 2.2.2.SAM. "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana" tematiski ir tieši sasaistīts ar *Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam*[14].

Plāna izstrādes mērķis ir nodrošināt rīcībpolitikas ietvaru tādas darbības vides nodrošināšanā, kas veicinātu valsts pāreju uz aprites ekonomiku, vienlaikus sniedzot pienesumu Eiropas zaļā kursa īstenošanā un globālo ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā. Plāns izstrādāts, lai aprites ekonomika tiktu pārdomāti ieviesta Latvijas tautsaimniecībā un sabiedrībā, ar mērķi veicināt sabiedrības virzību uz pārdomātāku un atbildīgāku resursu plānošanu, izmantošanu, ilgtspējīgāku ražošanu un patēriņu, integrējot šos pamata apsvērumus visās nozaru politikās, attiecībā uz prioritārajiem aprites cikla posmiem un resursu plūsmām.

Plāns nosaka galvenos rīcības virzienus un pasākumus aprites ekonomikas ieviešanai:

1) Pāreja no atkritumu apsaimniekošanas uz resursu apsaimniekošanu;
2) Resursu produktivitātes uzlabošana visās tautsaimniecības nozarēs, veicinot pētniecības un inovācijas attīstību;
3) Priekšnoteikumu veidošana preču otrreizējai izmantošanai;
4) Pārejas no preču pirkšanas uz pakalpojumiem veicināšana;
5) Materiālu, procesu un atkritumu pārvaldības uzlabošana prioritārajās nozarēs;
6) Pašvaldību lomas stiprināšana aprites ekonomikas principu ieviešanā;
7) Sabiedrības iesaiste, informēšana un izglītošana.

Darbības programmā 2.1.prioritātē "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām" (2.1.3. SAM) un 2.2.prioritāte "Vides aizsardzība un attīstība" (2.2.1.SAM, 2.2.3 SAM) atbalstāmie pasākumi tieši vai netieši ir saistīti arī ar *upju baseinu apgabalu plūdu riska pārvaldības plāniem un upju baseinu apgabalu plāniem*.

Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni ir reģionāla mēroga plānošanas dokumenti ūdeņu aizsardzības un ilgtspējas nodrošināšanai. Katram upju baseinu apgabalam tiek izstrādāts savs plāns 6 gadu periodam – Latvijā ir Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni. Plāni ietver esošas situācijas vērtējumu,

[14] Ministru kabineta 2020. gada 4. septembra rīkojums Nr. 489 Par Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam https://likumi.lv/ta/id/317168-par-ricibas-planu-parejai-uz-aprites-ekonomiku-20202027-gadam

vides mērķus katram ūdensobjektam, kā arī pamata un papildus pasākumus, kas ir veicami laba ūdens stāvokļa sasniegšanai visos ūdensobjektos. Pašlaik spēkā ir 2.perioda UBAAP 2016. – 2021.gadam, tiek izstrādāti UBAAP 3.apsaimniekošanas periodam.

Upju baseinu apgabalu plūdu riska pārvaldības plāni. Tāpat kā UBAAP, arī plūdu riska pārvaldības plāni ir reģionāla mēroga plānošanas dokumenti, kas tiek izstrādāts katram upju baseinu apgabalam 6 gadu periodam. Pašlaik spēkā ir 2.perioda plāni 2016. – 2021.gadam, tiek izstrādāti plāni 3.apsaimniekošanas periodam. Plāni ietver pasākumus plūdu pārvaldības mērķu sasniegšanai.

Darbības programmas 2.1. prioritātē plānotā 2.2.3.SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu" ietvertie atbalsta pasākumi ir vērsti uz *Natura 2000 teritoriju nacionālās aizsardzības un apsaimniekošanas programmas 2018–2030*[15] *(saskaņošanā EK)* ieviešanu.

Programma sagatavota sagatavota LIFE+ projekta "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" (LIFE11 NAT/LV/000371). Tās mērķis ir sekmēt vienotu un plānotu ES nozīmes aizsargājamo biotopu saglabāšanu visās Natura 2000 sauszemes teritorijās Latvijā. Programmā nepieciešamās rīcības noteiktas divos griezumos: 1) prioritātes valsts līmenī, nosakot pēc apsaimniekošanas vajadzības svarīgākos biotopu veidus un tiem nozīmīgākās Natura 2000 teritorijas, un 2) nepieciešamo rīcību saraksts biotopu atjaunošanai un apsaimniekošanai katrā Natura 2000 teritorijā, kas noteiktas, izvērtētjot pašreizējo biotopu stāvokli un biotopu atjaunošanas nepieciešamību. Programmā izvērtēti arī potenciālie finansējuma avoti un aptuvenās izmaksas.

Darbības programmas 2.1. prioritātē plānotā 2.1.3.SAM "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām" investīcijas klimata pielāgošanās pasākumos ir saistītas ar *Valsts civilās aizsardzības plānu*[16].

Plāns ir sagatavots, ņemot vērā risku novērtējumu. Plānā iekļauts iespējamo apdraudējumu saraksts, reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītāji, agrīnās brīdināšanas sistēmu saraksts, informācijas apmaiņas platformas, iesaistāmo institūciju apziņošanas kārtība un krīžu komunikācijas kārtība. Plānā ir mainīta pieeja katastrofu risku novērtēšanai un pārvaldīšanas pasākumu plānošanai, akcentējot preventīvos un gatavības pasākumus. Plānā ir iekļauti 35 iespējamie apdraudējumi, kurus atbilstoši katastrofas riska novērtēšanas metodikai apzinājušas katastrofas pārvaldīšanas iestādes. Plānā katram apdraudējuma veidam ir noteikta katastrofas pārvaldīšanas institūcija. Katastrofu un to apdraudējumu novērtēšanā ir ņemtas vērā iespējamās un radītās klimata pārmaiņas.

Darbības programmas 2.3.prioritātes "Ilgtspējīga mobilitāte" 2.3.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās un savienojumos ar tām" un 3.2.prioritātē "Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra" plānotie SAM ir tieši saistīti ar *Transporta attīstības pamatnostādņu 2021. – 2027.gadam (TAP2027) (izstrādē)* īstenošanu.

Pamatnostādņu mērķis ir integrēta transporta sistēma, kas nodrošina drošu, efektīvu, viedu un ilgtspējīgu mobilitāti, veicina valsts ekonomisko izaugsmi, reģionālo attīstību un dod ieguldījumu pārejā uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni.

---

[15] https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikacijas_b_vadlinijas/N2000_nac_aizsardz_apsaimn_programma_0_ievads.pdf

[16] Ministru kabineta 2020.gada 26.augusta rīkojumu Nr.476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu", pieejams: http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40480284

Pamatnostādnēs noteikti šādi sasniedzamie politikas rezultāti:

- Uzlabotas mobilitātes iespējas;
- Samazinātas SEG emisijas transportā un uzlabota vides kvalitāte;
- Nodrošināta konkurētspējīga transporta un loģistikas infrastruktūra un pakalpojumi;
- Paaugstināta transporta drošība un drošums;
- Sekmētas inovācijas un augsti kvalificētu nozares profesionāļu sagatavošana.

Lai sasniegtu izvirzīto politikas mērķi un politikas rezultātus, ir noteikti pieci rīcības virzieni:

- Multimodāla sabiedriskā transporta tīkla ar dzelzceļu kā sabiedriskā transporta "mugurkaulu" attīstība;
- Starptautiskās savienojamības uzlabošana;
- Loģistikas pakalpojumu konkurētspējas paaugstināšana;
- Drošas un ilgtspējīgas transporta sistēmas pilnveidošana;
- Pētniecības un inovāciju izmantošana, pētnieku un politikas veidotāju sadarbība un mūsdienu prasībām atbilstošu transporta nozares speciālistu sagatavošana.

Katra rīcības virziena ietvaros noteikti veicamie uzdevumi un pasākumi.

Darbības programmas 6.1.prioritātē plānotā 6.1.1.SAM "Pārejas uz klimatneitrālitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos" atbalsta pasākumu ir tematiski tieši saistīti ar *Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālo plānu (izstrādē).*

Plāna mērķis ir atbalstīt tos reģionus, kurus pārkārtošanās uz klimatneitrālu ekonomiku skars visvairāk, jo īpaši attiecībā uz ekonomikas dažādošanas, pārkvalificēšanās un vides atjaunošanas vajadzībām. Nozīmīga loma ir arī reģionālās attīstības atšķirībām kā kavējošam faktoram reģionu transformācijai uz klimatneitrālu ekonomiku, ievērojot reģionu resursu nepilnvērtīgu izmantošanu reģionu pievienotās vērtības kāpināšanai.

Plāns, balstoties uz Latvijas stratēģijas klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam risinājumiem, nosaka šādus rīcības virzienus:

1) Kūdras nozares virzība uz klimatneitralitāti;
2) Atbalsts uzņēmējdarbībai nepieciešamās publiskās infrastruktūras attīstībai virzībā uz klimatneitralitāti & Uzņēmējdarbības "zaļināšanas" pasākumiem;
3) Ilgstējīgas moblitātes un mikromobilitātes veicināšana;
4) Prasmju attīstības, pilnveides un pārkvalifikācijas piedāvājuma attīstība pārejia uz klimatneitralitāti.

Vides politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam (izstrādē)

Saistībā ar Darbības programmas saturu papildus šajā nodaļā minētajiem plānošanas dokumentiem pamatnostādnes detalizētāk noteiks mērķus, prioritātes un rīcības virzienus attiecībā uz piesārņotajām un potenciāli piesārņotajām vietām, bioloģisko daudzveidību un ainavām.

2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA, IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS UN SABIEDRĪBAS

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir process, kura mērķis ir integrēt vides aspektus plānošanas dokumentos, izvērtējot to sagaidāmo ietekmi uz vidi un dabas resursiem, kā arī sniegt informāciju lēmumu pieņēmējiem, noskaidrot un ņemt vērā sabiedrības, valsts institūciju un citu interešu grupu viedokļus plānošanas dokumentu izstrādes procesā. Šis process ir vērsts uz to, lai izvērtētu, kādas būtiskas pārmaiņas vidē var rasties politikas plānošanas dokumenta īstenošanas rezultātā un identificētu pasākumus būtiskās negatīvās ietekmes mazināšanai vai novēršanai plānošanas dokumenta ieviešanas laikā.

Stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu veic saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" prasībām. Minētie normatīvie akti ietver Eiropas Parlamenta un Padomes 2001.gada 27.jūnija Direktīvā 2001/42/EC "Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu" ietvertās nostādnes.

Darbības programmai kā valsts attīstības plānošanas dokumentam ir jāveic SIVN (Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" 2.1.apakšpunkts).

SIVN procesā sagatavo Vides pārskatu, kurā, ņemot vērā plānošanas dokumenta saturu, ir identificēti tā būtiskās ietekmes uz vidi aspekti, novērtētas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi, sniegta informācija par risinājumiem negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai, kā arī plānošanas dokumenta ieviešanas monitoringam.

Darbības programmas SIVN Vides pārskats ir sagatavots, ievērojot iepriekšminēto starptautisko un Latvijas nacionālo normatīvo aktu prasības attiecībā uz stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu procesu un Vides pārskatā iekļaujamās informācijas saturu.

2.1. Vides pārskata izstrādes principi, etapi un metodika

Darbības programmas Vides pārskats ir sagatavots ievērojot šādus SIVN principus:

Integrācijas principu – vides aspekti ir jāintegrē politikas plānošanas dokumentā, tādēļ tie ir jāņem vērā plānošanas agrīnā stadijā, lai izvairītos no konceptuālām kļūdām. Tādejādi SIVN palīdz veikt piedāvāto rīcības virzienu analīzi un identificēt tos uzdevumus, kam no vides viedokļa nepieciešama papildus izpēte par to īstenošanas ietekmi uz vidi.

Piesardzības princips – pieņemot lēmumus, nepieciešams izmantot piesardzības principu, pat, ja plānotās darbības tieša negatīva ietekme nav pierādīta, jo ekosistēmu nestspēju jeb ietilpību un sakarība starp slodzēm un dabas kapitālu nav iespējams precīzi noteikt

Starppaaudžu taisnīgums – pašreizējai paaudzei ir jāsaglabā vai jāvairo sociālais, dabas un cilvēku radītais kapitāls un jādod nākamajām paaudzēm iespējas attīstīties.

Alternatīvu izvērtēšana – nepieciešams izvērtēt kā politikas plānošanas dokumentā paredzētās rīcības un to iespējamās alternatīvas ietekmēs dabas kapitālu un vides kvalitāti, antropogēnās slodzes uz vidi.

Pārskatāmības principu – SIVN procesa nodrošināšana normatīvajos aktu noteiktajai kārtībai - atklāta lēmumu pieņemšana, informācijas sniegšana, piekļuve dokumentiem, konsultēšanās ar vides institūcijām un sabiedrību sabiedriskās apspriešanas ietvaros

SIVN procesā ir izmantotas šādas metodes:

Informācijas analīze – analizēti Darbības programmas materiāli, ESAO Vides raksturlielumu pārskats par Latviju. Esošā vides stāvokļa un vides mērķu raksturošanā ir izmantoti publiski pieejamie pārskati, ziņojumi, datu bāzes par vides stāvokli, nozaru attīstības plānošanas dokumenti, kas ietver informāciju par nozares esošās situācijas un attīstības tendenču vērtējumiem, noteiktajiem mērķiem.

Salīdzinošā analīze – izmantota iepriekšējā pieredze SIVN veikšanā nacionāla līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem, tostarp pieredze, kas iegūta Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2021. – 2027.gadam SIVN veikšanā, veikts dabas resursu, dabas vērtību un vides stāvokļa novērtējums salīdzinājumā ar starptautiskajiem un nacionālajiem vides mērķiem.

Diskusijas un konsultācijas – konsultācijas ar Vides pārraudzības valsts biroju, Dabas aizsardzības pārvaldi un Vides valsts dienestu par vides pārskatā iekļaujamo informāciju, diskusijas sabiedriskās apspriešanas procesā, gan vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksmē, gan saņemot priekšlikumus un komentārus par vides pārskata projektu un konsultējoties ar priekšlikumu iesniedzējiem.

Vides pārskatā iekļauta informācija, ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes, plānošanas dokumenta saturu, tā vietu plānošanas dokumentu hierarhijā un izstrādes un detalizācijas pakāpi, līdz kādai ir lietderīgi vērtēt ietekmi uz vidi attiecīgajā plānošanas stadijā, lai novērstu novērtējuma dublēšanos[17].

Vides pārskats ir sagatavots par Darbības programmas redakciju, kura ir pilnveidota pēc tās publiskās apspriešanas (apspriešana notika no 2020.gada 10.augusta līdz 2020.gada 9.septembrim). Darbības programmas redakcija ir pieejama ir pieejama Finanšu ministrijas tīmekļvietnēs (www.fm.gov.lv un www.esfondi.lv).

SIVN procesā un Vides pārskata sagatavošanā var izdalīt šādus galvenos etapus:

1. SIVN apjoma identificēšana: konsultācijas ar vides institūcijām, Darbības programmas projekta sākotnēja izvērtēšana, identificējot būtiskās ietekmes uz vidi aspektus, kā arī SIVN mērķu un kritēriju noteikšana.

   Lai identificētu plānošanas dokumenta SIVN apjomu, atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" 7^1.punktu veiktas konsultācijas ar VPVB, VVD un DAP. Institūcijas, ņemot vērā Darbības programmas saturu, ir uzsvērušas, ka plānošanas dokumenta vides pārskats jāsagatavo atbilstoši likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 23.5' pantā noteiktajam, vides pārskatā aptverot likuma 23.4' pantā un atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" 8.punktā minēto informāciju. Konsultāciju ietvaros institūcijas ir ieteikušas īpašu uzmanību pievērst:

[17] Likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 23. četri prim panta pirmā daļa

- esošā vides stāvokļa raksturojumā sagatavošanai, tajā iekļaujot gan ziņojumu Eiropas Komisijai par ES nozīmes biotopu un sugu stāvokli, ko nosaka Eiropas Padomes 1992.gada 21.maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 17.pants, gan Putnu direktīvas ziņojumu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību 12.pantu, kā arī iespējamo attīstību dabas aizsardzības mērķu sasniegšanā, ja darbības programmā šie iekļautie pasākumi netiktu īstenoti;
- teritorijām ar paaugstinātu gaisa piesārņojumu un jaunu ražotņu atvēršanas iespējām tajās;
- energoefektivitātes rādītājiem ražošanas sektorā;
- vērtējumam par likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 1.pielikuma vai 2.pielikuma darbībām saistībā ar Darbības programas ieviešanu (piemēram, transporta, enerģētikas, ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas u.c. nozarēs);
- iespējamās ietekmes uz Eiropas nozīmes aizsargājamām dabas (NATURA2000) teritorijām vērtējumam;
- plānošanas dokumentā paredzēto un finansiāli atbalstāmo darbību/rīcību īstenošanas iespējamajām negatīvajām ietekmēm un risinājumiem negatīvo ietekmju mazināšanai/novēršanai;
- izvērtējot dažādas alternatīvas, atspoguļot lēmumu pieņemšanas procesu, caur kuru nonākts pie konkrētajām nacionālā līmeņa attīstības prioritātēm (salīdzinot to ietekmes), un/vai vērtējumam par dažādiem iespējamiem risinājumiem definēto mērķu sasniegšanai;
- vides prasību nodrošināšanai, t.sk. ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanai infrastruktūras objektu būvniecības gadījumā;
- monitoringa programmu izstrādei un ieviešanai, lai novērtētu iespējamo negatīvo ietekmi un to mazinātu.

Lai noteiktu Darbības programmas ietekmes uz vidi aspektus, SIVN sākumstadijā SIVN eksperti izvērtēja Darbības programmas redakciju, tajā ietvertos politiskos mērķus, prioritātes, specifiski atbalstāmo mērķu izklāstu. Darbības programmas SIVN vides aspekti identificēti, ņemot vērā Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" 8.7.apakšpunktā norādītos ietekmes aspektus, atlasot tos, kas attiecas uz Darbības programmas saturu. SIVN mērķi un ietekmju vērtēšanas kritēriji noteikti, ņemot vērā Darbības programmas saturu (īss apkopojums – 1.1.apakšnodaļa, dokuments pilnā apjomā pieejams: https://www.fm.gov.lv/lv/sabiedribas_lidzdaliba/sabiedribas_lidzdaliba_par_es_jautajumiem/) un vides aizsardzības mērķus un normatīvo aktu prasības (3.nodaļa) (skatīt 3.tabulu).

2.tabula SIVN aspekti un to ietekmes vērtēšanas kritēriji

SIVN vides aspekts	**Ietekmju vērtēšanas kritēriji:** **Vai Darbības programmas īstenošana sekmēs/nodrošinās virzību uz vides aizsardzības mērķu sasniegšanu (3.nodaļa) attiecībā uz:**
Klimata pārmaiņas	- SEG emisiju mazināšanu - AER īpatsvara palielināšanu kopējā enerģijas patēriņā

SIVN vides aspekts	**Ietekmju vērtēšanas kritēriji:** **Vai Darbības programmas īstenošana sekmēs/nodrošinās virzību uz vides aizsardzības mērķu sasniegšanu (3.nodaļa) attiecībā uz:**
(klimatneitralitāte un klimatnoturība)	- Klimatnoturības paaugstināšanu
Virszemes ūdeņu kvalitāte	- Ūdensobjektu ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanu - virszemes ūdeņos nonākošā piesārņojuma mazināšanu
Gaisa kvalitāte	- Gaisa kvalitātes uzlabošanu pilsētās (Rīga, Liepāja, Rēzekne), kurās ir konstatēti robežlielumi pārsniegumi – PM_{10}, $PM_{2,5}$ - Gaisa kvalitātes uzlabošanu
Augsnes un grunts kvalitāte	- Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu izpēti, sanāciju, rekultivāciju - Iesaisti turpmākā izmantošanā (rekreācijai, saimnieciskajā darbībai)
Pazemes ūdeņu kvalitāte	- Pazemes ūdeņu kvantitatīvā stāvokļa nepasliktināšanu, resursu racionālu izmantošanu - Pazemes ūdeņu piesārņojuma (no virszemes) novēršanu
Bioloģiskā daudzveidība	- ES nozīmes biotopu labvēlīga aizsardzības statusa paaugstināšanu - Īpaši aizsargājamo sugu labvēlīga aizsardzības statusa paaugstināšanu - Bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu teritoriju, objektu aizsardzību
Kultūras mantojums	- Kultūras mantojuma objektu atjaunošanu - Kultūras mantojuma objektu aizsardzību
Ainavas	- Latvijas raksturīgo, unikālo ainavu telpu saglabāšanu - Latvijas raksturīgo ainavu telpu atjaunošanu degradētās, piesārņotās utml. teritorijās
Cilvēka veselība, drošība	- Dzeramā ūdens pakalpojumu pieejamību - Dzeramā ūdens kvalitātes uzlabošanu - Notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas pakalpojumu pieejamību - Rekreācijas teritoriju pieejamību - Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu pieejamību, t.sk. dalītai vākšanai - Tīru virszemes ūdeņu, peldvietu nodrošināšanu - Vides trokšņa mazināšanu robežlielumu pārsniegumu vietās (Rīga, citas pilsētas, autoceļu, dzelzceļu apkārtne) - Aizsardzību tehnogēno avāriju un dabas katastrofu gadījumos - Informētību par vides stāvokli, rīcību tehnogēno avāriju un dabas katastrofu gadījumos
Resursu izmantošana	- Dabas resursu racionālu izmantošanu, t.sk. kontekstā ar aspektu "bioloģiskā daudzveidība" - Aprites ekonomikas principu ieviešanu ražošanā un pakalpojumos - Atkritumu pārstrādes un reģenerācijas iekārtu jaudas palielināšanu - Atkritumu dalītās savākšanas sistēmas paplašināšanu

2. Esošās situācijas un nulles scenārija novērtējums: esošās situācijas, tendenču un problēmu raksturojumu sniegts atbilstoši identificētajiem būtiskas ietekmes uz vidi aspektiem, t.i. raksturojot Latvijas dabas resursus, dabas vērtības un vides kvalitāti, to ietekmējošos faktorus. Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu

īstenota, jeb t.s. nulles scenārija vērtējums sniegts, ņemot vērā esošo situāciju, pieņemot, ka Darbības programmas plānotie risinājumus netiek ieviesti. Esošās situācijas un nulles scenārija izstrādei izmantota publiski pieejamā informācija: vides monitoringa ziņojumi, pārskati par vides stāvokli, valsts statistikas dati, ziņojumi par ES fondu līdzekļu ieviešanas efektivitāti un rezultātiem vides aizsardzības jomā, dažādu politikas plānošanas dokumentu analītiskās sadaļas, inventarizāciju un pētījumu rezultāti, kā arī cita pieejamā informācija.

3. Darbības būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums. Tas sagatavots, ņemot vērā identificētos ietekmes uz vidi aspektus, vērtējot Darbības programmas politisko mērķu, prioritāšu, specifisko atbalsta mērķu iespējamo ietekmi uz starptautisko un nacionālo vides mērķu sasniegšanu, normatīvo aktu prasību nodrošināšanu un saistīto nozaru plānošanas dokumentu ieviešanu.

   Ietekmes būtiskums vērtēts pēc šādiem kritērijiem:

   1) pozitīva būtiska ietekme (nodrošinās vides mērķu sasniegšanu, vides kvalitātes normatīvu nodrošināšanu);
   2) pozitīva ietekme (ietekmes būtiskumu nevar novērtēt, ietekme ir neviennozīmīga, tomēr vairāk pozitīva);
   3) ietekme nav būtiska (ietekmes nav, vai ietekme nav nosakāma);
   4) negatīva ietekme (ietekmes būtiskumu nevar novērtēt, ietekme ir neviennozīmīga, tomēr vairāk negatīva);
   5) negatīva būtiska ietekme (nenodrošinās, apgrūtinās vides mērķu sasniegšanu, vides kvalitātes normatīvu nodrošināšanu, pasliktinās esošo situāciju).

   Ietekmju novērtējums sagatavots, norādot tiešās, netiešās, īstermiņa, vidēja termiņa, ilgtermiņa, pozitīvās, negatīvās un kumulatīvās ietekmes.

   Ar *tiešajām* ietekmēm novērtējumā tiek saprastas tādas ietekmes, kuras, ieviešot SAM, uz apkārtējo vidi iedarbojas tieši un nepastarpināti, ar *netiešajām* – ietekmes, kuras mijiedarbojoties ar vidi, pastarpināti rada izmaiņas apkārtējā vidē, ar *pozitīvajām* – ietekmes, kas vērstas uz vides kvalitātes uzlabošanu, slodzes uz apkārtējo vidi mazināšanu un ierobežošanu, dabas resursu stāvokļa uzlabošanu, dabas resursu racionālu izmantošanu vai vairošanu, ar *negatīvajām* – ietekmes, kuras var izraisīt vides kvalitātes pasliktināšanu, slodzes uz vidi palielināšanu un dabas resursu noplicināšanu, to stāvokļa pasliktināšanu. *Īslaicīgās* ietekmes izpaužas pasākumu norises laikā (piemēram, būvdarbi) vai īsu laiku pēc darbības ieviešanas, *vidēja termiņa* ietekmes - Darbības programmas ieviešanas laikā līdz 2027.gadam, *ilgtermiņa* ietekmes – pēc Darbības īstenošanas, t.sk. vidēja termiņa ietekmes, kuras, turpinot uzsākto attīstības virzienu un uzturot sasniegto rezultātu, saglabāsies ilgtermiņā.

   Novērtējuma rezultāti apkopoti 6.nodaļā.

4. Pasākumu negatīvas ietekmes mazināšanai vai novēršanai noteikšana. Nepieciešamo monitoringa pasākumu izstrāde. Izklāsts sniegts 8. un 9.nodaļā.

5. Sabiedrības informēšana un konsultācijas. Izklāsts – 2.2.nodaļā.

2.2. Sabiedrības līdzdalība

Darbības programmas un Vides pārskata izstrādē sabiedrības, sabiedrisko organizāciju un institūciju līdzdalība tiek nodrošināta atbilstoši Latvijas normatīvo aktu prasībām. Tai izdalāmi šādi SIVN etapi:

- Konsultācijas ar vides valsts institūcijām: ar VPVB, VVD un DAP par vides pārskatā ietveramās informācijas saturu un detalizācijas pakāpi, ar VPVB – arī par pārrobežu ietekmi un sabiedriskās apspriešanas sanāksmes nepieciešamību;.
- Darbības programmas Vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas process, tai skaitā sabiedriskās apspriešanas sanāksmes par Vides pārskata projektu organizēšana;
- Sabiedrības pārstāvju un interešu grupu, kā arī vides institūciju priekšlikumu iekļaušana Vides pārskata projektā, ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtos komentārus un priekšlikumus par Vides pārskata projektu;
- Vides pārraudzības valsts biroja ieteikumu iestrāde Vides pārskata galīgajā redakcijā.

Darbības programmas SIVN vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana norisinājās no 2020.gada 3.novembra līdz 2020.gada 2.decembrim.

Plānošanas dokuments, Vides pārskats un tā kopsavilkums bija pieejams Finanšu ministrijas tīmekļa vietnē (www.fm.gov.lv un www.esfondi.lv), Vides pārskata projekts un tā kopsavilkums – SIA "Grupa93" tīmekļa vietnē (www.grupa93.lv).

Saskaņā ar "Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma" 20.pantu Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika neklātienes formā (attālināti) laika posmā no 2020.gada 23.novembra līdz 2020.gada 27.novembrim (videoprezentācija bija pieejama tīmekļa vietnēs www.fm.gov.lv, www.esfondi.lv un www.grupa93.lv, sākot ar 23.novembri). Tās laikā ieinteresētās puses varēja sūtīt jautājumus uz Finanšu ministrijas e-pasta adresi: pasts@fm.gov.lv vai SIA "Grupa93" e-pasta adresi: info@g93.lv. Tiešsaistes videokonference notika 2020. gada 27.novembrī plkst. 12.00.

Rakstiskus priekšlikumus/atsauksmes ar norādi "Priekšlikumi Vides pārskatam par Eiropas Savienības fondu 2021.–2027.gada plānošanas dokumenta "Darbības programma Latvijai 2021.–2027.gadam" līdz 2020.gada 2.decembrim varēja iesniegt pa pastu Finanšu ministrijai vai arī elektroniski uz e-pasta adresēm: pasts@fm.gov.lv un info@g93.lv.

Vides pārskata projekts atsauksmju sniegšanai tika nosūtīts Vides pārraudzības valsts biroja (07.09.2020. vēstule Nr. 4-01/822) norādītajām institūcijām un organizācijām (pavisam 19).

Par vides pārskatu ir saņemtas 10 atsauksmes, citi rakstiski priekšlikumi netika saņemti, sanāksmē saņemts viens priekšlikums. Pārskats par saņemtajiem priekšlikumiem, to izvērtējumu, komentāriem un informācija par to ņemšanu vērā vai noraidīšanu sniegts 4.pielikumā.

Vides pārskata projekta precizētajā redakcijā ir iekļauti tā sabiedriskās apspriešanas rezultāti.

3. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI

Starptautiskie un nacionālie mērķi vides aizsardzības jomā, kas ietverti noslēgtajās starpvalstu Konvencijās, ES politikas dokumentos, noteiktas nacionālajos politikas dokumentos, ir jāņem vērā gan veicot SIVN un Vides pārskata sagatavošanu, gan Darbības programmas ieviešanas periodā. Īstenojot Darbības programmu, ir jānodrošina virzība uz vides aizsardzības mērķu sasniegšanu. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi galvenokārt attiecas uz Darbības programmas 2.politikas mērķi "Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, "zaļas" un "zilas" investīcijas, aprites ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību", 3.politikas mērķi "Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību" (attiecībā uz transporta infrastruktūras attīstību), 5.politikas mērķi "Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa - pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīga un integrēta attīstība ar vietējo iniciatīvu palīdzību", Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijām un tajos iekļautajiem SAM, kā arī 1.politikas mērķī "Viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas" plānotajiem 1.2.3.SAM, 1.3.1.SAM un 4.politikas mērķī "Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru" plānoto 4.3.2.SAM.

3.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi

ANO Ilgtspējīgas attīstības programma 2030 (pieņemta 12.08.2015.) nosaka 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus un 169 apakšmērķus, kas sasniedzami, lai pasaulē mazinātos nabadzība un pasaules attīstība būtu ilgtspējīga. Ilgtspējīgas attīstības mērķi tiek līdzsvaroti trīs dimensijās: ekonomika, sociālie aspekti un vide.

Eiropas vides politikas pamatā ir piesardzības princips, preventīvas darbības princips un princips, ka piesārņojums ir jānovērš, novēršot tā cēloni, kā arī princips "piesārņotājs maksā". Daudzgadu vides rīcības programmas nosaka sistēmu turpmākai rīcībai visās vides politikas jomās. Tās ir iekļautas horizontālajās stratēģijās.

Atjaunotā Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības stratēģija (akceptēta ES Padomē 06.10.2006.). Tajā noteikts mērķis: "Saglabāt Zemes spēju nodrošināt dzīvību visā tās daudzveidībā, ievērot, ka planētas dabas resursi ir ierobežoti, un nodrošināt augsta līmeņa vides aizsardzību, kā arī uzlabot vides kvalitāti. Nepieļaut un mazināt vides piesārņojumu un veicināt ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, lai likvidētu saikni starp ekonomikas izaugsmi un vides degradāciju."

ES vispārējā politiskā virzība un prioritātes ir noteiktas *ES Stratēģiskajā programmā 2019. – 2024.gadam* (pieņemta 20.06.2019.). Viena no programmas prioritātēm ir: "veidot klimatneitrālu, zaļu, taisnīgu un sociālu Eiropu".

Darbības programmas un Vides pārskata izstrādes laikā notiek astotās Vides rīcības programmas 2027.gadam un stratēģiskā dokumenta "Eiropa 2030" izstrāde, kas noteikts ar Darbības programmas īstenošanu saistītus attīstības mērķus un rīcības, it īpaši klimata pārmaiņu, aprites ekonomikas un bioloģiskās daudzveidības jomā (1. pielikums).

Vides aizsardzības mērķi klimata pārmaiņu jomā

Pirmais vispārējais nolīgums cīņai pret klimata pārmaiņām (Parīzes nolīgums) (pieņemts Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (UNFCCC) Pušu konferences 21.sesijā (COP 21) 2015.gada decembrī). Nolīguma mērķi:

- noturēt pasaules vidējās temperatūras pieaugumu būtiski zem 2^0C robežas (un censties to ierobežot $1,5^0$C robežās);
- sekmēt investīciju novirzi saskaņā ar oglekļa mazietilpīgu un pret klimata pārmaiņām noturīgu attīstību;
- uzlabot pielāgošanos klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un sekmēt noturīgumu pret klimata pārmaiņām;
- sasniegt līdzsvaru starp antropogēnajām siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijām un SEG emisiju uztveršanu 21.gs. II pusē.

ES stratēģija par pielāgošanos klimata pārmaiņām (publicēta 04.2013.) Stratēģijā Dalībvalstīm izvirzīti trīs galvenie mērķi: sekmēt dalībvalstu pielāgošanos klimata pārmaiņu ietekmei, panākt klimatnoturības veicināšanu ES līmenī, kā arī izsvērtāku, pamatotāku lēmumu pieņemšana saskaņā ar pielāgošanās mērķiem.

Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030.gadam (20.01.2014.) ES Parīzes nolīguma saistību izpildei ir apņēmusies līdz 2030.gadam sasniegt šādus mērķus:

- samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas vismaz par 40% salīdzinājumā ar 1990.gada līmeni;
- uzlabot energoefektivitāti par 27%;
- palielināt AER īpatsvaru līdz 27% no galapatēriņa.

Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku (18.11.2018.) Dokumentā atbalstīts ierosinājums līdz 2050. gadam panākt klimatneitrālu ekonomiku.

Eiropas zaļais kurss (11.12.2019.) Tā ir jauna izaugsmes stratēģija, kas tiecas ES pārveidot par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā siltumnīcefekta gāzu neto emisijas 2050. gadā samazinātos līdz nullei un ekonomiskā izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa. Tās mērķis ir arī aizsargāt, saglabāt un stiprināt ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labbūtību no vidiskiem apdraudējumiem un ietekmes. Eiropas Zaļais kurss paredz izstrādāt pilnīgi transformatīvu rīcībpolitiku kopumu un paredz ilgtspēju integrēt visās ES rīcībpolitikās.

Eiropadomes 2019. gada 12. decembra sēdes secinājumi par klimata pārmaiņām (12.12.2019.). Eiropadomes 2019. gada 12. decembra sēdē panākta vienošanās par mērķi – līdz 2050. gadam panākt klimatneitrālu ES

Eiropas 2030.gada klimata politikas ieceru kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē iedzīvotāju labā (17.09.2020.) Dokuments izvirza ES un tautsaimniecības mēroga siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītāju, sniedz ieskatu, kādi pasākumi būtu jāveic visos ekonomikas sektoros un likumdošanas instrumentu pārskatīšanā, kā arī sagatavo pamatu publiskām debatēm 2020. gada rudenī par to, vai līdz gada beigām palielināt ES devumu Parīzes nolīgumā, un paver ceļu uz to, ka Komisija līdz 2021. gada jūnijam nāktu klajā ar detalizētiem leģislatīvo aktu priekšlikumiem.

Latvijā, īstenojot ANO un ES mērķus klimata pārmaiņu jomā, ir izstrādāts un Ministru kabinetā apstiprināts plāns "Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam" (MK 17.07.2019. rīkojums Nr.380), Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam (MK 04.02.2020. rīkojums Nr.46) un "Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam" (MK 28.01.2020. sēdes protokols Nr.4).

Vides aizsardzības kvalitātes mērķi gaisa kvalitātes jomā

Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai Programma "Tīru gaisu Eiropā" (18.12.2013.). Programmā noteikti gaisa kvalitātes politikas mērķi 2030.gadam salīdzinājumā ar 2005. gadu:

- ietekme uz sabiedrības veselību (priekšlaicīga nāve daļiņu un ozona ietekmē) – samazinājums par 52%;
- ekosistēmu platība, kurā pārsniegtas eitrofikācijas robežvērtības – 35%.

Vides aizsardzības mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā

Konvencija par bioloģisko daudzveidību – *Riodežaneiro konvencija* (1992.) 10. konferences (COP 10) lēmums X/2.

Šīs konvencijas līgumslēdzēju pušu konferences sanāksmē (Nagojā (Aiči prefektūrā Japānā), 2010.), pieņemts pārskatītais stratēģiskais plāns (10. konferences (COP 10) lēmums X/2). Tajā iekļauti AICHI mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā - 20 mērķrādītāji, kas organizēti piecos stratēģiskos mērķos.

ES Biodaudzveidības stratēģija periodam līdz 2030.gadam (20.05.2020.). Stratēģija ir ilglaicīgs plāns, kas vērsts uz dabas aizsardzību un ekosistēmu izpostīšanas ierobežošanu. Tā ir Eiropas zaļā kursa svarīgākais dokuments.

Darbības programmā bioloģiskās daudzveidības joma iekļauta 2.2.3.SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu".

Mērķi ainavu aizsardzības jomā

Eiropas ainavu konvencija (Florence, 2000). Konvencijas mērķi ir veicināt ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā.

Vides aizsardzības mērķi atkritumu apsaimniekošanas jomā

EK paziņojums "ES rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku"

Rīcības plāns ietver pasākumus attiecībā uz aprites ciklu, sākot no ražošanas un patēriņa un beidzot ar atkritumu apsaimniekošanu un tirgiem otrreizējām izejvielām, kā arī priekšlikumiem atkritumu apsaimniekošanas jomas normatīvo aktu grozījumiem. Rīcības plāna ietvaros pieņemtas vairākas direktīvas, ar kurām izdarīti būtiski grozījumi atkritumu apsaimniekošanas normatīvajos aktos (skatīt 1.pielikumā).

Latvijai nākamajā plānošanas periodā sasniedzamie mērķi attiecībā uz atkritumu dalīto savākšanu un sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un pārstrādei izriet no Direktīvas 2008/98/EK, Direktīvas 94/62/EK, Direktīvas 1999/31/EK, kā arī Direktīvas 2019/904/ES un vairākām citām direktīvām, kas regulē konkrētas atkritumu plūsmas. Latvijai attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu saistoši ir arī citās ES direktīvās noteiktie mērķi. Būtiskākie atkritumu apsaimniekošanas mērķi apkopoti 1.pielikumā.

Mērķus mobilitātes jomā nosaka *Komisijas paziņojums "Eiropa kustībā: Programma sociāli taisnīgai pārejai uz tīru, konkurētspējīgu un savienotu mobilitāti visiem"(COM(2017)0283)*.

Vides aizsardzības mērķi Baltijas jūras reģionā

Eiropas Savienības stratēģija Baltijas jūras reģionam

Stratēģija ir pirmā ES iekšējā stratēģija Eiropas makroreģionam - Baltijas jūras reģionam. Tajā ir noteikti trīs vispārējie Stratēģijas mērķi – 'Glābt jūru', 'Apvienot reģionu' un 'Celt labklājību'.

Konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību – Helsinku konvencija (HELCOM) (1974., 1992.). Konvencijas mērķis - samazināt, aizkavēt un novērst Baltijas jūras vides piesārņošanu, sekmēt Baltijas jūras vides atveseļošanu un tās ekoloģiskā līdzsvara uzturēšanu.

Daudzi ES vides politikas mērķi ir noteikti tās normatīvajos aktos (direktīvās un regulās), tie pārņemti Latvijas normatīvajos aktos un arī ir jāņem vērā ieviešot Darbības programmu.

3.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (Latvija2030)

Latvija2030 kā vienu no mērķiem izvirza – būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā, nosakot tādus prioritāros ilgtermiņa rīcības virzienus, kā dabas kapitāla pārvaldība, tirgus instrumentu izveide ekosistēmu pakalpojumiem, dabas aktīvu kapitalizēšana un ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana.

Klimata pārmaiņu jomā nacionālos vides aizsardzības mērķus nosaka:

Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam Stratēģijas virsmērķis: Latvijas klimatneitralitāte 2050. gadā. Stratēģijā ir noteikti divi stratēģiski mērķi:

- SEG emisiju samazināšana visos tautsaimniecības sektoros;
- CO_2 piesaistes palielināšana.

Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam

Plāna virsmērķis ir mazināt Latvijas cilvēku, tautsaimniecības, infrastruktūras, apbūves un dabas ievainojamību pret klimata pārmaiņu ietekmēm un veicināt klimata pārmaiņu radīto iespēju izmantošanu. Plāna virsmērķa sasniegšanai ir izvirzīti pieci stratēģiskie mērķi (skatīt 1.pielikumā).

Latvijas nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam

Plānā ir iekļauti mērķi visām ES Enerģētikas Savienības dimensijām, kuras nosaka ES tiesību akti. Līdz 2030. gadam noteiktie nacionālās politikas mērķi apkopoti 1.pielikumā.

Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālais plāns (izstrādē)

Saistībā ar pārkārtošanos uz klimatneitrālu ekonomiku plānā ir noteikti mērķi (1.pielikums) tajā iekļautajiem rīcību virzieniem.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam (projekts). Plānā noteikti četri atkritumu apsaimniekošanas mērķi (skatīt 1.pielikumā).

Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam

Plānā izvirzīts mērķis: "Aprites ekonomikas ieviešana un attīstība Latvijā, veidojot konkurētspējīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu valsts tautsaimniecību." Plānā līdz 2027. gadam sasniegti rezultātu rādītāji (skatīt 1.pielikumā).

Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020. – 2030.gadam

Plānā izvirzīti divi mērķi:

- nodrošināt Latvijai noteikto kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķu izpildi laika periodā no 2020.-2030. gadam.
- panākt cilvēku veselības aizsardzībai atbilstošu gaisa kvalitāti pilsētās, kur tiek veikti gaisa kvalitātes mērījumi.

Mērķu izpildei plānā noteiktie progresa rādītāji apkopoti 1.pielikuma 2.tabulā.

Transporta attīstības pamatnostādnes 2021 – 2027 (TAP2027) (izstrādē)

Transporta politikas mērķis ir integrēta transporta sistēma, kas nodrošina drošu, efektīvu, viedu un ilgtspējīgu mobilitāti, veicina valsts ekonomisko izaugsmi, reģionālo attīstību un dod ieguldījumu pārejā uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni.

Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021. – 2027.gadam

Plānā mērķis ir uzlabot ūdenssaimniecības pakalpojumu efektivitāti, nodrošinot atbilstošas infrastruktūras jaudas, uzlabojot darbības efektivitāti, lai nodrošinātu atbilstību Komunālo notekūdeņu direktīvas 91/271/EEK prasībām.

Ūdensapgādes investīciju plāns 2021. – 2027.gadam

Plānā mērķis ir esošās ūdensapgādes pakalpojuma infrastruktūras uzlabošana un atjaunošana.

4. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTIE VIDES ASPEKTI

SIVN Vides pārskata izstrādes procesā ir izvērtēti Darbības programmā ietverto politikas mērķu, prioritāšu un specifisko atbalsta mērķu ietekmes uz vidi aspekti, ņemot vērā Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" 8.7.apakšpunktā norādītos ietekmes aspektus, to iespējamās ietekmes būtiskums, salīdzinot ar esošo situāciju, starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem un vides kvalitātes normatīviem.

Darbības programmas vides aspekti un to ietekmes būtiskums ir vērtēts atbilstoši tās detalizācijas pakāpei. Darbības programmas detalizācijas pakāpe līdz SAM līmenim (ietver informāciju par atbalstāmajām darbībām, galvenajām mērķgrupām, darbībām, kas nodrošina vienlīdzību, iekļaušanu un nediskrimināciju, mērķteritorijām, starpreģionālajām, pārrobežu un transnacionālās darbībām, indikatīvajiem finanšu instrumentiem, iznākuma un rezul rezultātu rādītājiem) ļauj vispārīgi novērtēt iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi. Taču faktiskās ietekmes vidē veidosies, realizējot konkrētus projektus, kuri Darbības programmas ieviešanas laikā tiks plānoti un projektēti daudz detalizētāk, līdz ar to šajā Darbības programmas plānošanas stadijā nevar novērtēt precīzāk ietekmes vietas un ietekmes būtiskumu tajās.

Vērtējot Darbības programmu atbilstoši tā detalizācijas pakāpei, secināts, ka tās būtiskā ietekme (tieša, pozitīva, negatīva, netieša, vidēja termiņa, ilgtermiņa, īstermiņa) ir saistīta ar šādiem galvenajiem ietekmes uz vidi aspektiem:

- Klimata pārmaiņas (klimatneitralitāte un klimatnoturība);
- Virszemes ūdeņu kvalitāte;
- Gaisa kvalitāte;
- Augsnes kvalitāte;
- Pazemes ūdeņu kvalitāte;
- Bioloģiskā daudzveidība;
- Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība;
- Ainavas aizsardzība;
- Cilvēku veselība, drošība;
- Resursu izmantošana.

Identificēto vides aspektu apkopojums katrā SAM sniegts 2.pielikumā. Tiešas vai netiešas ietekmes uz vidi iepriekšminētajos vides aspektos veidosies, īstenojot 2. politikas mērķi "Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, "zaļas" un "zilas" investīcijas, aprites ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību", 3.politikas mērķi "Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību" (attiecībā uz transporta infrastruktūras attīstību), 5.politikas mērķī "Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa - pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīga un integrēta attīstība ar vietējo iniciatīvu palīdzību", Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas, kā arī 1.politikas mērķī "Viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas" plānotajos 1.2.3.SAM "Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVU, tai skaitā caur produktivitāti veicinošām investīcijām" un 1.3.1.SAM "Izmantot digitalizācijas priekšrocības pilsoņiem, uzņēmumiem un valdībām" un 4.politikas mērķī "Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru" - 4.3.2.SAM "Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās".

5. ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS, IETEKMĒTĀS TERITORIJAS UN IESPĒJAMĀS IZMAIŅAS, JA PLĀNOŠANAS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS

Šajā nodaļā raksturota esošā situācija par vides tēmām, kuras ir saistītas ar Darbības programmas ieviešanu. SIVN procesā identificētie vides aspekti norādīti 4.nodaļā. Ņemot vērā Darbības programmas saturu un detalizācijas pakāpi, esošas situācijas apraksts sniegts par valsts teritoriju, jo SIVN secināts, ka Darbības programma ietekmēs visu valsts teritoriju.

Nodaļā sniegta informācija par esošās situācijas saikni ar Darbības programmas risinājumiem un iespējamām izmaiņām, ja Darbības programma netiktu īstenota.

5.1. Dabas resursi un dabas vērtības

5.1.1. Dabas resursi

Meži

Pēc Valsts zemes dienesta datiem meži pēc zemes lietojuma veida aizņem 48% (3084829 ha) no Latvijas teritorijas[18]. Pēc VMD datiem, kas apkopoti Meža valsts reģistrā (par inventarizētajām platībām, kas tiek izmantotas saimnieciskajā darbībām, kuru regulē Meža likums[19]) mežainums ir 52%. Turpmāk ir prognozējams meža platību pieaugums, jo turpinās lauksaimniecībā neizmantoto zemju dabiska aizaugšana, kā arī to mākslīga apmežošana[20].

Salīdzinājumā ar citām Eiropas valstīm Latvija pieskaitāma pie mežiem bagātām valstīm. Latvijā valstij pieder mežs 1,49 milj. ha platībā (49% no kopējās), savukārt pārējiem īpašnieku mežu kopplatība ir 1,55 milj. ha (51% no visu mežu platības). Meža resursi Latvijā 2018.gadā tiek lēsti 1416,00 miljonu eiro apmērā.[21]

Pēc *sugu sastāva* Latvijas mežus pārsvarā veido skuju koki, tomēr ir vērojamu daļu aizņem arī pārējās sugas. Lielākajai daļai mežaudžu valdošā koku sugas ir skuju koki - priede un egle. Skuju koku audzes aizņem 53% no visu audžu platībām, bērzu - 30%, baltalkšņu - 7% un apšu - 7%.

Kopumā valstī 71,8% ir saimnieciskie meži, 14,5% mežu ir noteikts kāds no aizsardzības režīmiem, bet tajos nepastāv būtiski mežsaimnieciskās darbības aprobežojumi (piemēram, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības vai neitrālā zona), 3,3% - pilnībā aizliegta mežsaimnieciskā darbība, 6,9% – aizliegta kailcirte, 2,3% – kopšanas un galvenā cirte, 1,2% – galvenā cirte.

Meži sniedz vairākus ekosistēmas pamata pakalpojumus – ūdens, gaisa un vielu aprites nodrošināšanu, augsnes veidošanu un tās auglības saglabāšanu, biotopu un sugu dzīvotnes (dzīvošanas, vairošanās, barības vietas) un sugu migrācijas ceļus, regulēšanas un uzturēšanas

[18] CSB. Zemes sadalījums zemes lietošanas veidos, 01.01.2019.

[19] Saskaņā ar Meža likuma 1. panta 29.punktā noteikto "meža zeme - zeme, uz kuras ir mežs, zeme zem meža infrastruktūras objektiem, kā arī mežā ietilpstošie pārplūstošie klajumi, purvi, lauces un tam piegulošie purvi". Mežainuma rādītājs (52%) ir augstāks nekā zemju platības, kuru lietojuma veids ir meži, jo tajā ietver arī purvus, zemi zem meža infrastruktūras objektiem, kā arī mežā ietilpstošos pārplūstošos klajumus un lauces.

[20] https://www.vmd.gov.lv/valsts-meza-dienests/statiskas-lapas/-meza-apsaimniekosana-?nid=1472#jump

[21] Eurostat, ZM Meža kontu statistika – dati par meža resursiem apjoma un vērtības izteiksmē, saražoto produkcijas apjomu un vērtību, kā arī ekonomiskos rādītājus, tādus kā nozares nodokļi, ieņēmumi, izdevumi u.tml. http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=for_eco_cp&lang=en

pakalpojumus, tajā skaitā erozijas samazināšanai, klimata un ūdens regulējošos, kā arī nodrošinājuma un kultūras, rekreācijas pakalpojumus.

Meži kā eksosistēma ir nozīmīgi bioloģiskajai daudzveidībai. Tajos ir izdalīti 11 Eiropas Savienības nozīmes meža biotopi. Mežos ir sastopamas 111 īpaši aizsargājamas augu sugas (51 % no visām īpaši aizsargājamām sugām Latvijā)[22]. Informācija par ES nozīmes meža biotopu un sugu dzīvotņu stāvokli, kā arī prognozes par labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējumu sniegtas 5.1.2.nodaļā.

Purvi

Pēc zemes lietojuma veidiem purvi aizņem 218457 ha jeb 3% no Latvijas teritorijas.[23] Pēc ekspertu aplēsēm, purvi, kas uzskatāmi par kūdras atradnēm, Latvijas teritorijā aizņem ap 10,5 % no valsts platības – ap 6782 km[224]. Atradnēs uzkrājušās aptuveni 1,5 miljardi t kūdras, no kuriem 10 gadu griezumā vidēji gadā tiek iegūts 0,95 miljoni t kūdras. 2018.gadā kūdras ieguve tika veikta 87 atradnēs, iegūstot 997,58 tūkst. t kūdras. Kūdras eksports 2018.gadā veidoja 1,5% no kopējā Latvijas eksporta.

Pēc veģetācijas īpašībām, kūdru veidojošo augu botāniskā sastāva, izšķir augstos jeb sūnu purvus, zemos jeb zāļu purvus un pārejas purvus. Latvijā 41,7% ir augstie purvi, 49,3% ir zemie purvi un 9% pārejas purvi.

Purviem ir tautsaimnieciska nozīme. Kūdras izmantošana ļauj saglabāt nodarbinātību laukos, attīsta vietējo ekonomiku, kas īpaši būtiski ir Latgalei, kurā koncentrēti arī kūdras resursi. Galvenā Latvijas kūdras krājuma izplatība koncentrēta Austrumlatvijas zemienē, Piejūras zemienē un Ziemeļvidzemes zemienē. Lielākais kūdras atradņu īpatsvars atrodas Latgales plānošanas reģionā – 31% no kopējā resursu apjoma. Kūdru Latvijā iegūst apmēram 4% no visiem purviem, un tas ir augstā tipa purvos.

Purvi veido īpašu un bioloģiskās daudzveidības ziņā ļoti vērtīgu ekosistēmu. Purvi piedalās ekosistēmu pamatpakalpojumu nodrošināšanā – klimata uzturēšanā, ūdens, gaisa un vielu apritē, augsnes veidošanā, tie veido dzīvotni sugām – dzīvošanas, vairošanās, barošanās vietas, migrācijas ceļus, kā arī nodrošina aizsardzību pret plūdiem.[25] Purviem piemīt dabas izziņas vērtība – gan zinātniskā, gan izglītojošā. Purvi nodrošina pārtikā lietojamās dabas veltes. Purvi uzglabā lielus oglekļa krājumus. Dažos purvos pieejamās dziednieciskās dūņas tiek sekmīgi izmantotas ārstniecībā, rehabilitācijā, medikamentu un kosmētikas ražošanā.

Lauksaimniecības zeme

Lauksaimniecības zeme aizņem 36 % (2300 tūkst. ha, 01.01.2020.)[26] no Latvijas teritorijas. No tām izmantotā lauksaimniecības zeme aizņem 84% no visas lauksaimniecības zemes. Lielākā daļa tiek izmantotas kā aramzeme, pļavas un ganības.

---

[22] Ikauniece S. 2017. Meža ekosistēmu pakalpojumi. Grām.: Ikauniece S.(red.) Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. 6.sējums. Meži. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda, 26 - 30.

[23] CSB. Zemes sadalījums zemes lietošanas veidos, 01.01.2019.

[24] Lagzdiņš, A., Popluga D., Pelše M., Lazdāne S., pētījums „Kūdras ieguves un izmantošanas sociāli – ekonomiskais izvērtējums", kas izmantots VARAM sagatavoto pamatnostādņu "Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādnes 2018. - 2050. gadam" 1.pielikumā "Situācijas raksturojums purvu un kūdras izmantošanā"

[25] Priede A., Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā, 4.sējums. Purvi, avoti un avoksnāji, Dabas aizsardzības pārvalde, 2017, Sigulda

[26] https://www.vzd.gov.lv/lv/zemes-sadalijums-zemes-lietosanas-veidos

Lauku bloku platība Latvijā 2017.gada 1.janvārī ir 1 781 683 ha. Lielākās lauku bloku platības novērojamas Rēzeknes novadā (74 958 ha), Jelgavas novadā (72 672 ha) un Saldus novadā (62 614 ha), bet mazākās platības ir Pierīgas pašvaldībās - Carnikavas novadā (727 ha), Garkalnes novadā (31 ha) un Stopiņu novadā (203 ha)[27]. Tomēr neapstrādātās lauksaimniecības zemes veido aptuveni 13% no visas lauksaimniecības zemes.

Vērtējot pēc lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) uz vienu iedzīvotāju, Latvija ieņem 2.vietu ES (aiz Lietuvas). Latvijā nav problēmu ar saldūdeņu pieejamību, un valstī ir labvēlīgi klimatiskie apstākļi lauksaimniecības preču ražošanai. Tajā pašā laikā ražotās primārās produkcijas vērtība uz vienu LIZ hektāru Latvijā ir viena no zemākajām ES[28].

No bioloģiskā viedokļa īpaši nozīmīgas ir pļavas un ganības jeb zālāji. Zālāji veic ekosistēmu regulējošo funkciju (nodrošina primārās biomasas ražošanu un ogļskābās gāzes piesaisti) un pati ir ekosistēmu pakalpojums (apputeksnētāji, ārstniecības augi).

Lauksaimniecības zemju apsaimniekošana ir saistīta ar mēslojuma un citu ķimikāliju (augu aizsardzības līdzekļi) lietošanu. Tas ietekmē apkārtējās vides kvalitāti, it īpaši virszemes ūdeņu, gruntsūdeņu un augsnes kvalitāti, kas paaugstināta piesārņojuma gadījumā var ietekmēt saražotās lauksaimnieciskās produkcijas kvalitāti un tādejādi ietekmēt cilvēku veselību.

Ūdeņi, ūdens resursi

Saldūdeņu resursus veido virszemes ūdeņi (upes, ezeri, ūdensteces) un pazemes ūdeņi. Latvija ir bagāta ar ūdens resursiem, jo atbilstoši *Eurostat* ilgtermiņa datiem katram tās iedzīvotājam vidēji ir pieejami 17,4 tūkstoši m^3 saldūdeņu.[29]

Ūdens resursu stāvokli raksturo ūdens izmantošanas indekss, kas parāda, cik daudz no pieejamiem resursiem tiek iegūti. Ja indekss ir virs 20 %, tad reģions izjūt ūdens nepietiekamību, virs 40 %, tad ūdens resursi netiek izmantoti ilgtspējīgi. Saskaņā ar *Eurostat* datiem Latvijai šis indekss pēdējos gadus ir robežās no 0,5% līdz 0,7%, 2017. gadā – 0,6%. Tas kas parāda, ka ūdens ieguve valstī kopumā nerada slodzi uz resursiem.

Ūdens patēriņa pieaugums liecina par tautsaimniecības izaugsmi. Ūdens ņemšana no dabīgajiem avotiem[30] un līdz ar to arī izmantošana tautsaimniecībā ir pieaugusi. No 2014. līdz 2018.gadam ūdens ieguve no dabīgajiem avotiem ir palielinājusies no 201 milj.m^3 līdz 239 milj.m^3, samazinoties 2019.gadā līdz 226 milj.m^3.

[27] https://raim.gov.lv/lv/node/177

[28] Informatīvais ziņojums Latvijas Bioekonomikas stratēģija 2030, http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40433525&mode=mk&date=2017-12-19

[29] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Water_statistics#Water_as_a_resource

[30] Atbilstoši valsts statistiskā pārskata "2Ūdens" datiem, LVĢMC, http://parissrv.lvgmc.lv/#viewType=water2reports&incrementCounter=1

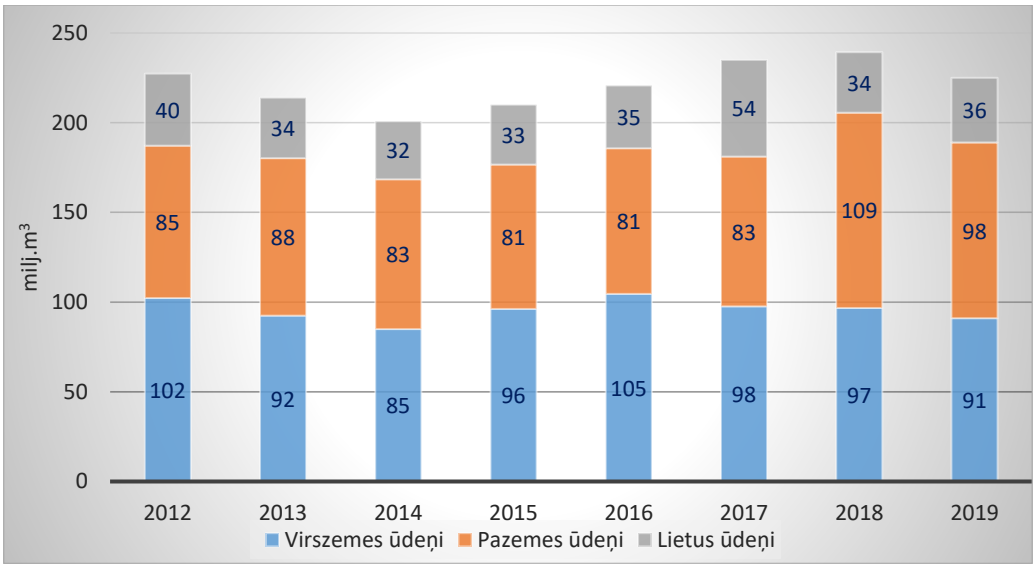

1.attēls Ūdeņu ņemšana no dabīgajiem avotiem 2012. – 2019.gadm, milj.m^3/gadā
Avots: LVĢMC

No 2014. līdz 2018.gadam ūdens izmantošana tautsaimniecībā ir palielinājusies no 147 milj.m^3 līdz 210 milj.m^3, samazinoties 2019.gadā līdz 183 milj.m^3. 2019.gadā lielāko daļu (53%) ūdens patērē komunālo pakalpojumu joma, lauksaimniecība – gandrīz trešdaļu (30%), ražošana – 13%, citas nozares – 4% no kopējā izmantotā ūdens apjoma (183 milj.m^3). Ūdens izmantošana rūpniecībā samazinās. Tas galvenokārt ir skaidrojams ar racionālāku ūdens izmantošanu (atgriezeniskās sistēmas, zudumu novēršana u.c.).

Salīdzinot kopējos iegūtā un patērētā daudzumus, jāatzīmē, ka saskaņā ar LVĢMC informāciju, starpību starp iegūtā un patērētā ūdens daudzumiem veido ūdens zudumi.

Ūdens patēriņa kontekstā pēc datiem par ūdeņu ņemšanu no dabīgiem avotiem (1.attēls) un ūdens patēriņu tautsaimniecībā (2.attēls) var secināt, ka Latvijā izmanto tikai nelielu daļu no pieejamajiem ūdens resursiem, nav prognozējams, ka ūdens ieguve un patēriņš varētu atstāt nelabvēlīgu ietekmi vai samazināt pieejamos ūdens resursus.

Dzeramā ūdens apgādei Latvijā tiek izmantoti visi aktīvās ūdens apmaiņas zonas nesējslāņi,

bet dominējošie ūdens nesējslāņi reģionāli ir atšķirīgi. Veicot dzeramā ūdens krājumu novērtējumu, ir konstatēts, ka pašreizējais patēriņš ir būtiski mazāks nekā potenciālie krājumi, kas liecina, ka Latvija ir ļoti labi nodrošināta ar dzeramā ūdens resursiem. Vienlaikus atsevišķās vietās Latvijā (piemēram, Kolkā un Liepājā) ir problēmas ar kvalitatīva dzeramā ūdens ieguvi pietiekamā daudzumā. To nosaka ūdens ieguves slāņa dabiskais sastāvs (ūdeņi ar paaugstinātu mineralizācija, hlorīda jonu koncentrācija)[31]. Visā Latvijas teritorijā pazemes ūdeņos ir paaugstināts dzelzs jonu saturs, daudzviet - arī mangāna jonu saturs. Tādēļ, lai nodrošinātu atbilstošas kvalitātes dzeramā ūdens piegādi patērētājiem, ir jāveic dzeramā ūdens sagatavošana.

[31] Notekūdeņu apsaimniekošanas un ūdensapgādes investīciju plāns 2021. – 2027. gadam Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts. Precizētā redakcija. SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian environment", 2020

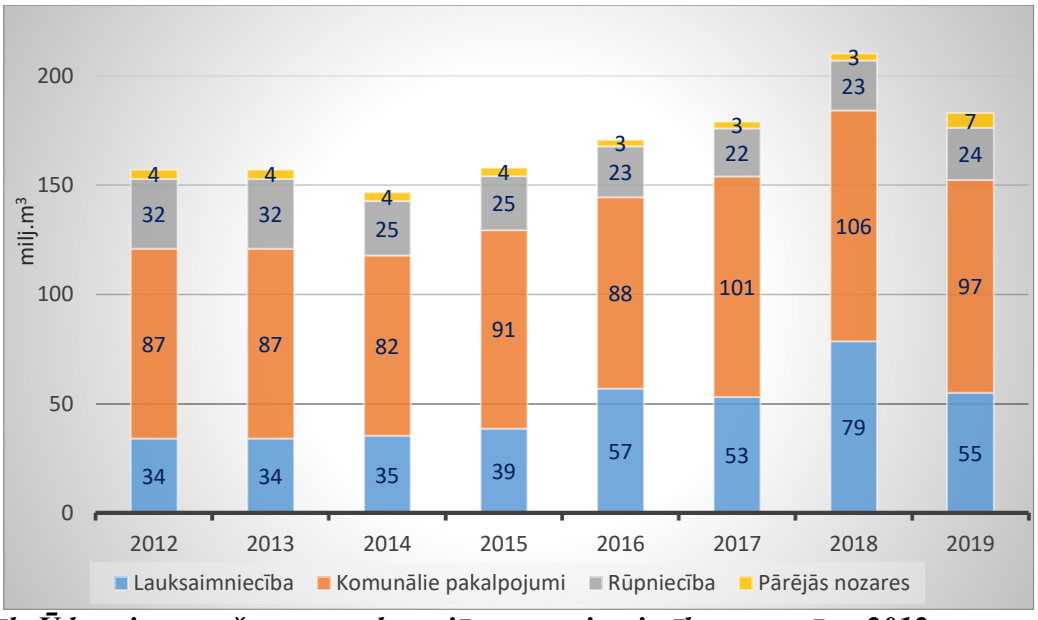

2.attēls Ūdens izmantošana pa galvenajām tautsaimniecības nozarēm, 2012. – 2019.gadam, milj.m^3/gadā

Avots: LVĢMC

Ūdeņu ekosistēmas rada dzīvo organismu izdzīvošanai nepieciešamo vidi un apstākļus, nodrošinot ūdens un vielu apriti, skābekļa sintēzi, dzīvotni sugām tās visplašākajā izpratnē dzīvošanas, vairošanās, barošanās vietas, migrācijas ceļus. Ūdeņu ekosistēmu pamatpakalpojumu vērtību ir grūti vai pat neiespējami izmērīt un pārvērst monetārā izteiksmē. Ūdenstilpēm un ūdenstecēm ir arī liela loma regulēšanas un uzturēšanas pakalpojumu nodrošināšanā, īpaši klimata un ūdens aprites regulēšanā. No ekosistēmu pakalpojumu aspekta Ūdens kā dzīvības nodrošinātāja nozīme ir nenovērtējama[32], tādēļ dabas resursu izmantošanas kontekstā ūdeņu aizsardzībai no piesārņojuma un racionālai izmantošanai ir prioritāra nozīme.

Upju, ezeru, piekrastes ūdeņu ekosistēmas ir nozīmīgas no bioloģiskās daudzveidības viedokļa, tajos ir izdalīti Eiropas Savienības nozīmes biotopi, ūdens ir daudzu retu un apdraudētu sugu pastāvēšanas dzīves vide. To aizsardzības stāvoklis raksturots 5.1.2.nodaļā.

Zemes dzīļu resursi

Latvijas zemes dzīļu resursus veido tagad vai nākotnē izmantojamie Zemes garozas nogulumi, ieži un minerāli, iežos sastopamie šķidrie derīgie izrakteņi, zemes dzīļu siltums un saimnieciskai izmantošanai derīgas ģeoloģiskās struktūras.

Latvijā nozīmīgos dabas resursus veido tādi derīgie izrakteņi kā dolomīts, ģipšakmens, kaļķakmens, smilts-grants, smilts, kvarca smilts, māls un kūdra. Šie derīgie izrakteņi ir pietiekami labi izpētīti un nodrošina ar izejmateriāliem dažādas rūpniecības un tautsaimniecības nozares, tiek izmantoti lauksaimniecībā, kā dabīgie būvmateriāli un to izejvielas, retāk arī enerģētikā.

[32] Urtāns A. V. (red.) 2017. Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. II Upes un ezeri. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda

Jaunākie dati par derīgo izrakteņu krājumiem pieejami par Derīgo izrakteņu krājumu bilancē[33] iekļautajām atradnēm ar krājumu novērtējumu 2019.gada 1.janvārī. Bilancē apkopoti dati par 471 aktīvo atradni, t.sk. 383 būvmateriālu izejvielu atradnēm un 88 kūdras un dziedniecības dūņu atradnēm. Bilances dati liecina, ka lielākos derīgo izrakteņu krājumus[34] veido būvmateriālu atradnēs veido dolomīts – 390 milj.m^3, smilts un grants – 371 milj.m^3, kaļķakmens – 255 milj.m^3, smilts – 172 milj.m^3, māls – 103 milj.m^3, kā arī kūdras un dziedniecības dūņu atradnēs kūdras krājumi – 120 milj.m^3 un dziedniecības dūņu – 0,68 milj.m^3.

Darbības programmas prioritāšu un SAM kontekstā meži, purvi, lauksaimniecības zemes ir nozīmīgas klimata pārmaiņu kontekstā, jo tajās gan veidojas SEG emisijas, gan notiek CO_2 piesaiste ZIZIMM kategorijās, kas ir saistīts ar Darbības programmas 6.1.prioritātes tematiku. Viena no dabas resursu lomām ir klimatnoturības nodrošināšana, piemēram, plūdu draudu novēršanā un ekosistēmu noturībā, un tādejādi ir saistīta ar Darbības programmas 2.1.prioritātes 2.1.3. SAM "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām" un 2.2. prioritātes "Vides aizsardzība un attīstība" 2.2.3. SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu";

Derīgie izrakteņi Darbības programmas ieviešanā tiks izmantoti ražošanā un būvdarbos.

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenota

Darbības programmā uz resursu, t.sk. dabas resursu racionālu izmantošanu, resursu aprites ekonomikas attīstību tieši vai netieši attiecas 2.2. prioritāte "Vides aizsardzība un attīstība", 2.1. prioritāte "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām", 2.3.prioritāte "Ilgtspējīga mobilitāte", 3.2.prioritāte "Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra" 5.1.prioritāte "Reģionu līdzsvarota attīstība", 6.1.prioritāte "Pāreja uz klimatneitralitāti" un tajās plānotie SAM.

Neīstenojot Darbības programmu:

- netiktu uzlabota ūdenssaimniecības pakalpojumu efektivitāte, nodrošinot atbilstošas infrastruktūras jaudas un uzlabojot darbības efektivitāti un energoefektivitāti, kas plānota Notekūdeņu apsaimniekošanas un dzeramā ūdens investīciju plānā 2021. – 2027. gadam;
- Netiktu ieviesti aprites ekonomikas principi, kas t.sk. ir vērsti uz resursu izmantošanas samazināšanu;
- Netiktu īstenots Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam un Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam.

---

[33] Derīgo izrakteņu(būvmateriālu izejvielu, kūdras, sapropeļa un dziedniecības dūņu) krājumu bilance par 2018.gadu, LVĢMC, 2019.

[34] Derīgo izrakteņu apjomi uzrādīti, apvienojot A (izpētīto) un N (novērtēto) kategorijas krājumus

5.1.2. Bioloģiskā daudzveidība, dabas vērtības un ainavas

Bioloģiskā daudzveidība veido pamatu visiem ekosistēmu pakalpojumiem. Samazinoties bioloģiskai daudzveidībai, ekosistēmu funkcijas un pakalpojumi var tikt degradēti vai pat iznīcināti, kā rezultātā sabiedrībai būs jāiegulda ievērojami finanšu līdzekļi, lai tos uzturētu mākslīgi.

Latvija bioloģiskās daudzveidības ziņā ir bagāta valsts. Kopumā Latvijā reģistrētas ap 27,7 tūkstošiem sugu, taču patiesais skaits varētu būt vēl ievērojami lielāks[35]. Latvijā ES nozīmes biotopiem atbilst 61 Latvijas biotops (2 jūras un 59 piekrastes un iekšzemes biotopu (dzīvotņu) veidi.

Saskaņā ar DAP sagatavoto ziņojumu[36] Eiropas Komisijai par Eiropas Savienības nozīmes biotopu (dzīvotņu) un sugu stāvokli katrā valstī, ko nosaka Eiropas Padomes 1992.gada 21.maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 17.pants (2019.gada Ziņojums)[37] par laika periodu no 2013. līdz 2018.gadam.

Salīdzinot dzīvotņu kopējo aizsardzības stāvokļa vērtējumu par periodu 2007. – 2012.gads (2013.gada ziņojums[38]) un 2013. – 2018.gads (2019.gada ziņojums) par dzīvotnēm, nedaudz samazinājies nelabvēlīga, slikta vērtējuma apjoms, tomēr pieaudzis tādu dzīvotņu īpatsvars, kuru aizsardzība novērtēta kā nepietiekoša (3.attēls). Tas skaidrojams galvenokārt ar to, ka iegūti jauni dati un plašākas zināšanas par dzīvotņu izplatību un kvalitāti, tomēr maz ir tādu dzīvotņu veidu, kuru kvalitātes un izplatības vērtējums būtu uzlabojies veikto aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu dēļ. Visnelabvēlīgākais aizsardzības stāvoklis joprojām konstatēts zālāju dzīvotņu grupā, jo šobrīd visstraujāk izzūdošās ir dabisko pļavu dzīvotnes. Atbilstoši 2019. gada ziņojumā iekļautajam vērtējumam:

- deviņu aizsargājamo zālāju biotopu vērtējums ir nelabvēlīgs – slikts (U2), viena – 6430 Eitrofas augsto lakstaugu audzes - nelabvēlīgs – nepietiekams (U1). Aizsardzības stāvokļa tendenču vērtējums lielākajai daļai (6 biotopi) zālāju biotopu ir stāvokļa pasliktināšanās, 1- stāvoklis ir stabils, 3 biotopiem – tendences nav zināmas;
- piecu aizsargājamo meža biotopu (9010* Veci vai dabiski boreāli meži, 9020* Veci jaukti platlapju meži, 9060 Skujkoku meži uz osu reljefa formām, 9080* Staignāju meži, 9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži) vērtējums ir nelabvēlīgs – slikts (U2), sešu biotopu - nelabvēlīgs – nepietiekams (U1) un viena biotopa aizsardzības aizsardzības stāvoklis nav zināms. Aizsardzības stāvokļa tendences lielākajai daļai (9 biotopi) meža biotopu nav zināmas, viena – stabila, divu – stāvoklis pasliktinās;
- lielākās daļas (10 biotopu) aizsargājamo jūras piekrastes biotopu vērtējums ir nelabvēlīgs – nepietiekams (U1), piecu biotopu – nelabvēlīgs – slikts (U2), viena biotopa – 1230 Jūras stāvkrasti – labvēlīgs (FV) un viena biotopa aizsardzības stāvoklis nav zināms. Aizsardzības stāvokļa tendences 6 jūras piekrastes biotopiem

[35] Zinātnieki uzskata, ka apzinātas ir tikai 75% kukaiņu sugu un 60% vienšūņu sugu

[36] Latvijai atbilstoši vadlīnijām vērtējums bija jāsniedz par 2 jūras un 59 piekrastes un iekšzemes dzīvotņu veidiem, kas raksturo Latvijas ainavas mazietekmētāko un dabiskāko daļu, kā arī par 115 sugām (34 bezmugurkaulnieku, 14 zivju, 14 abinieku un rāpuļu, 30 zīdītāju, 16 vaskulāro augu un 7 nevaskulāro augu sugām). Putnu sugu aizsardzības stāvokļa vērtējumu šis Ziņojums neietver.

[37] Pilnais ziņojums par sugām un dzīvotnēm pieejams EIONET (Eiropas Vides aģentūra) tīmekļa vietnē https://rod.eionet.europa.eu/obligations/269/deliveries

[38] ziņojums Eiropas Komisijai par ES nozīmes biotopu un sugu stāvokli katrā valstī, ko nosaka Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 17. pants (2019.gada Ziņojums) par laika periodu no 2013. līdz 2018.gadam

ir stabilas, 4 – stāvokļa pasliktināšanās, 2 – stāvokļa uzlabošanās un 4 biotopiem - tendences nav zināmas;

- trīs aizsargājamo saldūdeņu biotopu stāvoklis ir nelabvēlīgs – nepietiekams (U1), viena biotopa – 3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām - nelabvēlīgs – slikts (U2), viena biotopa – 3169 Distrofi ezeri – labvēlīgs (FV) un divu biotopu aizsardzības stāvoklis nav zināms. Aizsardzības stāvokļa tendences 3 saldūdeņu biotopiem ir stabilas, 1 – stāvokļa pasliktināšanās. Saistībā ar saldūdeņu biotopu stāvokli jāuzsver, ka ūdensobjekta ekoloģiskā kvalitāte ietekmē arī biotopa stāvokli, tādēļ ir svarīga virzība ūdensobjektu vides kvalitātes mērķu sasniegšanu (5.2.3.nodala);
- piecu aizsargājamo purva biotopu vērtējums ir nelabvēlīgs – nepietiekams (U1), divu biotopu – nelabvēlīgs – slikts (U2), viena biotopa – 7210 Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi – labvēlīgs (FV). Aizsardzības stāvokļa tendences 5 purva biotopiem ir stabilas, 3 – tendences nav zināmas.[39]

Līdzīga situācija 2019.gada Ziņojumā konstatēta arī attiecībā uz ES nozīmes aizsargājamām sugām. Pateicoties veiktajiem pētījumiem un iegūtajiem datiem pārskata periodā, mainījušies sugu aizsardzības stāvokļa vērtējumi, tomēr joprojām ir vairākas sugas, par kuru aizsardzības stāvokli vērtējums ir nezināms un nepieciešama specifisku pētījumu veikšana. Vienlaikus joprojām daudzu sugu aizsardzības stāvoklis novērtēts kā nelabvēlīgs, slikts, ar tendenci tam pasliktināties.

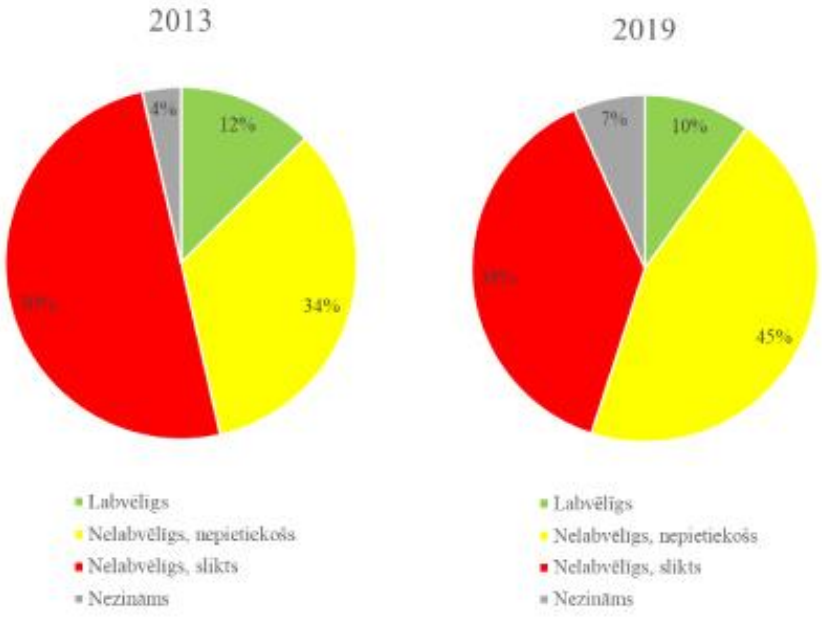

[39] https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikacijas/REP_EK_2019_1_ES_dzivotnu_stavoklis_LV.pdf

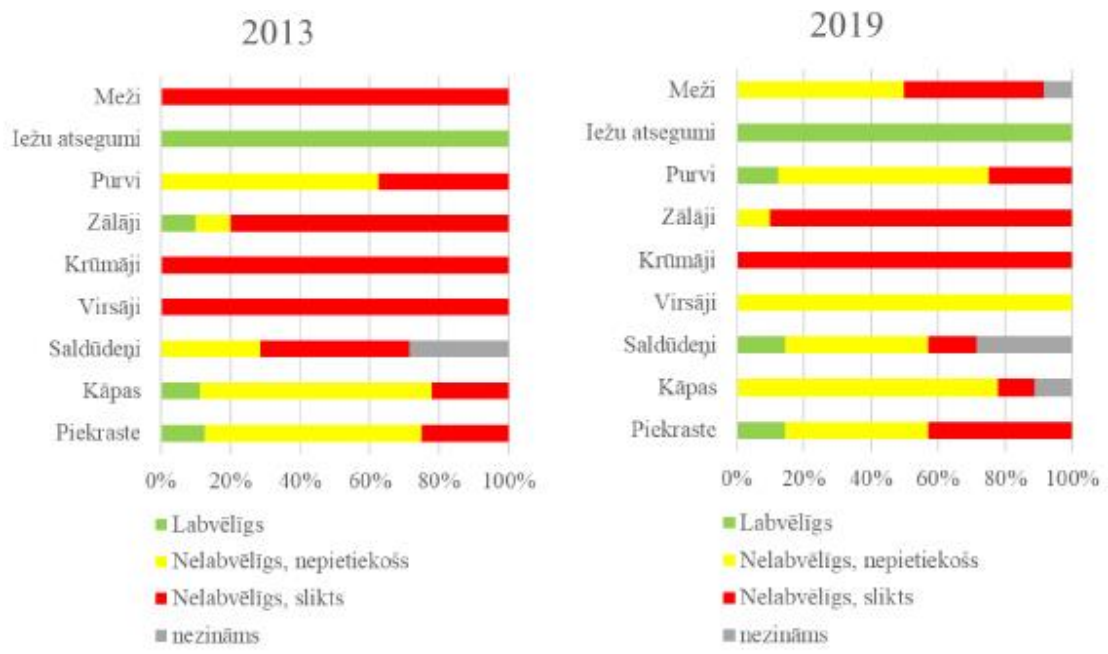

*3. **attēls. Kopējais ES nozīmes biotopu vērtējums par periodu 2007.-2012.gads (2013.gada ziņojums) un 2013.-2018.gads (2019.gada ziņojums)***
Avots: Dabas aizsardzības pārvalde

Latvijā ir 4 nacionālie parki, 1 biosfēras rezervāts, 42 dabas parki, 9 aizsargājamo ainavu apvidi, 4 dabas rezervāti, 7 aizsargājamās jūras teritorijas un 261 dabas liegumi, kā arī 327 dabas pieminekļi. Nozīmīgi ir aizsargājami ir dabas pieminekļi – dižakmeņi un dižkoki. To precīzs skaits valstī nav zināms, informācija tiek papildināta. Dabas vērtību (retu un apdraudētu sugu vai ES nozīmes biotopu) aizsardzību nodrošina arī mikroliegumi.

NATURA2000 tīklā ir iekļautas 333 teritorijas, kas kopumā aizņem 12% no Latvijas valsts sauszemes teritorijas un ap 35% no Latvijas teritoriālajiem ūdeņiem[40]. ES *NATURA2000* tīklā vidēji ir iekļauti 18% no kopējās ES sauszemes teritorijas. Savukārt Latvijā *NATURA2000* tīklā iekļauto sauszemes teritoriju īpatsvars 12% ir zemāks nekā ES (18%) un pēc šī rādītāja Latvija Eiropas Savienībā ieņem 25., 26. vietu[41],[42]. Latvija neizpilda AICHI 11. mērķi attiecībā uz 17% no sauszemes teritorijas īpatsvara iekļaušanu aizsargājamās dabas teritorijās.

Latvijas ainavas ir veidojušās ilgā laika posmā ciešā dabas procesu un cilvēku aktivitāšu mijiedarbībā. Pēc valdošā cilvēku darbības veida ir izšķiramas mežsaimniecības, lauksaimniecības, kā arī urbānās ainavas, kuras raksturo noteiktas funkcijas un atbilstošs vizuālais veidols. Savukārt reljefa atšķirību dēļ var izdalīt līdzenumu un pauguraiņu ainavas. Izdala reģionālas ainavu telpas, parasti tās telpiski piesaistot Latvijas kultūrvēsturiskajiem novadiem – Kurzemei, Zemgalei, Vidzemei un Latgalei un funkcionālajiem reģioniem – jūras piekrastei, Pierīgai.

[40] https://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/natura_200011/

[41] Eurostat, https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do

[42] Igaunijā, tāpat kā Eiropas Savienībā vidēji, *NATURA2000* teritoriju tīklā iekļauti 18% no sauszemes teritorijas

Viens no Latvijas ekoloģiski nozīmīgākajiem ainavu kompleksiem ir Baltijas jūras un Rīgas līča piekraste, kuras ainavas daudzveidību veido eolo kāpu ainavu mežaine, smilšaino Baltijas jūras agrāko stadiju fluvioglaciālo un limnoglaciālo līdzenumu āriene un smilšaino līdzenumu mežaine. To aizsardzību nodrošina augstais ĪADT piekrastē. Piekrastes pašvaldību krasta līnija pilnībā vai lielākajā tās daļā ĪADT, kas aizņem gandrīz trešo daļu (30%) no piekrastes sauszemes 5 km joslas.

Ainavu aizsardzībai Latvijā šobrīd ir izveidoti deviņi aizsargājamo ainavu apvidi, kas iekļauti arī *NATURA2000* tīklā, tiek ieviesta ainavu ekoloģiskā plānošana kā teritorijas pārvaldības instruments[43], ainavu aizsardzība tiek integrēta teritorijas un dabas aizsardzības plānošanā.

Mērķtiecīga un zinātniski pamatota dabas vērtību saglabāšana un atjaunošana, t.sk. ES nozīmes biotopu un sugu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšana, kā arī *NATURA2000* teritoriju apsaimniekošana notiek saskaņā ar sugu un īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plāniem. Pavisam 2020.gada 1.janvārī izstrādāti un spēkā esoši dabas aizsardzības plāni ir tikai 33% no *NATURA2000* teritorijām.[44] Izstrādātu dabas aizsardzības plānu trūkums traucē mērķtiecīgi, atbilstoši ĪADT, kas lielākajā daļā gadījumu ir arī *NATURA2000* teritorijas, izveidošanas mērķiem atbilstošas apsaimniekošanas un izmantošanas nodrošināšanai. Sugu aizsardzības plāni ir izstrādāti 18 īpaši aizsargājamām sugām, 2 – plāni pašlaik tiek izstrādāti[45]. Sugu aizsardzības plāni ir instruments konkrētu sugu aizsardzības mērķu sasniegšanā un sugas aizsardzību veicinošu pasākumu integrēšanai citās tautsaimniecības nozarēs bioloģiskās daudzveidības kontekstā. Gan *NATURA2000* teritoriju, gan īpaši aizsargājamo sugu plānu izstrādes nepieciešamība ir noteikta arī kā uzdevumi NAP2027 ieviešanai un tiek risināts Darbības programmā.

Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" monitoringa ziņojumā novērtēts, ka līdz 2018.gada 31.decembrim, ieviešot darbības programmas SAM, sasniegti šādi rezultāti: 1) To dzīvotņu platība, kuras saņem atbalstu, lai panāktu labāku aizsardzības pakāpi – 27 289,21 ha, 2) Atbalstīto kultūras un dabas mantojuma objektu un tūrisma objektu apmeklējumu paredzamā skaita pieaugums – 8000 apmeklējumi gadā.

Plānošanas periodā no 2014. līdz 2020.gadam:

- tiek realizēts Eiropas Savienības Kohēzijas fonda projektu "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" ("Dabas skaitīšana"), kura ietvaros ir izstrādāti vismaz 16 aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plāni (kopumā projektā plānoti 25 aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plāni) un 5 sugu dabas aizsardzības plāni, kā arī līdz 2020. gada beigām tiek veikta biotopu izplatības un kvalitātes noteikšana. https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/
- LIFE Nature+ programmas projektā "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" (NAT-PROGRAMME projekts) ir sagatavotas ES nozīmes biotopu aizsardzības un apsaimniekošanas vadlīniju rokasgrāmatas https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

[43] Ainavu ekoloģiskie plāni ir izstrādāti Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervātam un Rāznas Nacionālajam parkam

[44] Dabas aizsardzības pārvaldes informācija, 01.12.2020. vēstule Nr. 1.6/6087/2020-N

[45] https://www.daba.gov.lv/public/lat/dati1/sugu_un_biotopu_aizsardzibas_plani/

- realizēts LIFE+ programmas "Ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu novērtējuma pieejas pielietojums dabas daudzveidības aizsardzībā un pārvaldībā", uzsākot ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanu pilotteritorijās https://ekosistemas.daba.gov.lv/public/lat/
- papildus iepriekšminētajiem projektiem LIFE vides un klimata apakšprogrammās īstenoti arī citi projekti. Plaškā informācija par to rezultātiem pieejama: https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/istenotie_projekti/

Turpmāk, ieviešot Darbības programmu, ir jāņem vērā šo projektu rezultāti.

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenota

Darbības programmā uz bioloģiskās daudzveidību, ainavu aizsardzību un saglabāšanu attiecas 2.2. prioritāte "Vides aizsardzība un attīstība" un tajā plānotais 2.2.3.SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu".

Neieviešot Darbības programmu, netiktu izstrādāti jauni ĪADT dabas aizsardzības plāni un netiktu īstenoti dabas aizsardzības pasākumi *NATURA2000* teritorijās. Darbības programmā kā viens no 2.2.3. SAM iznākuma rādītājiem plānots "*NATURA2000* teritoriju platība, uz kurām attiecas aizsardzības un atjaunošanas pasākumi". Neieviešot Darbības programmu, netiktu sekmēta virzība uz starptautisko vides aizsardzības mērķu sasniegšanu dabas aizsardzības jomā un realizēti arī NAP2027 rīcības virziena "Daba un vide" uzdevumā "Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu integrēšana tautsaimniecības nozarēs, īstenojot ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu, vienlaikus nodrošinot bioloģiskās un ainavu daudzveidības aizsardzību" plānotie pasākumi.

5.2. Vides kvalitāte un to ietekmējošie faktori

Latvija ir sasniegusi noteiktu progresu ekonomiskās izaugsmes atsaistīšanā no vides apdraudējumiem, piemēram, no siltumnīcefekta gāzu emisijām un lielākās daļas gaisa piesārņotāju. Īstenojot Eiropas Savienības finansētos ieguldījumus, ir uzlabojušies vides raksturlielumi tādās jomās kā mājokļu energoefektivitāte, notekūdeņu attīrīšana un atkritumu apsaimniekošana. Tomēr daži vides apdraudējumi, visticamāk, turpinās pastāvēt līdz ar noturīgu ekonomikas izaugsmi un ienākumu līmeņa paaugstināšanos. Tie ir SEG un gaisa piesārņotāju emisijas, materiālu izmantošana un atkritumu rašanās, barības vielu nonākšana jūrā, kā arī biotopu un sugu apdraudējums.[46]

5.2.1. SEG emisijas[47]

Siltumnīcefekta gāzu emisiju (SEG) lielāko daļu veido oglekļa dioksīds, metāns un vienvērtīgā slāpekļa oksīds, kā arī fluorogļūdeņraži, perfluorogļūdeņraži un sēra heksafluorīds.

[46] ESAO Vides raksturlielumu pārskats par Latviju. Saīsinātā versija. ESAO 2019. gads

[47] Nodaļa sagatavota, izmantojot 2020.gadā iesniegtās siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas kopsavilkumu ((atjaunināts,balstoties uz atkārtoti iesniegtoSEG inventarizācijuANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām pārbaudes ietvaros 15.10.20.), LVĢMC, 2020. informāciju, ftp://ftp2.meteo.lv/Klimats/SEG_emisiju_un_ETS_monitorings/Zinojums_par_klimatu/SEG_kopsavilkums/Majas_lapai_LVGMC_2020_seginvkopsavilkums_151020.pdf

Saskaņā ar inventarizācijas par SEG emisijām[48] un oglekļa dioksīda piesaisti valstī datiem, 2018.gadā Latvijas SEG emisijas, neskaitot zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM), ieskaitot netiešās CO_2 emisijas, bija 11757,06 kilotonnas (kt) CO_2 ekvivalenta, savukārt 13174,61 kt CO_2 ekvivalenta ieskaitot ZIZIMM un netiešās CO_2 emisijas. Kopumā Latvijas SEG emisijas kopš 1990.gada ir samazinājušās par 55,3 %, neskaitot ZIZIMM, ieskaitot netiešās CO_2 emisijas. Salīdzinot 2018.g. SEG emisiju datus ar 2005.gada datiem, 2018.gadā SEG emisijas, neskaitot ZIZIMM, ir palielinājušās par 2,5%,bet savukārt, ieskaitot ZIZIMM, SEG emisijas ir pieaugušas par 78,2 % (4. attēls). 2014., 2015. un 2018.gadā mežizstrādes palielinājumu un nedzīvās koksnes apjoma svārstību dēļ ZIZIMM ir veidojies CO_2 piesaistes samazinājums meža zemes kategorijā, tādēļ CO_2 piesaiste meža zemē nav nosegusi sektora SEG emisijas (galvenokārt no organiskajām augsnēm, kūdras ieguves un zemes izmantošanas veida maiņas - atmežošanas). Iepriekš minēto sakarību rezultātā ZIZIMM sektorā ziņotas neto emisijas (sektora kopējās emisijas pārsniedz kopējo piesaisti), kas ietekmē Latvijas kopējās SEG emisijas, radot to palielinājumu. Tas ietekmē arī kopējo ZIZIMM sektora CO_2 piesaistes samazinājuma tendenci kopš 2001. gada.

Latvijas kopējo SEG emisiju laika rinda periodā no 1990. – 2018.gadam un sadalījums pa sektoriem redzami 5. attēlā, savukārt 6. attēlā parādīts SEG emisiju sadalījums pa sektoriem 2018.gadā, no enerģētikas nozares atsevišķi izdalot transportu.

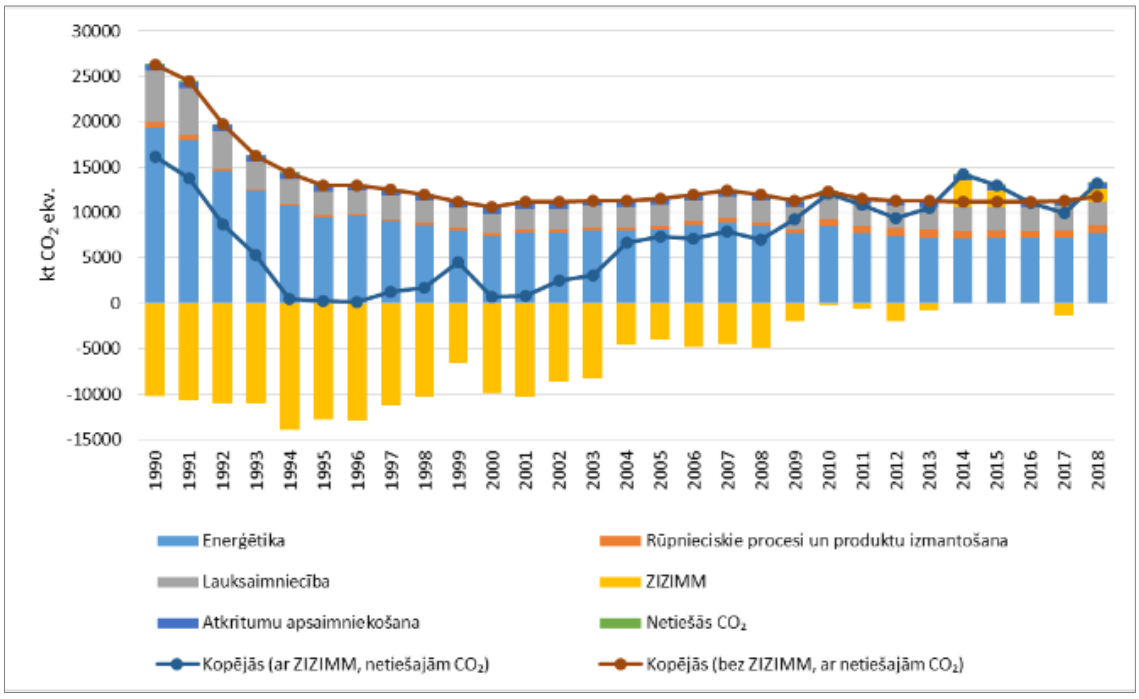

4. attēls Latvijas SEG emisijas un CO_2 piesaiste pa sektoriem 1990. – 2018.gadam (kt CO_2 ekvivalenta)

Avots: LVĢMC

[48] SEG emisijas veido tiešās SEG (CO_2, CH_4, N_2O, PFC, HFC, SF6), gan arī netiešās SEG (CO, NOx, NMGOS). Latvijā SEG emisiju aprēķina laika posmam sākot no 1990. gada līdz gadam x-2 (piemēram, 2020. gadā par 2018.gadu), ņemot vērā to globālo sasilšanas potenciāla (GSP) koeficientus 100 gadu periodam.

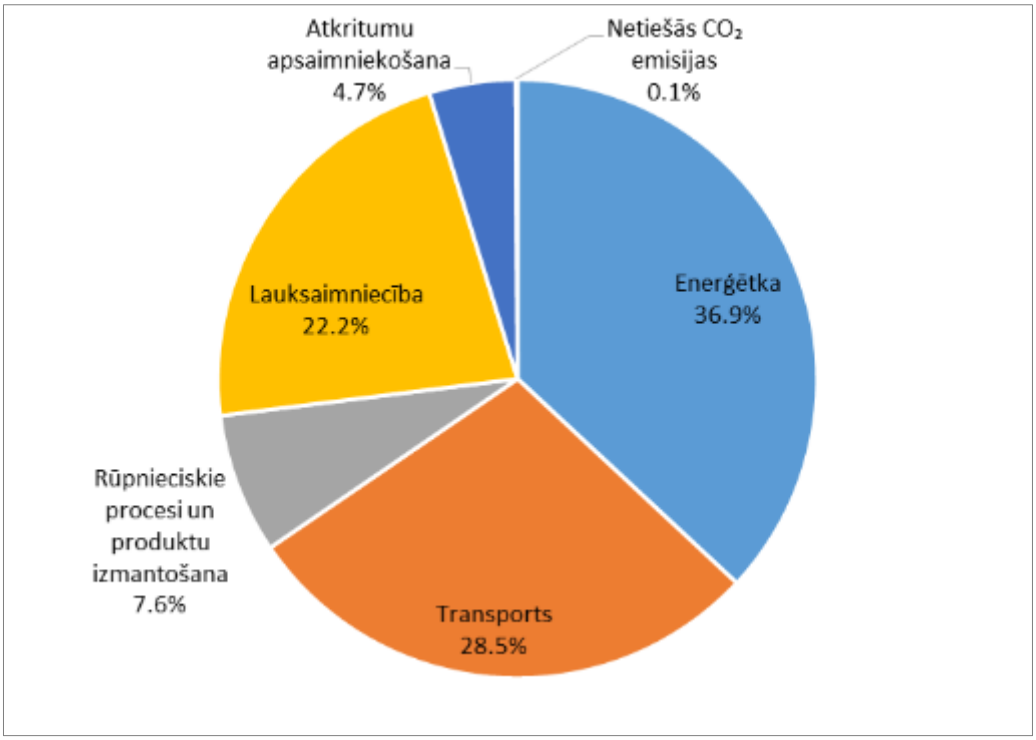

5. attēls Latvijas SEG emisijas un CO_2 piesaiste pa sektoriem 2018.gadā (neskaitot ZIZIMM, no enerģētikas nozares izdalot transportu)
Avots: LVĢMC

2018.gadā SEG intensitāte[49] bija 435,86 t CO_2ekv./MEUR (2015.gada salīdzināmajās cenās), kas ir 63,0% samazinājums attiecībā pret 1995.gadu.

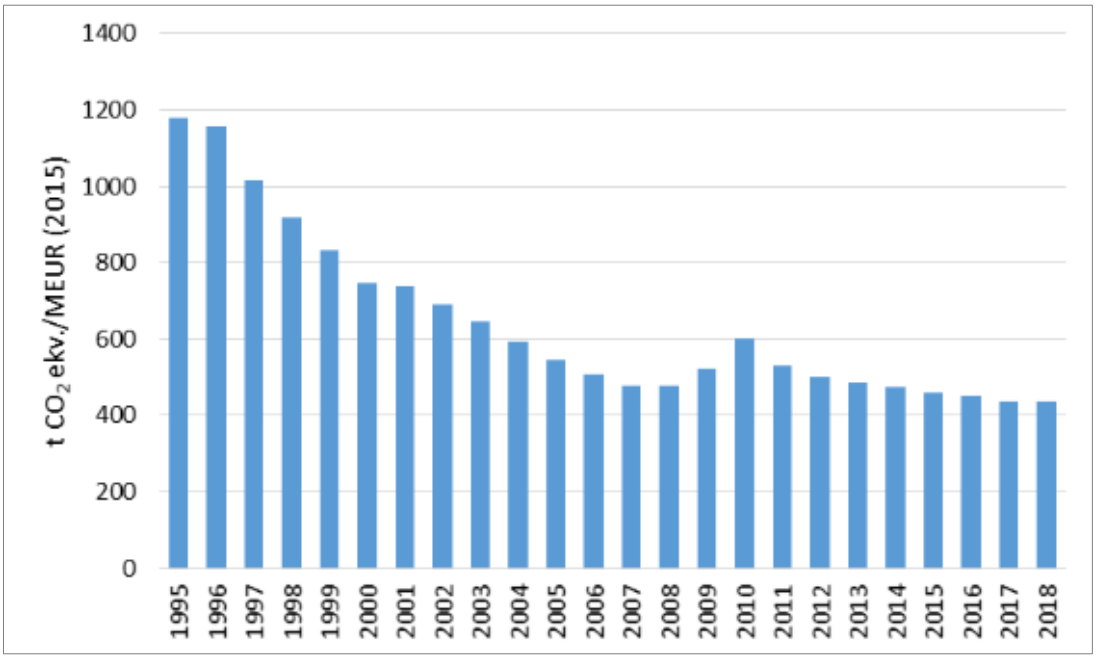

6. attēls SEG intensitāte 1995.-2018.gadā, t CO_2ekv./MEUR
Avots: LVĢMC

[49] Aprēķina kā SEG emisijas pret iekšzemes kopproduktu.

Vislielākais SEG emisiju avots 2018.gadā ir *enerģētikas sektors* (ietver arī transportu), radot 65,6% no kopējām Latvijas SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM. To lielā mērā nosaka Latvijas atrašanās mērenajā klimata joslā, kur siltumenerģijas ražošana ir svarīga, tādējādi ietekmējot SEG un gaisa piesārņojošo vielu emisijas.

Enerģētikas sektora emisijas sastāv no divām daļām – kurināmā sadedzināšanas (98,8% no kopējām enerģētikas sektora emisijām), kas ietver kurināmā sadedzināšanu stacionārās sadedzināšanas iekārtās un transporta emisijas, un kurināmā difūzajām emisijām (1,2 % no kopējām enerģētikas sektora emisijām). Transporta sektors veido 43,6 % no sektora emisijām, 25,1% rodas enerģētikas nozaru apakšsektorā, 20,1% no citām nozarēm, kas ietver ēku apkuri, kā arī kurināmā un degvielas izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, 9,9% enerģētikas sektora emisiju rodas no kurināmā sadedzināšanas rūpniecības nozaru un būvniecības sektorā.

Enerģētikas sektora kopējās emisijas 2018.gadā ir samazinājušās par 60,2%, salīdzinot ar 1990.gadu. Salīdzinot ar 2005.gadu, emisijas ir samazinājušās par 5,4 %. Vienīgi transporta emisijas ir pieaugušas par 10,3 %, salīdzinot ar 1990.gadu. Emisiju izmaiņu iemesli ir patērētā kurināmā daudzuma izmaiņu sektoros. Kopš 1990.gada izmantotās biomasas apjoms ir palielinājies par 150,7%, tajā pašā laikā fosilā kurināmā izmantošana ir samazinājusies – šķidrais kurināmais par 59,8%, cietais kurināmais par 92,8%, kūdra par 95,8% un dabas gāze par 51,3%. Biodegvielas (biodīzeļdegviela un bioetanols) veido 3,3% no kopējā degvielas patēriņa transporta sektorā.

2018.gadā autotransports veidoja 93,6%, dzelzceļa transports 5,6% no kopējām SEG emisijām transporta nozarē. Autotransporta emisijas 2018 gadā ir palielinājušās par 11,4%, salīdzinot ar 2005.gadu, dzelzceļa transporta emisijas – samazinājušās par 35,6%.

Lauksaimniecība[50] *ir otrs lielākais emisiju sektors* Latvijas SEG inventarizācijā, kas radīja 22,3% (2609,40 kt CO_2ekv.) no kopējām Latvijas SEG emisijām 2018.gadā, neskaitot ZIZIMM.

2018.gadā emisijas no lauksaimniecības augsnēm veidoja lielāko daļu (59,3%) no sektora kopējām emisijām, 32,6% – lauksaimniecības dzīvnieki, 6,5 – kūtsmēslu apsaimniekošana.

Kopš 2005.gada lauksaimniecības emisijas ir pieaugušas par 12,3% 2018.gadā. Emisiju pieaugumu šajā laika periodā galvenokārt sekmēja lauksaimnieciskās ražošanas rādītāju paaugstināšanās galvenokārt augkopības sektorā, palielinoties sējplatību un izmantoto minerālmēslu daudzumam.

SEG emisijas no *rūpnieciskajiem procesiem un produktu izmantošanas*[51] 2018.gadā sektors veidoja 7,6% no kopējām Latvijas SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM. Lielāko apjomu – 63,1% – no sektora emisijām rada minerālu rūpniecība. Ozona slāni noārdošo vielu (ONV) aizvietošanai izmantotie produkti rūpniecības sektorā veido 30,1% no kopējām rūpniecisko procesu un produktu izmantošanas sektora emisijām.

SEG emisijas no *atkritumu apsaimniekošanas* veido 4,7% no kopējām SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM 2018.gadā. Tās ietver CH_4 emisijas no cieto atkritumu apglabāšanas

[50] Lauksaimniecības emisijas veido metāna (CH_4) emisijas no lauksaimniecības dzīvnieku zarnu fermentācijas procesiem, CH_4 un vienvērtīgā slāpekļa oksīda (N_2O) emisijas no kūtsmēslu apsaimniekošanas, kā arī N_2O emisijas no lauksaimniecības augšņu apstrādes un CO_2 emisijas no kaļķošanas un karbamīda izmantošanas.

[51] Šī sektora emisijas ietver CO_2, CH_4, N_2O un fluorētās SEG (fluorogļūdeņraži (HFC) un sēra heksafluorīds (SF6)).

(69,6%) no kopējām SEG emisijām atkritumu apsaimniekošanas sektorā, CH_4 un N_2O emisijas veidojas cieto atkritumu bioloģiskās apstrādes (8,7%), no notekūdeņu attīrīšanas un novadīšanas (21,6%) un neliels daudzums (0,1%) no atkritumu sadedzināšanas.

Zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība (ZIZIMM).[52]

Neto SEG emisijas no ZIZIMM 2018.gadā bija – 1417,54 kt CO_2 ekv., salīdzinot ar – 10208,72 kt CO_2 ekv. 1990.gadā. Salīdzinājumā ar bāzes gadu, 2018.gadā izmaiņas ZIZIMM emisijās/piesaistē ir – 113,9%. CO_2 piesaistes samazinājums ZIZIMM sektorā saistāms ar mežistrādes apjoma pieaugumu. Ievērojama nozīme SEG emisiju palielinājumā ir meža zemes pārveidošanai par apbūvi (ceļiem un cita veida infrastruktūru), kā arī dabiski apmežojušos zemju pārveidošanai par aramzemēm un zālājiem. Šīs tendences, saskaitot ar SEG emisijām, kas rodas pārējās ZIZIMM zemes izmantošanas kategorijās, veidojušas to, ka vairākos gados (2014., 2015., 2018.gadā) ZIZIMM sektorā kopumā ir ziņotas neto SEG emisijas.

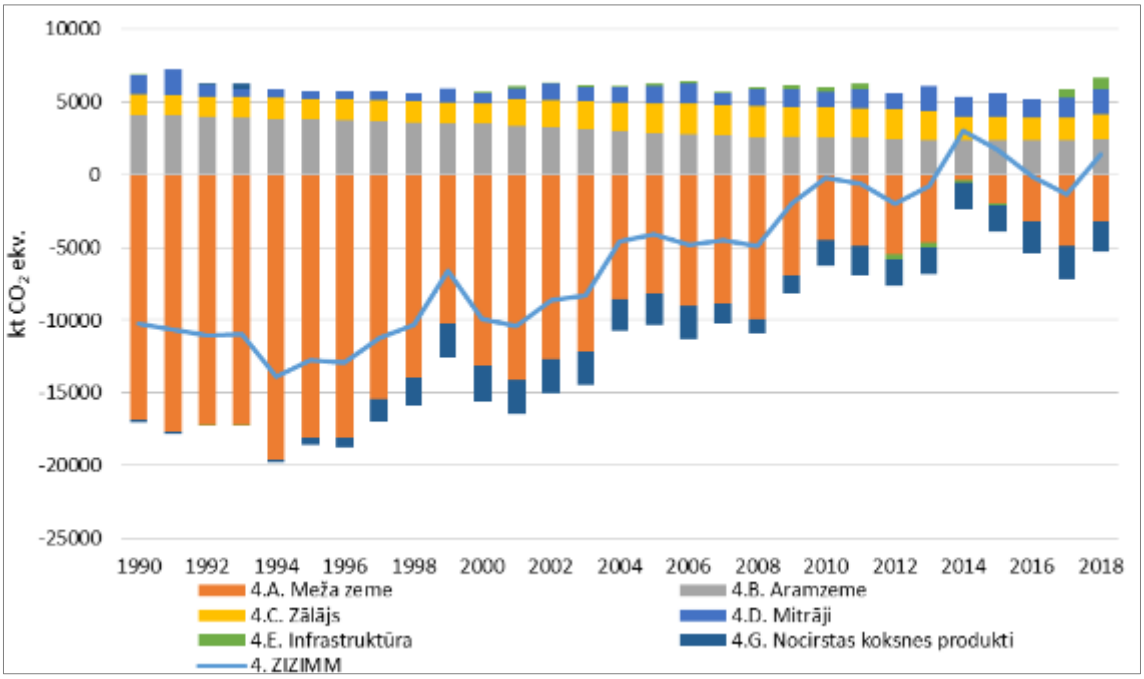

7.attēls ZIZIMM sektora emisijas un CO_2 piesaiste 1990.-2018.gadā (kt CO_2 ekv.)

Avots: LVĢMC

Netiešās CO_2 emisijas

Netiešās CO_2 emisijas Latvijā rodas enerģētikas sektorā[53]. Kopā netiešās CO_2 emisijas veidoja 11,81kt CO_2ekv.2018.gadā, kas ir 0,1% no kopējām emisijām, neskaitot ZIZIMM

[52] Saskaņā ar 2006.gada IPCC vadlīnijām zemes platības zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) kategorijā tiek iedalīta sešās zemes lietojuma kategorijās – meža zeme, aramzeme, pļavas, mitrāji, apbūves un citas. Latvijā ZIZIMM sektors ietver emisijas un CO2 piesaisti no augstāk uzskaitītajām kategorijām, kas sadalītas sīkākās apakškategorijās "zemes, kas nav mainījušas zemes lietojuma veidu pēdējo 20 gadu laikā" un "zemes, kas ir mainījušas zemes lietojuma veidu pēdējo 20 gadu laikā". Kategorijā "Citas" tiek ieskaitītas zemes, kas nav apsaimniekotas un nesatur ievērojamu organiskā oglekļa daudzumu, tādēļ emisijas no tām netiek ziņotas. ZIZIMM kategorijā tiek ierēķinātas arī emisijas no koksnes produktiem.

[53] Tās ir NMGOS emisijas no benzīna iztvaikošanas ceļu transportā, CH_4 un NMGOS emisijas no dabasgāzes noplūdēm, kā arī NMGOS emisijas no benzīna izplatīšanas.

2018.gadā. 2018.gadā netiešās CO_2 emisijas ir samazinājušās par 70,8%, salīdzinot ar 1990.gadu.

ETS un ne-ETS emisijas

Latvijas verificētās ETS emisijas 2018.gadā ir 2612,63 kt CO_2ekv. Attiecīgi Latvijas ne-ETS emisijas 2018.gadā ir 9111,21 kt CO_2ekv., kas veido 77,7% no kopējām Latvijas SEG emisijām, neieskaitot ZIZIMM un iekļaujot netiešās CO_2 emisijas.

Saskaņā ar Latvijas nacionālo pozīciju "Par Klimata un enerģētikas politikas satvaru laikposmam no 2020.gada līdz 2030.gadam" jūras transports nav iekļaujams ETS vai ne-ETS. SEG emisijas no jūras transporta netiek iekļautas nacionālajos emisiju inventarizācijas ziņojumos, kā arī netiek izvirzīti mērķi UNFCCC saistībās, ņemot vērā, ka SEG inventarizācijās tiek ziņotas emisijas no vietējās un starptautiskās navigācijas. Savukārt, starptautiskās navigācijas emisijas tiek ziņotas tikai informatīvos nolūkos un tās nav iekļautas UNFCCC vai EK mērķos.

Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" monitoringa ziņojumā novērtēts, ka līdz 2018.gada 31. decembrim pavisam darbības programmas SAM klimata pārmaiņu jomā sasniegti šādi rezultāti: 1. No AER ražotā papildjauda – 8,85 MW, 2. Aprēķinātais siltumnīcefekta gāzu samazinājums gadā – 5878,668 CO_2 ekvivalenta tonnas gadā, 3. Uzstādīto uzlādes staciju skaits – 70, 4. Reģistrēto ETL skaits Latvijā – 419,5. Iegādāti jauni un pārbūvēti videi draudzīgi sabiedriskie transportlīdzekļi (autobusi) – 18;6. Videi draudzīgā sabiedriskajā transportā pārvadātie pasažieri – 85,15 milj./gadā.[54].

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu ieviesta

Darbības programmā ar klimata pārmaiņu jomu ir saistīta 2.1. prioritāte "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām", 2.2. prioritāte "Vides aizsardzība un attīstība" un 2.3. prioritāte "Ilgtspējīga mobilitāte" un šajās prioritātēs plānotie SAM.

Ja Darbības programma netiktu ieviesta, laikā līdz 2027.gadam tiktu traucēta mērķtiecīga valsts attīstība klimatnoturības virzienā, netiktu ieviesti energoefektivitātes pasākumi siltumapgādē, transportā, tautsaimniecībā un līdz ar to netiktu mazinātas SEG emisijas. Pasākumu ieviešana ir jo īpaši svarīga enerģētikas un transporta jomā, kā arī lauksaimniecībā, jo šīs nozares atbilstoši rada 36,9 %, 28,5 % un 22,2 % no kopējām Latvijas SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM. Tādejādi tiktu apdraudēta valsts virzība uz klimatneitraliāti.

Neīstenojot Darbības programmu, tiktu pārtraukta iepriekšējā plānošanas periodā uzsāktā attīstība. Kopumā netiktu arī sasniegti starptautiskie un nacionālie vides mērķi (3. nodaļa) attiecībā uz SEG emisiju samazināšanu un klimatneitralitātes sasniegšanu (plānota 2050.g.) un nodrošināta NAP2027 prioritātes "Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība" rīcības virziena "Dabas un vide" īstenošana.

---

[54] Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" īstenošanas ietekmes uz vidi monitoringa ziņojums. LR Finanšu ministrija, 2019.

5.2.2. Gaisa kvalitāte[55]

Latvijā laikā no 2005. līdz 2018. gadam gaisu piesārņojošo vielu emisijas (slāpekļa oksīdu, sēra dioksīda, nemetāna gaistošo organisko savienojumu un daļiņu $PM_{2,5}$) ir samazinājušās, bet amonjaka emisijas, salīdzinot ar 2005. gadu, ir pieaugušas (8. attēls).

Lielākā daļa no visas Latvijas emisijām koncentrējas Rīgas apkārtnē, kā arī citās lielākajās Latvijas pilsētās.

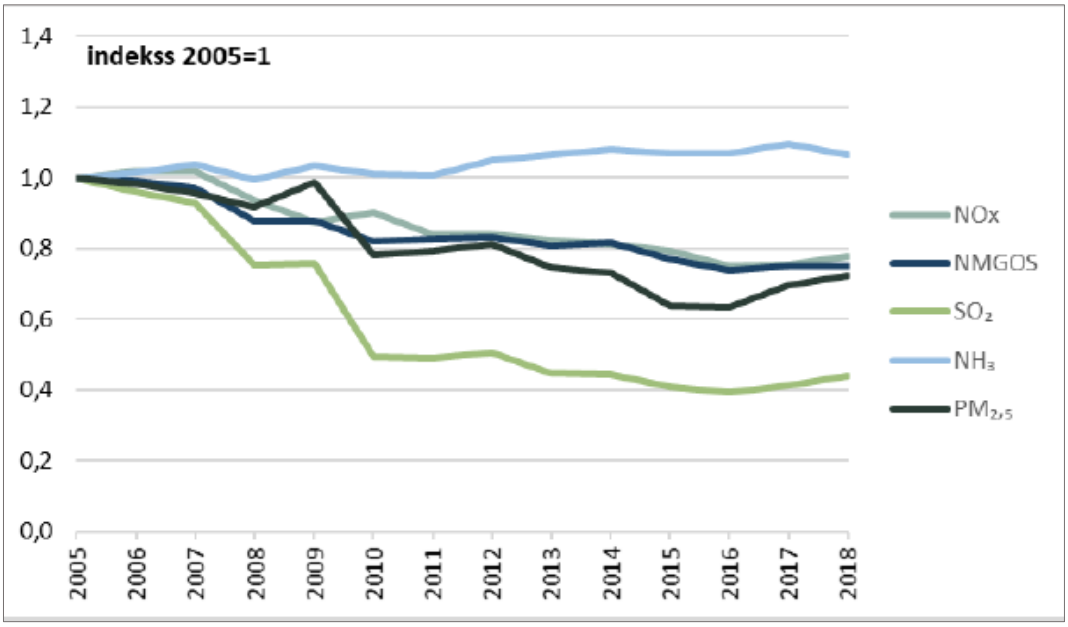

8. attēls Gaisa kvalitāti ietekmējošo piesārņojošo vielu emisiju izmaiņu tendences 2005. – 2018.gadā
Avots: LVĢMC

Slāpekļa oksīdu emisijas

Laika periodā no 2005. līdz 2018.gadam NO_x emisiju daudzums ir samazinājies par 22%: 2005.g. – 44,09 kt, 2018.g. – 34,25 kt.

2018. gadā galvenais emisiju avots ir transporta sektors (42,7%), it īpaši ceļu transports, kas veido 31,3% no kopējām NO_x emisijām. Kopš 2005. gada transporta sektora emisijas ir samazinājušās par 38,1%, jo ir palielinājies automašīnu skaits ar EURO4, EURO5 un EURO6 klasēm.

Otrs lielākais NO_x emisiju avots ir kurināmā izmantošana sektorā - citas nozares -, kas ietver ēku apkuri (mazās sadedzināšanas iekārtas komerciālajā un sabiedriskajā sektorā un mājsaimniecībās), kā arī kurināmā izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, kas emitēja 6,77 kt jeb 19,8% no kopējām emisijām. Kopš 2005. gada

[55] Nodaļas sagatavošanā izmantots 2020. gadā iesniegtās gaisa piesārņojošo vielu inventarizācijas kopsavilkums LVĢMC, 2020. un 2020. gada ziņojuma emisiju dati, https://www.meteo.lv/lapas/vide/gaiss/gaisa-piesarnojums/maksimali-pielaujamas-emisijas-konkretam-atmosferas-gaisu-piesarnojosa/maksimali-pielaujamas-emisijas-konkretam-atmosferas-gaisu-piesarnojosa?id=1030&nid=514

Informācijas par gaisa kvalitāti 2014. – 2019.g. avoti šajā nodaļā: Pārskats "Gaisa kvalitātes novērtējums Latvijā 2014. - 2018.gads", VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", 2019. un Pārskats par gaisa kvalitāti Latvijā 2019. gadā, VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", 2020. https://www.meteo.lv/lapas/vide/gaiss/gaisa-kvalitate/parskati-un-novertejumi-par-gaisa-kvalitati/parskati-un-novertejumi-par-gaisa-kvalitati?&id=1037&nid=509

emisijas ir samazinājušās par 29,1%. Kā vienu no emisiju samazinājuma iemesliem var minēt ēku energoefektivitātes palielināšanos, kas ļauj samazināt patērētā kurināmā apjomu.

Lauksaimniecības sektors ir trešais lielākais emisiju avots 2018. gadā, kas emitēja 4.25 kt jeb 12,4% no kopējām valsts emisijām. Kopš 2005. gada emisijas sektorā ir palielinājušās par 44,8%, kas ir saistīts ar dzīvnieka skaita pieaugumu un lauksaimniecības zemju apstrādi.

Laikā no 2014. gada līdz 2019. gadam Rīgā pilsētas fona novērojumu stacijās "Parks" un "Ķengarags" bija pārsniegts NO_2 stundas koncentrācijas apakšējais piesārņojuma novērtēšanas slieksnis. Pārējās monitoringa stacijās[56] (t.sk. Liepājā, Ventspilī, Rēzeknē, lauku fona stacijās) no 2014. gada līdz 2019. gadam slāpekļa dioksīda stundas apakšējā piesārņojuma novērtēšanas sliekšņa pārsniegšanas gadījumi konstatēti tikai atsevišķos gados, visbiežāk - novērojumu stacijā "Liepāja". Gada vidējo koncentrāciju rādītāji valsts gaisa monitoringa stacijās atbilst normatīvo aktu prasībām.

Nemetāna gaistošo organisko savienojumu emisijas

Kopējās NMGOS emisijas laika periodā no 2005. līdz 2018. gadam ir samazinājušās par apmēram 24,7 %.: 2005.g. – 53,1 kt , 2018.g. - 39,99 kt.. Emisiju samazinājuma avots galvenokārt ir transporta sektors. Jāatzīmē, ka NMGOS emisijas salīdzinot ar 2017. gadu, ir palielinājušās par 0,5%.

2018.gadā lielākais emisiju avots ir nozares, kas ietver ēku apkuri (mazās sadedzināšanas iekārtas komerciālajā un sabiedriskajā sektorā un mājsaimniecībās), kā arī kurināmā izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, kas emitēja 31,1% no kopējā NMGOS emisijām. Kopš 2005. gada emisijas šajā sektorā ir samazinājušās par 40,6%, kā vienu no samazinājuma iemesliem var minēt energoefektivitātes pasākumu ieviešanu.

Rūpniecisko procesu sektors ir otrs lielākais NMGOS emisiju avots 2018. gadā ar 29,9% no kopējām emisijām. Galvenais NMGOS avots ir citu šķīdinātāju un produktu izmantošanas sektors (26,6% no kopējām valsts emisijām). Kopš 2005. gada emisijas šajā sektorā ir pieaugušas par 16,3%. Emisiju izmaiņas šajā sektorā ir saistītas ar cilvēku labklājības līmeni un ekonomisko situāciju valstī.

Lauksaimniecības sektorā veidojas 17,9% NMGOS emisiju. Lielākā daļa no emisijām rodas no kūtsmēslu apsaimniekošanas – 84,5%. Kopš 2005. gada emisijas lauksaimniecības sektorā ir palielinājušās par 16,3%, un tāpat kā NOx emisijām tas ir saistīts ar dzīvnieku skaita pieaugumu un lauksaimniecības zemju apstrādi.

Transporta sektora nozīme kopš 2005.gada ir krietni samazinājusies (-77,4%). 2005.gadā transporta sektors bija atbildīgs par 19,1% no kopējām NMGOS emisijām, bet 2018. gadā tie ir tikai 5,7%. Iemesls tik lielam kritumam ir automašīnu ar zemāku ietekmi uz vidi palielinājums, kā arī ir samazinājies benzīna patēriņš pasažieru mašīnām.

Amonjaka emisijas

[56] Gaisa kvalitātes novērojumu tīklā iekļautas 7 pilsētu novērojumu stacijas, kurās tiek novērota gaisa kvalitāte pilsētās Rīgā, Liepājā, Ventspilī. Rēzeknē, un 2 lauku fona stacijas, kurās tiek novērtēta pārrobežu gaisa masu pārneses ietekmē Latvijā ienākošā atmosfēras gaisa kvalitāte https://www.meteo.lv/lapas/noverojumi/gaisa-kvalitate/gaisa-kvalitate_ievads?&id=1273&nid=468

Kopējās NH_3 emisijas laika periodā 2005.–2018. gads ir palielinājušās par 6,7 %: 2005. – 14,49 kt, 2018.g. – 15,46 kt.

NH_3 emisijas galvenokārt (83% no kopējā emisiju apjoma) veidojas ar lauksaimniecisko ražošanu saistītajos procesos. Svarīgākie emisiju avoti lauksaimnieciskajā ražošanā ir kūtsmēslu apsaimniekošanas sistēmas un sintētisko minerālmēslu un kūtsmēslu izmantošana. Kopš 2005. gada NH3 emisijas sektorā ir palielinājušās par 13,2%. Emisiju palielinājums saistīts ar lauksaimniecības zemju un mājlopu skaita pieaugumu.

Otrs lielākais NH_3 emisiju avots ir citas nozares, kas ietver ēku apkuri (mazās sadedzināšanas iekārtas komerciālajā un sabiedriskajā sektorā un mājsaimniecībās), kā arī kurināmā izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, kas emitēja 10,1% no kopējām amonjaka emisijām. Kopš 2005. gada emisijas sektorā ir samazinājušās par 37,3%, ko var izskaidrot ar energoefektivitātes uzlabošanu ēkās.

Pārējie sektori, kuros tiek uzskaitītas amonjaka emisijas, ir kurināmā izmantošana rūpniecībā (3,8%), transporta sektoros (1,1%) un atkritumu apsaimniekošana (1,9%). Niecīgs NH_3 emisiju avots ir rūpniecisko procesu sektors.

Daļiņu $PM_{2,5}$ emisijas

Kopējās daļiņu $PM_{2,5}$ emisijas laika periodā 2005. – 2018. gads ir samazinājušās par apmēram 28 %: 2005. – 28,23 kt, 2018. – 20,45 kt. Emisiju samazinājumu galvenokārt nosaka patērētā kurināmā apjoma samazinājums mājsaimniecības sektorā.

2018. gadā lielākais $PM_{2.5}$ emisiju avots ir nozares, kas ietver ēku apkuri (mazās sadedzināšanas iekārtas komerciālajā un sabiedriskajā sektorā un mājsaimniecībās), kā arī kurināmā izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, kas emitēja 64,7% jeb 13,23 kt no kopējām $PM_{2.5}$ emisijām. Kopš 2005. gada emisijas sektorā ir samazinājušās par 38,6%, jo ir uzlabota ēku energoefektivitāte, kas ļauj samazināt patērētā kurināmā apjomu.

Otrais un trešais lielākais $PM_{2.5}$ emisiju avots ir enerģijas un siltuma ražošana (12,6%) un kurināmā izmantošana rūpniecībā (11,3%). Kopš 2005. gada emisijas šajos sektoros ir palielinājušās, un tas ir saistīts galvenokārt ar biomasas plašāku izmantošanu.

Gaisa kvalitātes mērījumi monitoringa stacijās 2014.-2019. gada periodā parāda daļiņu $PM_{2,5}$ gada vidējo koncentrāciju vērtību samazināšanās tendenci. Neraugoties uz šo uzlabošanos, daļiņu $PM_{2,5}$ emisijas joprojām ir viena no visaktuālākajām Latvijas gaisa kvalitātes problēmām pilsētās.

Laikā no 2014. līdz 2018.g. Rēzeknē ir pārsniegts daļiņu $PM_{2.5}$ gada vidējais augšējais un apakšējais piesārņojuma novērtēšanas slieksnis cilvēka veselības aizsardzībai, Rīgā - gada vidējais apakšējais piesārņojuma novērtēšanas slieksnis. Gada vidējo koncentrāciju rādītāji valsts gaisa monitoringa stacijās 2014. – 2019.g. atbilst normatīvo aktu prasībām, bet pārsniegti ir Pasaules Veselības Organizācijas rekomendētie piesārņojuma līmeņi.

Sēra dioksīda emisijas

Laika periodā no 2005. līdz 2018. gadam kopējās SO_2 emisijas ir samazinājušās par 56 %: 2005.g. – 8,76 kt, 2018.g. – 3,86 kt.

Latvijā nav nozīmīgu SO_2 emisijas izraisošu tautsaimniecības nozaru, piemēram, celulozes, sērskābes un sērorganisko savienojumu ražošana vai arī naftas pārstrādes rūpnīcu.

2018. gadā lielākais SO^2 emisiju avots ir citas nozares, kas ietver ēku apkuri (mazās sadedzināšanas iekārtas komerciālajā un sabiedriskajā sektorā un mājsaimniecībās), kā arī kurināmā izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, kas veidoja 47,2% no kopējām valsts emisijām. Kopš 2005. gada emisijas ir samazinājušās par 50,3%, jo sektorā ir samazinājies kurināmā patēriņš dažādu energoefektivitātes pasākumu ieviešanas dēļ, kā arī ir ievērojami samazinājies cietā fosilā kurināmā patēriņš.

Enerģijas un siltuma ražošana un kurināmā izmantošana rūpniecības procesos ir attiecīgi otrs un trešais lielākais emitētājs 2018. gadā, attiecīgi emitējot 25,4% un 22,9%. Kopš 2005. gada SO_2 emisijas abos sektoros ir samazinājušās par 39,1% un 43,4%, jo cietais un šķidrais fosilais kurināmais ar augstu sēra saturu tika aizstāts ar dabasgāzi un biomasu.

SO2 emisijas transporta sektorā kopš 2005. gada ir samazinājušās par 85,5%, jo tika ieviestas stingrākas prasības par pieļaujamo sēra saturu autotransportā un dzelzceļā izmantotajām degvielām.

Bez tam atbilstoši ***valsts gaisa kvalitātes monitoringa stacijās iegūtajai informācijai*** laikā no 2014. līdz 2018.gadam:

1) Rīgā tiek pārsniegti daļiņu PM_{10} gada vidējais augšējais un apakšējais piesārņojuma novērtējumu slieksnis cilvēka veselības aizsardzībai, diennakts robežlielums cilvēka veselības aizsardzībai, Rēzeknē un Liepājā - PM_{10} gada vidējais apakšējais, kā arī diennakts augšējais piesārņojuma novērtējumu slieksnis cilvēka veselības aizsardzībai;

2) benzola gada vidējā koncentrācija Rīgā pārsniedz apakšējo piesārņojuma novērtēšanas cilvēka veselības aizsardzībai, bet Liepājā un Rēzeknē - apakšējo un augšējo piesārņojuma novērtēšanas cilvēka veselības aizsardzībai;

3) benza(a)pirēna gada vidējā koncentrācija Rīgā, Liepājā un Ventspilī pārsniedz apakšējo un augšējo piesārņojuma novērtēšanas cilvēka veselības aizsardzībai;

4) Rīgā, Liepājā, Rēzeknē un Ventspilī tiek pārsniegta arī benzola un benza(a)pirēna Pasaules Veselības Organizācijas atsauces vērtība vēža saslimstības riska minimizēšanai.

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenots

Ar ietekmi uz gaisa kvalitāti Darbības programmā galvenokārt ir saistīta 2.1. prioritāte "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām", 2.2. prioritāte "Vides aizsardzība un attīstība" un 2.3. prioritāte "Ilgtspējīga mobilitāte" un tajās plānotie SAM.

Neīstenojot Darbības programmu, laikā līdz 2027.gadam nenotiktu mērķtiecīga valsts attīstība gaisa kvalitātes uzlabošanas jomā, it īpaši pilsētās (Rīga, Rēzekne, Liepāja), kurās līdz šim ir konstatēti normatīvajos aktos noteikto robežlielumu vai novērtēšanas sliekšņu cilvēka veselības aizsardzībai un Pasaules Veselības organizācijas rekomendēto vērtību pārsniegumi. Bez tam netiktu mazinātas emisijas, ko rada transporta un enerģētikas joma, lauksaimniecība. Kopumā netiktu sekmēta starptautisko un nacionālo vides aizsardzības mērķu attiecībā uz gaisa kvalitāti sasniegšana (3. nodaļa) un nodrošināta NAP2027 prioritātes "Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība" rīcības virziena "Dabas un vide" īstenošana.

5.2.3. Virszemes ūdeņu kvalitāte

Saskaņā ar vērtējumu UBA apsaimniekošanas plānos 2016. – 2021.g. (LVĢMC, 2. periods) Latvijā tikai piektā daļa (21%) virszemes ūdensobjektiem (upes, ezeri) atbilst labai vai augstai ekoloģiskajai kvalitātei (vai potenciālam). Lielākā daļa ūdensobjektu (63%) atbilst vidējai ekoloģiskai kvalitātei, 12,5% - sliktai un 3,5% - ļoti sliktai ekoloģiskajai kvalitātei. Sliktākā situācijā ir ūdensobjektiem Lielupes un Daugavas upju baseinos. Pārejas ūdensobjekta ekoloģiskā kvalitāte ir vidēja, piekrastes ūdeņu ūdensobjektu – vidēja (2 ūdensobjekti) un slikta (2 ūdensobjekti)[57]. Otrā perioda UBAAP liecina par to, ka ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes rādītāji Latvijā ir zemāki par ES vidējiem rādītājiem. Lielākajai daļai virszemes ūdensobjektu joprojām nav zināmi ķīmiskās kvalitātes rādītāji[58].

Atbilstoši sākotnējās ekoloģiskās kvalitātes (vai potenciāla) novērtējumam 2020. gadā 6 ūdensobjektu (1%) ekoloģiskā kvalitāte novērtēta kā augsta, 241 (32%) - laba, 432 (57%) - vidēja, 71 (9%) - slikta un 12 ūdensobjektu (2%) ekoloģiskā kvalitāte (vai potenciāls) novērtēta kā ļoti slikta. Salīdzinot ar 2. perioda UBA apsaimniekošanas plānos noteikto ekoloģiskās kvalitātes vērtējumu, ir samazinājies ūdensobjektu skaits ar augstu ekoloģisko kvalitāti, savukārt pieaudzis to ūdensobjektu skaits, kuru ekoloģiskā kvalitāte ir novērtēta kā laba[59]. Iekšzemes ūdensobjektu kvalitāte ietekmē vides situāciju Baltijas jūrā.

Ūdens kvalitāti ietekmē gan punktveida piesārņojuma avoti (komunālo un rūpniecisko notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izplūdes, NAI dūņu lauki, piesārņotas vai potenciāli piesārņotas vietas), gan izkliedētie avoti (lauksaimniecība, mežsaimniecība, mājsaimniecības), arī hidromorfoloģiskie pārveidojumi (hidroelektrostaciju dambji, hidrotehniskās būves upju krastos – nostiprinājumi, meliorētas upes, u.c.).

Slāpekļa mēslojuma izmantošanas pieauguma dēļ ir palielinājies slāpekļa pārpalikums (lai arī no relatīvi zema līmeņa), kas var ietekmēt ūdens un augsnes kvalitāti[60]. UBAAP 2016. – 2021.g. norādīts, ka lauksaimniecība ir viens no galvenajiem izkliedētā piesārņojuma cēloņiem un piesārņojuma ar barības vielām avotiem[61]. Paaugstinātas biogēno elementu koncentrācijas ūdenī izraisa eitrofikāciju. Piesārņojumu ar barības vielām rada izkliedētais piesārņojums no lauksaimniecības, kā arī no punktveida avotiem.

Būtiska ietekme uz ūdeņu kvalitāti ir pārrobežu piesārņojumam, jo 56 % no kopējās upju noteces rodas ārpus Latvijas – mūsu kaimiņvalstīs Lietuvā, Igaunijā, Baltkrievijā un Krievijā. Līdz ar to šajās valstīs radies ūdeņu piesārņojums nokļūst Latvijas teritorijā. Robežšķērsojošā ūdeņu piesārņojuma pārnese no kaimiņvalstīm ir viena no nozīmīgākajām Latvijas iekšējo ūdeņu problēmām visām piesārņojošo vielu grupām, īpaši biogēnajiem elementiem un noturīgajām vidi piesārņojošām vielām[62].

---

[57] LVĢMC, https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-/upju-baseinu-apsaimniekosanas-plani-/upju-baseinu-apsaimniekosanas-plani?&id=1107&nid=424 , apkopojums – SIVN izstrādātājs

[58] ESAO Vides raksturlielumu pārskats par Latviju. Saīsinātā versija. ESAO 2019. gads

[59] LVĢMC, informācija 3. perioda UBA apsaimniekošanu plānu 2022. – 2027. gadam izstrādei, Notekūdeņu apsaimniekošanas un dzeramā ūdens investīciju plāna 2021. – 2027. gadam Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts, 1. redakcija, SIA "ESTONIAN, LATVIAN & LITHUANIAN ENVIRONMENT", 06.2020., datu izmantošana saskaņota ar LVĢMC 09, 2020.

[60] ESAO Vides raksturlielumu pārskats par Latviju. Saīsinātā versija. ESAO 2019. gads

[61] Freshwaterquality. 2015. European Environment agency. Pieejams: http://www.eea.europa.eu/soer-2015/europe/freshwater

[62] Ziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu. Pārresoru koordinācijas centrs, 2018.

Atbilstoši UBAAP 2016. – 2021.g. ūdensobjektiem noteiktais vides kvalitātes mērķis 2021. gadā ir laba ekoloģiskā kvalitāte. Daudziem ūdensobjektiem ir risks nesasniegt šo mērķi. To arī apliecina 2020. gada sākotnējā VŪO ekoloģiskās kvalitātes vērtējums. UBAAP 2016. – 2021.g. 43 ūdensobjektiem (ūdensobjektu kopskaits 467) vides kvalitātes mērķa sasniegšanai ir noteikts izņēmums, plānojot, ka tie sasniedz labu ekoloģisko kvalitāti līdz 2027. gadam.

Visu peldvietu ilglaicīgā ūdens kvalitāte pēc 2016.-2019. gada peldsezonu datiem atbilst obligātajām kvalitātes prasībām – vismaz pietiekama ūdens kvalitāte. Turklāt Latvijā lielākā daļa peldvietu ir ar izcilu kvalitāti (47 peldvietas), bet pārējās peldvietās ir laba ūdens kvalitāte (9 peldvietas). 2019. gada peldsezonā starptautiskais „Zilā karoga" sertifikāts tika piešķirts 21 Latvijas peldvietai, sasniedzot vēsturiski lielāko šādu peldvietu skaitu valstī[63].

Pēdējos gadus (2017. – 2019.g.) kopējais novadīto notekūdeņu apjoms ir samazinājies (9. attēls). Notekūdeņu kopējā apjoma samazināšanās ir kompleksu pasākumu rezultāts, kas vērsti uz ūdenssaimniecības sistēmu sakārtošanu un atjaunošanu, samazinot gruntsūdens pieplūdi kanalizācijas sistēmās. Tāpat to ietekmē arī iedzīvotāju skaita samazināšanās. Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" monitoringa ziņojumā novērtēts, ka līdz 2018.gada 31. decembrim, ieviešot darbības programmas SAM, sasniegti šādi rezultāti: 1) Uzlaboto notekūdeņu attīrīšanas sistēmu apkalpoto iedzīvotāju skaita pieaugums – 2324, 2) Iedzīvotāju skaits, kam nodrošināti faktiski centralizēto notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumu pieslēgumi – 1 295 042 un 3) Iedzīvotāju īpatsvars, kam nodrošināti normatīvo aktu prasībām atbilstošu centralizēto notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumu pieslēgumi – 88,4%, 4) Notekūdeņu ķīmiskā skābekļa patēriņa vērtība – 168 mg/l[64].

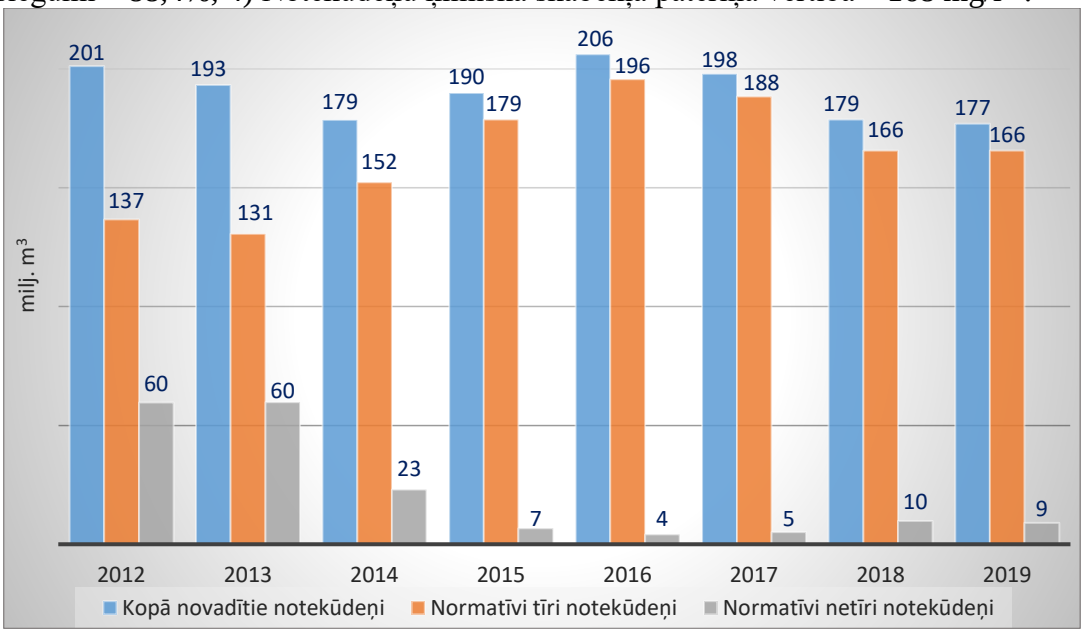

9.attēls Apkārtējā vidē novadīto notekūdeņu apjomi (milj.m³) un to atbilstība normatīvo aktu prasībām 2012. – 2019.gadam
Avots: LVĢMC

[63] Pārskats par peldvietu ūdens kvalitāti un uzraudzību 2019.gada peldsezonā. Veselības inspekcija, 2020. https://www.vi.gov.lv/sites/vi/files/data_content/parskats-par-peldvietu-udens-kvalitati-un-uzraudzibu-2019_-gada.pdf

[64] Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" īstenošanas ietekmes uz vidi monitoringa ziņojums. LR Finanšu ministrija, 2019.

Nozīmīga daļu no kopējā vidē novadītā notekūdeņu apjoma tiek novadīts no Rīgas centralizētās kanalizācijas savākšanas un attīrīšanas sistēmas (NAI, sūkņu stacijas). No Rīgas pēdējo gadu laikā novadīto notekūdeņu apjoms ir samērā vienmērīgs - laikā no 2017. līdz 2019. gadam tas veido 28 – 30 % no kopējā Latvijas vidē novadītā apjoma. Ievērojamus notekūdeņu apjomus 2019.gadā novadīja arī Rēzeknes novads (19,1 milj.m^3), Ķeguma novads (13,6 milj.m^3, t.sk. 74 % jeb 10,1 milj.m^3 novada zivju audzētavas "Tome"), Salaspils novads (8,7 milj.m^3), Saldus novads (6,9 milj.m^3) un Liepājas pilsēta (6,3 milj.m^3) (LVĢMC).

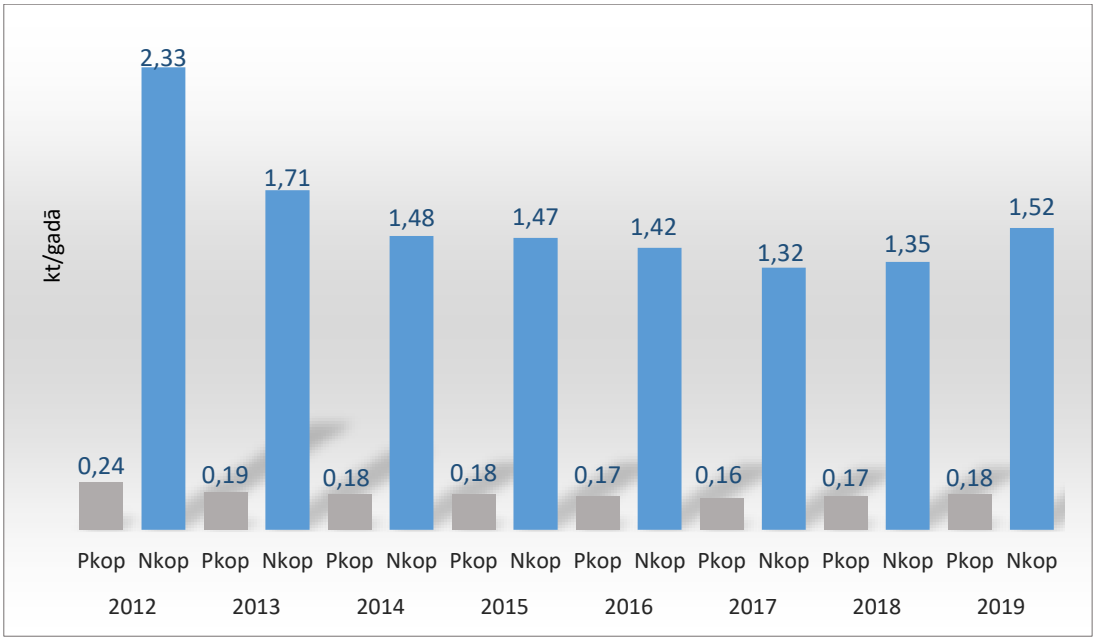

10. attēls Ar notekūdeņiem vidē novadītais kopējā slāpekļa un kopējā fosfora paliekošais piesārņojums (N_{kop} un P_{kop}) 2012. – 2019.gadam
Avots: LVĢMC

Ar notekūdeņiem vidē novadītā barības vielu (kopējā slāpekļa un kopējā fosfora) paliekošā piesārņojuma daudzums kopš 2012.g. ir samazinājies (10. attēls), nedaudz palielinoties pēdējos gados (2018., 2019.g.). Piesārņojuma samazināšanās tendence ir skaidrojama ar Direktīvas par komunālo notekūdeņu attīrīšanu 91/271/EEK intensīvu ieviešanu – šīs direktīvas prasības ir tieši orientētas uz biogēno elementu emisiju būtisku samazinājumu no komunālajiem notekūdeņiem valstī īstenotajos ūdenssaimniecības projektos.

Liela daļa aglomerāciju notekūdeņu attīrīšanas iekārtas nodrošina normatīvajos aktos noteiktās slāpekļa un fosfora koncentrācijas attīrīto notekūdeņu izplūdēs, turklāt vairākās iekārtās tika sasniegtas arī ievērojami zemākas koncentrācijas izplūdēs, nekā noteikts normatīvo aktu prasībās, piemēram, Daugavpils, Liepājas, Ventspils, Rīgas, Valmieras, Jelgavas un Madonas aglomerācijās.

Saskaņā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas informāciju aglomerāciju grupā, kur CE >100 000, iedzīvotāju īpatsvars, kam ir nodrošināti kvalitatīvi centralizētās kanalizācijas pakalpojumi pārsniedz 97%, bet faktiski pieslēgto mājsaimniecību iedzīvotāju īpatsvars – pārsniedz 87%. Centralizēto kanalizācijas pakalpojumu pieejamība visās aglomerācijās iedzīvotājiem nav nodrošināta 100% apmērā, tāpēc daļa mājsaimniecību notekūdeņu attīrīšanai turpina izmantot decentralizēto kanalizācijas sistēmu risinājumus, kas palielina vides piesārņojuma risku. Centralizēto kanalizācijas tīklu izbūve ir jāveic

vietās, kur tas ir tehniski un ekonomiski pamatots, pārējā teritorijas daļā nodrošinot vides kvalitātes normatīviem atbilstošu notekūdeņu attīrīšanu ar alternatīvām metodēm[65].

2019.gadā Latvijā kopumā tika saražotas 24182 tonnas (pēc sausnas) notekūdeņu dūņu. Lielākais notekūdeņu dūņu daudzums tika saražots Rīgā (9253 t/gadā pēc sausnas), Daugavpilī (1556 t/gadā pēc sausnas) un Jelgavā (1254 t/gadā pēc sausnas) (LVĢMC).

Saistībā ar notekūdeņu attīrīšanu aktuāla vides problēma ir notekūdeņu dūņu apsaimniekošana. Notekūdeņu dūņas un to kompostu izmanto augsnes mēslošanai lauksaimniecības zemēs, teritoriju apzaļumošanai, degradēto platību rekultivācijai, kā arī mežsaimniecībā. Neatbilstoša dūņu apsaimniekošana var radīt vides piesārņojumu. Dūņu izmantošana lauksaimniecībā atsevišķos gadījumos ierobežo dažādas bīstamas vielas, piemēram, smagie metāli, kas notekūdeņu dūņās var uzkrāties ievērojamos daudzumos, tādā gadījumā, lai novērstu vides piesārņojumu, notekūdeņu dūņas tiek apglabātas atkritumu poligonos un izgāztuvēs. Dūņu izmantošanā pa veidiem nav izteiktas tendences. 2019. gadā aptuveni puse (49%) no dūņu daudzuma tiek izmantota lauksaimniecībā un kompostēšanai, 21% – pagaidu uzglabāšanai dūņu laukos vai teritorijās, 3% - apzaļumošanai un 28 % - citiem veidiem, t.sk. mežsaimniecībā (11. attēls). Dūņu izmantošana ir jaunajā plānošanas periodā risināms jautājums, jo būtisks notekūdeņu dūņu apjoms ik gadu atrodas pagaidu uzglabāšanā notekūdeņu attīrīšanas iekārtu dūņu laukos vai teritorijās.

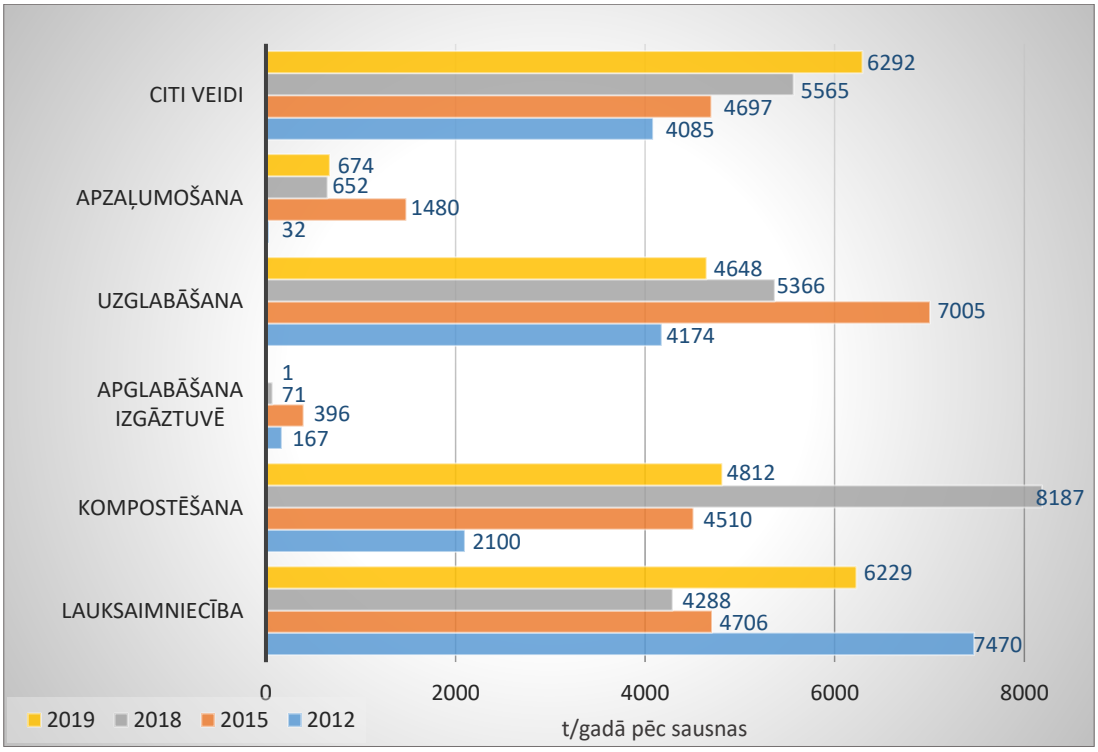

11. attēls Notekūdeņu dūņu (tonnas/gadā pēc sausnas) izmantošana 2012., 2015., 2018. un 2019.gadā

Avots: LVĢMC

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenota

[65] Komunālo notekūdeņu un notekūdeņu dūņu apsaimniekošana Latvijā. VARAM, 2018., https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/notekudeni/Zinojums_notekud_parskats_062019.pdf

Darbības programmā virszemes ūdeņu kvalitātes, notekūdeņu un to pārstrādes procesā radušos dūņu apsaimniekošanas uzlabošana plānota 2.2. prioritātē "Vides aizsardzība un attīstība" 2.2.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību", 2.2.2.SAM "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana", 2.2.3. SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu", kur paredzēti dzīvotņu atjaunošanas pasākumi, kuriem būs ietekme arī uz virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanos.

Neieviešot Darbības programmu, laikā līdz 2027.gadam nenotiktu mērķtiecīga valsts attīstība virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošana, būtu apgrūtināta UBAAP ieviešana un līdz ar to laba ūdens stāvokļa sasniegšana, kas gan ES, gan mūsu valsts normatīvajos aktos ir noteikts kā vides mērķis. Netiktu ieviests Notekūdeņu apsaimniekošanas un dzeramā ūdens investīciju plāns 2021. – 2027. gadam attiecībā uz notekūdeņu un dūnu apsaimniekošanu. Bez tam netiktu nodrošināta arī NAP2027 prioritātes "Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība" rīcības virziens "Dabas un vide" īstenošana.

5.2.4. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas

Latvijas teritorijā ir saglabājušās intensīva vēsturiskā piesārņojuma zonas, no kurām piesārņojums izplatās tālāk, nonākot gruntī un pazemes ūdeņos. Valstī ir izveidots "Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrs", ko uztur LVĢMC. Reģistrā (2019.gada oktobra dati) ir iekļautas 3580 vietas, no kurām 241 ir reģistrēta kā piesārņota vieta, 2624 – kā potenciāli piesārņotas un 715 vietas, kas nav piesārņotas, t.i. tās apzinot ir secināts, ka tajās nav paaugstināts piesārņojums vai arī tajā ir veikta piesārņojuma attīrīšana.

Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas veido bijušās padomju armijas teritorijas, rūpniecisko atkritumu izgāztuves, sadzīves atkritumu izgāztuves, degvielas uzpildes stacijas un naftas bāzes, bijušās ķimikāliju un pesticīdu noliktavas, lopbarības kompleksi, cūku un putnu fermas. Nerekultivētas slēgtās sadzīves atkritumu izgāztuves un rūpniecības atkritumu izgāztuves ir uzskatāmas par potenciāli piesārņotām vietām.

2014. - 2020. gada plānošanas periodā, piesaistot ES fondus, veikta vēsturiski piesārņoto vietu sanācija, vides monitoringa un kontroles infrastruktūras, kā arī vides informācijas sistēmas uzlabošana, ieviešot darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.6.3. SAM "Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija". Programmā turpināta Inčukalna sērskābā gudrona dīķu sanācija. To plānots pabeigt līdz 2023. gada 31. decembrim, veicot attīrīšanu un zemes platības atjaunošanu 2,5 hektāros. Pabeidzot šīs piesārņotās vietas sanāciju līdz 2023. gada 31. decembrim par divām vietām būs samazinājies tādu naftas pārstrādes produktu ražošanas laikā radušos piesārņoto vietu skaits, kurās nav veikta sanācija, t.i. no 9 līdz 7 vietām.

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenota

Darbības programmā uz vēsturiski piesārņoto vietu sanāciju, revitalizāciju un līdz ar to uz augsnes, grunts, pazemes un virszemes ūdeņu piesārņojuma novēršanu, kā arī klimata pārmaiņu radīto risku samazināšanu, attiecas 2.2. prioritātē "Vides aizsardzība un attīstība" plānotais 2.2.3. SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu".

Neieviešot Darbības programmu netiktu turpināts uzsāktais darbs vēsturiski piesārņoto vietu sanāciju turpināšanā, kas ilgtermiņā negatīvi ietekmētu laba augsnes stāvokļa un ūdens stāvokļa sasniegšanu. Turklāt sekas būs plašākas – saimnieciskajā darbībā neizmantojamas teritorijas un šāda veida teritoriju platības pieaugs, ja savlaicīgi netiks veikta sanācija, jo piesārņojums var izplatīties uz blakus esošajām teritorijām, kas ilgtermiņā var negatīvi ietekmēt šo teritoriju apkārtnē dzīvojošo cilvēku veselību. Ņemot vērā, ka Eiropas vides politikas pamatā ir piesardzības princips, preventīvas darbības princips un princips, ka piesārņojums ir jānovērš, novēršot tā cēloni, kā arī princips "piesārņotājs maksā", sanācija būtu jāveic pēc iespējas ātrāk, negaidot piesārņojuma izplatīšanos pieguļošajās teritorijās, turklāt attiecībā uz vēsturiski piesārņoto vietu sanāciju ne vienmēr ir iespējams piemērot principu "piesārņotājs maksā", gadījumā, ja piesārņojums ir radīts padomju laikā.

Bez tam vides riski būtiski var pieaugt ne tikai neveicot piesārņoto vietu sanāciju, bet arī neturpinot piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšanu un detalizētu izpēti, jo atbilstoši LVĢMC Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrā publiski pieejamajai informācijai, vairāk nekā 2249 ha piesārņotajās teritorijās Latvijā joprojām nav veikta sanācija, bet tikai 219 no šajā reģistrā kopumā iekļautām 241 piesārņotajām vietām ir novērtēta kopējā piesārņotās teritorijas platība.

5.2.5. Atkritumu apsaimniekošana

Saskaņā ar *Eurostat* datiem Latvijā no 2004. līdz 2018. gadam radīto atkritumu kopējais daudzums ir palielinājies par 41%[66]. Sadzīves atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju ir palielinājies par 27 %: 2005.g. – 320 kg, 2018.g. - 407 kg uz vienu iedzīvotāju[67]. Šo pieaugumu ir veicinājusi ekonomikas attīstība un nepietiekami stimuli īstenot pasākumus atkritumu daudzuma samazināšanai, pārstrādei un otrreizējai izmantošanai.

Vērtējot pēdējos gadus, *radīto sadzīves atkritumu* daudzumam līdzīgi kā iepriekšējos gados, saglabājas pieauguma tendence (12. attēls). 2018.g. dati liecina par radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazinājumu, turpmākās tendences ir jāvērtē Darbības programmas ieviešanas laikā. Pieejamie dati par kopējo radīto sadzīves atkritumu daudzumu ir novērtēti aptuveni, jo visi iedzīvotāji (piemēram, lauku teritorijās) nav iesaistīti atkritumu savākšanas sistēmā.

[66] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_wasgen/default/table?lang=en

[67] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Municipal_waste_statistics

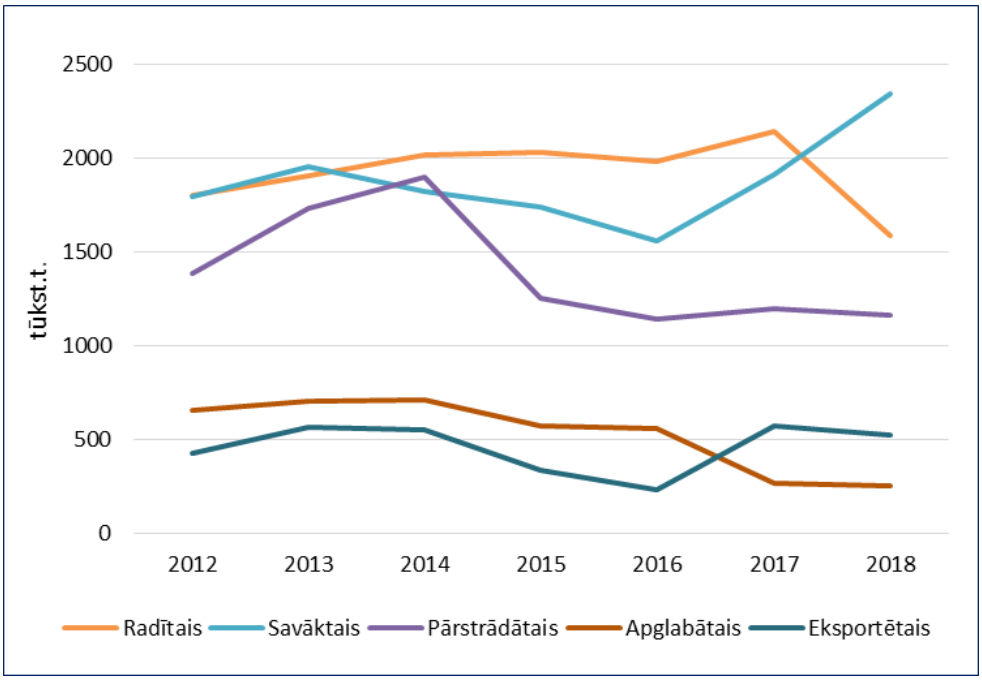

12. attēls Sadzīves atkritumu daudzumi, to savākšana, pārstrāde un apglabāšana
Avots: VIG040. Sadzīves un bīstamo atkritumu daudzums, to savākšana un pārstrāde. CSP, izmantoti LVĢMC dati

Radīto bīstamo atkritumu daudzumam laika posmā no 2012. gadam līdz 2018. gadam nav izteiktas tendences, to daudzums variē robežās no 63,7 tūkst.t 2016.g. līdz 118,1 tūkst.t 2018.g.

Pieaug *savākto sadzīves atkritumu* daudzumi – 2018.gadā tika savākti 2346 tūkst. t sadzīves atkritumu, savākto bīstamo atkritumu daudzumam nav izteiktas tendences, 2018.g. – savāktas 123 tūkst. t bīstamo atkritumu.

Lielāko daudzumu 34 %, sadzīves atkritumu sastāvā veido bioloģiski noārdāmie atkritumi (BNA), izlietotais iepakojums – 22%, plastmasas atkritumi – 13%, inertie atkritumi – 12%, citi atkritumi (koksne, tekstils, gumija, higiēnas prešu atkritumi) – 15%, pārējo daļu veido papīra, stikla un metāla atkritumi. Sadzīves bīstamo atkritumu un videi kaitīgu preču atkritumu īpatsvars sadzīves atkritumos svārstās no 1,3% līdz 2,3%.[68]

Dati par pārstrādātajiem atkritumiem (12. attēls) ir mainīgi, būtisks pārstrādāto atkritumu daudzuma samazinājums vērojams pēc 2014. gada. Savukārt, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. – 2028. gadam materiālos (VARAM, 2020.) sniegta informācija, ka laika posmā no 2014. līdz 2018.gadam atkritumu pārstrādes apjomi kopumā ir pieauguši: 2014.gadā tika pārstrādāti aptuveni 400 tūkstoši tonnas atkritumu, 2017.gadā - jau uz pusi vairāk jeb 584 tūkstoši tonnu atkritumu, 2018.gadā - neliels samazinājums un kopējie atkritumi pārstrādes apjomi ir 558 tūkstoši tonnu. Jāuzsver, ka statistisko datu kvalitāte dažādos avotos ir neatbilstoša un tas rada neviennozīmīgo to interpretāciju. Turpmāk materiālu plūsmas izsekojamības paaugstināšanai un uzskaites sistēmas attīstīšanai un izveidei, paplašinot esošo uzskaiti un savienojot vairākas datu bāzes, ir jāoptimizē datu ieguves un analīzes metodes.

Pārstrādes jaudas uz vietas Latvijā ir uzlabojušās 2014.-2020. periodā, ieviešot Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt dažāda

[68] Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam. Projekts, VARAM, 2020.

veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju" 5.2.1.2. pasākumu "Atkritumu pārstrādes veicināšana", kura ietvaros tika sniegts atbalsts ieguldījumiem atkritumu pārstrādes, kompostēšanas un reģenerācijas iekārtās[69].

Eiropas Komisijas agrīnā brīdinājuma ziņojumā secināts, ka Latvija ir viena no 14 dalībvalstīm, kur pastāv risks līdz 2020. gadam nesasniegt 50 % mērķrādītāju atkritumu kā otrreizējo izejvielu izmantošanai (pārstrādei) atbilstoši Atkritumu pamatdirektīvas 11. panta 2. punkta a) apakšpunktam, pamatojoties uz dalībvalstu izvēlēto aprēķināšanas metodi par mājsaimniecības atkritumu sagatavošanu atkalizmantošanai [atkārtotai izmantošanai] un reciklēšanai [pārstrādei].[70]

2019. gadā Latvijā ir izveidoti aptuveni 5000 dalītās vākšanas punkti un aptuveni 90 atkritumu šķirošanas laukumi uz 1919968 iedzīvotājiem. Dalītās atkritumu vākšanas punktu skaits ir ievērojami pieaudzis kopš 2012. gada, kad Latvijā bija vien 570 punkti, tādējādi līdz 2020. gadam pieaugot par 9 reizēm. Progress ir atšķirīgs dažādos atkritumu apsaimniekošanas reģionos. Aptuveni 13 pašvaldībās ir nepietiekams atkritumu dalītās vākšanas punktu skaits (vērtējums veikts pēc MK 2017. gada 16. jūnija noteikumu Nr.328 "Kritēriji un kārtība, kādā novērtē atkritumu dalītās savākšanas pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem" 3.punkta), tai skaitā Rīgā. Dalītās vākšanas laukumu nepietiekamība ir tikai dažās pašvaldībās[71].

Pašlaik Latvijas teritorija ir sadalīta desmit atkritumu apsaimniekošanas reģionos, katrā reģionā darbojas viens sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons. 2019.gadā Latvijā 63,8% sadzīves atkritumu tika apglabāti atkritumu apglabāšanas poligonos (Mērķis 2035.gadā ir poligonos apglabātu tikai līdz 10% sadzīves atkritumu)[72]. Latvijā pieejamā tehniskās infrastruktūras kapacitāte atkritumu pārstrādei vērtējama kā salīdzinoši laba, vienlaikus salīdzinoši augstais nešķiroto mājsaimniecības atkritumu īpatsvars apglabāto atkritumu daudzumā – aptuveni ceturtā daļa no poligonos pieņemtajiem atkritumiem – norāda uz trūkumiem atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbībā[73].

Darbības programmas izstrādes laikā tiek sagatavots Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam. Tā ieviešana tiek plānota arī Darbības programmā. Cita starpā plānā plānota sadzīves atkritumu reģionu robežu un sadzīves atkritumu poligonu funkciju pārskatīšana, lai efektīvāk izmantotu resursus un sasniegtu jaunos atkritumu apsaimniekošanas mērķus. Notiek diskusija par pāreju no desmit sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģioniem uz pieciem.

Iespējamās izmaiņas, ja Darbības programma netiktu īstenota

---

[69] Ministru kabineta 2016. gada 30. augusta noteikumi Nr. 588 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt dažāda veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju" 5.2.1.2. pasākuma "Atkritumu pārstrādes veicināšana" īstenošanas noteikumi

[70] Komisijas ziņojums Eiropas parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES atkritumu apsaimniekošanas tiesību aktu īstenošanu, tostarp agrīnā brīdinājuma ziņojums par dalībvalstīm, kuras varētu nesasniegt 2020. gadam izvirzīto mērķrādītāju attiecībā uz sadzīves atkritumu sagatavošanu atkalizmantošanai/reciklēšanai. Eunomia, 2018. gads, ETC/WMGE, 2018. gads https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/LV/COM-2018-656-F1-LV-MAIN-PART-1.PDF

[71] Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam. Projekts, VARAM, 2020.

[72] Informatīvais ziņojums "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu attīstību Latvijā pēc 2020.gada". Projekts, VARAM, 2020.

[73] Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam. Projekts, VARAM, 2020.

Ar atkritumu apsaimniekošanas jomu Darbības programmā galvenokārt ir saistītas 2.2. prioritātes "Vides aizsardzība un attīstība" 2.2.2.SAM. "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana", netieši arī citās prioritātēs un SAM.

Ja Darbība programma netiktu realizēta, Latvijā tiktu traucēta virzība uz vides aizsardzības mērķu (attiecībā uz atkritumu dalīto savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un pārstrādei, un apglabāšanu atkritumu poligonos, (skatīt 3. nodaļu)) sasniegšanu atkritumu apsaimniekošanas jomā, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam, Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027.gadam un Nacionālā attīstības plāna 2021. – 2017.gadam (rīcības virzienu "Daba un Vide") ieviešana. Darbības programmas īstenošana atkritumu apsaimniekošanas un resursu aprites ekonomikas jomā ir īpaši nozīmīga, jo Latvija jau līdz 2020. gadam nesasniedz atkritumu apsaimniekošanas mērķus.

6. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

Šajā nodaļā sniegts Darbības programmas īstenošanas būtiskās ietekmes un vidi vērtējums (metodiku skatīt 2.1.apakšnodaļā). Ietekmes uz vidi novērtējums veikts SIVN procesa identificētajiem galvenajiem ietekmes uz vidi aspektiem (4.nodaļa).

Novērtējums sagatavots, balstoties uz Darbības programmas saturu un tās detalizācijas līmeni, ko nosaka SAM izklāsts.

Novērtējums strukturēts, sniedzot par katru SAM (6.1.nodaļa), atsevišķā nodaļā apkopots ietekmju mijiedarbību un kumulatīvo ietekmju vērtējums (6.2.nodaļa), kā arī sagaidāmās pārrobežu ietekmes vērtējums (6.3.nodaļa) un alternatīvas pamatojums (6.4.nodaļa).

6.1. Būtiskās ietekmes vērtējums

Būtisko ietekmju vērtējums ir sagatavots atbilstoši Darbības programmas detalizācijas pakāpei līdz SAM līmenim, t.sk. atbalstāmajām darbībām, iznākuma un rezultātu rādītājiem.

Darbības programmas detalizācijas pakāpe neļauj novērtēt ietekmes kvantitatīvi, jo Darbības programma neietver informāciju par plānotajiem projektiem un par vairākiem vides aspektiem nav ietverti kvantitatīvi rezultātu rādītāji. Faktiskās ietekmes vidē veidosies, realizējot konkrētus investīciju projektus, kuri tiks plānoti un projektēti daudz detalizētāk, līdz ar to ir iespējams, ka Darbības programmas ieviešanas laikā var veidoties jaunas būtiskas ietekmes uz vidi. Taču kopumā sagaidāms, ka tās būs lokālas ietekmes projektu realizācijas vietās un tās attieksies uz šajā vides pārskatā identificētajiem galvenajiem ietekmes uz vidi aspektiem.

Nodaļā ietverta informācija par Darbības programmas būtisko ietekmi. Informācija par SAM, kuriem SIVN nav identificēta būtiska ietekme uz vidi, pieejama 2. un 3.pielikumā.

Novērtējuma kopsavilkums pa Darbības programmas SAM apkopots 5.tabulā (tiešās ietekmes), 6.tabulā (netiešās ietekmes) un 3.pielikumā (vērtējums pa ietekmes aspektiem).

5.tabula Darbības programmas īstenošanas tiešās ietekmes vērtējums

SAM nosaukums	**Vērtējums**
1.politikas mērķis "Viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas"	
Prioritāte: 1.2. Atbalsts uzņēmējdarbībai	
1.2.3.SAM "Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVU, tai skaitā caur produktivitāti veicinošām investīcijām"	Plānotā atbalsta inovācijas un uzņēmējdarbības motivācijai, uzņēmējdarbības uzsākšanai, jaunu produktu, tehnoloģiju vai pakalpojumu attīstīšanai, kā arī visaptverošs atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai ir saistīts ar jaunu MVU attīstību vai jaunu, inovatīvu tehnoloģiju un darba vietu rašanos esošajos uzņēmumos. Atkarībā no uzņēmējdarbības veida SAM ieviešanas rezultātā veidosies ietekmes uz vides kvalitātes aspektiem (gaisa, ūdeņu, augsnes un grunts kvalitāte, vides troksnis u.c.), klimata pārmaiņām, kā arī resursu apriti un izmantošanu. Kaut arī saimnieciskā darbība ir saistīta ar vides piesārņojuma un slodžu uz resursiem veidošanos, ja MVU attīstībā, tiks ieviestas inovācijas, izmantotas jaunas tehnoloģijas, radīti jauni pakalpojumi un produkti, tad sagaidāms, ka

SAM nosaukums	Vērtējums
	jaunu MVU attīstības vietās ietekme uz vidi nebūs būtiski negatīva, summāri (SAM ietvaros vai ar citu SAM rezultātiem) tiks mazināts fona piesārņojums. Tomēr atkarībā no uzņēmējdarbības veida jaunu inovāciju vai tehnoloģiju ieviešanai gadījumos, ja to attīstīšana ir saistīta ar enerģijas vai materiālu pieaugumu, atbalsta pasākumu ieviešanai var būt arī negatīva ietekme uz klimata pārmaiņām (SEG emisijas) un resursu izmantošanu. Negatīva ietekme nav prognozējama, ja tiek attīstīti produkti un pakalpojumi, kas ir vērsti uz klimatneitralitātes sasniegšanu un resursu racionālu izmantošanu. SAM iznākuma rādītājs[74]: "Atbalstīto jaunizveidoto uzņēmumu skaits" – 2029.g. 538 uzņēmumi, rezultātu rādītāji: "Privātās investīcijas, kas piesaistītas publiskajam atbalstam (tostarp granti un finanšu instrumenti)"- 2029.g. 235 000 000 Euro, "Jaunizveidotie uzņēmumi, kas ir izdzīvojuši tirgū"- 2029.g. 189 uzņēmumi. Attīstoties jaunām MVU degradētās teritorijās, potenciāli piesārņotās vai piesārņotās vietās, kā arī esošās ražošanas teritorijās, var prognozēt vides piesārņojuma mazināšanos, salīdzinot ar esošo situāciju, jo tiks ieviestas jaunas tehnoloģijas vai arī pārprofilētas esošās ražotnes uz zinātnes sasniegumiem un inovācijām balstītā pakalpojumu un produktu izveidē. Ja MVU attīstās bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgās teritorijās vai kultūras mantojuma objektos vai to tiešā tuvumā, ievērojot normatīvo aktu prasības un attīstāmo pakalpojuma vai produkta veidu plānojot balstoties uz šīm teritorijām vai objektiem noteiktajiem aizsardzības mērķiem, ietekme uz tiem būs pozitīva vai arī nebūs būtiska. Ieviešot SAM, atkarībā no plānotā uzņēmējdarbības veida, produkcijas apjoma un sagaidāmās ietekmes uz vidi ir iespējams, ka atsevišķos gadījumos, attīstot ražotnes, var būt jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, ja paredzētā darbība atbilst LR likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 2. pielikuma kritērijiem.
	<u>Vērtējums:</u> tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme atkarībā no izvēlētā uzņēmējdarbības veida uz klimata pārmaiņām (SEG emisijas), virszemes ūdeņu kvalitāti, gaisa kvalitāti, augsnes un grunts kvalitāti, pazemes ūdeņu resursiem un kvalitāti, bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu (lokāli), ainavu (lokāli), kā arī resursu apriti un izmantošanu.
	Negatīva ietekme uz klimatneitrālitāti un resursu izmantošanu, ja jaunu produktu vai pakalpojumu attīstīšana ir saistīta ar enerģijas vai materiālu pieaugumu.

[74] Iznākuma un rezultātu rādītāji norādīti atbilstoši Darbības programmas 4. redakcijai (16.12.2020.), tie var tikt precizēti turpmākā Darbības programmas pilnveidošanā.

SAM nosaukums	**Vērtējums**
2. politikas mērķis "Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, "zaļas" un "zilas" investīcijas, aprites ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību"	
Prioritāte: 2.1. Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām	
2.1.1.SAM "Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana"*	SAM plānotā dzīvojamo ēku, valsts un pašvaldību īpašumā esošo ēku atjaunošana, izglītības iestāžu infrastruktūras modernizācija un uzlabošana, paaugstinot to energoefektivitāti, nomainot lokālajā un individuālajā apkurē izmantoto apkures iekārtas pret modernākām un efektīvākām iekārtām, veicot AER izmantošanu centralizētajā siltumapgādē, AER izmantošana ēkās, kā arī esošo rūpnieciskās ražošanas jaudu un inženiertīklu modernizēšana, paaugstinot ēku un to apkures sistēmu energoefektivitāti samazinās SEG emisijas, ko rada enerģijas ražošana (2018.g. nozare rada 37% no kopējā SEG emisiju apjoma, 5.2.1. nodaļa), kā arī mazinās enerģijas ieguvei nepieciešamo resursu daudzumu. Sadedzināšanas iekārtu nomaiņa un gaisa attīrīšanas iekārtu uzstādīšana enerģētikas un rūpniecības sektorā, energoefektivitātes paaugstināšana lokālajā un individuālajā siltumapgādē un aukstumapgādē, kā arī centralizētajā siltumapgādē un aukstumapgādē arī samazinās SEG emisijas un izmešu daudzumu atmosfēras gaisā. SAM iznākuma rādītāji: "Mājokļi ar uzlabotu energoefektivitāti"- 2029.g. 24 235 mājokļi, "Publiskās ēkas ar uzlabotu energoefektivitāti"- 2029.g. – 2029.g. 583 820 m^2, rezultātu rādītāji: "Primārās enerģijas ikgadējais patēriņš (no tā: mājokļi, publiskās ēkas, uzņēmumi, citi)"- 2029.g. 1 192 173 MWH/gadā. Ja SAM tiek īstenots kultūras pieminekļos, saglabājot to kultūras mantojuma vērtības, pozitīva ietekme uz kultūras mantojumu. Savukārt, ja, īstenojot energoefektivitātes pasākumus, šo ēku kultūras mantojuma vērtība netiek ņemta vērā, ir iespējama negatīva ietekme. AER izmantošana enerģētikā samazinās tradicionālo energoresursu izmantošanu, t.i. sekmēs dabas resursu racionālu izmantošanu, bet vienlaikus, pieaugot pieprasījumam pēc biomasas kā AER avota, lauksaimniecības plašās teritorijās var veidoties monokultūras, kas negatīvi ilgtermiņā ietekmētu bioloģisko daudzveidību (mazinoties sugu daudzveidībai) un arī ainavu. Ietekme izpaudīsies vietās, novados vai reģionos, kur biomasas ražošanai izmantotu lauksaimniecības zemes. Biomasas ražošanai ir sagaidāma pozitīva ietekme uz lauku teritoriju ainavu, atjaunojoties dabiskajiem zālājiem, - arī uz bioloģisko daudzveidību, ja biomasas ieguvei izmanto kokus un krūmus aizaugušajās lauksaimniecības zemēs. Ja SAM tiek īstenots vienlaikus ar energoefektivitātes pasākumiem risinot ēku ventilācijas sistēmu uzlabošanas un to optimālas ekspluatācijas jautājumus, ir sagaidāma pozitīva ietekme uz ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelpu gaisa kvalitāti, bet pretējā gadījumā - ietekme uz ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelpu gaisa kvalitāti būs negatīva.

SAM nosaukums	Vērtējums
	SAM ieviešana sekmēs starptautisko un nacionālo mērķu sasniegšanu klimata pārmaiņu un gaisa kvalitātes jomā, kā arī Latvijas nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021.-2030.gadam un Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāna 2020.-2030. gadam īstenošanu.
	Vērtējums: Tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (SEG emisiju samazināšana), gaisa kvalitāti, t.sk. uz ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelpu gaisa kvalitāti, bioloģisko daudzveidību, ainavu, kultūras mantojumu, cilvēku veselību un resursu izmantošanu.
	Negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību un ainavu, attīstoties monokultūrām lauksaimniecībā. *Negatīva ietekme uz kultūras mantojumu, ja veicot energoefektivitātes pasākumus, netiek saglabātas kultūras mantojuma vērtības.* *Negatīva ietekme uz ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelpu gaisa kvalitāti, vienlaikus ar energoefektivitātes pasākumiem nerisinot ēku ventilācijas sistēmu uzlabošanas un to optimālas ekspluatācijas jautājumus.*
2.1.2.SAM "Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana"*	SAM plānotā Saules elektroenerģijas ražošanas iekārtu, akumulācijas iekārtu un ar to darbību saistīto viedo risinājumu uzstādīšana samazinās SEG emisijas, uzlabos gaisa kvalitāti, mazinās neatjaunojamo resursu izmantošanu. SAM iznākuma rādītāji: "Jaunuzceltās un pilnveidotās lokālās siltumapgādes un dzesēšanas tīkla līnijas" – 2029.g. 55 km, "Papildu ražošanas jauda atjaunojamai enerģijai (tai skaitā: elektrība, siltumenerģija)" – 2029.g. 38 megavati. Biogāzes attīrīšanas (biometāna ražošanas) iekārtu uzstādīšana un biometāna piegādes inženiertīklu izbūve, nodrošinot pieslēgumus pie gāzes pārvades vai sadales tīkliem sekmēs biometāna ražošanas attīstītību, t.sk. kā izejvielas biogāzes ražošanai izmantojot lauksaimniecības atkritumus, sadzīves atkritumus, kūtsmēslus, notekūdeņus, to dūņas un citas izejvielas. Biometāna ražošana un izmantošana enerģijas ieguvei samazinās SEG emisijas, uzlabos gaisa kvalitāti, ūdeņu kvalitāti, augsnes kvalitāti, resursu izmantošanu. Potenciāli negatīva ietekme uz vidi var rasties, ja investīcijas lopkopības atkritumu pārstrādes infrastruktūrā un enerģijas ražošanā sniegs papildus stimulu lopkopības intensifikācijai, tādejādi negūstot plānotos SEG samazinājumus. Bez tam biometāna transportēšanas infrastruktūra ir saistīta ar dabasgāzes tīklu attīstību un tas nozīmē, ka publiskās investīcijas var veicināt fosilā kurināmā izmantošanu gan pēc izmantotā daudzuma, gan ilgākā laikā, kas, savukārt, var radīt negatīvu ietekmi uz vidi (SEG emisijas, gaisa kvalitāte, resursu izmantošana). Pozitīvas ietekmes gadījumā SAM ieviešana sekmēs starptautisko un nacionālo mērķu sasniegšanu klimata pārmaiņu un gaisa kvalitātes jomā, kā arī Latvijas nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021.-2030.gadam, Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāna laika posmam līdz 2030.

SAM nosaukums	Vērtējums
	gadam un Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāna 2020.-2030. gadam īstenošanu.
	Vērtējums: Tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (SEG emisiju samazināšana), gaisa kvalitāti, virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu un resursu izmantošanu.
	Negatīva ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, gaisa kvalitāti un resursu izmantošanu, ja investīcijas lopkopības atkritumu pārstrādes infrastruktūrā un enerģijas ražošanā sniegs papildus stimulu lopkopības intensifikācijai un publiskās investīcijas biometāna transportēšanas infrastruktūrā veicinās fosilā kurināmā izmantošanu.
2.1.3.SAM "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām"*	SAM plānota daudzfunkcionālu zaļās un zilās infrastruktūras, kombinētu hidrotehnisko risinājumu ieviešana plūdu risku novēršanai un pielāgošanās tiem, prioritāti dodot "zaļās un zilās infrastruktūras" risinājumiem vai arī kombinētās infrastruktūras izbūvei, kas papildināta ar dabā balstītu risinājumu elementiem. Pasākumi aizsardzībai pret plūdiem primāri plānoti nacionālās nozīmes plūdu risku teritorijās. Pasākumu ieviešana paaugstinās ūdeņu un piekrastes ekosistēmu noturību pret klimata pārmaiņām, novērsīs ūdeņu un augsnes piesārņošanu plūdu gadījumos, nodrošinās dabas vērtību aizsardzību. SAM plānoti krasta erozijas risku mazinoši pasākumi, t.sk. prioritāri zaļo risinājumu piemērošana vai kombinētas infrastruktūras ierīkošana, galveno uzmanību pievēršot pasākumiem, kas paredzēti pilsētu un blīvi apdzīvotu vietu aizsardzībai, primāri atbalstot objektus ar vislielāko potenciālo kaitējumu videi un iedzīvotāju drošībai, labklājībai un veselībai. Pasākumu ieviešana uzlabos ekosistēmu noturību pret klimata pārmaiņām, novērsīs vides piesārņošanu. Gadījumā, ja pasākumi tiek veikti teritorijās, kur atrodas kultūras pieminekļi, - tos saglabājot, - pozitīva ietekme uz kultūras mantojumu. SAM iznākuma rādītāji: "Investīcijas jaunā vai modernizētā katastrofu uzraudzības, sagatavotības, brīdināšanas un reaģēšanas sistēmā"- 2029.g. 53 034 818 eiro, "Jaunbūvēta vai nostiprināta piekrastes joslu, upju krasta un ezeru krasta aizsardzība pret plūdiem" – 2029.g. 12 km, ""Zaļā" infrastruktūra, kas uzbūvēta vai modernizēta, lai pielāgotos klimata pārmaiņām" – 2029.g. 75 ha, "Nacionālās un vietējās stratēģijas, kas vērstas uz pielāgošanos klimata pārmaiņām" – 2029.g. 15 stratēģijas, rezultātu rādītāji: "Iedzīvotāji, kas gūst labumu no plūdu aizsardzības pasākumiem" – 2029.g. 203 130 iedzīvotāji, "Iedzīvotāji, kuriem ir pieejama jauna vai uzlabota "zaļā" infrastruktūra" – 2029.g. 89 381 iedzīvotāju skaits (2 km rādiusā). SAM ieviešana sekmēs starptautisko un nacionālo mērķu sasniegšanu klimata pārmaiņu un gaisa kvalitātes jomā, kā arī Latvijas nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021.-2030.gadam, Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām

SAM nosaukums	**Vērtējums**
	plāna laika posmam līdz 2030. gadam un Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāna 2020.-2030. gadam īstenošanu. Ieviešot SAM, atkarībā no plānotā pasākuma veida un sagaidāmās ietekmes uz vidi ir iespējams, ka ir jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, ja paredzētā darbība atbilst LR likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 2. pielikuma kritērijiem. Piemēram, pasākumiem *NATURA 2000* teritorijās vai to tiešā tuvumā, ja pasākumi nav iekļauti dabas aizsardzības plānā, dambju, molu un citu būvju būvniecība plūdu novēršanai.
	Vērtējums: *Tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (klimatnoturība, SEG emisiju samazināšana), ūdeņu un augsnes kvalitāti, bioloģisko daudzveidību, ainavu, cilvēku drošību un resursu izmantošanu.*
Prioritāte: 2.2. Vides aizsardzība un attīstība	
2.2.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību"*	SAM plānotie sadzīves notekūdeņu apsaimniekošanas pasākumi, kanalizācijas tīklu modernizācija un jaunu tīklu izbūve uzlabos notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas pakalpojumu kvalitāti, palielinās pakalpojuma pieejamību patērētājiem, samazinās ar notekūdeņiem apkārtējā vidē novadītā paliekošā fosfora un slāpekļa piesārņojuma daudzumu. Tas pozitīvi ietekmēs virszemes ūdeņu – saņemošo VŪO ekoloģisko stāvokli, pazemes ūdeņu (it īpaši gruntsūdeņu). Plānotie SAM iznākuma rādītāji: "Jauna vai uzlabota notekūdeņu attīrīšanas jauda" 19 312 CE, rezultātu rādītāji: "Iedzīvotāji, kuriem uzlabota notekūdeņu attīrīšanas kvalitāte un efektivitāte" - 2029.g. 713 570 iedzīvotāji, "Iedzīvotāji, kas saistīti ar vismaz sekundāro sabiedrisko notekūdeņu attīrīšanu" – 2029.g. 1 327 828 CE. SAM plānoto pasākumu ietekme ir vērsta uz virszemes un pazemes ūdeņu laba ūdens stāvokļa sasniegšanu, kas ir LR "Ūdens apsaimniekošanas likumā" noteiktais mērķis, ko VŪO līmenī detalizē UBAAP. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu un sistēmas modernizācija, rekonstrukcija, t.sk. pārbūvējot NAI atbilstoši faktiskajām jaudām, uzlabos to funkcionēšanu un paaugstinās noturību pret klimata pārmaiņu radīto risku draudiem, it sevišķi plūdu gadījumos. SAM plānoti arī energoefektivitātes pasākumi mazinās SEG emisijas notekūdeņu apsaimniekošanā. SAM plānotā notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas (apstrādes) infrastruktūras attīstība, samazinot dūņu apjomu, nodrošinot vides kvalitātes prasībām atbilstošu uzglabāšanu tieši ietekmēs uz gaisa kvalitātes uzlabošanos, tajā skaitā smaku samazināšanos.

SAM nosaukums	Vērtējums
	SAM ieviešana plānota saskaņā ar Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021.–2027. gadam. Plānošanas dokumentam ir veikts SIVN, detalizētāks tā ietekmes uz vidi novērtējums ir sniegts vides pārskatā[75]. Ieviešot SAM, ir iespējams, ka ir jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, ja paredzētā darbība atbilst LR likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 2. pielikuma kritērijam "*pilsētvides attīstības projekti (….jaunu ūdensapgādes vai kanalizācijas ārējo tīklu būvniecība, ja to kopgarums pārsniedz 20kilometrus, ..)* ". Taču, ņemot vērā, ka SAM tiks īstenots 7 gadu laikā, tad visticamāk vairumam projektu sākotnējais izvērtējums nebūs jāveic, jo cauruļvadu garums konkrētā projektā būs mazāks par 20 km.
	<u>Vērtējums:</u> tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu (īpaši, gruntsūdeņu) kvalitāti, klimata pārmaiņām (klimatnoturība. SEG emisiju mazināšana), kā arī gaisa kvalitāti (smaku mazināšana).
2.2.2.SAM "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana"*	SAM ir plānoti atkritumu pārstrādes un reģenerācijas, to dalītās vākšanas, notekūdeņu dūņu pārstrādes, sadzīves atkritumu poligonu pārkvalifikācijas, aprites ekonomikas principu ieviešanas pasākumi. Atkritumu pārstrādes un reģenerācijas (t.sk., biogāzes ieguves) iekārtu jaudas palielināšanai un jaunu jaudu nodrošināšanai (īpaši attiecībā uz sadzīves atkritumiem un BNA; ieskaitot notekūdeņu dūņas kā biogēnos elementus; plastmasu (neiepakojuma), tekstila, iepakojuma, pārstrādi), vienlaikus paplašinot atkritumu dalītās savākšanas sistēmu, aptverot jaunas materiālu grupas un modernizējot tieši, pozitīvi ietekmēs CSA poligonos noglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanos, paaugstinās atkritumu pārstrādes līmeni, nodrošinās resursu atgriešanu saimnieciskajā apritē materiālu (komposts) vai enerģijas veidā (iegūtās biogāzes izmantošana). Aprites ekonomikas principu ieviešana ražošanā un pakalpojumos, materiālu plūsmas izsekojamības paaugstināšana, CSA poligonu pielāgošana, pārkvalifikācija vai pārveide citām atkritumu apsaimniekošanas darbībām palielinās otrreizēji izmantojamu un videi nekaitīgu izejvielu izmantošanu ražošanas tehnoloģiskajos risinājumos, samazinot iepakojuma materiālu ietilpību un palielinās to pārstrādājamību un ilglietojamību, kas sekmēs aprites ekonomikas ieviešanu. SAM iznākuma rādītāji:"Papildu jauda atkritumu pārstrādei"- 95 000 tonnas/gadā (2029.g)., rezultātu rādītāji: "Pārstrādāto atkritumu apjoms" – 2029.g. 622 050 t/gadā (2018.g. - 355 050 t/gadā), "Dalīti savākti atkritumi" – 2029.g. 198 807 t/gadā (2018.g. - 363 888 (tikai iepakojums) t/gadā).

[75] https://environment.lv/assets/upload/PDF/Vides%20parskats_precizeta%20redakcija%20iesniegsanai%20VPVB.pdf

SAM nosaukums	**Vērtējums**
	SAM ieviešana sekmēs Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. – 2028.g. un Rīcības plāna pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027.gadam ieviešanu. SAM ieviešana mazinās SEG un gaisa piesārņojuma emisijas. Darbības programmas ieviešanas laikā, atkarībā no plānotās atkritumu poligonu pārveides, ir jāizvērtē sākotnējā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamība šajā SAM, īstenojot CSA poligonu pārveidi un pielāgošanu.
	<u>Vērtējums:</u> tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz resursu izmantošanu, klimata pārmaiņām (SEG emisiju mazināšana), gaisa kvalitāti.
2.2.3.SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu"*	Ieviešot SAM plānotos vēsturiski piesārņoto vietu sanācijas projektus, veicot šo vietu izpēti un sanāciju, tiks novērsts augsnes un grunts, kā arī pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu) un virszemes ūdeņu piesārņojums ar videi un cilvēku veselībai bīstamām vielām. Novēršot piesārņojuma riskus, šīs teritorijas būs iespējams iesaistīt saimnieciskajā darbībā. SAM ieviešana sekmēs normatīvajos aktos noteikto vides kvalitātes standartu nodrošināšanu, tostarp, augstas un labas kvalitātes VŪO īpatsvara paaugstināšanu. Plānotie piesārņojuma izplatības kontroles pasākumi sniegs informāciju par augsnes, grunts un pazemes ūdeņu kvalitāti pēc sanācijas pasākumu ieviešanas, veiktās sanācijas efektivitāti. SAM iznākuma rādītājs: "Atbalstītās rehabilitētās zemes platība"- 2029.g. 5 ha. Pasākumu plānots ieviest 5 ha platībā, kas ir neliela platība, salīdzinot ar kopējo piesārņoto vietu platību valstī. Rezultātu rādītājs: "Atjaunota zeme, ko izmanto zaļajām zonām, sociālajiem mājokļiem, saimnieciskām vai citām vajadzībām" – 2029.g. 30 ha.
	<u>Vērtējums:</u> tieša, pozitīva, vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekme uz augsnes un grunts, virszemes un pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu) kvalitāti. *Ietekme lokāla, jo aptver salīdzinoši nelielu platību no piesārņotajām vietām valstī. Tādēļ SAM tiek rekomendēts ietvert piesārņotās vietas, kurās koncentrējas lielāks piesārņojuma apjoms vai daudzums.*
	SAM plānotā dabas aizsardzības plānu izstrāde *NATURA 2000* teritorijās, sugu aizsardzības plānu izstrāde, ĪADT aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu īstenošana *NATURA 2000* teritorijās, sugu aizsardzības plānu ieviešana, zaļās infrastruktūras elementu izveide ārpus *NATURA 2000* teritorijām tieši ietekmēs bioloģisko daudzveidību ĪADT – Latvijas *NATURA 2000* teritorijās, un ārpus tām, jo, ieviešot sugu aizsardzības un dabas aizsardzības plānus, ĪADT tiks īstenoti to aizsardzības un saglabāšanas mērķi. Ietekme izpaudīsies pēc pasākumu realizācijas, vienlaikus nodrošinot veikto pasākumu rezultātu uzturēšanu un stabilizēšanu. Ņemot vērā ekosistēmu reaģēšanas laiku, ietekme daļēji izpaudīsies vidējā termiņā, bet galvenokārt, uzturot sasniegtos rezultātus, izpaudīsies pēc Darbības programmas darbības laika (pēc 2027g.) ilgtermiņā vai tālākā nākotnē.

SAM nosaukums	Vērtējums
	SAM iznākuma rādītājs: "*NATURA 2000* teritoriju platība, uz kurām attiecas aizsardzības un atjaunošanas pasākumi" – 2029.g. 43 754 ha, "Atbalstīto kultūras un tūrisma vietu skaits"- 5. SAM ieviešana nodrošinās virzību uz starptautisko mērķu sasniegšanu bioloģiskās daudzveidības jomā, Biotopu direktīvas un Putnu direktīvas nosacījumu ieviešanu, Latvijā sastopamo ES nozīmes dzīvotņu un sugu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu.
	<u>Vērtējums:</u> tieša, pozitīva, vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekme uz bioloģisko daudzveidību, ES nozīmes dzīvotņu un sugu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu.
	SAM plānotajai dabas un vides izglītības informācijas centru infrastruktūras pilnveidei un attīstībai, iekļaujot jaunu ēku būvniecību un energoefektivitātes uzlabošanu, ir sagaidāma pozitīva ietekme uz SEG emisiju mazināšanu. Ietekme būs lokāla un izpaudīsies konkrētu projektu realizācijas vietās.
	<u>Vērtējums:</u> tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz SEG emisiju mazināšanu
	SAM plānota gaisa piesārņojuma mazinošu pasākumu īstenošana saskaņā ar pilsētu gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmām. SAM ieviešanas rezultātā, īstenojot gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumus, sagaidāms, ka tiks uzlabota gaisa kvalitāte pilsētās, kurās pašlaik monitoringa stacijās regulāri tiek konstatēti gaisa kvalitātes robežlielumu pārsniegumi. Ņemot vērā to, ka gaisa kvalitātes uzlabošanai pilsētās ir realizējami kompleksi pasākumi, SAM ietekme visticamāk izpaudīsies ilgtermiņā, atsevišķos gadījumos, iespējams, – vidējā termiņā. SAM iznākuma rādītājs: "Teritorija, kurā atrodas uzstādītas gaisa piesārņojuma uzraudzības sistēmas" – 2029.g. 38 560 ha., rezultātu rādītājs: "Iedzīvotāji, kas gūst labumu no gaisa kvalitātes pasākumiem" – 2029.g. 128 000 iedzīvotāji. Gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumu ieviešana pilsētās sekmēs Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānā 2020.-2030. gadam noteikto vides aizsardzības mērķu (3.2.nodaļa), t.sk. pilsētās, kurās pašlaik monitoringa stacijās regulāri tiek konstatēti gaisa kvalitātes robežlielumu pārsniegumi, sasniegšanu.
	<u>Vērtējums:</u> tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti.
	SAM plānotā sadedzināšanas iekārtu nomaiņa mājsaimniecību sektora ēkās, individuālās siltumapgādes ēkās, kurās netiks veikti citi energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi, prioritāri sniedzot atbalstu tajās teritorijās, kur konstatēti gaisa piesārņojuma normatīvu pārsniegumi, kā arī atbalsts enerģētikā izmantoto sadedzināšanas iekārtu aprīkošanai ar vides normatīvajiem aktiem atbilstošām gaisa emisiju attīrīšanas iekārtām uzlabos

SAM nosaukums	Vērtējums
	gaisa kvalitāti un pozitīvi ietekmēs klimata pārmaiņas, mazinot piesārņojošo vielu emisiju atmosfēras gaisā un SEG emisijas. Šo atbalsta pasākumu ieviešana sekmēs Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānā 2020.-2030. gadam noteikto vides aizsardzības mērķu (3.2.nodaļa) sasniegšanu.
	Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti un SEG emisijām.
Prioritāte 2.3. Ilgtspējīga mobilitāte	
2.3.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās"*	Atbalsta pasākumi plānoti multimodālu transporta mezglu (punktu) izveidei un sabiedriskā transporta – dzelzceļa un ielu uzlabošanai, "Park & ride" un veloceļu izbūvei pie multimodālajiem transporta punktiem, kā arī dzelzceļa infrastruktūras būvniecībai un pārbūvei un vilcienu sastāva atjaunošanai, nodrošinot pilnvērtīgu integrēšanos TEN-T tīklā, lai dzelzceļš kļūtu par sabiedriskā transporta mugurkaulu. SAM plānota arī energoefektivitātes uzlabošana, veicot ritošā sastāva atjaunošanu sabiedriskajos pasažieru pārvadājumos. Kopumā pasākumi uzlabos transporta sistēmas, sabiedriskā transporta, dzelzceļa, "Park & ride" un veloceļu attīstību, kas uzlabos iedzīvotāju mobilitāti, veicinot izvēlēties videi draudzīgus transporta veidus un samazinot braucienu ilgumu. Šie pasākumi ilgtermiņā mazinās gaisa piesārņojumu (īpaši pilsētās, kurās tiek konstatēti gaisa kvalitātes robežlielumu pārsniegumu) un transporta sektora radītās SEG emisijas. SAM iznākuma rādītāji: "Atbalstītā velosipēdu infrastruktūra" – 2029.g. 80 km, "Jaunu vai modernizētu dzelzceļa sliežu garums – TEN-T"- 150 km.
	Vērtējums: tieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti un SEG emisijām.
3.politikas mērķis "Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību"	
Prioritāte: 3.2. Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra	
3.2.1.SAM "Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteliģentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru"*	SAM plānotie atbalsta pasākumi valsts galveno autoceļu TEN-T tīklā pārbūvei, jauna valsts galvenā autoceļa posma izbūvei, Eiropas transporta tīklā esošās dzelzceļa infrastruktūras modernizācijai un jaunas izveidei, dzelzceļa pasažieru infrastruktūras modernizācijai, Rīgas pilsētas transporta infrastruktūras izbūvei, pārbūvei un atjaunošanai, nodrošinot integrētas transporta sistēmas veidošanu, uzlabojot transporta infrastruktūras tehniskos parametrus un satiksmes drošību, sabiedriskā transporta attīstībai, kā arī nacionālās nozīmes centru maģistrālo ielu un esošo maršrutu attīstībai, kas nodrošina atsevišķu pilsētu daļu efektīvu savstarpējo sasaisti un sasaisti ar TEN-T tīklu, alternatīvu kravas ceļu izbūvei, pārbūvei vai modernizācijai ilgtermiņā mazinās transporta infrastruktūras radīto gaisa piesārņojumu (it

SAM nosaukums	Vērtējums
	īpaši piesārņojumu ar daļiņām, slāpekļa oksīdiem, benz(a)pirēnu, benzolu) un SEG emisijas. Pasākumu realizācijai Rīgā sagaidāma tieša, pozitīva ietekme uz gaisa kvalitātes uzlabošanos, SEG emisiju samazināšanos Rīgā. SAM iznākuma rādītāji: "Jaunu vai modernizētu ceļu garums - TEN-T" – 2029.g. 50 km, "Rekonstruēto vai modernizēto ceļu garums - TEN-T"- 2029.g. 5 km, rezultātu rādītāji: "Laika ietaupījums, pateicoties uzlabotai dzelzceļa infrastruktūrai"- 5 dienas/gadā (1 vilcienu pārim). SAM atbalsta pasākumu attīstīšana bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgās teritorijās vai kultūras mantojuma objektos vai to tiešā tuvumā, var gan pozitīvi, gan negatīvi ietekmēt šīs teritorijas un objektus, kā arī ainavu. Lai novērstu negatīvās ietekmes, plānojot TEN-T infrastruktūras objektu rekonstrukciju vai jaunus posmus, savlaicīgi ir jāizvērtē iespējamās ietekmes uz dabas un kultūras mantojumu un, ja nepieciešams, jāplāno pasākumi negatīvās ietekmes novēršanai vai jāizvēlas risinājumi, kuri negatīvu ietekmi nerada. Iespējams, arī, ka ietekme nav būtiska. Ieteicams izvērtēt zaļās infrastruktūras risinājumus kā negatīvās ietekmes novēršanas vai samazināšanas pasākumus. Atbalsta pasākumu ieviešana sekmēs Transporta attīstības pamatnostādnēs 2021.-2027.gadam (TAP2027), Dzelzceļa infrastruktūras attīstības plānā 2018. -2022. gadam un Ceļu satiksmes drošības plānā 2021.-2023. gadam noteikto mērķu, prioritāšu un rīcības virzienu īstenošanu. SAM ieviešanā, ja tiks plānoti transporta infrastruktūras projekti, kuri atbilst LR likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 1. pielikuma kritērijiem (*11. Jaunbūvējamas automaģistrāles un ātrsatiksmes autoceļi. 11.[1] Jaunbūvējami četru vai vairāku joslu ceļi vai esošie divu vai mazāk joslu ceļi, kas iztaisnoti un/vai paplašināti par četru vai vairāku joslu ceļiem, ja šāda būvētā, iztaisnotā un/vai paplašinātā autoceļa posms ir 10 kilometrus garš vai vēl garāks. 11.[2] Jaunbūvējami autoceļi, ja to garums ir 10 kilometru un vairāk*) būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai arī sākotnējais izvērtējums – ja transporta infrastruktūras projekti atbilst likuma 2. pielikuma kritērijiem (*10. Infrastruktūras projekti:… 5) jauna ceļa būvniecība: a) ja tā garums ir 1 kilometrs un vairāk, b) ja tas paredzēts īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, robežojas ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vai paredzēts 100 metru attālumā no tās….*).
	<u>Vērtējums:</u> tieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti un SEG emisijām. Ievērojot normatīvo aktu prasības un/vai plānojot pasākumus negatīvās ietekmes novēršanai, pozitīva vai nebūtiska ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu.
	SAM atbalsta pasākumu attīstīšana bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgās teritorijās vai kultūras mantojuma objektos vai to tiešā tuvumā iespējama tieša, negatīva, ilgtermiņa ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu. Tās novēršanai agrīnā plānošanas stadijā ir jāizvērtē

SAM nosaukums	Vērtējums
	iespējamās ietekmes uz dabas un kultūras mantojumu un, ja nepieciešams, jāplāno pasākumi negatīvās ietekmes novēršanai vai jāizvēlas risinājumi, kuri negatīvu ietekmi nerada.
3.2.2.SAM "Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, inteliģentu un intermodālu mobilitāti nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti"*	SAM plānota to valsts reģionālo autoceļu pārbūve, kas savieno starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centrus ar TEN-T autoceļu tīklu, kā arī reģionālās nozīmes centru maģistrālo ielu un esošo maršrutu attīstība, kas nodrošina atsevišķu pilsētu daļu efektīvu savstarpējo sasaisti un sasaisti ar TEN-T tīklu. Šiem pasākumiem ir sagaidāma pozitīva ietekme uz SEG emisiju mazināšanu (klimata pārmaiņas), gaisa kvalitāti. Atbalsta pasākumiem lielo ostu publiskās infrastruktūras attīstībai, tai skaitā videi draudzīgas ostas infrastruktūras attīstībai, alternatīvo degvielu pieejamību būs pozitīva ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, ūdeņu kvalitāti un gaisa kvalitāti, kā arī resursu izmantošanu. Līdzīgi kā 3.2.1. SAM (skatīt vērtējumu iepriekš) atbalsta pasākumiem var būt pozitīva, negatīva vai nebūtiska ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu. SAM iznākuma rādītāji: "Rekonstruēto vai modernizēto ceļu garums – kas nav TEN-T" – 2029.g. 60 km, "Jaunas vai modernizētas dzelzceļa stacijas un pieturas" – 2029.g. 40 km. Atbalsta pasākumu ieviešana sekmēs Transporta attīstības pamatnostādnēs 2021.-2027.gadam (TAP2027), Dzelzceļa infrastruktūras attīstības plānā 2018. -2022. gadam un Ceļu satiksmes drošības plānā 2021.-2023. gadam noteikto mērķu, prioritāšu un rīcības virzienu īstenošanu.
	<u>Vērtējums:</u> tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti un SEG emisijām, ūdeņu kvalitāti. Ievērojot normatīvo aktu prasības un/vai plānojot pasākumus negatīvās ietekmes novēršanai, pozitīva vai nebūtiska ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu.
	SAM atbalsta pasākumu attīstīšana bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgās teritorijās vai kultūras mantojuma objektos vai to tiešā tuvumā iespējama tieša, negatīva, ilgtermiņa ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu. Tās novēršanai agrīnā plānošanas stadijā ir jāizvērtē iespējamās ietekmes uz dabas un kultūras mantojumu un, ja nepieciešams, jāplāno pasākumi negatīvās ietekmes novēršanai vai jāizvēlas risinājumi, kuri negatīvu ietekmi nerada. Ieteicams izvērtēt zaļās infrastruktūras risinājumus kā negatīvās ietekmes novēršanas vai samazināšanas pasākumus.
4.politikas mērķis "Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru"	
4.3.2.SAM "Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā	SAM plānotas investīcijas kultūras telpas attīstībā, t.sk. kultūras mantojuma objektu – kultūras pieminekļu un saistītās infrastruktūras atjaunošanai vai jaunas būvniecībai, izmantojot inovāciju un tehnoloģiju sniegtās iespējas, jaunus satura virzienus un pakalpojumus. SAM ieviešanā tieši ietekmēs kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību projektu realizācijās vietās. Ja

SAM nosaukums	Vērtējums
attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās"*	SAM ieviešanu risina vienlaikus arī 2.1.prioritātes ietvaros, tad arī sagaidāma ietekme uz SEG emisiju mazināšanu (klimata pārmaiņas). SAM iznākuma rādītāji: "Atbalstīto kultūras un tūrisma vietu skaits" – 2029.g. 9 vietas, "Atbalstīto kultūras un tūrisma vietu apmeklētāju skaits"- 2029.g. 418 600 apmeklētāji.
	Vērtējums: tieša, pozitīva, vidēja termiņā, ilgtermiņa ietekme uz kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību, kombinējot SAM ieviešanu ar 2.1.prioritātes realizāciju, - arī uz SEG emisiju mazināšanu (klimata pārmaiņas).
5.politikas mērķis "Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa - pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīga un integrēta attīstība ar vietējo iniciatīvu palīdzību"	
Prioritāte 5.1. Reģionu līdzsvarota attīstība	
5.1.1.SAM "Integrētās sociāli ekonomiskās attīstības un drošas vides veicināšana pilsētās un to funkcionālajās teritorijās"*	SAM plānots atbalsts integrētiem, kompleksiem ieguldījumiem līdzsvarotas reģionālās attīstības veicināšanai, paredzot tādas komponentes kā uzņēmējdarbības veicināšana, infrastruktūras un publiskās ārtelpas risinājumu attīstība, pašvaldību kapacitātes veicināšana un viedie risinājumi. ieguldījumi SAM plānotas investīcijas publiskajā infrastruktūrā saskaņā ar komersantu pieprasījumu un balstoties uz teritoriju attīstības plānošanas dokumentos noteiktajām prioritātēm. Plānots atbalsts pašvaldību infrastruktūras (arī transporta infrastruktūras) attīstībai sadarbībā ar komersantiem, to plānotajām investīcijām esošo vai jaunu produktu un pakalpojumu attīstībai, investīcijām reģionos piesaistot augsti kvalificēta darbaspēku. Atkarībā no uzņēmējdarbības un uzlabotās infrastruktūras veida ir sagaidāmas tiešas ietekmes uz vides kvalitātes aspektiem (gaisa, ūdeņu, augsnes un grunts kvalitāte, vides troksnis u.c.), klimata pārmaiņām, kā arī resursu apriti un izmantošanu. Attīstoties uzņēmējdarbībai, iespējamas arī negatīvas ietekmes, piemēram, uz klimatneitrālitāti un resursu izmantošanu, ja jaunie produkti vai pakalpojumi būs saistīti ar patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu. Pozitīva ietekme ir sagaidāma, ja jaunie uzņēmējdarbības veidi aizstās produktus vai pakalpojumus, kas rada vairāk SEG emisijas vai novērš SEG emisiju rašanos kādā nozarē, visos darbības procesos un posmos tieksies uz "0" emisijām, kā arī racionāli izmantos resursus. Attīstoties uzņēmējdarbībai, jauniem pakalpojumiem vai produktiem degradētās teritorijās, potenciāli piesārņotās vai piesārņotās vietās, kā arī esošās ražošanas teritorijās, ir sagaidāma vides piesārņojuma mazināšanās, salīdzinot ar esošo situāciju, jo tiks ieviestas jaunas tehnoloģijas, mainīta to esošā izmantošana vai arī pirms darbības uzsākšanas veikti vides piesārņojuma samazināšanas pasākumi (ja nepieciešams). Attīstībai notiekot bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgās teritorijās vai kultūras mantojuma objektos vai to tiešā tuvumā, ievērojot normatīvo aktu prasības un attīstāmo pakalpojuma vai produkta veidu plānojot atbilstoši šīm teritorijām

SAM nosaukums	Vērtējums
	vai objektiem noteiktajiem aizsardzības mērķiem, ietekme uz tiem būs pozitīva vai arī nebūs būtiska. SAM atbalsts integrētiem ieguldījumiem publiskajā ārtelpā, identificējot primāri svarīgās vietas, kur ieguldījumi var sniegt vislielāko atdevi, palielināt sabiedrības drošību vai veicināt multifunkcionālu infrastruktūras risinājumu izveidi dzīves vides kvalitātes uzlabošanai, kas var ietvert arī zaļās un zilās infrastruktūras risinājumus[76], tai skaitā Baltijas jūras piekrastē, publiskās ārtelpas attīstībā ietverot arī teritorijas funkcionalitātes uzlabošanu, veicinot pie atjaunotās publiskās ārtelpas esošo privātā sektora piedāvāto pakalpojumu attīstīšanu vai jaunu pakalpojumu sniedzēju saimnieciskās darbības uzsākšanu tieši pozitīvi ietekmēs klimata pārmaiņas (klimatnoturību), ES nozīmes jūras piekrastes biotopu labvēlīga aizsardzības statusa apstākļu veidošanai, ainavu, cilvēku drošību. SAM iznākuma rādītāji: "Atbalstītas integrētas teritoriālās attīstības stratēģijas"- 2029.g – 5 stratēģijas, "Atbalstīto kultūras un tūrisma vietu skaits" - 2029.g. 1 vieta, rezultātu rādītāji: "Atbalstītajās vienībās radītais darba algu fonda pieaugums"- 2029.g. 63 milj. Euro, "Privātās investīcijas, kas piesaistītas publiskajam atbalstam (tostarp granti un finanšu instrumenti)"- 2029.g. 60 385 500 Euro, "Atbalstīto kultūras un tūrisma vietu apmeklētāju skaits" – 2029.g. - 46 000 apmeklētāji, "Iedzīvotāji, kuriem ir pieejama jauna vai uzlabota droša publiskā ārtelpa"- 2029.g. 40 960 iedzīvotāji. SAM ieviešana sekmēs starptautisko, tostarp Baltijas jūras reģiona un nacionālo vides aizsardzības mērķu sasniegšanu, it īpaši, klimatneitralitātes jomā. Līdztekus nacionālo vides jomas plānošanas dokumentu ieviešanai SAM ir vērsts uz Reģionālās politikas pamatnostādņu 2021.-2027. gadam īstenošanu. Ieviešot SAM, atkarībā no plānotā pasākuma veida un sagaidāmās ietekmes uz vidi ir iespējams, ka ir jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, ja paredzētā darbība atbilst LR likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 2. pielikuma kritērijiem. Piemēram, jaunām ražotnēm, pasākumiem *NATURA 2000* teritorijās vai to tiešā tuvumā, ja pasākumi nav iekļauti dabas aizsardzības plānā, infrastruktūras risinājumiem Baltijas jūras piekrastē.
	<u>Vērtējums:</u> Atkarībā no atbalsta pasākuma veida tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (klimatnoturība), virszemes ūdeņu kvalitāti, gaisa kvalitāti, augsnes un grunts kvalitāti, pazemes ūdeņu resursiem un kvalitāti, bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu,

[76] Zaļā infrastruktūra – stratēģiski plānots pilnīgi vai daļēji dabisku teritoriju tīkls kombinācijā ar citiem vides objektiem, kas ir izveidots un tiek pārvaldīts, lai sniegtu plašu ekosistēmu pakalpojumu klāstu. Tas ietver zaļās zonas (vai zilās, ja attiecas uz ūdens ekosistēmām) un citus fiziskus elementus sauszemes (tostarp piekrastes) un jūras teritorijās. Avots: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0249&from=lv

SAM nosaukums	**Vērtējums**
	ainavu, cilvēku drošību, kā arī resursu apriti un izmantošanu. Ietekme reģionāla.
	Negatīva ietekme uz klimatneitrālitāti un resursu izmantošanu, ja jaunie produkti vai pakalpojumi būs saistīti ar patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu.
Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas	
Prioritāte 6.1. Pāreja uz klimatneitralitāti	
6.1.1.SAM "Pārejas uz klimatneitrālitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos"*	SAM ietvaros ir plānotas investīcijas Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālajā plānā (plāns izstrādē) noteiktajiem pasākumiem. Plānotais atbalsts kūdras nozares pielāgošanai klimatam draudzīgai un oglekļa neitrālai ekonomikai, lai sekmētu pētniecību un inovācijas kūdras resursu ilgtspējīgai izmantošanai, kūdras ieguves un pārstrādes tehnoloģiju un tehnoloģisko procesu modernizācijai, inovatīvu kūdras produktu attīstīšanai ar augstāku pievienoto vērtību samazinās SEG emisijas kūdras ieguves nozarē, sekmēs CO_2 piesaisti purvu teritorijām, samazinās kūdras produktu ražošanai nepieciešamos kūdras resursus, t.i. nepalielinot kūdras ieguves apjomus. Plānotās investīcijas degradēto purvu (nerekultivēto vēsturisko kūdras ieguves vietu un to ietekmētajās teritorijās) rekultivācijai un mitrāju ekoloģiskās kvalitātes atjaunošanai samazinās SEG emisijas un palielinās CO_2 piesaisti degradēto purvu teritorijām. Ja degradēto purvu rekultivācijas rezultātā tajos atjaunos mitrājus, tas ilgtermiņā pozitīvi ietekmēs purvu bioloģiskās daudzveidības paaugstināšanos un sekmēs ainavas kvalitātes uzlabošanos. Atbalstāmās investīcijas uzņēmējdarbībai pārejai uz energoefektīviem un videi draudzīgākiem risinājumiem, kas veicinās uzņēmējdarbības virzību uz klimata neitralitāti, potenciāli mainot ekonomisko aktivitāšu veidu uzņēmējiem un tiešā veidā ietekmējot ekonomikas diversifikāciju un pārkārtošanos sekmēs SEG emisiju mazināšanos, dabas resursu racionālu izmantošanu. Mainot ekonomisko aktivitāšu veidu uzņēmējdarbībā, sagaidāms, ka samazināsies vides piesārņojums (atkarībā no uzņēmējdarbības veida), kuru rada līdzšinējā uzņēmējdarbība. Ieguldījumi uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamajā publiskajā infrastruktūrā, kā priekšnosacījums ražošanai un pakalpojumu sniegšanai, lai kāpinātu produktivitāti, pielietojot klimatneitrālus enerģijas avotus un atslogojot komersantu finanšu resursus, ļaujot tiem ieguldīt viedākās, energoefektīvākās un "zaļākās" tehnoloģijās arī sekmēs virzību klimatneitralitātes mērķa sasniegšanu, resursu racionālu izmantošanu. SAM plānotajai bezizmešu mobilitātes veicināšanai pašvaldībās, atbalstot ieguldījumus tādā pašvaldību transportā, kas samazina emisiju apjomu uz vienu pārvadājumu vienību, ir sagaidāma pozitīva ietekme uz transporta radīto SEG emisiju un gaisu piesārņojošo vielu mazināšanu.

SAM nosaukums	Vērtējums
	SAM iznākuma rādītāji: "Pilsētas ar jaunām vai modernizētām digitalizētām pilsētas transporta sistēmām"- 2029.g. 4 pilsētas, "Atbalstītās rehabilitētās zemes platība"- 2029.g. 6300 ha, rezultātu rādītāji: "Atbalstītajās vienībās izveidotās darbavietas"- 2029.g. 580, "Privātās investīcijas, kas piesaistītas publiskajam atbalstam (tostarp granti un finanšu instrumenti)" - 2029.g. 63 000 000 Euro, "Aplēstās siltumnīcefekta gāzu emisijas"- 2029.g. 33 632 t CO_2 emisijas ekvivalenta, "Kopējā saražotā atjaunojamā enerģija (t.sk. elektroenerģija, siltumenerģijas)"- 2029.g. 29 000 MWh/gadā, "Atjaunota zeme, ko izmanto zaļajām zonām, sociālajiem mājokļiem, saimnieciskām vai citām vajadzībām"- 2029.g. 8400 ha, "Ar jaunu vai modernizētu sabiedrisko transportu pārvadāto pasažieru skaits, gadā"- 2029.g. 1 995 000 lietotāji, "Dalībnieki, kuri pabeidzot dalību, ir ieguvuši kvalifikāciju"- 2029.g. 8044 dalībnieki. SAM sekmēs starptautisko un nacionālo vides aizsardzības mērķu sasniegšanu, nacionālo politikas dokumentu: Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālais plāns Latvijai, Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam, Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam, Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam, Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027.gadam un Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020.-2030. gadam ieviešanu. Ieviešot SAM, atkarībā no plānotā pasākuma veida, produkcijas apjoma (ražotnēm) un sagaidāmās ietekmes uz vidi ir iespējams, ka atsevišķos gadījumos, attīstot ražotnes, var būt jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, ja paredzētā darbība atbilst LR likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 2. pielikuma kritērijiem vai paredzētā darbība plānota NATURA2000 teritorijā un tā nav iekļauta teritorijas dabas aizsardzības plānā.
	<u>Vērtējums</u>: tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (SEG emisiju samazināšana, CO_2 piesaistes palielināšana), t.sk. kūdras nozarē, uz gaisa kvalitāti, resursu izmantošanu, bioloģisko daudzveidību un ainavu degradētajos purvos. *Atkarībā no uzņēmējdarbības veida, kurā notiek ekonomiskās aktivitātes veida maiņa, tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, gaisa, virszemes ūdeņu, augsnes un grunts kvalitāti, pazemes ūdeņu kvalitāti un resursu izmantošanu.*

* SAM ieviešanā ir identificētas negatīvas, īstermiņa, tiešas un netiešas ietekmes uz vides kvalitātes (troksnis, gaisa piesārņojums, vibrācijas, ūdeņu piesārņojuma riski u.c.) aspektiem, cilvēka veselību un resursu izmantošanu, kas izpaudīsies SAM ieviešanas vietās. Ņemot vērā to, ka atbilstoši Darbības programmas detalizācijas pakāpei konkrētas projektu ieviešanas vietas nav zināmas, tās Darbības programmas realizācijas laikā izpaudīsies 7 gadu sadalījumā, t.i. ne vienlaicīgi, kā arī to, ka tās ir lokālas un īslaicīgas ietekmes, šajā SIVN būvdarbu ietekme ir vērtēta kā nebūtiska. Būvdarbu ietekmes turpmāk ir vērtējamas

detalizētāk, ja konkrētajam projektam saskaņā normatīvo aktu prasībām tiek veikts sākotnējais izvērtējums, ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz *NATURA 2000* teritoriju novērtējums. Ieviešot Darbības programmu, ir jāplāno pasākumi būvdarbu negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai.

6. tabula Darbības programmas īstenošanas netiešās ietekmes

SAM nosaukums	**Vērtējums**
1.politikas mērķis "Viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas"	
Prioritāte: 1.2. Atbalsts uzņēmējdarbībai	
1.2.3.SAM "Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVU, tai skaitā caur produktivitāti veicinošām investīcijām"	Atkarībā no uzņēmējdarbības veida SAM ieviešanas rezultātā var veidoties netiešas (ja iedarbība nav tieša) ietekmes uz šādiem vides kvalitātes aspektiem: virszemes un pazemes ūdeņu, augsnes un grunts kvalitāte, kā arī cilvēku veselību.. Ņemot vērā to, ka tiek plānota jaunu tehnoloģiju, pakalpojumu un produktu ieviešana, sagaidāms, ka jaunu MVU attīstības vietās ietekme uz vidi nebūs būtiski negatīva.
	<u>Vērtējums:</u> netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme atkarībā no izvēlētā uzņēmējdarbības veida uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, augsnes un grunts kvalitāti, kā arī uz cilvēku veselību.
Prioritāte: 1.3. Digitalizācija	
1.3.1.SAM "Izmantot digitalizācijas priekšrocības pilsoņiem, uzņēmumiem un valdībām"	SAM plānota plaša digitālo pakalpojumu attīstība valsts, pašvaldību un privātajā sektora. SAM īstenošana mazinās transporta izmantošanu, lai saņemtu valsts un pašvaldības pakalpojums, risinātu ar uzņēmējdarbību saistītus jautājumus. Tas netieši ietekmēs un mazinās transporta radīto gaisa piesārņojumu un SEG emisijas.
	<u>Vērtējums:</u> Netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti un klimata pārmaiņām (SEG emisijas).
2. politikas mērķis "Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, "zaļas" un "zilas" investīcijas, aprites ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību"	
Prioritāte: 2.1. Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām	
2.1.1.SAM "Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana"*	SAM plānotajiem energoefektivitātes un SEG emisiju samazināšanas pasākumiem, samazinoties gaisa piesārņojumam un SEG emisijām, tiks uzlabota cilvēku dzīves vides kvalitāte un līdz ar to netieši, ilgtermiņā – cilvēku veselība.
	<u>Vērtējums:</u> Netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību.
2.1.2.SAM "Atjaunojamo	SAM plānotā kompetences un kapacitātes celšana AER un gaisa piesārņojuma jautājumos paaugstinās ekspertu un speciālistu kvalifikāciju, sekmēs projektu

SAM nosaukums	Vērtējums
energoresursu enerģijas veicināšana"*	sagatavošanu un ieviešanu, tā netieši ietekmēs AER izmantošanu un gaisa piesārņojuma mazināšanu.
	Vērtējums: Netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (SEG emisiju samazināšana), gaisa kvalitāti, cilvēku veselību un resursu izmantošanu.
2.1.3.SAM "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām"*	SAM plānotie plūdu risku novēršanas "zaļās un zilās infrastruktūras" risinājumi, paplašinot zaļās teritorijas, paaugstinās CO_2 piesaisti. SAM plānots veikt ieguldījumus tehniskās un aprīkojuma remonta bāzes būvniecībā, VUGD katastrofu pārvaldības tehniskās kapacitātes attīstībā un stiprināšanā. Šie pasākumi netieši pozitīvi ietekmēs vides stāvokli (ūdeņu, gaisa un augsnes kvalitāti), dabas resursu saglabāšanu, bioloģisko daudzveidību, cilvēku veselību un drošību, jo, paaugstinot atbildīgo dienestu kapacitāti, sagaidāms, ka tiks novērstas avārijas situācijas.
	Vērtējums: *Netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (CO_2 piesaiste), ūdeņu, gaisa un kvalitāti, cilvēku veselību un drošību, kā arī dabas resursu saglabāšanu.*
Prioritāte: 2.2. Vides aizsardzība un attīstība	
2.2.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību"*	SAM plānotie sadzīves notekūdeņu apsaimniekošanas pasākumi pozitīvi ietekmēs augsnes un grunts kvalitāti, jo, samazinot vides piesārņojumu, netieši tiks novērsts vai mazināts augsnes un grunts piesārņojums. Arī notekūdeņu dūņu apsaimniekošana, to izmantošanas efektivitātes paaugstināšana, novēršot ūdeņu infiltrāciju augsnē, virszemes ūdeņos un gruntsūdeņos uzlabos ūdeņu, augsnes un grunts kvalitāti. Pasākumu ieviešana, uzlabojot VŪO ekoloģisko kvalitāti, var netieši pozitīvi ietekmēt apstākļus ES nozīmes saldūdens biotopu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanai, ja biotopi atrodas izplūžu vietu tuvumā vai ūdensteču lejtecēs. Šī ietekme dod ieguldījumu starptautisko mērķu sasniegšanā bioloģiskās daudzveidības jomā (3.1. nodaļa). Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu un sistēmas modernizācija, rekonstrukcija novērsīs blakus esošo ūdeņu, arī augsnes piesārņošanu, kas ir vērtējama kā netieša ietekme. SAM plānotie pasākumi, samazinot iespējamo vides piesārņojuma riskus un nodrošinot kvalitatīva dzeramā ūdens apgādi, netieši ilgtermiņā pozitīvi ietekmēs arī cilvēku veselību.
	Vērtējums: netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu (īpaši, gruntsūdeņu), augsnes un grunts kvalitāti, kā arī uz cilvēku veselību un bioloģisko daudzveidību.
2.2.2.SAM "Pārejas uz aprites	SAM ir plānoti atkritumu pārstrādes un reģenerācijas, to dalītās vākšanas, notekūdeņu dūņu pārstrādes, sadzīves atkritumu poligonu pārkvalifikācijas,

SAM nosaukums	**Vērtējums**
ekonomiku veicināšana”*	aprites ekonomikas principu ieviešanas pasākum ražošanā un pakalpojumu sniegšanā. SAM ieviešana netieši uzlabos virszemes un pazemes ūdeņu, augsnes kvalitāti, samazinot piesārņojuma noplūdi, kā arī cilvēka veselību. Samazinot atkritumu apjomus un uzlabojot to savākšanu pārstrādi, resursu izmantošanu sagaidāms, ka apkārtējā vidē nonāks mazāks atkritumu daudzums un tas dos netiešu ietekmi uz ainavu un bioloģisko daudzveidību.
	<u>Vērtējums:</u> netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, augsnes kvalitāti, cilvēka veselību, kā arī ainavu un bioloģisko daudzveidību.
2.2.3.SAM “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu”*	Ieviešot SAM plānotos vēsturiski piesārņoto vietu sanācijas projektus, plānota šo teritoriju atjaunošana, iegūstot jaunas teritorijas, ko izmantot, piemēram, zaļajām zonām. Tas, savukārt, netieši ietekmēs klimatnoturību, jo uzlabos ekosistēmu noturību pret klimata pārmaiņām, sekmēs virszemes ūdeņu kvalitātes nodrošināšanu, jo novērsīs iespējamu piesārņojuma iekļuvi virszemes ūdeņos. Vēsturiski piesārņoto vietu sanācijas pasākumu ieviešana netieši ietekmēs arī cilvēku drošību un veselību, jo tiks novērsts piesārņojuma riski, kas var apdraudēt cilvēku veselību vai avārijas situācijas (saistībā ar būvēm piesārņotās vietās, iegruvumiem vai tml.).
	<u>Vērtējums:</u> netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām (klimatnoturība), virszemes ūdeņu kvalitāti (ja piesārņotā vieta nerada tiešu ietekmi) un uz cilvēku veselību un drošību.
	SAM plānota dzeramā ūdens auditmonitoringa veikšana, atbilstoši ES un nacionālo normatīvo aktu prasībām mazajās ūdensapgādes sistēmās un mācības ūdensapgādes sistēmu uzturētājiem, par riska novērtēšanu un riska pārvaldību ūdensapgādes sistēmās, kas parametru izslēgšanas gadījumā samazinātu turpmākās izmaksas par monitoringa veikšanu. SAM plānotie atbalsta pasākumi radīs priekšnoteikumus kvalitatīvai un operatīvai datu iegūšanai un analīzei par mazajām ūdensapgādes sistēmām, kas netieši sekmēs atbilstošās kvalitātes dzeramā ūdens piegādi patērētājiem, savlaicīgi novēršot riskus attiecībā uz dzeramā ūdens kvalitāti, ilgtermiņā ieetkmēs cilvēku veselība
	<u>Vērtējums:</u> netieša, pozitīva, vidēja, ilgtermiņa ietekme uz dzeramā ūdens kvalitāti un cilvēku veselību.
	Lai virzītos uz zaļo pārkārtošanos, attīstītu zaļo ekonomiku, pielāgotos jaunajiem procesiem un veicinātu paradumu maiņu sabiedrībā saskaņā ar Eiropas Zaļā Kursa principiem, SAM plānoti apmācības, izglītības, konsultēšanas un informēšanas pasākumi prasmju attīstībai, pārkvalificēšanai, izpratnes veicināšanai un attieksmes, patēriņa un uzvedības modeļu ietekmēšanai attiecībā uz vides, īpaši aprites ekonomikas, dabas un klimata

SAM nosaukums	Vērtējums
	jautājumiem, t.sk. informatīvo materiālu un ekspozīciju izveide un paplašināšana. Plānotie apmācību, izglītības, konsultēšanas un informēšanas pasākumi, dabas un vides izglītības informācijas centru infrastruktūras pilnveide un attīstība, monitoringa sistēmu uzlabošana un tālāka attīstība klimata pārmaiņu seku novērtēšanai, uzraudzībai un prognozēšanai uzlabos atbalsta saņēmēju izpratni par vides aizsardzības jautājumiem, sabiedrības informētību par vides stāvokli, radīs priekšnoteikumus kvalitatīvai vides datu iegūšanai un analīzei, lai plānotu klimata pārmaiņu seku, kā arī citu vides risinājumu novērtēšanu, t.sk., izmantojot piesārņojuma modelēšanas rīkus. SAM iznākuma rādītājs: "Investīcijas jaunā vai modernizētā klimata un vides monitoringa sistēmā"- 2029.g. 2 954 827 Euro. Šiem pasākumiem ir sagaidāma netieša pozitīva ietekme uz identificētajiem SIVN vides aspektiem.
	<u>Vērtējums:</u> netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz SIVN vides aspektiem: klimata pārmaiņas (SEG emisiju mazināšana), ūdeņu, augsnes un gaisa kvalitāte, bioloģisko daudzveidība, ainavas aizsardzība un resursu aprite, kā arī tālākā nākotnē, pastarpināti – uz cilvēku veselību.
	SAM plānotā gaisa piesārņojuma mazinošu pasākumu īstenošana ilgtermiņā pozitīvi ietekmēs cilvēku veselību pilsētās.
	<u>Vērtējums:</u> netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību pilsētās.
	SAM plānotā sadedzināšanas iekārtu nomaiņa mājsaimniecību sektora ēkās, individuālās siltumapgādes ēkās, kurās netiks veikti citi energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi, prioritāri sniedzot atbalstu tajās teritorijās, kur konstatēti gaisa piesārņojuma normatīvu pārsniegumi, kā arī atbalsts enerģētikā izmantoto sadedzināšanas iekārtu aprīkošanai ar vides normatīvajiem aktiem atbilstošām gaisa emisiju attīrīšanas iekārtām uzlabos gaisa kvalitāti, mazinās piesārņojošo vielu un SEG emisijas un tādejādi ilgtermiņā netieši pozitīvi ietekmēs cilvēku veselību. Netieša pozitīva ietekme uz cilvēku veselību ir sagaidāma arī ieviesto pasākumu rezultāta mazinoties transporta radītajam troksnim, it īpaši vides trokšņa līmeņa pārsniegumu vietās (pilsētās, autoceļu un dzelzceļa līniju tuvumā).
	<u>Vērtējums:</u> netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību.
Prioritāte 2.3. Ilgtspējīga mobilitāte	
2.3.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu	SAM plānotā viedo tehnoloģiju ieviešana satiksmes plūsmas regulēšanai sagaidāms, ka optimizēs satiksmes plūsmas, tādejādi netieši, pozitīvi ietekmējot transporta radītās negatīvās ietekmes – gaisa piesārņojumu, it īpaši ar daļiņām, kā arī SEG emisijas.

SAM nosaukums	Vērtējums
daudzveidu mobilitāti pilsētās"*	SAM plānotais atbalsta pasākumu kopums ilgtermiņā, samazinot degvielas patēriņu, netieši samazinās dabas resursu izmantošanu transporta sektorā, kā arī, mazinoties gaisa piesārņojumam, pozitīvi ietekmēs cilvēka veselību. Plānoto daudzveidu mobilitātes atbalsta pasākumu pilsētās ieviešana ilgtermiņā uzlabos arī cilvēku drošību.
	Vērtējums: Netieša pozitīva ietekme uz gaisa kvalitāti, SEG emisijām, cilvēku veselību, kā arī dabas resursu izmantošanu.
3.politikas mērķis "Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību"	
Prioritāte: 3.1. Digitālā savienojamība	
3.1.1.SAM "Uzlabot digitālo savienotību"*	SAM ietvaros paredzētie pasākumi ļoti augstas veiktspējas elektronisko sakaru tīklu attīstībai, 5G pakalpojumu pieejamības veicināšanai gar TEN-T autoceļiem un dzelzceļiem, kiberdrošības stiprināšanai, .elektronisko sakaru tīklu infrastruktūras (pēdējās jūdzes) izbūvi atbalstāmajās teritorijās samazinās (nepalielinās) nepieciešamību pēc nodarbinātības un pakalpojumu saņemšanas klātienē, līdz ar to transporta izmantošanas, un sagaidāms, ka, pieaugot ekonomiskajai aktivitātei un uzlabojoties pakalpojumu pieejamībai, tiks nodrošināti faktori, kas mazinās transporta izmantošanu pakalpojumu saņemšanā un ar to saistītās SEG un gaisu piesārņojošo vielu emisijas. Transporta mazināšanai digitālās savienotības rezultātā sagaidāma netieša ietekme uz gaisa kvalitāti, it īpaši pilsētās, SEG emisiju mazināšanu, arī uz resursu izmantošanu.
	Vērtējums: netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti, SEG emisijām, resursu izmantošanu.
Prioritāte: 3.2. Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra	
3.2.1.SAM "Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteliģentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru"*	SAM plānotie atbalsta pasākumi TEN-T tīkla infrastruktūras pārbūvei un modernizācijai, samazinot gaisa piesārņojumu un SEG emisijas, ilgtermiņā pozitīvi ietekmēs cilvēku veselību un drošību. SAM pasākumu ieviešana, optimizējot transporta plūsmas, samazinot braucienu ilgumu un degvielas patēriņu, netieši pozitīvi ietekmēs resursu izmantošanu.
	Vērtējums: netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību un drošību, kā arī resursu izmantošanu.

SAM nosaukums	Vērtējums
3.2.2.SAM "Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, inteliģentu un intermodālu mobilitāti nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti"*	SAM plānotajiem atbalsta pasākumiem, samazinot gaisa piesārņojumu un SEG emisijas, ilgtermiņā būs pozitīva ietekme uz cilvēku veselību un drošību.
	<u>Vērtējums:</u> netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību un drošību, kā arī resursu izmantošanu.
4.politikas mērķis "Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru"	
4.3.2.SAM "Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās"*	SAM plānotajiem sabiedrību izglītojošie pasākumiem ir sagaidāma netieša, pozitīva ietekme uz kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību.
	<u>Vērtējums:</u> netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību.
5.politikas mērķis "Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa - pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīga un integrēta attīstība ar vietējo iniciatīvu palīdzību"	
Prioritāte 5.1. Reģionu līdzsvarota attīstība	
5.1.1.SAM "Integrētās sociāli ekonomiskās attīstības un drošas vides veicināšana pilsētās un to funkcionālajās teritorijās"*	SAM atbalstāmā plānošanas reģionu un pašvaldību darbības efektivitātes paaugstināšana, apvienoto pašvaldību kapacitātes paaugstināšana, t.sk. paaugstinot speciālistu profesionālo līmeni, ieviešot viedos risinājumus, attīstot jaunus pakalpojumus, nodrošinot sniegto pakalpojumu efektivitāti, samazinot nepieciešamību lietot transportu, netieši ietekmēs šī SIVN vides kvalitātes aspektus (SEG emisijas, gaisa kvalitāte u.c.), resursu apriti. SAM atbalstāmo pasākumu tiešās ietekmes (5. tabula) ilgtermiņā radīs netiešu, pozitīvu ietekmi uz cilvēku veselību.
	<u>Vērtējums:</u> netieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, gaisa kvalitāti, cilvēku veselību un resursu apriti. Ietekme reģionāla.
Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas	
Prioritāte 6.1. Pāreja uz klimatneitralitāti	

SAM nosaukums	Vērtējums
6.1.1.SAM "Pārejas uz klimatneitrālitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos"*	SAM atbalstāmo pasākumu tiešās ietekmes (5. tabula) ilgtermiņā radīs netiešu, pozitīvu ietekmi uz cilvēku veselību.
	Vērtējums: netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību.

Darbības programmas ieviešanai, to vērtējot atbilstoši tā detalizācijas pakāpei, kopumā būs pozitīva ietekme uz SIVN identificētajiem vides aspektiem (4.nodaļa). SAM plānoto atbalstāmo darbību ieviešana sekmēs starptautisko un nacionālo vides aizsardzības mērķu sasniegšanu (3. nodaļa). Taču, ņemot vērā Darbības programmas detalizācijas pakāpi, tās ietekmi kvantitatīvi nav iespējams novērtēt. Tādēļ tās ieviešanas laikā ir īpaši svarīgi turpināt izvērtēt projektu un pasākumu ietekmes uz vidi investīciju projektu ieviešanas stadijā (skatīt 8. nodaļu).

6.2. Ietekmju mijiedarbības, kumulatīvās ietekmes

Darbības programmas ieviešanai ir sagaidāmas vairākas ietekmju mijiedarbības:

- Darbības programmas ietekmju savstarpējās mijiedarbības,
- Darbības programmas ietekmju mijiedarbība ar iepriekšējā plānošanas periodā 2014. – 2020.gadam īstenoto darbību ietekmēm;
- Darbības programmas ietekmju mijiedarbība ar citu politikas plānošanas dokumentu īstenošanas ietekmi.

Ietekmju mijiedarbības un kumulatīvās ietekmes izpaudīsies šajā SIVN identificētajos būtiskajos ietekmes uz vidi aspektos (4. nodaļa).

Darbības programmas ietekmju savstarpējās mijiedarbības ir sagaidāmas summējoties un savstarpēji mijiedarbojoties dažādu atbalstāmo darbību projektu ietekmēm. Piemēram, prioritātē 2.1. prioritātē "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām", 2.2. prioritātē "Vides aizsardzība un attīstība", 3.1. prioritātē "Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra" plānoto atbalstāmo darbību rezultātu sagaidāma summēšanās klimata pārmaiņu jomā, ieviešot projektus dzīvojamo, pašvaldības un valsts pārvaldes un ražošanas ēku energoefektivitātes paaugstināšanā, energoefektivitātes paaugstināšanā transporta jomā, notekūdeņu, atkritumu pārstrādes un apsaimniekošanas jomā un citus pasākumus, kas var īslaicīgi un lokāli var ietekmēt vides kvalitāti, bet kopumā mazinās SEG emisijas un sekmēs valsts virzību uz klimatneitralitāti. Līdzīgi Darbības programmas ieviešanas ietekmes summēsies un savstarpēji mijiedarbosies gaisa piesārņojama samazināšanas jomā, ieviešot gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības plānu pasākumus pilsētās, kurās ir pārsniegti gaisa kvalitātes robežlielumi, transporta un mobilitātes pasākumus, MVU attīstības pasākumus, radot jaunus produktus, attīstot jaunas inovatīvas un energoefektīvas ražošanas tehnoloģijas, uzlabojot gaisa kvalitāti pilsētās, kā arī transporta infrastruktūras tuvumā. Atkarībā no

atbalstāmo darbību satura sagaidāmās ietekmes, tām mijiedarbojoties, var izpausties kā summāras ietekmes, kā arī savstarpēji viena otru mazinošas ietekmes un uzkrājoties radīt arī kumulatīvās ietekmes. Vienlaikus jāuzsver, ka, ņemot vērā Darbības programmas detalizācijas pakāpi (vispārīgo raksturu) un to, ka SAM, kuriem ir identificējama ietekme uz vidi, daudzos gadījumos (īpaši attiecībā uz SEG emisiju mazināšanu) šobrīd kvantitatīvi rezultātu rādītāji ir noteikti tikai daļēji, tad SIVN procesā kvantitatīvi nav iespējams novērtēt, cik lielā mērā Darbības programma nodrošinās vides aizsardzības mērķu sasniegšanu. Tādēļ turpmāk, sagatavojot Ministru kabineta noteikumus un kritērijus tajos atbalstāmo projektu ieviešanai, ir jāpievērš uzmanība konkrētu projektu sagaidāmajām un faktiskajām kvantitatīvajām ietekmēm uz vidi, kā arī, sagatavojot Darbības programmas ieviešanas monitoringa ziņojumus, jānovērtē kopumā Darbības programmas summārās ietekmes.

Darbības programmas ietekmju mijiedarbība ar iepriekšējā plānošanas periodā 2014. – 2020.gadam īstenoto darbību ietekmēm. Tā ir sagaidāma, ieviešot jaunus projektus Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" (2014. – 2020.g.) īstenoto projektu darbības vietās vai to tiešā tuvumā, kā arī vienas jomas ietvaros attīstot jaunus projektus, kas jaunajā plānošanas periodā dos papildus ieguldījumus virzībā uz vides aizsardzības mērķu sasniegšanu. Piemēram, turpinot vēsturiski piesārņoto vietu sanāciju un revitalizāciju, SEG emisiju mazināšanu, energoefektivitātes paaugstināšanu, klimatnoturības paaugstināšanu, ūdenssaimniecības projektus, ĪADT apsaimniekošanas projektus un citus. Konkrētas mijiedarbības ir vērtējamas Darbības programmas ieviešanas stadijā.

Darbības programmas ietekmju mijiedarbība ar citu politikas plānošanas dokumentu īstenošanas ietekmi. Tā ir sagaidāma, piemēram, Darbības programmas ietekmēm mijiedarbojoties ar mežsaimniecības un lauksaimniecības nozaru atbalsta programmu ietekmi attiecībā uz klimata pārmaiņām, paaugstinot CO_2 piesaisti ZIZIMM kategorijās un tādejādi ietekmējot SEG emisiju bilanci, paaugstinot ekosistēmu klimatnoturību, mazinot ūdeņu piesārņojuma veidošanos lauksaimniecībā un citām ietekmēm.

6.3. Pārrobežu ietekme

Darbības programmas īstenošanas būs saistīta ar iespējamu pārrobežu ietekmi, jo attiecas uz atbalsta darbībām visā Latvijas teritorijā un, to ieviešot, robežjoslās ar kaimiņu valstīm ir iespējama pārrobežu ietekme.

Darbības programmas būtisko ietekmju vērtējums ir sagatavots atbilstoši Darbības programmas detalizācijas pakāpei, t.i., ar detalizāciju līdz SAM izklāstam, t.sk., atbalstāmo darbību aprakstam, SAM iznākuma un rezultātu rādītājiem. Vides pārskatā ir secināts, ka Darbības programmas detalizācijas pakāpe neļauj precīzi, kvantitatīvi novērtēt visas iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi, jo faktiskās ietekmes vidē veidosies realizējot konkrētus projektus, kuri tiks plānoti un projektēti daudz detalizētāk. Šis secinājums ir attiecināms arī uz pārrobežu ietekmes uz vidi vērtējumu.

Īstenojot Darbības programmu, pārrobežu ietekme var veidoties, īstenojot projektus uzņēmējdarbībā, klimata pārmaiņu (klimatneitralitāte un klimatnoturība) jomā transporta infrastruktūras uzlabošanā, vides aizsardzības jomā (vēsturiski piesārņoto vietu sanācijas un revitalizācijas projekti, ūdenssaimniecības projekti, dabas aizsardzības projekti) un citās jomās. Sagaidāmā ietekme būs saistīta ar ietekmi uz vides kvalitāti (gaisa kvalitātes izmaiņas, SEG emisiju samazināšana, vēsturiskā piesārņojumā mazināšana, ūdeņu un

augsnes kvalitātes uzlabošana), kā arī bioloģisko daudzveidību un resursu izmantošanu. Ievērojot to, ka Darbības programma ir plānota Nacionālā attīstības plāna 2021. – 2027.g., valsts nozaru politikas dokumentu un tajos noteikto vides aizsardzības mērķu ieviešanai, tad kopumā var uzskatīt, ka iespējamās ietekmes, t.sk. pārrobežu ietekmes būs ar pozitīvu tendenci.

Virszemes ūdeņu kvalitāte un gruntsūdeņu kvalitāte Latvija ir piesārņojumu saņemošā valsts, jo ģeogrāfiski atrodas Daugavas, Lielupes un Ventas upju baseinu lejtecē. Tādēļ faktiski ietekme galvenokārt ir sagaidāma attiecībā uz gaisa kvalitāti un SEG emisijām. Darbības programmas šiem vides kvalitātes aspektiem ir identificēta pozitīva ietekme, jo tiek plānota gaisa piesārņojuma mazināšana un klimata pārmaiņu rādītāju uzlabošana. Tādēļ arī iespējamās pārrobežu ietekmes ir vērtējamas pozitīvi.

Darbības programmā ir plānots ieviešanas laikā plānots turpināt attīstīt starptautisko savienojamību, pilnībā iekļaujoties ES pamattīklā (*Rail Baltica*). Publiskās lietošanas dzelzceļa līnijas "*Rail Baltica*" projektam ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums, t.sk. pārrobežu ietekmes novērtējums. Tā īstenošana plānota atbilstoši IVN rezultātiem.

Ieviešot Darbības programmu, lokālas ietekmes var veidoties, attīstoties uzņēmējdarbībai tiešā kaimiņvalstu tuvumā vai transporta infrastruktūras attīstības rezultātā. Tas var sekmēt transporta plūsmu palielināšanos un tādejādi radīt pārrobežu ietekmi. Uzsākot jaunus attīstības projektus, ja tiem tiek konstatēta būtiska pārrobežu ietekme, ietekmes uz vidi novērtējuma vai ietekmes uz *NATURA2000* teritoriju novērtējuma procesos, kā arī stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā ar Darbības programmu īstenošanu saistītiem teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem, atbilstoši kārtībai, kāda ir noteikta Latvijas normatīvajos aktos un nosacījumiem starpvalstu līgumos par pārrobežu sadarbību, ir jāveic kaimiņvalstu informēšana.

6.4. Alternatīvas, to vērtējums

Darbības programmas publiskās apspriešanas redakcija ir sagatavota kā viena alternatīva. Darbības programmas un SIVN izstrādes laikā ir izvērtētas alternatīvu noteikšanas iespējas un secināts, ka Darbības programma apkopo Latvijas intereses un Latvijas pozīcijas par Eiropas Komisijas priekšlikumiem ES budžeta ietvaram pēc 2020.gada un plāno investīcijas Latvijai piešķirtā ESF+, ERAF un KF finansējuma un tiesību aktos noteiktās atļautās intervences ietvaros. Darbības programmas stratēģisko pamatu veido Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam, Eiropas Komisijas 2019.gada ziņojums par Latviju un tā "D pielikums" un nozaru politikas dokumenti (stratēģijas, plāni, kuru izstrāde un apstiprināšana plānota līdz 2020.gada beigām), kā arī dažādi Latvijā veiktie pētījumi šo plānošanas dokumentu izstrādei. Kopumā tas nosaka Darbības programmas investīcijas kā vienīgās iespējamās un nepieļauj jaunu alternatīvu noteikšanu.

7. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI

Latvijas normatīvajos aktos ir noteikta kompensēšanas pasākumu nepieciešamība, gadījumos, ja paredzētā darbība būtiski negatīvi ietekmē *NATURA2000* teritorijas. Saskaņā ar Latvijas Republikas likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 43.pantu „paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*NATURA2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*NATURA 2000*), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*NATURA 2000*) tīklam".

Ievērojot Darbības programmas detalizācijas līmeni un, ņemot vērā to, ka tā ir izstrādāta, ievērojot starptautiskos un nacionālos vides mērķus, vides aizsardzības normatīvos aktus, šajā novērtējumā nav identificētas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*NATURA 2000*), kuras Darbības programmas ieviešana ietekmēs negatīvi un tādēļ būtu jānosaka specifiski dabai nodarīto kaitējumu kompensēšanas pasākumi.

Taču, īstenojot Darbības programmu, piemēram, transporta infrastruktūras jomā vai konkrētu uzņēmējdarbības projektu attīstības gadījumā, ir iespējams, ka tie var ietekmēt *NATURA 2000* teritorijas. Tādos gadījumos atbilstoši normatīvo aktu prasībām ir jāveic ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums un, ja tajā tiek konstatēta būtiskas ietekmes iespējamība, - ietekmes uz *NATURA 2000* teritoriju novērtējums. Gadījumā, ja atbilstoši Latvijas normatīvo aktu prasībām kādam projektam tiek piemērota ietekmes uz *NATURA 2000* teritoriju novērtējuma procedūra, tās laikā tiks izvērtēts plānotās darbības ietekmes būtiskums, nepieciešamība noteikt un ieviest kompensēšanas pasākumus.

8. RISINĀJUMI NEGATĪVO IETEKMJU NOVĒRŠANAI UN SAMAZINĀŠANAI

Vides pārskatā jau uzsvērts, ka Darbības programmas ietekmi kvantitatīvi nav iespējams novērtēt. Tādēļ tās investīciju projektu ieviešanas laikā jāturpina izvērtēt projektu un pasākumu ietekmes uz vidi, plānot rīcības negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai.

Risinājumi negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai ir iedalāmi divās grupās, ko nosaka Darbības programmas īstenošanas stadijas:

1) Plānošanas stadijā

Šie risinājumi ir veicami, izstrādājot un ieviešot Ministru kabineta Darbības programmas specifisko atbalsta mērķu īstenošanas noteikumus. Projektu vērtēšanas nosacījumos ieteicams ietvert kritērijus, kas ir vērsti uz projektu sagaidāmās ietekmes uz vidi mazināšanu vai novēršanu: plānotie risinājumi SEG emisiju mazināšanai, gaisa kvalitātes, virszemes ūdeņu kvalitātes, pazemes ūdeņu resursu un kvalitātes, augsnes un grunts kvalitātes, atkritumu, t.sk. bīstamo apsaimniekošanai, resursu aprites ekonomikas ieviešanai, energoefektivitātes paaugstināšanai, kultūras mantojuma aizsardzībai, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai utml. Izstrādājot attiecīgos SAM regulējošos Ministru kabineta noteikumus, ieteicams precizēt SAM atbalstāmo pasākumu rezutātu kvantitatīvos rādītājus, it īpaši attiecībā uz SEG emisiju samazinājumu, kā arī citiem, kas tiks kvantitatīvi novērtēti, vērtējot SAM rezultātus.

Investīciju projektu sagatavošanas, t.sk. būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādes stadijā, ir jāprecizē īstenojamie uzdevumus, iespējamās ietekmes uz vidi un projektā jāplāno tostarp, būvdarbu radītās negatīvās ietekmes mazināšanas pasākumi un to sagaidāmie rezultāti.

Darbības programmā plānotas ar transporta infrastruktūras būvniecību un uzņēmējdarbību attīstību saistītas darbības, kas potenciāli varētu ietekmēt aizsargājamos biotopus un sugas, t.sk. paredzot palielināt alternatīvās enerģijas resursu izmantošanas īpatsvaru. Tādēļ pirms jaunu objektu izveides, kas potenciāli varētu radīt negatīvu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, biotopu un sugu apdraudējumu, ieteicams veikt teritorijas bioloģiskās daudzveidības detalizētāku izvērtējumu saistībā ar konkrētām plānotajām izmaiņām, izmantojot aktuālo Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" informāciju, ja nepieciešams veicot detalizētāku izpēti atbilstoši būvniecības ieceres dokumentācijas, t.sk. grafisko materiālu detalitātei. Ieteicams kā negatīvās ietekmes novēršanas vai samazināšanas pasākumus izvērtēt zaļās infrastruktūras risinājumus.

2) Ieviešanas stadijā veicot normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā noteiktos projektu ietekmes uz vidi novērtējuma pasākumus, ja tie ir nepieciešami. Šos pasākumus var iedalīt trīs kategorijās:

2.1.Darbības, kurām saskaņā ar normatīvo aktu prasībām ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz NATURA2000 teritoriju novērtējums

Ietekmes uz vidi novērtējums ir jāveic LR likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu"(turpmāk – Likums) 1.pielikumā „Objekti, kuru ietekmes novērtējums ir nepieciešams" noteiktajām darbībām. IVN procedūra (atkarībā no darbības ietekmes uz apjoma) var tikt piemērota sākotnējā izvērtējuma rezultātā (skatīt 2.2.punktu). Sākotnējo izvērtējumu veic un lēmumu par IVN nepieciešamību attiecībā uz Plānojuma teritoriju pieņem VVD. Ja plānotā darbība var būtiski ietekmēt *NATURA2000* teritoriju, tai veicams

ietekmes uz *NATURA2000* teritoriju novērtējums. Programmu šo novērtējumu veikšanai sagatavo VPVB, izvirzot speciālus noteikumus tās novērtēšanai un pasākumu ietekmes uz vidi novēršanai vai mazināšanai.

Ieviešot Darbības programmu var tikt plānoti projekti, kuri atbilst LR likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 1. pielikuma kritērijiem (*11. Jaunbūvējamas automaģistrāles un ātrsatiksmes autoceļi. 11.1 Jaunbūvējami četru vai vairāku joslu ceļi vai esošie divu vai mazāk joslu ceļi, kas iztaisnoti un/vai paplašināti par četru vai vairāku joslu ceļiem, ja šāda būvētā, iztaisnotā un/vai paplašinātā autoceļa posms ir 10 kilometrus garš vai vēl garāks. 11.2 Jaunbūvējami autoceļi, ja to garums ir 10 kilometru un vairāk*) būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai arī sākotnējais izvērtējums – ja transporta infrastruktūras projekti atbilst likuma 2. pielikuma kritērijiem (*10. Infrastruktūras projekti:… 5) jauna ceļa būvniecība: a) ja tā garums ir 1 kilometrs un vairāk, b) ja tas paredzēts īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, robežojas ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vai paredzēts 100 metru attālumā no tās….*).

2.2.Darbības, kurām saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu ir jāveic ietekmes uz vides sākotnējais izvērtējums (jeb sākotnējais izvērtējums)

Darbības, kurām ir jāveic sākotnējais novērtējums, tiek noteiktas atbilstoši Likuma 2.pielikuma „Darbības, kurām nepieciešams sākotnējais izvērtējums" nosacījumiem.

Ieviešot Darbības programmu var tikt plānoti projekti, kuri atbilst LR likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 2. pielikuma kritērijiem: "*dambju, molu un citu būvju būvniecība plūdu novēršanai*", "*pilsētvides attīstības projekti (….jaunu ūdensapgādes vai kanalizācijas ārējo tīklu būvniecība, ja to kopgarums pārsniedz 20kilometrus, ..)* ", "*vēja elektrostaciju būvniecība, ja: a) to skaits ir 5 elektrostacijas un vairāk, b) to jauda ir 5 megavati un vairāk, c) tā paredzēta tuvāk nekā 500 metru attālumā no dzīvojamām mājām, izņemot gadījumus, kad vēja elektrostacija paredzēta dzīvojamās mājas elektroapgādei un tās jauda ir 20 kilovatu un vairāk, d) būves augstums pārsniedz 30 metrus un tā paredzēta īpaši aizsargājamā dabas teritorijā vai tuvāk nekā 1 kilometra attālumā no īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, izņemot dabas pieminekļu — aizsargājamu akmeņu (dižakmeņu) un aizsargājamu koku (dižkoku) — teritoriju, vai no īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai izveidota mikrolieguma;*", "*10) tādu oglekļa dioksīda uztveršanai paredzētu iekārtu ierīkošana, kuras nav minētas likuma 1.pielikumā*." Darbības programmas ieviešanas laikā, atkarībā no plānotās atkritumu poligonu pārveides, ir jāizvērtē sākotnējā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamība šajā SAM īstenojot CSA poligonu pārveidi un pielāgošanu

Sākotnējo izvērtējamu veic VVD. Tā rezultātā VVD var lemt par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu (skatīt 2.1. punktu) vai arī izsniegt tehniskos noteikumus būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādei (skatīt 2.3. punktu).

2.3.Darbības, kurām saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu ir nepieciešams saņemt nosacījumus no vides institūcijām.

Darbības, kuru veikšanai nepieciešami tehniskie noteikumi nosaka 2015.gada 27. janvāra Ministru kabineta noteikumi Nr.30 "Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai". Tehniskajos noteikumos VVD reģionālā vides pārvalde nosaka vides aizsardzības prasības, kuras jāņem vērā būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādē un skaņošanā. Tehnisko noteikumu izstrādes procesā darbībām ĪADT individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos noteiktajos gadījumos, kā arī, ja ir sagaidāma ietekme uz ES nozīmes biotopiem vai īpaši aizsargājamām sugām, tehnisko noteikumu

sagatavošanai Dabas aizsardzības pārvalde VVD sniedz atzinumu par tehniskajos noteikumos ietveramajiem nosacījumiem.

Sabiedrība tiek informēta par plānotajiem būvobjektiem, kuriem ir izsniegti tehniskie noteikumi projektēšanai, informāciju ievietojot VVD mājas lapā[77].

[77] Atbilstoši Ministru kabineta noteikumi Nr.30 (27.01.2015.) regulējumam šī Vides pārskata izstrādes laikā

9. VIDES MONITORINGS UN PASĀKUMI PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI

Attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka Latvijas normatīvo aktu prasības[78] , ar kuriem ir ieviestas Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīvas 2001/42/EK „Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu" prasības. Vides monitoringa mērķis ir iespējami agrā plānošanas dokumenta ieviešanas stadijā iegūt informāciju par Programmas ieviešanas radītajām vides izmaiņām un, ja nepieciešams, operatīvi reaģēt un savlaicīgi novērst iespējamas negatīvas sekas.

Monitoringa ziņojums par plānošanas dokumenta ieviešanas rezultātiem ir jāsastāda un jāiesniedz Vides pārraudzības valsts birojā atzinumā par vides pārskatu (atzinums par Plānu tiks saņemts pēc Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas) noteiktajā termiņā. Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu, kā arī raksturo sociāli ekonomiskos rādītājus, kuri ietekmē vides stāvokli un nosaka antropogēno slodzi uz vidi. Tā sagatavošanā ieteicams izmantot Vides pārraudzības valsts biroja informatīvo materiālu par plānošanas dokumentu realizācijas ietekmes novērtējumu (monitoringu), kurš pieejams Biroja mājas lapā http://www.vpvb.gov.lv/lv/strategiskais-ivn/monitorings .

Likums „Par vides aizsardzību" definē, ka vides monitorings ir sistemātiski vides stāvokļa un piesārņojuma emisiju vai populāciju un sugu novērojumi, mērījumi un aprēķini, kas nepieciešami vides stāvokļa vērtējumam, vides politikas izstrādāšanai un vides un dabas aizsardzības pasākumu plānošanai, kā arī to efektivitātes kontrolei. Vides nacionālā monitoringa kontrole paredz novērojumus, lai konstatētu gaisa un ūdens kvalitātes izmaiņas, dabas resursu izmaiņu tendences, kā arī saglabātu mūsu teritorijai raksturīgās ainavas, augu un dzīvnieku sugas, un to veido 5 daļas: gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa daļa, ūdeņu monitoringa daļa, bioloģiskās daudzveidības monitoringa daļa, sauszemes vides un tās komponentu monitoringa daļa un ģeoloģisko procesu monitoringa daļa. Darbības programmas monitoringa pasākumi vides kvalitātei veicami saskaņā ar valsts monitoringa pasākumiem.

Darbības programmas īstenošanas monitoringam ir izmantojama valsts vides monitoringa informācija, novērtējumi par vides stāvokli valstī (LVĢMC), kā arī valsts statistikas dati (CSP, Eurostat), informācija par ES fondu līdzekļu ieviešanas efektivitāti un rezultātiem vides aizsardzības jomā (VARAM), inventarizāciju, dažādu pētījumu rezultāti un cita pieejamo informāciju (LVĢMC, VARAM, citi avoti, piemēram, zinātniski pētnieciskās iestādes).

Monitoringa ziņojumā par plānošanas dokumenta ieviešanas rezultātiem, kas jāiesniedz Vides pārraudzības valsts birojam, ir izmantojami jau Darbības programmā ietvertie iznākuma un rezultātu rādītāji, kā arī citi rādītāji.

Darbības programmas ietekmes novērtēšanai, vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturošanai ir arī izmantojama informācija, kas sniedz priekšstatu par notikušo izmaiņu cēloņiem, monitoringa ziņojumā iekļaujot arī, piemēram šādus rādītājus: 1) attīrīto

[78] Latvijā Direktīvas prasības ir iekļautas Latvija Republikas likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" (1998.) un MK noteikumi Nr.157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" (2004.)

notekūdeņu apjomi un kvalitāte: virszemes ūdeņos novadīto attīrīto notekūdeņu apjomu dinamika (pa gadiem) un atbilstība normatīvo aktu prasībām attiecībā uz attīrīšanu, 2) vēsturiski piesārņotās vietas, kurās veikta sanācija un revitalizācija (skaits), augsnes, grunts un pazemes ūdeņu kvalitātes izmaiņas tajās; 3) ĪADT apsaimniekošanas plānu un sugu aizsardzības plānu īstenošana; 4) gaisa kvalitātes izmaiņas pilsētās (Rīga, Liepāja, Rēzekne), piemēram, daļiņu PM_{10} gada vidējo koncentrācijas salīdzinājumā ar normatīvajos aktos noteikto robežlielumu, 6) SEG emisiju apjoma/daudzuma izmaiņas un citi.

10. KOPSAVILKUMS

Plānošanas dokuments

Darbības programma Latvijai 2021. – 2027.gadam (turpmāk – darbības programma) ir nacionāla līmeņa plānošanas dokuments, kas apkopo Latvijas intereses un Latvijas pozīcijas par Eiropas Komisijas priekšlikumiem ES budžeta ietvaram pēc 2020.gada un plāno investīcijas Latvijai piešķirtā Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda un Taisnīgas pārkārtošanās fonda finansējuma ietvaros daudzgadu periodā 2021.-2027.gadam.

Darbības programmas virsmērķis ir darbības programma kā nozīmīga investīciju platforma zināšanās balstītai ekonomikas transformācijai uz zaļām tehnoloģijām un inovācijām.

Darbības programma ir izstrādāta, pamatojoties uz Nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027.gadam identificētajām tautsaimniecības vajadzībām un noteiktajiem uzdevumiem.

Darbības programmas struktūru nosaka tajā izdalītie pieci politiskie mērķi un Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas. Katram no tiem noteiktas prioritātes un specifiskie atbalsta mērķi (turpmāk arī – SAM) un to ietvaros plānotās veicamās atbalstāmās darbības, finansējuma apmērs un atbilstošs nacionālais līdzfinansējums, kā arī noteikti sasniedzamie rādītāji.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

Saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu" un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumiem Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" Darbības programma ir plānošanas dokuments, kam ir nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu (turpmāk – SIVN).

SIVN mērķis ir apzināt Darbības programmas un tās pasākumu īstenošanas ietekmi uz vidi, veicināt sabiedrības līdzdalību vides pārskata sagatavošanā, iesaistīt sabiedrību vides pārskata apspriešanā un konsultācijās, kā arī ņemt vērā vides pārskata un tā apspriešanas rezultātus plānošanas dokumenta sagatavošanā un izmantot lēmumu pieņemšanai.

SIVN ietvaros ir sagatavots vides pārskata projekts. Vides pārskata izstrādes saturu nosaka Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumi Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums". Vides pārskatā ir iekļauta informācija un veikta pieejamās informācijas un datu analīze atbilstoši normatīvo aktu prasībām un plānošanas dokumenta detalizācijas līmenim. Tajā ir raksturota ar Darbības programmas tematiku saistītā esošā vides situācija, novērtētas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi, sniegta informācija par risinājumiem negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai, kā arī plānošanas dokumenta ieviešanas monitoringam.

Vides pārskatā ir iekļauts vērtējums par būtiskām pozitīvām un negatīvām, tiešām un netiešām, īstermiņa un ilgtermiņa, kā arī summārajām ietekmēm, ietekmju mijiedarbībām. Vērtējums balstās uz Darbības programmā iekļauto politisko mērķu, prioritāšu un specifisko atbalsta mērķu ietekmes uz vidi aspektu un to iespējamās ietekmes būtiskumu, salīdzinot ar esošo situāciju, starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem, kā arī vides kvalitātes normatīviem.

Ietekmes uz vidi aspekti

Vērtējot Darbības programmu , SIVN procesā secināts, ka tās būtiskā ietekme ir saistīta ar šādiem galvenajiem ietekmes uz vidi aspektiem:

- Klimata pārmaiņas (klimatneitralitāte un klimatnoturība);
- Virszemes ūdeņu kvalitāte;
- Gaisa kvalitāte;
- Augsnes kvalitāte;
- Pazemes ūdeņu kvalitāte;
- Bioloģiskā daudzveidība;
- Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība;
- Ainavas aizsardzība;
- Cilvēku veselība un drošība;
- Resursu izmantošana.

Darbības programmas ietekmes novērtējums

Tiešas, pozitīvas ietekmes

2.politikas mērķa "*Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, "zaļas" un "zilas" investīcijas, aprites ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību*" īstenošana tieši, pozitīvi, vidējā un ilgtermiņā ietekmēs iepriekšminētos plānošanas dokumenta ietekmes uz vides aspektus, jo tajā plānotie energoefektivitātes veicināšanas un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas, atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšanas, pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumi mazinās siltumnīcefekta gāzu emisijas, resursu izmantošanu, paaugstinās klimatnoturību un uzlabos gaisa kvalitāti. Savukārt, ilgtspējīgu ūdenssaimniecības attīstības, pārejas uz aprites ekonomiku veicināšanas, dabas aizsardzības un bioloģiskās daudzveidības attīstīšanas, "zaļo" infrastruktūru attīstības un piesārņojuma samazināšanas pasākumi uzlabos vides kvalitāti (gaisa, augsnes, ūdeņu kvalitāte), vairos bioloģisko daudzveidību, sekmēs kultūras mantojuma aizsardzību un ainavas saglabāšanu, pozitīvi ietekmēs cilvēku drošību. Plānotie atbalsta pasākumi uzlabos gaisa kvalitāti pilsētās, kurās ir konstatēti gaisa kvalitātes robežlielumu pārsniegumi.

3.politikas mērķa "*Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību*" ieviešana attiecībā uz mobilitāti un transporta infrastruktūras attīstību tieši, pozitīvi, vidējā un ilgtermiņā uzlabos uz gaisa kvalitāti, tostarp Rīgā un ūdeņu kvalitāti, mazinās SEG emisijas. Ievērojot normatīvo aktu prasības un plānojot pasākumus negatīvās ietekmes novēršanai, politiskā mērķa ieviešanai ir sagaidāma tieša, pozitīva vai nebūtiska ietekme uz bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu un ainavu.

5.politikas mērķa "Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa – pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīga un integrēta attīstība ar vietējo iniciatīvu palīdzību" realizācija, nodrošinot reģionu līdzsvarotu attīstību un īstenojot integrētās sociāli ekonomiskās attīstības un drošas vides veicināšanas pasākumus pilsētās un to funkcionālajās teritorijās, tieši, pozitīvi ietekmēs SIVN vides aspektus reģionālā līmenī.

Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijām, nodrošinot pārejas uz klimatneitrālitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšanas visvairāk skartajos reģionos pasākumus

kūdras ieguves un pārstrādes nozarē, uzņēmējdarbībā, publiskajā infrastruktūrā uzņēmējdarbības vajadzībām, bezizmešu transporta attīstībā pašvaldības, būs tieša, pozitīva ietekme uz SIVN vides aspektiem, it īpaši uz klimata pārmaiņām (SEG emisiju samazināšana, CO_2 piesaistes palielināšana), t.sk. kūdras nozarē, uz gaisa kvalitāti, resursu izmantošanu, bioloģisko daudzveidību un ainavu degradētajos purvos, kā arī citiem SIVN vides aspektiem.

Tieša ietekme uz SIVN aspektiem sagaidāma arī, īstenojot 1.politikas mērķī "Viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas" plānoto 1.2.3.SAM "Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVU, tai skaitā caur produktivitāti veicinošām investīcijām" un 4.politikas mērķī "Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru" - 4.3.2.SAM "Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās".

Tiešas, negatīvas ietekmes

Negatīva ietekme uz klimatneitrālitāti un resursu izmantošanu iespējama 1.2.3.SAM "Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVU, tai skaitā caur produktivitāti veicinošām investīcijām" ieviešanai, ja jaunu produktu vai pakalpojumu attīstīšana ir saistīta ar enerģijas vai materiālu pieaugumu.

Negatīva, tieša ietekme uz bioloģisko daudzveidību un ainavu ir iespējama 2.1.1.SAM "Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana" ieviešanā, ja lauksaimniecībā attīstās monokultūras, uz kultūras mantojumu – ja veicot energoefektivitātes pasākumus, netiek saglabātas kultūras mantojuma vērtības, kā arī uz ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelpu gaisa kvalitāti, vienlaikus ar energoefektivitātes pasākumiem nerisinot ēku ventilācijas sistēmu uzlabošanas un to optimālas ekspluatācijas jautājumus.

Negatīva ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, gaisa kvalitāti un resursu izmantošanu, ieviešot 2.1.2.SAM "Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana", ja investīcijas lopkopības atkritumu pārstrādes infrastruktūrā un enerģijas ražošanā sniegs papildus stimulu lopkopības intensifikācijai un publiskās investīcijas biometāna transportēšanas infrastruktūrā veicinās arī fosilā kurināmā izmantošanu.

Prioritātes 3.2."Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra" ieviešanā attiecībā transporta infrastruktūras attīstību arī iespējama negatīva ietekme uz šiem SIVN aspektiem. Negatīvās ietekmes novēršanai agrīnā plānošanas stadijā ir jāizvērtē iespējamās ietekmes uz dabas un kultūras mantojumu un, ja nepieciešams, jāplāno pasākumi negatīvās ietekmes novēršanai, t.sk. zaļie risinājumi vai jāizvēlas risinājumi, kuri negatīvu ietekmi nerada.

Negatīva ietekme uz klimatneitrālitāti un resursu izmantošanu ir iespējama 5.1.1.SAM "Integrētās sociāli ekonomiskās attīstības un drošas vides veicināšana pilsētās un to funkcionālajās teritorijās" ieviešanā, ja jaunie produkti vai pakalpojumi būs saistīti ar patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu.

Būvdarbu laikā atbalsta pasākumu ieviešanas vietās var veidoties negatīvas, īstermiņa, tiešas un netiešas ietekmes uz vides kvalitātes (troksnis, gaisa piesārņojums, vibrācijas, ūdeņu piesārņojuma riski u.c.) aspektiem, cilvēka veselību un resursu izmantošanu. Ieviešot Darbības programmu, ir jāplāno pasākumi būvdarbu negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai.

Netiešas, pozitīvas ietekmes

Darbības programmas atbalstāmo pasākumu tiešās ietekmes ilgtermiņā radīs netiešu, pozitīvu ietekmi uz cilvēku veselību.

Netiešu pozitīvu ietekmi uz atsevišķiem vides aspektiem radīs 1.3.1.SAM "Izmantot digitalizācijas priekšrocības pilsoņiem, uzņēmumiem un valdībām", 2.1.3.SAM "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām", 2.2.2.SAM "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana", 2.3.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās", 2.2.3.SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu" un 3.1.1.SAM "Uzlabot digitālo savienotību".

Pārrobežu ietekme

Darbības programmas īstenošana būs saistīta ar iespējamu pārrobežu ietekmi, jo attiecas uz atbalsta darbībām visā Latvijas teritorijā un, to ieviešot, robežjoslās ar kaimiņu valstīm ir iespējama pārrobežu ietekme. Darbības programmas īstenošanas laikā atbilstoši kārtībai, kāda ir noteikta Latvijas normatīvajos aktos un nosacījumiem starpvalstu līgumos par pārrobežu ietekmi, ir jāveic kaimiņvalstu informēšana, ja ietekmes uz vidi procedūrās ir konstatēta iespējama būtiska pārrobežu ietekme.

Summārā ietekme

Darbības programmas ieviešanai kopumā būs pozitīva ietekme uz SIVN identificētajiem vides aspektiem. Specifiskajos atbalsta mērķos plānoto atbalstāmo darbību ieviešana sekmēs starptautisko un nacionālo vides aizsardzības mērķu sasniegšanu. Ņemot vērā Darbības programmas detalizācijas pakāpi, tās ietekmi kvantitatīvi nav iespējams novērtēt. Tādēļ tās ieviešanas laikā ir īpaši svarīgi turpināt izvērtēt projektu un pasākumu ietekmes uz vidi investīciju projektu ieviešanas stadijā un turpmākajā Darbības programmas īstenošanas ieviešanas procesā, ja nepieciešams, realizēt ietekmes uz vidi mazināšanas pasākumus.

Kompensēšanas pasākumi

Šajā Darbības programmas detalizācijas pakāpē nav konstatēta būtiska negatīva ietekme uz Eiropas nozīmes aizsargājamām dabas (*NATURA2000*) teritorijām, tādēļ kompensēšanas pasākumi nav jānosaka. Darbības programmas ieviešanas laikā, ja nepieciešams, ir jāveic ietekmes uz *NATURA2000* teritorijām novērtējums.

Risinājumi negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai

Risinājumi negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai ir iedalāmi vairākās grupās, ko nosaka Darbības programmas īstenošanas stadijas: 1) plānošanas stadija: normatīvo aktu izstrāde Darbības programmas specifisko atbalsta mērķu īstenošanai, investīciju projektu un būvniecības ieceru dokumentāciju sagatavošana, teritorijas detalizētāka izpēte, 2) ieviešanas stadija: ietekmes uz vidi novērtējuma pasākumi (ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz *NATURA2000* teritoriju novērtējums, ietekmes uz vides sākotnējais izvērtējums, nosacījumu saņemšana no vides institūcijām).

Monitorings

Lai iegūtu informāciju par Darbības programmas ieviešanas rezultātiem, tās īstenošanas laikā ir jāveic plānošanas dokumenta ieviešanas monitorings, jāsastāda un jāiesniedz Vides

pārraudzības valsts birojā monitoringa ziņojums. Tā sagatavošanai izmantojami jau Darbības programmā, kā arī Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027.gadam iekļautie rādītāji, tos papildinot ar vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojošiem rādītājiem, kas sniedz priekšstatu par notikušo izmaiņu cēloņiem.

Sabiedriskā apspriešana

Darbības programmas SIVN vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana notika no 2020.gada 3.novembra līdz 2020.gada 2.decembrim. Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika neklātienes formā (attālināti) laika posmā no 2020.gada 23.novembra līdz 2020.gada 27.novembrim, tiešsaistes videokonference – 2020.gada 27.novembrī plkst. 10.00.

Vides pārskata projekta precizētajā redakcijā ir iekļauti tā sabiedriskās apspriešanas rezultāti, tostarp atsauksmēs par vides pārskatu sniegtie priekšlikumi un rekomendācijas.

Izstrādātāji

Plānošanas dokumentu "Darbības programma Latvijai 2021.–2027.gadam" ir izstrādājusi Latvijas Republikas Finanšu ministrija, stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu veic un tā ietvaros vides pārskatu ir sagatavojusi SIA "Grupa93".

PIELIKUMI

1. pielikums Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes
Starptautiskie vides aizsardzības mērķi	
Vispārīgie mērķi	
ANO Ilgtspējīgas attīstības programma 2030	Saistībā ar vides jomu noteikti šādi mērķi: - Nodrošināt ūdens pieejamību un atbilstošus sanitāros apstākļus, kā arī to ilgtspējīgu pārvaldību; - Nodrošināt ilgtspējīgus patēriņa paradumus un ražošanas modeļus - Nodrošināt visiem piekļuvi uzticamai, ilgtspējīgai un mūsdienīgai enerģijai par pieejamu cenu - Veikt steidzamus pasākumus, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām un to ietekmi - Saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un to resursus, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību - Aizsargāt, atjaunot un veicināt sauszemes ekosistēmu ilgtspējīgu izmantošanu, ilgtspējīgi apsaimniekot mežus, apkarot pārtuksnešošanos un novērst zemes degradāciju, veicināt tās atjaunošanu un apstādināt bioloģiskās daudzveidības izzušanu
Atjaunotā Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības stratēģija (akceptēta ES Padomē 06.10.2006.).	Viens no galvenajiem stratēģijas mērķiem ir saistīts ar vides aizsardzību: „Saglabāt Zemes spēju nodrošināt dzīvību visā tās daudzveidībā, ievērot, ka planētas dabas resursi ir ierobežoti, un nodrošināt augsta līmeņa vides aizsardzību, kā arī uzlabot vides kvalitāti. Nepieļaut un mazināt vides piesārņojumu un veicināt ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, lai likvidētu saikni starp ekonomikas izaugsmi un vides degradāciju.” Lai to sasniegtu, stratēģijā iekļauti vairāki uzdevumi: „Klimata pārmaiņas un tīra enerģija”, „Noturīgs transports”, „Ilgtspējīgs patēriņš un ilgtspējīga ražošana” un „Dabas resursu saglabāšana un apsaimniekošana”.
ES Stratēģiskā programma 2019. – 2024.g. (pieņemta 20.06.2019.).	Noteikta prioritāte “veidot klimatneitrālu, zaļu, taisnīgu un sociālu Eiropu”, t.i.: - nodrošināt ES politiku atbilstību Parīzes nolīgumam; - paātrināt pāreju uz atjaunojamiem energoresursiem un palielināt energoefektivitāti; - mazināt atkarību no ārējiem avotiem, dažādot savas piegādes un ieguldīt risinājumos nākotnes mobilitātei; - celt gaisa un ūdeņu kvalitāti; - sekmēt ilgtspējīgu lauksaimniecību; - īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāru ES un dalībvalstu līmenī; - aicināt visas ES valstis virzīties uz priekšu klimata jomā un stingrāk sadarboties.
Astotā Vides rīcības programmā (VRP2027)	Izstrādē. Vērtējot VRP2020 rezultātus, Eiropas Padome ir secinājusi, ka “ka steidzami ir jāveido klimatneitrāla, zaļa, taisnīga un sociāla Eiropa. Padome secinājumos uzsver, ka klimata pārmaiņas, piesārņojums, bioloģiskās daudzveidības zudums un aizvien pieaugošais slogs uz dabas resursiem apdraud pašreizējās un nākamo paaudžu labklājību un nākotnes izredzes. Padome uzsver, ka jāīsteno papildu rīcība, lai aizsargātu un atjaunotu bioloģisko daudzveidību, un 8. VRP jāiekļauj vērienīgi bioloģiskās daudzveidības mērķi.
Stratēģiskais dokuments „Eiropa 2030”	Izstrādē. Eiropas Padome ir secinājusi, ka nav skaidrs, vai ES izdosies sasniegt 2030. gada mērķus klimata jomā, īpaši attiecībā uz energoefektivitāti un ir ievērojami jāpaātrina rīcība ANO Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030 ietverto 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai.

Dokuments	**Vides aizsardzības mērķi, prioritātes**
Vides aizsardzības mērķi klimata pārmaiņu jomā	
Pirmais vispārējais nolīgums cīņai pret klimata pārmaiņām (Parīzes nolīgums, pieņemts ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (UNFCCC) Pušu konferences 21. sesijā (COP 21) 2015. gada decembrī)	Mērķi: - noturēt pasaules vidējās temperatūras pieaugumu būtiski zem 2^0C robežas (un censties to ierobežot $1,5^0$Crobežās); - sekmēt investīciju novirzi saskaņā ar oglekļa mazietilpīgu un pret klimata pārmaiņām noturīgu attīstību; - uzlabot pielāgošanos klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un sekmēt noturīgumu pret klimata pārmaiņām un - sasniegt līdzsvaru starp antropogēnajām siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijām un SEG emisiju uztveršanu 21.gs. II pusē.
ES stratēģija par pielāgošanos klimata pārmaiņām (publicēta 04.2013.)	Galvenie mērķi: - Dalībvalstu rīcības sekmēšana: mudināt visas dalībvalstis pieņemt visaptverošas pielāgošanās stratēģijas un nodrošināt finansējumu pielāgošanās spēju kāpināšanai un aktīvai rīcībai. Atbalstīt pielāgošanos klimata pārmaiņām pilsētās, uzsākot brīvprātīgas apņemšanās izpildi, kuras pamatā ir iniciatīva "Pilsētas mēru pakts" (kas kopš 2015. gada iekļauta Pilsētas mēru paktā enerģētikas un klimata jomā). - "Klimatnoturības" veidošana ES līmenī, turpinot sekmēt pielāgošanos galvenajās klimata pārmaiņu ietekmei pakļautajās nozarēs, piemēram, lauksaimniecībā, zivsaimniecībā un kohēzijas politikā, nodrošinot, lai Eiropas infrastruktūra kļūtu elastīgāka un sekmētu nodrošināšanos pret dabas un cilvēka izraisītām katastrofām. - Pārdomātāka lēmumu pieņemšana, novēršot trūkumus zināšanās par pielāgošanos un turpinot izstrādāt Eiropas pielāgošanās platformu klimata pārmaiņām (Climate-ADAPT).
Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam[79].	ES Parīzes nolīguma saistību izpildei ir apņēmusies līdz 2030. gadam sasniegt šādus mērķus: - samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas vismaz par 40 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni; - uzlabot energoefektivitāti par 27 % un - palielināt atjaunojamo energoresursu īpatsvaru līdz 27 % no galapatēriņa.
Tīru planētu - visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku[80]	Dokumentā atbalstīts ierosinājums līdz 2050. gadam panākt klimatneitrālu ekonomiku.
Eiropas zaļais kurss[81]	ES līderi Eiropadomes 2019. gada 11. decembra sanāksmē atkārtoti apstiprina mērķi līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti.

[79] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, 21.01.2014.

[80] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju Bankai, 18.11.2018.

[81] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai, 11.12.2019.

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes
Eiropadomes 2019. gada 12. decembra sēde secinājumi par klimata pārmaiņām[82]	Eiropadomes 2019. gada 12. decembra sēdē panākta vienošanās par mērķi – līdz 2050. gadam panākt klimatneitrālu ES
Eiropas 2030.gada klimata politikas ieceru kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē iedzīvotāju labā[83]	Dokumentā izvirzīts ES un tautsaimniecības mēroga siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītājs, kas prasa emisijas (skaitot gan emisijas, gan piesaistījumus) līdz 2030. gadam samazināt vismaz par 55 % (salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni).
Vides aizsardzības mērķi gaisa kvalitātes jomā	
Tematiskā stratēģija par gaisa piesārņojumu (2005.)	Tematiskā stratēģija paredz līdz 2020.gadam, salīdzinot ar 2000.gadu, gaisā samazināt: smalko daļiņu koncentrācijas par 75%, piezemes ozona koncentrācijas par 60%, paskābināšanos un eitrofikāciju par 55%, kas savukārt prasīs samazināt sēra dioksīda emisijas par 82%, slāpekļa oksīda emisijas par 60%, amonjaka emisijas par 27%, gaistošo organisko savienojumu emisijas par 51% un primārās daļiņu $PM_{2,5}$ emisijas par 59%.
Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai Programma "Tīru gaisu Eiropā" (18.12.2013.).	Tajā noteiktas divas galvenās prioritātes: līdz 2020. gadam nodrošināt spēkā esošo tiesību aktu ievērošanu un sasniegt jaunos gaisa kvalitātes mērķus laika periodā līdz 2030. gadam. Programmā noteikti gaisa kvalitātes politikas mērķi 2030.gadam salīdzinājumā ar 2005. gadu: - ietekme uz sabiedrības veselību (priekšlaicīga nāve daļiņu un ozona ietekmē) – samazinājums par 52% - ekosistēmu platība, kurā pārsniegtas eitrofikācijas robežvērtības – 35 %
Vides aizsardzības mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā	
	Nagojā (Aiči prefektūrā Japānā), 2010.), pieņemts pārskatītais stratēģiskais plāns (10. konferences (COP 10) lēmums X/2). Tajā iekļauti AICHI mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā - 20 mērķrādītāji, kas organizēti piecos stratēģiskos mērķos, lai līdz 2020. gadam panāktu bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. 2011. gadā Eiropas Komisija tos integrēja *Eiropas bioloģiskās daudzveidības stratēģijā laika posmam līdz 2020. gadam* Citā starpā AICHI 11. mērķī noteikts, ka "*līdz 2020. gadam vismaz 17% sauszemes un iekšējo ūdens teritoriju un 10% piekrastes un jūras teritoriju, īpaši teritorijas, kam ir liela nozīme bioloģiskajā daudzveidībā un ekosistēmu pakalpojumos, tiek saglabāti, izmantojot efektīvus un vienlīdzīgi pārvaldītas, ekoloģiski reprezentatīvas un labi savienotas aizsargājamo teritoriju sistēmas, kas tiek integrētas plašākā ainavā*."
ES Biodaudzveidības stratēģija periodam līdz 2030.gadam	Izstrādē. Stratēģijas galvenie mērķi ir: - vismaz 30% Eiropas lauku teritorijas un 30% jūras zonas pārveidot par efektīvi pārvaldītām aizsargājamām teritorijām; - visā ES teritorijā atjaunot bojātās un sliktā stāvoklī esošās ekosistēmas un samazināt uz bioloģisko daudzveidību izdarīto spiedienu; - veicināt pozitīvas pārmaiņas, uzlabot pārvaldību bioloģiskās daudzveidības jomā un panākt, lai dalībvalstis īsteno savas nacionālajā politikā uzņemtās saistības.
Vides aizsardzības mērķi ainavu aizsardzības jomā	
Eiropas ainavu konvencija (Florence, 2000).	Konvencijas mērķis ir veicināt ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā. Konvencija

[82] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-29-2019-INIT/lv/pdf

[83] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai, 17.09.2020.

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes
	attiecas gan uz sauszemes un jūras teritorijām, gan iekšējiem ūdeņiem un ietver dabiskās, kā arī lauku, pilsētu un piepilsētu teritorijas.
Vides aizsardzības mērķi atkritumu apsaimniekošanas jomā	
EK paziņojums "ES rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku"	Rīcības plāns ietver pasākumus, kas aptver visu aprites ciklu, sākot no ražošanas un patēriņa, un beidzot ar atkritumu apsaimniekošanu un tirgiem otrreizējām izejvielām, kā arī priekšlikumiem atkritumu apsaimniekošanas jomas normatīvo aktu grozījumiem. Rīcības plāna ietvaros pieņemtas vairākas direktīvas, ar kurām tika izdarīti būtiski grozījumi atkritumu apsaimniekošanas normatīvajos aktos: 1) *Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/850/ES, ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem*; 2) *Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/851/ES, ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem*; 3) *Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/852/ES, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu*. Īpaša uzmanība Eiropas Savienībā ir pievērsta plastmasu apsaimniekošanai. Šo tēmu aktualizē *Eiropas stratēģija attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā*[84], *Ziņojums par iespējām novērst ķīmisko vielu, produktu un atkritumu jomas tiesību aktu saskarē konstatētās problēmas*[85] un *Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija direktīva 2019/904/ES par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu*. Latvijai nākamajā plānošanas periodā sasniedzamie mērķi attiecībā uz atkritumu dalīto savākšanu un sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un pārstrādei izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu 15 (turpmāk – direktīva 2008/98/EK), Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20. decembra Direktīvas 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu 16 (turpmāk – direktīva 94/62/EK), Padomes 1999. gada 26. aprīļa Direktīvas 1999/31/EK par atkritumu poligoniem 17 (turpmāk – 1999/31/EK) un tajās 2018.gadā veiktajiem grozījumiem, kā arī direktīvas 2019/904 /ES un vairākām citām direktīvām, kas regulē konkrētas atkritumu plūsmas. Latvijai attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu saistoši ir arī citās ES direktīvās noteiktie mērķi. Skatīt šī pielikuma 1. tabulā.
Mērķi mobilitātes jomā	
Komisijas paziņojums "Eiropa kustībā: Programma sociāli taisnīgai pārejai uz tīru, konkurētspējīgu un savienotu mobilitāti visiem"(COM(2017)0283)[86]	Dokuments: - aicina veicināt ilgtspējīgas pilsētu mobilitātes plānus (SUMP) un ilgtspējīgas lauku mobilitātes plānus (SRMP) - aicina, lai cilvēki tiktu mudināti pieņemt ilgtspējīgas mobilitātes ieradumus ar ekonomiskiem stimuliem, kā arī veicinot izpratni par atsevišķu transporta veidu ietekmi uz vidi un koordinējot un attīstot transporta pakalpojumus ar zemu oglekļa emisiju, piemēram, sabiedrisko transportu, kā arī attīstot vai uzlabojot infrastruktūru videi draudzīgai mobilitātei (iešana ar kājām, riteņbraukšana utt.), lai cilvēkiem dotu alternatīvu autotransportam; norāda uz nepieciešamību

[84] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai Eiropas stratēģija attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā COM/2018/028 final; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1516265440535&uri=COM%3A2018%3A28%3AFIN

[85] Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: iespējas novērst ķīmisko vielu, produktu un atkritumu jomas tiesību aktu saskarē konstatētās problēmas (COM/2018/032 final); https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1552489350375&uri=CELEX%3A52018DC0032

[86] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX%3A52017DC0283

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes
	finansēt projektus, lai sekmētu vietējo un reģionālo mobilitāti ar zemām oglekļa dioksīda emisijām, piemēram, pilsētas velosipēdu sistēmas; - aicina veicināt efektīvus un videi draudzīgus loģistikas risinājumus, lai labāk tiktu galā ar prognozējamo pieaugošo kravu pārvadājumu pieprasījumu
Vides aizsardzības mērķi Baltijas jūras reģionā	
Eiropas Savienības stratēģija Baltijas jūras reģionam[87]	Stratēģija ir pirmā ES iekšējā stratēģija Eiropas makroreģionam, kuras pamatā ir inovatīva un integrēta ilgtermiņa pieeja ES politiku īstenošanai Baltijas jūras reģionā. Tā aptver astoņas ES dalībvalstis Baltijas jūras reģionā – Dāniju, Igauniju, Latviju, Lietuvu, Poliju, Somiju, Vāciju un Zviedriju. Kopš 2012. gada ir definēti trīs vispārējie Stratēģijas mērķi – 'Glābt jūru', 'Apvienot reģionu' un 'Celt labklājību'. Zem katra no vispārējiem mērķiem ir definēti apakšmērķi, kas precizē sasniedzamo rezultātu. Vispārējo mērķu sasniegšanai noteikti uzdevumi: - veicināt vides ilgtspēju reģionā; - kāpināt Baltijas jūras reģiona ekonomisko izaugsmi un labklājību; - sekmēt Baltijas jūras reģiona pieejamību un pievilcību; - vairot Baltijas jūras reģiona drošību. Stratēģijas īstenošana balstās uz Rīcības plānu, kurš tiek regulāri atjaunots. 2017. gada 29. martā Eiropas Komisija izplatīja Rīcības plāna aktualizētu redakciju[88], kurā ir ietvertas 13 politikas jomas un 4 horizontālās darbības.
Konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību – Helsinku konvencija (HELCOM) (1974., 1992.).	Helsinku konvencija apvieno visas valstis, kuras apdzīvo Baltijas jūras krastu, kopīgai darbībai pret jūras piesārņojumu. Konvencijas mērķis - samazināt, aizkavēt un novērst Baltijas jūras vides piesārņošanu, sekmēt Baltijas jūras vides atveseļošanu un tās ekoloģiskā līdzsvara uzturēšanu.
Nacionālie vides aizsardzības mērķi	
Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (Latvija2030)	Latvija2030 kā vienu no mērķiem izvirza - būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā, nosakot tādus prioritāros ilgtermiņa rīcības virzienus, kā dabas kapitāla pārvaldība, tirgus instrumentu izveide ekosistēmu pakalpojumiem, dabas aktīvu kapitalizēšana un ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana.
Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam[89]	Stratēģijas virsmērķis: Latvijas klimatneitralitāte 2050. gadā. Stratēģijā ir noteikti divi stratēģiski mērķi: - SEG emisiju samazināšana visos tautsaimniecības sektoros; - CO_2 piesaistes palielināšana.
Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam[90].	Plāna virsmērķis ir mazināt Latvijas cilvēku, tautsaimniecības, infrastruktūras, apbūves un dabas ievainojamību pret klimata pārmaiņu ietekmēm un veicināt klimata pārmaiņu radīto iespēju izmantošanu. Tā sasniegšanai ir izvirzīti pieci stratēģiskie mērķi:

87 Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, 2009.

88 Commission Staff Working Document European Union Strategy for the Baltic Sea Region Action Plan, 2017.

89 https://ec.europa.eu/clima/sites/lts/lts_lv_lv.pdf

90 Ministru kabineta 2019. gada 17. jūlijā rīkojums Nr. 380 "Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam"

Dokuments	**Vides aizsardzības mērķi, prioritātes**	
	- Cilvēku dzīvība, veselība un labklājība, neatkarīgi no dzimuma, vecuma un sociālās piederības, ir pasargāta no klimata pārmaiņu nelabvēlīgas ietekmes; - Tautsaimniecība spēj pielāgoties klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un izmantot klimata pārmaiņu sniegtās iespējas; - Infrastruktūra un apbūve ir klimatnoturīga un plānota atbilstoši iespējamiem klimata riskiem; - Latvijas daba un kultūrvēsturiskās vērtības ir saglabātas un klimata pārmaiņu negatīvā ietekme uz tām - mazināta; - Ir nodrošināta zinātniskajā argumentācijā balstīta informācija, tai skaitā monitorings un prognozes, kas veicina pielāgošanās klimata pārmaiņām aspektu integrēšanu nozaru politiku un teritorijas attīstības plānošanas dokumentos, kā arī sabiedrības informēšanu.	
Latvijas nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030.gadam[91]	Plānā ir iekļauti mērķi visām ES Enerģētikas Savienības dimensijām, kuras nosaka ES tiesību akti. Līdz 2030. gadam noteikti nacionālās politikas mērķi:	
	SEG emisiju samazināšanas mērķis (% pret 1990.g.):	-65
	Ne-ETS darbības (% pret 2005.g.):	-6
	ZIZIMM uzskaites kategorijas (milj.t.):	- 3,1
	Transporta enerģijas aprites cikla SEG emisiju intensitātes samazinājums (%)	- ≥6
	Enerģijas, kas ražota no AER īpatsvars enerģijas bruto gala patēriņā (%):	50
	Enerģijas, kas ražota no AER, īpatsvars enerģijas bruto galapatēriņā transportā (%):	7[92]
	2.1. Moderno biodegvielu īpatsvars enerģijas bruto galapatēriņā transportā (%):	3,5
	2.2. Valsts obligātais mērķis – uzkrātais gala enerģijas ietaupījums (Mtoe):	1,76
	3. Ēku atjaunošanas mērķis (kopā renovēti, m^2):	500 000
	4. Importa īpatsvars bruto iekšzemes enerģijas patēriņā (t.sk. bunkurēšana) (%):	30 - 40
	Starpsavienojumu jauda (% pret uzstādīto Ieguldījumi P&A (% no IKP):	>3
	Globālās konkurētspējas indekss (vieta pasaulē):	augstāk par 42
Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālais plāns	Plānā ietverti mērķi katram rīcības virzienam: - Kūdras nozares virzībai uz klimatneitralitāti mērķis ir samazināt SEG emisijas un veicināt to piesaisti, kas saistītas ar mitrāju platībām, kur notikusi kūdras ieguve, un ar pētniecības un tehnoloģiju attīstību nākotnē no kūdras ieguves un resursu izmantošanas, kā arī sniegt ieguldījumu vides un dabas kvalitātes uzlabošanā un nerekultivēto vēsturisko kūdras ieguves vietu atgriešanā ekonomiskajā apritē, veicinot zaļo ekonomiku. - Atbalsta uzņēmējdarbībai nepieciešamās publiskās infrastruktūras attīstībai virzībā uz klimatneitralitāti mērķis ir nodrošināt pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku industriālajās zonās ar augstu	

[91] Ministru kabineta 2020. gada 4. februāra rīkojums Nr. 46 Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.-2030. gadam https://likumi.lv/ta/id/312423-par-latvijas-nacionalo-energetikas-un-klimata-planu-20212030-gadam

[92] moderno biodegvielu un biogāzes – biodegvielu un biogāzes, kas ražotas no Direktīvas 2018/2001 IX pielikuma A daļā uzskaitītajām izejvielām, AER elektroenerģijas, un citas biodegvielas, kas nav biodegvielas, bioloģiskais šķidrais kurināmais vai biomasas degvielas, kas ražotas no pārtikas vai dzīvnieku barības kultūraugiem, izmantošanas mērķis

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes
	energopatēriņu, sekmējot uzņēmumu transformāciju un klimatam draudzīgu darba vietu saglabāšanu vai jaunu izveidi, kā arī radot priekšnosacījumus reģionu ekonomiskajai izaugsmei. - Uzņēmējdarbības "zaļināšanas" pasākumu mērķis ir veicināt komersantu pāreju uz energoefektīvākiem risinājumiem un veicināt AER plašāku lietojumu komersantiem. - Bezizmešu mobilitātes veicināšanas pašvaldībās mērķis ir īstenot ilgtspējīgus mobilitātes risinājumus, attīstot multimodālu transporta sistēmu, nodrošinot iedzīvotājiem drošu, videi draudzīgu, iekļaujošu, kvalitatīvu un mūsdienu prasībām atbilstošu pārvietošanos, vienlaikus samazinot transportlīdzekļu radītās SEG emisijas. - Prasmju attīstības, pilnveides un pārkvalifikācijas piedāvājuma attīstības mērķis ir izveidot atbilstošu prasmju attīstības, pilnveides vai pārkvalifikācijas piedāvājumu, lai paaugstinātu prasmes, t.sk. digitālās prasmes, privātajā un publiskajā sektorā nodarbinātajiem un nozarēs, kas veic ekonomikas transformāciju uz klimatneitralitāti, paplašinot pieaugušo izglītības iespējas un īsā cikla izglītības programmu pieejamību reģionos saskaņā ar komersantu pieprasījumu, t.sk. DVB mācību apguves formu. Lai operatīvi un mērķtiecīgi integrētu no darba tiesiskajām attiecībām atbrīvotos cilvēkus darba tirgū, nepasliktinot to sociālo stāvokli, ir īstenojami arī atbilstoši bezdarbnieku izglītošanas pasākumi, kas ir ieplānoti aktīvas darba tirgus politikas ietvaros.
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.g[93].	Plānā noteikti šādi nacionālie mērķi: - novērst atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību; - nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu; - nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, atkritumi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši izmantojot pārstrādi, vai arī tiek atgriezti vidē noderīgā (piemēram, komposts), un, ka atkritumi tiek pārstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām; - apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā
Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam[94]	Plānā izvirzīts mērķis: "Aprites ekonomikas ieviešana un attīstība Latvijā, veidojot konkurētspējīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu valsts tautsaimniecību." Līdz 2027. gadam sasniegti šādi rezultatīvie rādītāji: 1) Pieaugusi resursu produktivitāte (no 0,90 euro/kg uz 1,55 euro/kg); 2) Pieaudzis materiālu apritīgums (no 6,6 %[95] uz 11,0 %); 3) Pieaugusi sabiedrības izpratne un līdzdalība aprites ekonomikas ieviešanā (Eurobarometer u.c. aptauju rezultāti).
Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020.-2030. gadam	Plāna mērķis ir samazināt gaisa piesārņojuma radīto negatīvo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī samazinātu izmaksas un zaudēto darba laiku, ko veselības problēmu un ārstu apmeklējumu dēļ rada gaisa piesārņojums. Tā sasniegšanai izvirzīti 2 mērķi:

[93] https://www.varam.gov.lv/lv/jaunums/atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-plans-2021-2028gadam-1-un-2-nodala

[94] https://likumi.lv/ta/id/317168-par-ricibas-planu-parejai-uz-aprites-ekonomiku-20202027-gadam

[95] Eurostat (2017) https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=cei_srm030&plugin=1

Dokuments	Vides aizsardzības mērķi, prioritātes
	- Mērķis 1: Nodrošināt Latvijai noteikto kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķu izpildi laika periodā no 2020.-2030. gadam. - Mērķis 2: Panākt cilvēku veselības aizsardzībai atbilstošu gaisa kvalitāti pilsētās, kur tiek veikti gaisa kvalitātes mērījumi. Mērķiem noteiktos progresa rādītājus skatīt 2. tabulā.
Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021.–2027. gadam	Plānā mērķis ir uzlabot ūdenssaimniecības pakalpojumu efektivitāti, nodrošinot atbilstošas infrastruktūras jaudas, uzlabojot darbības efektivitāti, lai nodrošinātu atbilstību Komunālo notekūdeņu direktīvas 91/271/EEK prasībām.
Ūdensapgādes investīciju plānu 2021.–2027. gadam	Plānā mērķis ir esošās ūdens apgādes pakalpojuma infrastruktūras uzlabošana un atjaunošana.
Transporta attīstības pamatnostādnes 2021-2027 (TAP2027)	Transporta politikas mērķis ir integrēta transporta sistēma, kas nodrošina drošu, efektīvu, viedu un ilgtspējīgu mobilitāti, veicina valsts ekonomisko izaugsmi, reģionālo attīstību un dod ieguldījumu pārejā uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni. Mērķis noteikts saskaņā ar vienu no Eiropas zaļā kursa10 elementiem – paātrināt pāreju uz ilgtspējīgu un viedu mobilitāti.

1.pielikums 1.tabula ES direktīvās noteiktie būtiskākie atkritumu apsaimniekošanas mērķi laika posmam līdz 2035.gadam

Nr.	Atkritumu kategorijas	Atkritumu apsaimniekošanas mērķi pa gadiem, %				
		2023	2025	2029	2030	2035
Direktīva 2008/98/EK						
1.	Izveidota dalītās savākšanas sistēma:					
1.1.	bioloģiskajiem atkritumiem	X				
1.2.	tekstilatkritumiem		X			
1.3.	sadzīves bīstamajiem atkritumiem		X			
2.	Pārstrādātie **sadzīves atkritumu** daudzumi (% no radītā)		55	-	60	65
Direktīva 1994/62/EK						
3.	Pārstrādātie kopējie izlietotā iepakojuma daudzumi (% no radītā), tai skaitā:		65		70	
3.1.	Plastmasa		50		55	
3.2.	Koks		25		30	
3.3.	Metāli		70		80	
3.4.	Alumīnijs		50		60	
3.5.	Stikls		70		75	
3.6.	Papīrs &kartons		70		85	
Direktīva 2019/904/ES						
4.	Savāktais vienreiz lietojamās plastmasas dzērienu taras atkritumu apjoms (% no attiecīgajā gadā tirgū laistās attiecīgās taras apjoma)		77	90		
Direktīva 1999/31/EK						
5.	Poligonos apglabātais sadzīves atkritumu daudzums (% no radītā sadzīves atkritumu daudzuma)					10

Avots: Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam. Projekts. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 2020. https://www.varam.gov.lv/lv/jaunums/atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-plans-2021-2028gadam-1-un-2-nodala

1. pielikums 2. tabula Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānā 2020.-2030. gadam noteiktajiem mērķiem izvirzītie progresa rādītāji

2A tabula Mērķim 1 "Nodrošināt Latvijai noteikto kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķu izpildi laika periodā no 2020.-2030. gadam" izvirzītie progresa rādītāji

Nr.	Progresa rādītājs	Mērķa vērtība 2020	Mērķa vērtība 2025	Mērķa vērtība 2030
1.	NH_3 samazinājums % pret 2005. gadu	1 %	1 %	1 %
2.	NO_x samazinājums % pret 2005. gadu	32 %	33 %	34 %
3.	Daļiņu $PM_{2,5}$ samazinājums % pret 2005. gadu	16 %	30 %	43 %
4.	NMGOS samazinājums % pret 2005. gadu	27 %	33 %	38 %
5.	SO_2 samazinājums % pret 2005. gadu	8 %	27 %	46 %

2B tabula Mērķim 2 "Panākt cilvēku veselības aizsardzībai atbilstošu gaisa kvalitāti pilsētās, kur tiek veikti gaisa kvalitātes mērījumi" izvirzītie progresa rādītāji:

Nr.	Progresa rādītājs	Mērķa vērtība 2020. - 2030. gadam
1.	Rīgā netiek pārsniegts gaisa kvalitātes augšējais piesārņojuma novērtēšanas slieksnis nevienai gaisu piesārņojošajai vielai[96]	Netiek pārsniegts augšējais slieksnis
2.	Rēzeknē netiek pārsniegts gaisa kvalitātes augšējais piesārņojuma novērtēšanas slieksnis nevienai gaisu piesārņojošajai vielai	Netiek pārsniegts augšējais slieksnis
3.	Liepāja netiek pārsniegts gaisa kvalitātes augšējais piesārņojuma novērtēšanas slieksnis nevienai gaisu piesārņojošajai vielai	Netiek pārsniegts augšējais slieksnis

[96] Augšējie piesārņojuma novērtēšanas sliekšņi noteikti MK 2009. gada 3. novembra noteikumos Nr. 1290 "Noteikumi par gaisa kvalitāti"

2. pielikums Darbības programmas ietekmes uz vidi aspekti

Prioritātes Nr.	Prioritātes nosaukums	SAM	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
1.politikas mērķis "Viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas"			
1.1.	Pētniecība un prasmes	1.1.1.SAM "Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana kopējā P&A sistēmā"	Ietekme nav identicēta
		1.1.2..SAM "Prasmju attīstīšana viedās specializācijas, industriālās pārejas un uzņēmējdarbības veicināšanai"	Ietekme nav identicēta
1.2.	Atbalsts uzņēmējdar-bībai	1.2.1.SAM "Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana uzņēmumiem"	Ietekme nav identicēta
		1.2.2.SAM "Izmantot digitalizācijas priekšrocības uzņēmējdarbības attīstībai"	Ietekme nav identicēta
		1.2.3.SAM "Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVU, tai skaitā caur produktivitāti veicinošām investīcijām"	Atkarībā no uzņēmējdarbības veida, kas saņem atbalstu, tieša vai netieša ietekme uz vides kvalitātes aspektiem: klimata pārmaiņas, virszemes ūdeņu kvalitāte, gaisa kvalitāte, augsnes un grunts kvalitāte, pazemes ūdeņu kvalitāte, cilvēku veselību, kā arī ietekme uz resursu racionālu izmantošanu.
1.3.	Digitalizācija	1.3.1.SAM "Izmantot digitalizācijas priekšrocības pilsoņiem, uzņēmumiem un valdībām"	Digitālo pakalpojumu attīstībai ir sagaidāma netieša ietekme uz gaisa kvalitāti un SEG emisiju mazināšanu.
2. politikas mērķis "Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, "zaļas" un "zilas" investīcijas, aprites ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību"			
2.1.	Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām	2.1.1.SAM "Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana"	Ēku energoefektivitātes paaugstināšana būs saistīta ar tiešu ietekmi uz SEG emisiju mazināšanu, dabas resursu racionālas izmantošanass paaugstināšanu. Ja energoefektivitātes pasākumi tiek veikti kultūras mantojuma objektos – ietekme uz kultūras mantojumu. AER attīstība no biomasas – ietekme uz bioloģisko daudzveidība, ainavu. 2.1.1.SAM īstenošana ietekmēs ēku iekšējo mikroklimatu un iekštelpu gaisa kvalitāti.
		2.1.2.SAM "Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana"	Kompetences un kapacitātes celšanai AER un gaisa piesārņojuma jautājumos - netieša ietekme uz gaisa kvalitāti un klimatneitralitāti.

Prioritātes Nr.	Prioritātes nosaukums	SAM	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
			Saules elektroenerģijas izmantošanas paaugstināšanai, biogāzes iekārtu ieviešanai – tieša ietekme uz SEG emisiju mazināšanu, gaisa kvalitāti, dabas resursu izmantošanu. Ja biogāzes ražošanai izmanto notekūdeņus, sadzīves atkritumus, biomasu – tieša ietekme uz virszemes un pazemes (gruntsūdeņu) ūdeņu kvalitāti, augsnes kvalitāti.
		2.1.3.SAM "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām"	Daudzfunkcionālu zaļās un zilās infrastruktūras, kombinētu hidrotehnisko risinājumu risinājumu ieviešanai plūdu risku novēršanai un pielāgošanās tiem, krasta erozijas risku novēršanas, VUGD tehniskās kapacitātes uzlabošanas pasākumiem ir sagaidāma tieša vai netieša ietekme uz klimatnoturības paaugstināšanu, virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu, gaisa, augsnes kvalitāti, bioloģisko daudzveidību, kultūras mantojumu, ainavu, cilvēku veselību un drošību, kā arī dabas resursu aizsardzību.
2.2.	Vides aizsardzība un attīstība	2.2.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību"	Notekūdeņu un notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas pasākumi, dzeramā ūdens autormonitorings, kanalizācijas tīklu modernizācija un jaunu tīklu izbūve būs saistīta ar tiešu vai netiešu ietekmi uz virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu, augsnes kvalitāti, SEG emisiju mazināšanu (klimata pārmaiņām) bioloģisko daudzveidību, cilvēku veselību un dabas resursu aizsardzību.
		2.2.2.SAM "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana"	Atkritumu pārstrādes un reģenerācijas, to dalītās vākšanas, notekūdeņu dūņu pārstrādes, sadzīves atkritumu poligonu pārkvalifikācijas, aprites ekonomikas principu ieviešanas ietekme tieši būs saistīta ar SEG un gaisa piesārņojuma emisijām, resursu izmantošanu, netieši – arī ar ietekmi uz virszemes un pazemes ūdeņu, augsnes kvalitāti, kā arī ainavu un bioloģisko daudzveidību.
		2.2.3.SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu"	Plānotajai vēsturiski piesārņoto vietu sanācijai ietekmes aspekti: tieši - augsnes, viszemes un pazemes ūdeņu kvalitātes uzlabošana, netieši - cilvēku veselība uzlabošana. Pasākumiem bioloģiskās daudzveidības veicināšanai un saglabāšanai NATURA2000 teritorijās, t.sk to plānošanai – tieša ietekme uz bioloģisko daudzveidību. Gaisa piesārņojuma mazinošu pasākumu īstenošana- tieši ietekmēs gaisa kvalitāti pilsētās Sadedzināšanas iekārtu nomaiņa, to aprīkošana ar - tieši ietekmēs gaisa kvalitāti, SEG emisiju apjomus. Vides izglītību un monitoringa sistēmas veicinoši pasākumi – netieši ietekmēs vides kvalitātes aspektus, bioloģisko daudzveidību, resursu izmantošanu
2.3.	Ilgtspējīga mobilitāte	2.3.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās"	Energoefektivitātes paaugstināšanai, veicot pasažieru pārvadājumu vilcienu sastāva atjaunošanu, dzelzceļa infrastruktūras modernizācijai, multimodāla sabiedriskā transporta tīkla attīstībai kopā ar "Park & ride" infrastruktūras attīstību, veloinfratsruktūras attīstībai, viedo tehnoloģiju ieviešanai satiksmes plūsmas regulēšanā ir sagaidāma tieša vai netieša ietekme uz gaisa kvalitāti, it īpaši pilsētās, SEG emisiju mazināšanu, arī uz resursu izmnatošanu. Sagaidāma netieša pozitīva ietekme uz cilvēku veselību.

Prioritātes Nr.	Prioritātes nosaukums	SAM	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
3.politikas mērķis "Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību"			
3.1.	Digitālā savienojamība	3.1.1.SAM "Uzlabot digitālo savienotību"	Transporta mazināšanai digitālās savienotības rezultātā sagaidāma netieša ietekme uz gaisa kvalitāti, it īpaši pilsētās, SEG emisiju mazināšanu, arī uz resursu izmantošanu.
3.2.	Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra	3.2.1.SAM "Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteliģentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru"	Valsts galveno autoceļu un dzelzceļa TEN-T tīkla pārbūvei un jaunu posmu būvniecībai ir sagaidāma tieša vai netieša ietekme uz SEG emisijām (klimata pārmaiņas), gaisa kvalitāti, cilvēka veselību, resursu izmantošanu. Rīgas pilsētas transporta infrastruktūras izbūvei un pārbūvei, veidojot integrētu transporta sistēmu un uzlabojot transporta infrastruktūras tehniskos parametrus un satiksmes drošību sagaidāma tieša ietekme uz gaisa kvalitāti un cilvēka veselību.
		3.2.2.SAM "Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, inteleģentu un intermodālu mobilitāti nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti"	Starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru sasaiste ar TEN-T autoceļu tīklu, izbūvējot trūkstošos posmus, ir saistīta ar tiešu vai netiešu ietekmi uz SEG emisijām (klimata pārmaiņas), gaisa kvalitāti, cilvēka veselību, resursu izmantošanu. Pasākumu realizācijai Rīgā sagaidāma tieša ietekme uz gaisa kvalitātes uzlabošanos, trokšņa mazināšanos, SEG emisiju samazināšanos Rīgas centrā. Lielo ostu publiskās infrastruktūras attīstība, tajā skaitā videi draudzīgas ostas infrastruktūras attīstība - ar tiešu vai netiešu ietekmi uz SEG emisijām (klimata pārmaiņas), ūdeņu kvalitāti, gaisa kvalitāti, cilvēka veselību, resursu izmantošanu.
4.politikas mērķis "Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru"			
4.1.	Veselības veicināšana un aprūpe	4.1.1.SAM "Nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi veselības aprūpei un stiprināt veselības sistēmu"	Ietekme nav identicēta
		4.1.2.SAM "Veicināt darba ņēmēju, darba devēju un uzņēmumu pielāgošanos pārmaiņām, aktīvu un veselīgu novecošanos, kā arī veicināt veselīgu un labi pielāgotu darba vidi veselības risku novēršanai"	Ietekme nav identicēta
		4.1.3.SAM "Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem veselības aprūpes pakalpojumiem, uzlabojot veselības aprūpes sistēmu efektivitāti un izturētspēju"	Ietekme nav identicēta
4.2.	Izglītība, prasmes un mūžizglītība	4.2.1.SAM "Uzlabot piekļuvi iekļaujošiem un kvalitatīviem pakalpojumiem izglītībā, mācībās un mūžizglītībā, attīstot	Ietekme nav identicēta

Prioritātes Nr.	Prioritātes nosaukums	SAM	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
		infrastruktūru, tostarp stiprinot tālmācību, tiešsaistes izglītību un mācības”	
		4.2.2.SAM “Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, efektivitāti un atbilstību darba tirgum, lai atbalstītu pamatprasmju, tostarp digitālo prasmju, apguvi”	Ietekme nav identificēta
		4.2.3.SAM “Veicināt vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai un mācībām un to pabeigšanu, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, sākot no agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes līdz pat vispārējai, profesionālajai un augstākajai izglītībai, kā arī pieaugušo izglītībā un mācībās, tostarp veicinot mācību mobilitāti visiem”	Ietekme nav identificēta
		4.2.4.SAM “Veicināt mūžizglītību, jo īpaši paredzot elastīgas kvalifikācijas paaugstināšanas un pārkvalificēšanās iespējas visiem, ņemot vērā digitālās prasmes, labāk paredzot pārmaiņas un jaunas prasības pēc prasmēm, kas balstītas uz darba tirgus vajadzībām, atvieglojot karjeras maiņu un veicinot profesionālo mobilitāti”	Ietekme nav identificēta
4.3.	Nodarbinātība un sociālā iekļaušana	4.3.1.SAM “Veicināt sociāli atstumto kopienu, migrantu un nelabvēlīgā situācijā esošo grupu sociāli ekonomisko integrāciju, izmantojot integrētus pasākumus, tostarp mājokļu un sociālo pakalpojumu jomā”	Ietekme nav identificēta
		4.3.2.SAM “Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās”	Investīcijām kultūras telpas attīstībā ir sagaidāma tieša un netieša ietekme uz kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību. Ja SAM ieviešanu risina vienlaikus arī 2.1. prioritātes ietvaros, tad arī ietekme uz SEG emsiju mazināšanu (klimata pārmaiņas).
		4.3.3.SAM “Uzlabot visu darba meklētāju, jo īpaši jauniešu, ilgstošo bezdarbnieku un nelabvēlīgā situācijā esošu grupu, kā arī neaktīvo personu piekļuvi nodarbinātībai,	Ietekme nav identificēta

Prioritātes Nr.	Prioritātes nosaukums	SAM	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
		veicināt pašnodarbinātību un sociālo ekonomiku”	
		4.3.4.SAM “Sekmēt aktīvu iekļaušanu, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas un aktīvu līdzdalību, kā arī uzlabotu nodarbināmību”	Ietekme nav identificēta
		4.3.5.SAM “Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem pakalpojumiem; pilnveidot sociālās aizsardzības sistēmas, tostarp veicināt sociālās aizsardzības pieejamību; uzlabot veselības aprūpes sistēmu un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu pieejamību, efektivitāti un izturētspēju”	Ietekme nav identificēta
		4.3.6.SAM “Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku, tostarp vistrūcīgāko un bērnu, sociālo integrāciju”	Ietekme nav identificēta
5.politikas mērķis “Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa”			
5.1.	Reģionu līdzsvarota attīstība	5.1.1.SAM “Integrētās sociāli ekonomiskās attīstības un drošas vides veicināšana pilsētās un to funkcionālajās teritorijās”	Plānotajiem kompleksajiem ieguldījumiem līdzsvarotas reģionālas attīstības veicināšanai uzņēmējdarbības veicināšanā, infrastruktūras, t.sk zaļu ārtelpas risinājumu attīstībā, pašvaldības kapacitātes veicināšanā reģionālajā līmenī ir sagaidāma tieša un netieša ietekme uz vides kvalitātes, klimata pārmaiņu aspektiem, kā arī cilvēku veselību, resursu izmnatošanu, kā arī bioloģisko daudzveidību, ainavu un kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsardzību.
Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas			
6.1.	Pāreja uz klimatneitralitāti	6.1.1.SAM “Pārejas uz klimatneitrālitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos”	Atkarībā no pasākuma veida, kas saņem atbalstu, tieša vai netieša ietekme uz vides kvalitātes aspektiem: klimata pārmaiņas (SEG emisijas), virszemes ūdeņu kvalitāte, gaisa kvalitāte, augsnes un grunts kvalitāte, pazemes ūdeņu kvalitāte, cilvēku veselību, kā arī ietekme uz resursu apriti un racionālu izmantošanu.

3. pielikums Darbības programmas ietekmes uz vidi novērtējuma apkopojums

Prioritātes Nr.	Prioritātes nosaukums	SAM	Klimata pārmaiņas	Virszemes ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Augsnes, grunts kvalitāte	Pazemes ūdeņu kvalitāte	Bioloģiskā daudzveidība	Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība	Ainavas aizsardzība	Cilvēka veselība[97], drošība	Resursu izmantošana
1.1.	Pētniecība un prasmes	1.1.1.SAM "Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana kopējā P&A sistēmā"	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		1.1.2..SAM "Prasmju attīstīšana viedās specializācijas, industriālās pārejas un uzņēmējdarbības veicināšanai"	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
1.2.	Atbalsts uzņēmējdar-bībai	1.2.1.SAM "Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana uzņēmumiem"	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		1.2.2.SAM "Izmantot digitalizācijas priekšrocības uzņēmējdarbības attīstībai"	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		1.2.3.SAM "Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVU, tai skaitā caur produktivitāti veicinošām investīcijām"	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Vidēja t.Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa Lokāla
1.3.	Digitalizācija	1.3.1.SAM "Izmantot digitalizācijas priekšrocības pilsoņiem, uzņēmumiem un valdībām"	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta

[97] Vērtēti tiek vides aspekti, kas nosaka dzīves vides kvalitāti (gaisa kvalitāte, dzeramā ūdens kvalitāte, augsnes kvalitāte, ūdeņu kvalitāte, vides troksnis utml.) un cilvēku drošību

Prio-ritātes Nr.	Prioritātes nosaukums	SAM	Klimata pārmaiņas	Virszemes ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Augsnes, grunts kvalitāte	Pazemes ūdeņu kvalitāte	Bioloģiskā daudzveidība	Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība	Ainavas aizsardzība	Cilvēka veselība[97], drošība	Resursu izmantošana
2.1.	Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām	2.1.1.SAM "Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana"*	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa
		2.1.2.SAM "Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana"*	Pozitīva Negatīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša, Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva, Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva, Negatīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa
		2.1.3.SAM "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām"*	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva, Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva, Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa
2.2.	Vides aizsardzība un attīstība	2.2.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību"*	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa
		2.2.2.SAM "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana"*	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša, Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša, Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša, Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Vidēja t Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Netieša Vidēja t Ilgtermiņa	Pozitīva, Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva, Tieša Ilgtermiņa
		2.2.3.SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu"	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Netieša	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t Ilgtermiņa
2.3.	Ilgtspējīga mobilitāte	2.3.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu daudzveidu mobilitāti pilsētās"*	Pozitīva Tieša Netieša Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Tieša Netieša Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa

Prio-ritātes Nr.	Prioritātes nosaukums	SAM	Klimata pārmaiņas	Virszemes ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Augsnes, grunts kvalitāte	Pazemes ūdeņu kvalitāte	Bioloģiskā daudzveidība	Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība	Ainavas aizsardzība	Cilvēka veselība[97], drošība	Resursu izmantošana
3.1.	Digitālā savienojamība	3.1.1.SAM "Uzlabot digitālo savienotību"*	Pozitīva, Netieša Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Netieša Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Netieša Ilgtermiņa
3.2.	Ilgtspējīga TEN-T infrastruk-tūra	3.2.1.SAM "Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteliģentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru"*	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Tieša Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva, Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa
		3.2.2.SAM "Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, inteleģentu un intermodālu mobilitāti nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti"*	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t Ilgtermiņa	Pozitīva, Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Negatīva Tieša Ilgtermiņa	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Ilgtermiņa
4.1.	Veselības veicināšana un aprūpe	4.1.1.SAM "Nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi veselības aprūpei un stiprināt veselības sistēmu"*	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.1.2.SAM "Veicināt darba ņēmēju, darba devēju un uzņēmumu pielāgošanos pārmaiņām, aktīvu un veselīgu novecošanos, kā arī veicināt veselīgu un labi pielāgotu darba vidi veselības risku novēršanai"	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.1.3.SAM "Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem veselības aprūpes pakalpojumiem, uzlabojot	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta

Prio-ritātes Nr.	Prioritātes nosaukums	SAM	Klimata pārmaiņas	Virszemes ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Augsnes, grunts kvalitāte	Pazemes ūdeņu kvalitāte	Bioloģiskā daudzveidība	Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība	Ainavas aizsardzība	Cilvēka veselība[97], drošība	Resursu izmantošana
		veselības aprūpes sistēmu efektivitāti un izturētspēju”										
4.2.	Izglītība, prasmes un mūžizglītība	4.2.1.SAM “Uzlabot piekļuvi iekļaujošiem un kvalitatīviem pakalpojumiem izglītībā, mācībās un mūžizglītībā, attīstot infrastruktūru, tostarp stiprinot tālmācību, tiešsaistes izglītību un mācības”*	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.2.2.SAM “Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, efektivitāti un atbilstību darba tirgum, lai atbalstītu pamatprasmju, tostarp digitālo prasmju, apguvi”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.2.3.SAM “Veicināt vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai un mācībām un to pabeigšanu, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, sākot no agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes līdz pat vispārējai, profesionālajai un augstākajai izglītībai, kā arī pieaugušo izglītībā un mācībās, tostarp veicinot mācību mobilitāti visiem”	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.2.4.SAM “Veicināt mūžizglītību, jo īpaši paredzot elastīgas kvalifikācijas paaugstināšanas un pārkvalificēšanās iespējas visiem, ņemot vērā digitālās	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta?	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta

Prio-ritātes Nr.	Prioritātes nosaukums	SAM	Klimata pārmaiņas	Virszemes ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Augsnes, grunts kvalitāte	Pazemes ūdeņu kvalitāte	Bioloģiskā daudzveidība	Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība	Ainavas aizsardzība	Cilvēka veselība[97], drošība	Resursu izmantošana
		prasmes, labāk paredzot pārmaiņas un jaunas prasības pēc prasmēm, kas balstītas uz darba tirgus vajadzībām, atvieglojot karjeras maiņu un veicinot profesionālo mobilitāti"										
4.3.	Nodarbinātība un sociālā iekļaušana	4.3.1.SAM "Veicināt sociāli atstumto kopienu, migrantu un nelabvēlīgā situācijā esošo grupu sociāli ekonomisko integrāciju, izmantojot integrētus pasākumus, tostarp mājokļu un sociālo pakalpojumu jomā"*	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.3.2.SAM "Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās"*	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa Ja risina arī 2.1. prioritātes ietvaros	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.3.3.SAM "Uzlabot visu darba meklētāju, jo īpaši jauniešu, ilgstošo bezdarbnieku un nelabvēlīgā situācijā esošu grupu, kā arī neaktīvo personu piekļuvi nodarbinātībai, veicināt pašnodarbinātību un sociālo ekonomiku"	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.3.4.SAM "Sekmēt aktīvu iekļaušanu, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas un aktīvu līdzdalību, kā arī uzlabotu nodarbināmību"	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta

Prio-ritātes Nr.	Prioritātes nosaukums	SAM	Klimata pārmaiņas	Virszemes ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Augsnes, grunts kvalitāte	Pazemes ūdeņu kvalitāte	Bioloģiskā daudzveidība	Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība	Ainavas aizsardzība	Cilvēka veselība[97], drošība	Resursu izmantošana
		4.3.5.SAM "Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem pakalpojumiem; pilnveidot sociālās aizsardzības sistēmas, tostarp veicināt sociālās aizsardzības pieejamību; uzlabot veselības aprūpes sistēmu un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu pieejamību, efektivitāti un izturētspēju"	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
		4.3.6.SAM "Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku, tostarp vistrūcīgāko un bērnu, sociālo integrāciju"	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta	Ietekme nav identicēta
5.1.	Reģionu līdzsvarota attīstība	5.1.1.SAM "Integrētās sociāli ekonomiskās attīstības un drošas vides veicināšana pilsētās un to funkcionālajās teritorijās"*	Pozitīva Negatīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Reģionālais līmenis	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa Reģionālais līmenis	Pozitīva Tieša Netieša Vidēja t. Ilgtermiņa Reģionālais līmenis	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa Reģionālais līmenis	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa Reģionālais līmenis	Pozitīva Tieša Netieša Ilgtermiņa Reģionālais līmenis	Pozitīva Tieša Ilgtermiņa Reģionālais līmenis	Pozitīva Tieša Ilgtermiņa Reģionālais līmenis	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa Reģionālais līmenis	Pozitīva Negatīva Tieša Ilgtermiņa Reģionālais līmenis
6.1.	Pāreja uz klimatneitra-litāti	6.1.1.SAM "Pārejas uz klimatneitrālitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos"*	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa	Ietekme nav identicēta	Pozitīva Netieša Ilgtermiņa	Pozitīva Tieša Vidēja t. Ilgtermiņa

* SAM ieviešanā ir identificētas negatīvas, īstermiņa, tiešas un netiešas ietekmes uz vides kvalitātes (troksnis, gaisa piesārņojums, vibrācijas, ūdeņu piesārņojuma riski u.c.) aspektiem, cilvēka veselību un resursu izmantošanu, kas izpaudīsies SAM ieviešanas vietās. Ņemot vērā to, ka atbilstoši Darbības programmas detalizācijas pakāpei konkrētas projektu ieviešanas vietas nav zināmas, tās Darbības programmas realizācijas laikā izpaudīsies 7 gadu sadalījumā,

t.i. ne vienlaicīgi, kā arī to, ka tās ir lokālas un īslaicīgas ietekmes, šajā SIVN būvdarbu ietekme ir vērtēta kā nebūtiska. Būvdarbu ietekmes turpmāk ir vērtējamas detalizētāk, ja konkrētajam projektam saskaņā normatīvo aktu prasībām tiek veikts sākotnējais izvērtējums, ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējums. Ieviešot Darbības programmu, ir jāplāno pasākumi būvdarbu negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai.

4. pielikums Pārskats par saņemtajiem priekšlikumiem, to izvērtējumu, komentāriem un informācija par to ņemšanu vērā vai noraidīšanu

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
Sabiedriskās apspriešanas sanāksme, 2020. gada 23. novembris – 2020. gada 27. novembris, videokonference 2020. gada 27.novembrī plkst. 10:00		
Jautājums: kāpēc tiek pieņemts, ka 1.2.3.specifiskā atbalsta mērķis veicinātu izaugsmi un konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu mazajos un vidējos uzņēmumos t.sk., caur produktivitāti veicinošām investīcijām un ietekme uz vidi nebūs būtiski negatīva, jo tiks ieviestas inovācijas, izmantotas jaunas tehnoloģijas, radīti jauni pakalpojumi un produkti, ja darbības programmā nav norādīts, ka visām šīm jaunajām aktivitātēm tiks piemērota klimata neitralitātes vai nekaitēšanas vides kritēriji.	Ņemts vērā	Precizēts 1.2.3. SAM vērtējums Vides pārskata 6.1. nodaļā.
Atsauksmes par Vides pārskata projektu		
Tieslietu ministrija, 27.11.2020. e-pasts uz e-pasta adresi: Pasts@fm.gov.lv		
Tieslietu ministrija ir izskatījusi ar Finanšu ministrijas š.g. 3. novembra e-pastu "Par ES fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu" atsūtīto Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un to saskaņo, nesniedzot komentārus un priekšlikumus.	Pieņemts zināšanai	
Ārlietu ministrija, 24.11.2020. vēstule Nr.MV-N/2751		
Aizsardzības ministrija ir izskatījusi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027. gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un atbalsta to bez komentāriem un priekšlikumiem.	Pieņemts zināšanai	
Labklājības ministrija, 06.12.2020. e-pasts uz e-pasta adresi: elina.drazniece@fm.gov.lv un citiem adresātiem Finanšu ministrijā		
Lūdzam veikt precizējumus pārskata 2.tabulā "Ar Darbības programmu saistītie būtiskākie nozaru plānošanas dokumenti" attiecībā uz ieguldījumu priekšnosacījumu "Darba tirgus politika un Sociālā iekļaušana un nabadzības mazināšana", iekļaujot Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, kā arī aktuālo informāciju par nozares plānošanas dokumentu apspriešanu un apstiprināšanu.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 2.tabula.

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
Latvijas Pašvaldību savienība, 23.11.2020. vēstule Nr.202011/SAN2860/NOS811		
Latvijas Pašvaldību savienība ir iepazinusies ar ES fonda 2021.–2027. gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu (turpmāk – Pārskata projekts) un konceptuāli piekrīt tajā izdarītajiem secinājumiem par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešo un netiešo ietekmi uz vidi. Vienlaikus izsakām sekojošus komentārus:		
1. Pārskata projekta 57.lpp. ir minēts, ka "cita starpā plānā plānota sadzīves atkritumu reģionu robežu un sadzīves atkritumu poligonu funkciju pārskatīšana, pārejot no desmit sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģioniem uz pieciem, lai efektīvāk izmantotu resursus un sasniegtu jaunos atkritumu apsaimniekošanas mērķus". Vēršam uzmanību, ka diskusijas par šo jautājumu joprojām turpinās un lēmums par sadzīves atkritumu reģionu skaitu nav pieņemts;	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.2.5. nodaļa.
2. Vēršam uzmanību uz to, ka aprites ekonomika nav tikai atkritumu apsaimniekošana, kā to var secināt Pārskata projekta 71.lpp. sadaļā par 2.2.2.SAM "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana";	Pieņemts zināšanai	2.2.2.SAM tiešās ietekmes vērtējums sniegts vides pārskata 5. tabulā, netiešās – 6. tabulā.
3. Attiecībā uz risinājumiem negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai, Pārskata projektā minēts, ka "pirms jaunu objektu izveides, kas potenciāli varētu radīt negatīvu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, biotopu un sugu apdraudējumu, ieteicams veikt teritorijas bioloģiskās daudzveidības detalizētāku izpēti" (78.lpp.). Ir saprotams, ka lēmumam par konkrētās darbības akceptēšanu ir jābūt argumentētam, taču vēršam uzmanību, ka valstī projekta "Dabas skaitīšana" ietvaros ir beigusies ES nozīmes biotopu kartēšana, tādēļ datiem, uz kā pamata pieņemt lēmumu, jau ir jābūt pieejamiem un šāda teritorijas bioloģiskās daudzveidības detalizēta izpēte būtu nepieciešama vien atsevišķos, pamatotos izņēmuma gadījumos.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 8. nodaļa.
Iekšlietu ministrija, 9.12.2020. e-pasts uz e-pasta adresi: astrida.celmina@fm.gov.lv>		
Ar MK 2020.gada 26.augusta rīkojumu Nr.476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu" ir apstiprināts Valsts civilās aizsardzības plāns, lūdzam attiecīgi precizēt Vides pārskata projektā minēto informāciju.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 2.tabula.
Satiksmes ministrija, 03.12.2020. e-pasts uz e-pasta adresi: Pasts@fm.gov.lv		
Satiksmes ministrija ir izskatījusi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un sniedz šādus priekšlikumus:		

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
1. Vides pārskata sadaļā "Ievads" pirmajā teikumā norādīts, ka "Darbības programma Latvijai 2021. – 2027.gadam ir galvenais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments". Lūdzam precizēt redakciju, jo saskaņā ar Attīstības plānošanas likumu, kas nosaka attīstības plānošanas sistēmu, hierarhiski augstākais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments ir Nacionālais attīstības plāns. Iesakām teikumu izteikt šādā redakcijā: "Darbības programma Latvijai 2021.–2027.gadam ir valsts vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā, kas izstrādāta, pamatojoties uz Nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027.gadam identificētajām tautsaimniecības vajadzībām un noteiktajiem uzdevumiem."	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata sadaļa "Ievads"
2. Vides pārskata 2.tabulā "Ar Darbības programmu saistītie būtiskākie nozaru plānošanas dokumenti" aiz teksta "Transporta attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam (SM) – notiek izvērtējums" lūdzam svītrot vārdus un skaitļus "plānots apstiprināt 12.2020.". Paskaidrojam, ka šobrīd Transporta attīstības pamatnostādņu 2021. – 2027.gadam projekts (turpmāk – pamatnostādņu projekts) un tā Vides pārskats tiek precizēti, ņemot vērā stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros saņemtos priekšlikumus. Pēc dokumentu precizēšanas, atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumiem Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums", tie tiks iesniegti atzinuma sniegšanai Vides pārraudzības valsts birojam (turpmāk – VPVB). Saskaņā ar noteikumu 21.punktu VPVB atzinumu sniedz 30 dienu laikā. Ņemot vērā iepriekš minēto, pamatnostādņu projektu nebūs iespējams iesniegt apstiprināšanai Ministru kabinetā līdz šā gada beigām.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 2.tabula.
3. Vides pārskata 15.lpp. lūdzam precizēt informāciju par pamatnostādņu projektā izvirzītajiem rīcības virzieniem. Pamatnostādņu projektā izvirzīti pieci rīcības virzieni, nevis, kā norādīts Vides pārskatā – divi rīcības virzieni. Ņemot vērā iepriekš minēto, lūdzam Vides pārskatu precizēt, iekļaujot šādu informāciju: "Pamatnostādnēs noteikti šādi sasniedzamie politikas rezultāti: • Uzlabotas mobilitātes iespējas; • Samazinātas SEG emisijas transportā un uzlabota vides kvalitāte; • Nodrošināta konkurētspējīga transporta un loģistikas infrastruktūra un pakalpojumi; • Paaugstināta transporta drošība un drošums;	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 1.2.nodaļa.

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
• Sekmētas inovācijas un augsti kvalificētu nozares profesionāļu sagatavošana. Lai sasniegtu izvirzīto politikas mērķi un politikas rezultātus, ir noteikti pieci rīcības virzieni: • Multimodāla sabiedriskā transporta tīkla ar dzelzceļu kā sabiedriskā transporta „mugurkaulu“ attīstība; • Starptautiskās savienojamības uzlabošana; • Loģistikas pakalpojumu konkurētspējas paaugstināšana; • Drošas un ilgtspējīgas transporta sistēmas pilnveidošana; • Pētniecības un inovāciju izmantošana, pētnieku un politikas veidotāju sadarbība un mūsdienu prasībām atbilstošu transporta nozares speciālistu sagatavošana. Katra rīcības virziena ietvaros noteikti veicamie uzdevumi un pasākumi”.		
4. Vides pārskata 5.tabulā “Darbības programmas īstenošanas tiešās ietekmes vērtējums” (64.lpp. un 65.lpp.) minēts dokuments “Alternatīvo degvielu attīstības plāns 2021. – 2023.gadam”, taču pamatnostādņu projektā nav paredzēts izstrādāt šādu plānu. Pamatnostādņu projekts paredz jau konkrētus uzdevumus saistībā ar alternatīvo degvielu izmantošanu. Ņemot vērā iepriekš minēto, lūdzam tekstā svītrot vārdus un skaitļus “Alternatīvo degvielu plānu 2021. – 2023.gadam”.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.tabula.
5. Darbības programmas Vides pārskata projektā tiešās ietekmes vērtējuma tabulā 64.lpp. un 78.lpp. ir norādīts, ka “… plānoti transporta infrastruktūras projekti, kuri atbilst likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikuma kritērijiem (11.1. Jaunbūvējami četru vai vairāku joslu ceļi vai esošie divu vai mazāk joslu ceļi, kas iztaisnoti un/vai paplašināti par četru vai vairāku joslu ceļiem, ja šāda būvētā, iztaisnotā un/vai paplašinātā autoceļa posms ir 10 kilometrus garš vai vēl garāks. 11.2. Jaunbūvējami autoceļi, ja to garums ir 10 kilometru un vairāk) būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai arī sākotnējais izvērtējums – ja transporta infrastruktūras projekti atbilst likuma 2. pielikuma kritērijiem (10. Infrastruktūras projekti:… 5) jauna ceļa būvniecība: a) ja tā garums ir 1 kilometrs un vairāk, b) ja tas paredzēts īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, robežojas ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vai paredzēts 100 metru attālumā no tās….).” Informējam, ka atbilstoši Valsts autoceļu attīstības stratēģijai 2020. – 2040. gadam ir plānoti arī transporta infrastruktūras projekti, kas atbilst likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikuma kritērijam - 11. Jaunbūvējamas automaģistrāles un ātrsatiksmes autoceļi. Ņemot vērā minēto, lūdzam papildināt uzskaitītos kritērijus.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.tabula un 8. nodaļa.

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
Veselības inspekcija, 02.12.2020. e-pasts uz e-pasta adresi: Pasts@fm.gov.lv		
Veselības ministrija ir izskatījusi ES fondu 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un sniedz šādus komentārus:		
1) Attiecībā uz 2. politikas mērķi "Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, "zaļas" un "zilas" investīcijas, aprites ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību", prioritāti 2.1. "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām" 2.1.1.SAM "Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana", lūdzam ietekmes novērtējumu tabulā un rezumējumu tabulas beigu daļā pie negatīvās ietekmes papildināt ar šādu tekstu: „Ja, īstenojot energoefektivitātes pasākumus, paralēli tam netiek domāts par ēku ventilācijas sistēmu uzlabošanu un to optimālu ekspluatāciju, pasliktinās ēku iekšējais mikroklimats un iekštelpu gaisa kvalitāte". Attiecīgi precizējumi nepieciešami arī 2.pielikuma tabulā dokumenta 93.lpp. un 3.pielikuma tabulā 98.lpp.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.tabula, kopsavilkums, 2. un 3.pielikums.
2) Vēršam uzmanību, ka iepriekš aktivitāte "Paplašināt dzeramā ūdens kvalitātes uzraudzību" bija ietverta 2.2.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību", bet š.g. oktobra beigās tika panākta vienošanās šo aktivitāti iekļaut zem 2.2.3.SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu" pie vides monitoringa pasākuma. Minētā aktivitāte būtībā iekļauj dzeramā ūdens direktīvas prasību - dzeramā ūdens drošības plānu un riska izvērtējuma adaptāciju un ieviešanu sabiedrībai prioritārajās ēkās Latvijā. Kā arī dzeramā ūdens auditmonitoringa stiprināšanu mazajām ūdensapgādes sistēmām, kas piegādā vidēji līdz 100 m3 ūdens/dnn un aptver ap 20% Latvijas iedzīvotāju. Tādēļ lūdzam arī veiktos secinājumus par šo aktivitāti iekļaut 5.tabulā "Darbības programmas īstenošanas tiešās ietekmes vērtējums" zem attiecīgā SAM.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 6.1.tabula.
3) Lūdzam apsvērt vai situācijas apraksta sadaļā "5.2.3.Virszemes ūdeņu kvalitāte" var iekļaut arī vispārīgu aprakstu par Latvijas peldūdeņu kvalitāti, jo 3.tabulā "SIVN aspekti un to ietekmes vērtēšanas kritēriji" zem SIVN vides aspekta "Cilvēka veselība, drošība" ietekmes vērtētas arī attiecībā uz tīru virszemes ūdeņu, peldvietu nodrošināšanu. Datus aprakstam var iegūt Veselības inspekcijas tīmekļvietnē: https://www.vi.gov.lv/sites/vi/files/data_content/parskats-par-peldvietu-udens-kvalitati-un-uzraudzibu-2019_-gada.pdf	Ņemts vērā	Papildināta vides pārskata 5.2.3. nodaļa.
Dabas aizsardzības pārvalde, 01.12.2020. vēstule Nr. 1.6/6087/2020-N		

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
Pārvalde savas kompetences ietvaros ir izvērtējusi Vides pārskatu un izsaka šādus priekšlikumus un komentārus:		
1. Vides pārskata 5.1.1. nodaļā minēts, ka salīdzinājumā ar citām Eiropas valstīm Latvija ir mežiem bagāta valsts un tālāk ir norādīts valstī esošais koksnes krājas apjoms. Novērtējam, ka ir korekti norādīti ar normatīvajiem aktiem noteiktie ierobežojumi mežsaimnieciskajai darbībai, vienlaikus aicinām papildināt nodaļu ar informāciju par ES nozīmes meža biotopu un sugu dzīvotņu stāvokli, kā arī, ja tiek atzīmētas prognozes par meža platību pieaugumu, aicinām iezīmēt prognozes attiecībā par labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējumu ES nozīmes meža biotopiem. Attiecīgi aicinām īsi papildināt ar nākotnes tendencēm attiecībā uz labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējumu par purvu, zālāju un saldūdens biotopiem. Informācija pieejama gan Eiropas Vides aģentūras[98] mājas lapā, gan arī ES Vides pārskatā[99] iekļauts kopsavilkums par būtiskākajiem ietekmējošajiem faktoriem attiecībā uz sugu dzīvotņu un biotopu saglabāšanu ilgtermiņā.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.1.1. un 5.1.2. nodaļa.
2. Vides pārskata 5.1.2.nodaļā sniegta informācija par dažādu biotopu grupu aizsardzības stāvokļa vērtējumiem. Lūdzam precizēt – šeit divas reizes atkārtojas informācija par piekrastes biotopiem, bet nav pieminēti meža biotopi.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.1.2. nodaļa.
3. Vides pārskata 5.1.2.nodaļā norādīts, ka spēkā esoši dabas aizsardzības plāni ir izstrādāti 20% Natura 2000 teritorijām. Lūdzam precizēt, ka uz 2020.gada 1.janvāri 33% īpaši aizsargājamo dabas teritoriju bija spēkā esoši dabas aizsardzības plāni. Jauns aprēķins tiks veikts 2021.gada sākumā, kad daļai esošo dabas aizsardzības plānu beigsies termiņi, bet daļai teritoriju būs izstrādāti jauni dabas aizsardzības plāni.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.1.2. nodaļa.
4. Pārvalde norāda, ka Vides pārskatā prioritāšu 2.2. "Vides aizsardzība un attīstība" un 2.1. "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām" ietvaros plānotie pasākumi izvērtētajā dokumenta redakcijā ir izvērtēti sabalansēti. Izvērtējot specifiskajos atbalsta mērķos plānotās aktivitātes, secināms, ka, piemēram, specifiskajā atbalsta mērķī 2.1.3. "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām" potenciāli plānotie krasta erozijas risku mazinošie pasākumi novērtēti ar atbilstošu ietekmi, ja tiek nodrošināts, ka krasta erozijas risku mazinošie	Pieņemts zināšanai	

[98] https://rod.eionet.europa.eu/obligations/269/deliveries

[99] https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
pasākumi kā, piemēram, dambju, molu un citu būvju būvniecība, tiek plānoti, ieviešot zaļos risinājumus un būtiski neietekmējot dabisku ekosistēmu sniegtos pakalpojumus.		
Kopumā Pārvalde uzskata, ka Vides pārskats ir sagatavots kvalitatīvi un vispusīgi, ņemot vērā pieejamo informāciju par specifisko atbalsta mērķu pasākumu detalizāciju un apjomu.	Pieņemts zināšanai	
Biedrība "Zaļā Brīvība", 02.12.2020. vēstule Nr. 12.01.		
"Zaļā brīvība" sniedz ieteikumus darbības programmas (DP) Vides pārskata projekta pilnveidošanai nolūkā veicināt publisko investīciju izmantošanas efektivitāti klimatneitralitātes sasniegšanai.		
1) 55./56. lpp izteiktais apgalvojums, ka 1.2.3.SAM "Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVU, tai skaitā caur produktivitāti veicinošām investīcijām" ietekme uz vidi nebūs būtiski negatīva, jo "tiks ieviestas inovācijas, izmantotas jaunas tehnoloģijas, radīti jauni pakalpojumi un produkti", ir pieņēmums, jo inovācija vai jaunas tehnoloģijas ne vienmēr nozīmē samazinātu ietekmi uz vidi. Nereti jauni produkti vai pakalpojumi (ja vien tie neaizstāj aizejošus vai piesārņojošākus produktus/pakalpojumus) nozīmē patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu, kas ir saistīts ar negatīvu ietekmi uz vidi. Tādējādi ietekme var būt arī būtiski negatīva. Ierosinām Vides pārskatā neizdarīt šādu secinājumu un iekļaut ierosinājumu Darbības programmā zem 1.2.3.SAM ietvert nosacījumu veicināt tikai tādu MVU darbību, kas atbilst klimatneitralitātes kritērijam (piemēram, rada alternatīvu kādam vairāk piesārņojošam produktam vai pakalpojumam).	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.tabula, kopsavilkums un 3.pielikums.
2) 58.lpp vērtējumā par 2.1.2.SAM "Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana" būtu jāietver potenciāli negatīva ietekme uz vidi, kas var rasties, ja investīcijas lopkopības atkritumu pārstrādes infrastruktūrā un enerģijas ražošanā sniedz papildus stimulu apjoma palielināšanai. Lopkopības intensifikācija enerģijas ražošanai radīs negatīvu ietekmi uz vidi, jo klimata aizsardzībai nepieciešama virzība uz mazāku dzīvnieku produktu, īpaši gaļas, patēriņu, netiks iegūti plānotie SEG samazinājumi. Turklāt, biometāna transportēšanas infrastruktūra ir cieši saistīta ar dabasgāzes tīklu attīstību, kas nozīmē, ka publiskās investīcijas var netieši veicināt fosilā kurināmā izmantošanas veicināšanu, ilgāku izmantošanu, kam savukārt ir būtiska negatīva ietekme uz vidi.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.tabula, kopsavilkums un 3.pielikums.
3) 66.lpp vērtējumā par 5.1.1.SAM "Integrētās sociāli ekonomiskās attīstības un drošas vides veicināšana pilsētās un to funkcionālajās teritorijās" būtu jāietver piebilde, ka sagaidāma "tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām" tikai tādā gadījumā, ja jaunie uzņēmējdarbības veidi ir klimatneitrāli, t.i., piemēram, aizstāj produktus/pakalpojumus, kas rada vairāk SEG emisijas vai novērš SEG emisiju rašanos kādā nozarē, un visos darbības procesos un posmos tiecas uz 0 emisijām. Nereti	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5.tabula, kopsavilkums un 3.pielikums.

Priekšlikums	Atzīme par ņemšanu vērā vai noraidīšanu	Komentāri
jauni produkti vai pakalpojumi (dažkārt jaunu "vajadzību" radīšana patērētājiem) nozīmē patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu, kas ir saistīts ar negatīvu ietekmi uz vidi		
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 01.12.2020. vēstule Nr. 1-132/10685		
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija saņēmusi atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumiem Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" Finanšu ministrijas sadarbībā ar SIA "Grupa 93" sagatavoto Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.-2027. gada plānošanas perioda darbība programmas (turpmāk – DP) vides pārskata projektu, un izsaka komentārus, ko aicina ņemt vērā. VARAM sniedz ļoti detalizētus komentārus, tādēļ šajā pārskata tabulā iekļauts apkopojums par izteiktajiem priekšlikumiem, priekšlikumu izklāsts skatāms 5.pielikumā.		
1) Priekšlikumu grupa, kurā ieteikts aktualizēt vides pārskata 1.2. nodaļā nozaru plānošanas dokumentu statusu, uzsvērt sasaisti ar Darbības programmu, kā nosaukumus gan 12. nodaļā, gan visā dokumentā, ja tie ir mainīti.	Ņemts vērā	Precizēts vides pārskats, t.sk. 1.2. nodaļa
2) Priekšlikumi, kurā ieteikts precizēt SIVN metodikas izklāstu	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 2.1. nodaļa
3) Priekšlikumu grupa, kurā ieteikts precizēt, papildināt vides pārskatā un tā 1. pielikumā informāciju par starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem SIVN metodikas izklāstu	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 2.1. nodaļa un 1. pielikums atbilstoši pieejamai informācijai
4) Priekšlikumu grupa, kurā ieteikts aktualizēt vides pārskata 5. nodaļu Esošās situācijas raksturojumu, ietekmētās teritorijas un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 5. nodaļa. Informācija, kura detalizēti izklāstīta nozaru plānošanas dokumentos vai to SIVN vides pārskatos šajā vides pārskatā ietverta koncentrēti.
5) Priekšlikumu grupa, kurā ieteikts aktualizēt vides pārskata 6 nodaļu Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums atbilstoši Darbības programmas aktuālajai redakcijai, kā arī papildināt atsevišķu SAM vērtējumu.	Ņemts vērā	Precizēta vides pārskata 6. nodaļa un 3.pielikums atbilstoši Darbības programmas 4. redakcijai (16.12.2020.).

Sagatavoja: M.Nikmane, SIA Grupa93

5. pielikums Atsauksmju kopijas

Ārlietu ministrija

Aizsardzības ministrija

K. Valdemāra iela 10/12, Rīga, LV-1473; tālr.: 67210124; e-pasts: kanceleja@mod.gov.lv; www.mod.gov.lv

Rīgā, 24.11.2020. Nr. MV-N/2751
Uz 03.11.2020. Nr. b/n

Finanšu ministrijai

Par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027. gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu

Aizsardzības ministrija ir izskatījusi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027. gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un atbalsta to bez komentāriem un priekšlikumiem.

Valsts sekretāra vietnieks
nodrošinājuma jautājumos M. Paškēvičs

I. Buda, tālr. 67335031
Inara.Buda@mod.gov.lv

DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTITS AR DROSU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZIMOGU

Tieslietu ministrija

From: Ilze Baranovska <Ilze.Baranovska@tm.gov.lv>
Sent: piektdiena, 2020. gada 27. novembris 14:31
To: Pasts <Pasts@fm.gov.lv>; Līva Zvirgzdiņa <liva.zvirgzdina@fm.gov.lv>
Cc: Inta Remese <Inta.Remese@tm.gov.lv>; Agris Batalauskis <Agris.Batalauskis@tm.gov.lv>; Signija Loce <Signija.Loce@tm.gov.lv>
Subject: Atb.: Par ES fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu

↑ Next ↑ Last

Labdien,
Tieslietu ministrija ir izskatījusi ar Finanšu ministrijas š.g. 3. novembra e-pastu *"Par ES fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu"* atsūtīto Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un to saskaņo, nesniedzot komentārus un priekšlikumus.

Ar cieņu,

Ilze Baranovska
Tieslietu ministrijas
Projekta departamenta
Eiropas Savienības fondu nodaļas
vecākā referente
Tālrunis: 67036911
e-pasts: ilze.baranovska@tm.gov.lv
www.tm.gov.lv

Tieslietu ministrija

Iekšlietu ministrija

From: Agate Sirmā <agate.sirma@iem.gov.lv>
Sent: trešdiena, 2020. gada 9. decembris 15:07
To: Astrīda Celmiņa <astrida.celmina@fm.gov.lv>
Subject: Re: FW: Fwd: Par ES fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu

Paldies par informāciju!

Vienlaikus vēlos norādīt, ka ar MK 2020.gada 26.augusta rīkojumu Nr.476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu" ir apstiprināts Valsts civilās aizsardzības plāns, tāpēc, ja iespējams, lūdzam attiecīgi precizēt Vides pārskata projektā minēto informāciju.

```
--
Cieņā,
A.Sirmā
Nozares politikas departamenta vecākā referente
tālr.67219508
```

Labklājības ministrija

From: Dita Grante <Dita.Grante@lm.gov.lv> ↑ Next ↓ Previc
Sent: piektdiena, 2020. gada 6. novembris 11:40
To: Edgars Šadris <edgars.sadris@fm.gov.lv>; Elīna Drāzniece <elina.drazniece@fm.gov.lv>; Linda Krūze <linda.kruze@fm.gov.lv>
Cc: Sarmīte Uzuliņa <Sarmite.Uzulina@lm.gov.lv>; Diāna Jakaite <Diana.Jakaite@lm.gov.lv>
Subject: FW: Par ES fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu

Labdien,

Labklājības ministrija ir iepazinusies ar Finanšu ministrijas sadarbībā ar SIA "Grupa93" izstrādāto Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu (turpmāk – pārskats).
Lūdzam veikt precizējumus pārskata 2.tabulā "Ar Darbības programmu saistītie būtiskākie nozaru plānošanas dokumenti" attiecībā uz ieguldījumu priekšnosacījumu "Darba tirgus politika un Sociālā iekļaušana un nabadzības mazināšana" (ierosinātos precizējumus lūdzam skatīt pielikumā 12.lpp.).

Ar cieņu

Dita Grante
ES struktūrfondu departamenta
vecākā eksperte
Tālr. 67021605
dita.grante@lm.gov.lv

Labklājības ministrija
Skolas iela 28, Rīga, LV-1331
www.lm.gov.lv

Labklājības ministrija

Satiksmes ministrija

ceturtd. 2020. gada .03.12 08:07
SM Investīciju e-pasts <Investicijas@sam.gov.lv>
Par ES fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu

To Pasts

Labdien,

Satiksmes ministrija ir izskatījusi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un sniedz šādus priekšlikumus:

1. Vides pārskata sadaļā "Ievads" pirmajā teikumā norādīts, ka "Darbības programma Latvijai 2021. – 2027.gadam ir galvenais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments".
Lūdzam precizēt redakciju, jo saskaņā ar Attīstības plānošanas likumu, kas nosaka attīstības plānošanas sistēmu, hierarhiski augstākais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments ir Nacionālais attīstības plāns.
Iesakām teikumu izteikt šādā redakcijā:
"Darbības programma Latvijai 2021.–2027.gadam ir valsts vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā, kas izstrādāta, pamatojoties uz Nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027.gadam identificētajām tautsaimniecības vajadzībām un noteiktajiem uzdevumiem."

2. Vides pārskata 2.tabulā "Ar Darbības programmu saistītie būtiskākie nozaru plānošanas dokumenti" aiz teksta "Transporta attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam (SM) – notiek izvērtējums" lūdzam svītrot vārdus un skaitļus "plānots apstiprināt 12.2020.".
Paskaidrojam, ka šobrīd Transporta attīstības pamatnostādņu 2021. – 2027.gadam projekts (turpmāk – pamatnostādņu projekts) un tā Vides pārskats tiek precizēti, ņemot vērā stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros saņemtos priekšlikumus. Pēc dokumentu precizēšanas, atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumiem Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums", tie tiks iesniegti atzinuma sniegšanai Vides pārraudzības valsts birojam (turpmāk – VPVB). Saskaņā ar noteikumu 21.punktu VPVB atzinumu sniedz 30 dienu laikā.
Ņemot vērā iepriekš minēto, pamatnostādņu projektu nebūs iespējams iesniegt apstiprināšanai Ministru kabinetā līdz šā gada beigām.

3. Vides pārskata 15.lpp. lūdzam precizēt informāciju par pamatnostādņu projektā izvirzītajiem rīcības virzieniem.
Pamatnostādņu projektā izvirzīti pieci rīcības virzieni, nevis, kā norādīts Vides pārskatā – divi rīcības virzieni. Ņemot vērā iepriekš minēto, lūdzam Vides pārskatu precizēt, iekļaujot šādu informāciju:
"Pamatnostādnēs noteikti šādi sasniedzamie politikas rezultāti:

- Uzlabotas mobilitātes iespējas;
- Samazinātas SEG emisijas transportā un uzlabota vides kvalitāte;
- Nodrošināta konkurētspējīga transporta un loģistikas infrastruktūra un pakalpojumi;
- Paaugstināta transporta drošība un drošums;

- Sekmētas inovācijas un augsti kvalificētu nozares profesionāļu sagatavošana.

Lai sasniegtu izvirzīto politikas mērķi un politikas rezultātus, ir noteikti pieci rīcības virzieni:

- Multimodāla sabiedriskā transporta tīkla ar dzelzceļu kā sabiedriskā transporta „mugurkaulu" attīstība;
- Starptautiskās savienojamības uzlabošana;
- Loģistikas pakalpojumu konkurētspējas paaugstināšana;
- Drošas un ilgtspējīgas transporta sistēmas pilnveidošana;
- Pētniecības un inovāciju izmantošana, pētnieku un politikas veidotāju sadarbība un mūsdienu prasībām atbilstošu transporta nozares speciālistu sagatavošana.

Katra rīcības virziena ietvaros noteikti veicamie uzdevumi un pasākumi".

4. Vides pārskata 5.tabulā "Darbības programmas īstenošanas tiešās ietekmes vērtējums" (64.lpp. un 65.lpp.) minēts dokuments "Alternatīvo degvielu attīstības plāns 2021. – 2023.gadam", taču pamatnostādņu projektā nav paredzēts izstrādāt šādu plānu. Pamatnostādņu projekts paredz jau konkrētus uzdevumus saistībā ar alternatīvo degvielu izmantošanu.
Ņemot vērā iepriekš minēto, lūdzam tekstā svītrot vārdus un skaitļus "Alternatīvo degvielu plānu 2021. – 2023.gadam".

5. Darbības programmas Vides pārskata projektā tiešās ietekmes vērtējuma tabulā 64.lpp. un 78.lpp. ir norādīts, ka "… plānoti transporta infrastruktūras projekti, kuri atbilst likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 1. pielikuma kritērijiem (11.1. Jaunbūvējami četru vai vairāku joslu ceļi vai esošie divu vai mazāk joslu ceļi, kas iztaisnoti un/vai paplašināti par četru vai vairāku joslu ceļiem, ja šāda būvētā, iztaisnotā un/vai paplašinātā autoceļa posms ir 10 kilometrus garš vai vēl garāks. 11.2. Jaunbūvējami autoceļi, ja to garums ir 10 kilometru un vairāk) būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai arī sākotnējais izvērtējums – ja transporta infrastruktūras projekti atbilst likuma 2. pielikuma kritērijiem (10. Infrastruktūras projekti:… 5) jauna ceļa būvniecība: a) ja tā garums ir 1 kilometrs un vairāk, b) ja tas paredzēts īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, robežojas ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vai paredzēts 100 metru attālumā no tās….)."
Informējam, ka atbilstoši Valsts autoceļu attīstības stratēģijai 2020. – 2040. gadam ir plānoti arī transporta infrastruktūras projekti, kas atbilst likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 1. pielikuma kritērijam - 11. Jaunbūvējamas automaģistrāles un ātrsatiksmes autoceļi. Ņemot vērā minēto, lūdzam papildināt uzskaitītos kritērijus.

Cieņā,

Sanita Puncule
Satiksmes ministrijas
Investīciju departamenta
Investīciju programmu vadības
sistēmu nodaļas vecākā eksperte
Tālrunis: +371 67028221
E-pasts: sanita.puncule@sam.gov.lv
www.sam.gov.lv

Satiksmes ministrija

Veselības ministrija

trešd. 2020. gada .02.12 09:16
vm@vm.gov.lv

Labdien!

Veselības ministrija ir izskatījusi ES fondu 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu un sniedz šādus komentārus:

1) Attiecībā uz 2. politikas mērķi "Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, "zaļas" un "zilas" investīcijas, aprites ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību", prioritāti 2.1. "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām" 2.1.1.SAM "Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana", lūdzam ietekmes novērtējumu tabulā un rezumējumu tabulas beigu daļā pie negatīvās ietekmes papildināt ar šādu tekstu: „Ja, īstenojot energoefektivitātes pasākumus, paralēli tam netiek domāts par ēku ventilācijas sistēmu uzlabošanu un to optimālu ekspluatāciju, pasliktinās ēku iekšējais mikroklimats un iekštelpu gaisa kvalitāte".

Attiecīgi precizējumi nepieciešami arī 2.pielikuma tabulā dokumenta 93.lpp. un 3.pielikuma tabulā 98.lpp.

2) Vēršam uzmanību, ka iepriekš aktivitāte "Paplašināt dzeramā ūdens kvalitātes uzraudzību" bija ietverta 2.2.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību", bet š.g. oktobra beigās tika panākta vienošanās šo aktivitāti iekļaut zem 2.2.3.SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu" pie vides monitoringa pasākuma. Minētā aktivitāte būtībā iekļauj dzeramā ūdens direktīvas prasību - dzeramā ūdens drošības plānu un riska izvērtējuma adaptāciju un ieviešanu sabiedrībai prioritārajās ēkās Latvijā. Kā arī dzeramā ūdens auditmonitoringa stiprināšanu mazajām ūdensapgādes sistēmām, kas piegādā vidēji līdz 100 m3 ūdens/dnn un aptver ap 20% Latvijas iedzīvotāju.

Tādēļ lūdzam arī veiktos secinājumus par šo aktivitāti iekļaut 5.tabulā "Darbības programmas īstenošanas tiešās ietekmes vērtējums" zem attiecīgā SAM.

3) Lūdzam apsvērt vai situācijas apraksta sadaļā "5.2.3.Virszemes ūdeņu kvalitāte" var iekļaut arī vispārīgu aprakstu par Latvijas peldūdeņu kvalitāti, jo 3.tabulā "SIVN aspekti un to ietekmes vērtēšanas kritēriji" zem SIVN vides aspekta "Cilvēka veselība, drošība" ietekmes vērtētas arī attiecībā uz tīru virszemes ūdeņu, peldvietu nodrošināšanu. Datus aprakstam var iegūt Veselības inspekcijas tīmekļvietnē: https://www.vi.gov.lv/sites/vi/files/data_content/parskats-par-peldvietu-udens-kvalitati-un-uzraudzibu-2019_-gada.pdf

Ar cieņu

Kristīne Karsa

Vecākā eksperte

ES fondu plānošanas, izvērtēšanas un uzraudzības nodaļa

LR Veselības ministrija
Tālr.: 67876000
E-pasts: vm@vm.gov.lv
Mājaslapa: www.vm.gov.lv

Dabas aizsardzības pārvalde

Dabas aizsardzības pārvalde

Baznīcas iela 7, Sigulda, LV-2150, tālr. 67509545, fakss 67509544, e-pasts daba@daba.gov.lv

Siguldā

01.12.2020 Nr. 1.6/6087/2020-N
Uz 03.11.2020. e-pasta vēstuli

Finanšu ministrijai
pasts@fm.gov.lv
Edgars.Sadris@fm.gov.lv
SIA "Grupa93"
info@g93.lv

Par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu

Finanšu ministrija (turpmāk – FM) ir nosūtījusi Dabas aizsardzības pārvaldei (turpmāk – Pārvalde) paziņojumu par sadarbībā ar SIA "Grupa93" sagatavoto Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu (turpmāk – Vides pārskats), lūdzot sniegt priekšlikumus un komentārus.

Pārvalde savas kompetences ietvaros ir izvērtējusi Vides pārskatu un izsaka šādus priekšlikumus un komentārus:

1. Vides pārskata 5.1.1. nodaļā minēts, ka salīdzinājumā ar citām Eiropas valstīm Latvija ir mežiem bagāta valsts un tālāk ir norādīts valstī esošais koksnes krājas apjoms. Novērtējam, ka ir korekti norādīti ar normatīvajiem aktiem noteiktie ierobežojumi mežsaimnieciskajai darbībai, vienlaikus aicinām papildināt nodaļu ar informāciju par ES nozīmes meža biotopu un sugu dzīvotņu stāvokli, kā arī, ja tiek atzīmētas prognozes par meža platību pieaugumu, aicinām iezīmēt prognozes attiecībā par labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējumu ES nozīmes meža biotopiem. Attiecīgi aicinām īsi papildināt ar nākotnes tendencēm attiecībā uz labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējumu par purvu, zālāju un saldūdens biotopiem. Informācija pieejama gan Eiropas Vides aģentūras[1] mājas lapā, gan arī ES Vides pārskatā[2] iekļauts kopsavilkums par būtiskākajiem ietekmējošajiem faktoriem attiecībā uz sugu dzīvotņu un biotopu saglabāšanu ilgtermiņā.

[1] https://rod.eionet.europa.eu/obligations/269/deliveries

[2] https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020

2. Vides pārskata 5.1.2.nodaļā sniegta informācija par dažādu biotopu grupu aizsardzības stāvokļa vērtējumiem. Lūdzam precizēt – šeit divas reizes atkātojas informācija par piekrastes biotopiem, bet nav pieminēti meža biotopi.
3. Vides pārskata 5.1.2.nodaļā norādīts, ka spēkā esoši dabas aizsardzības plāni ir izstrādāti 20% Natura 2000 teritorijām. Lūdzam precizēt, ka uz 2020.gada 1.janvāri 33% īpaši aizsargājamo dabas teritoriju bija spēkā esoši dabas aizsardzības plāni. Jauns aprēķins tiks veikts 2021.gada sākumā, kad daļai esošo dabas aizsardzības plānu beigsies termiņi, bet daļai teritoriju būs izstrādāti jauni dabas aizsardzības plāni.
4. Pārvalde norāda, ka Vides pārskatā prioritāšu 2.2. "Vides aizsardzība un attīstība" un 2.1. "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām" ietvaros plānotie pasākumi izvērtētajā dokumenta redakcijā ir izvērtēti sabalansēti. Izvērtējot specifiskajos atbalsta mērķos plānotās aktivitātes, secināms, ka, piemēram, specifiskajā atbalsta mērķī 2.1.3. "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām" potenciāli plānotie krasta erozijas risku mazinošie pasākumi novērtēti ar atbilstošu ietekmi, ja tiek nodrošināts, ka krasta erozijas risku mazinošie pasākumi kā, piemēram, dambju, molu un citu būvju būvniecība, tiek plānoti, ieviešot zaļos risinājumus un būtiski neietekmējot dabisku ekosistēmu sniegtos pakalpojumus.

Kopumā Pārvalde uzskata, ka Vides pārskats ir sagatavots kvalitatīvi un vispusīgi, ņemot vērā pieejamo informāciju par specifisko atbalsta mērķu pasākumu detalizāciju un apjomu.

Ar cieņu

Dabas aizsardzības departamenta direktore G.Strode

Sis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisku parakstu un satur laika zīmogu

K.Vilks, kristaps.vilks@daba.gov.lv
S.Putna, 27897716
sanita.putna@daba.gov.lv
G.Strode, 29455010
zita.strode@daba.gov.lv

Latvijas Pašvaldību savienība

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA
Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv
Nod.maks.kods: 40008020804
Nor.konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga
23.11.2020 Nr. 202011/SAN2860/NOS811
Uz 03.11.2020. e-pastu

Finanšu ministrijai

Par ES fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu

Latvijas Pašvaldību savienība ir iepazinusies ar ES fonda 2021.–2027. gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projektu (turpmāk – Pārskata projekts) un konceptuāli piekrīt tajā izdarītajiem secinājumiem par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešo un netiešo ietekmi uz vidi. Vienlaikus izsakām sekojošus komentārus:

1. Pārskata projekta 57.lpp. ir minēts, ka "cita starpā plānā plānota sadzīves atkritumu reģionu robežu un sadzīves atkritumu poligonu funkciju pārskatīšana, pārejot no desmit sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģioniem uz pieciem, lai efektīvāk izmantotu resursus un sasniegtu jaunos atkritumu apsaimniekošanas mērķus". Vēršam uzmanību, ka diskusijas par šo jautājumu joprojām turpinās un lēmums par sadzīves atkritumu reģionu skaitu nav pieņemts;
2. Vēršam uzmanību uz to, ka aprites ekonomika nav tikai atkritumu apsaimniekošana, kā to var secināt Pārskata projekta 71.lpp. sadaļā par 2.2.2.SAM "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana";
3. Attiecībā uz risinājumiem negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai, Pārskata projektā minēts, ka "pirms jaunu objektu izveides, kas potenciāli varētu radīt negatīvu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, biotopu un sugu apdraudējumu, ieteicams veikt teritorijas bioloģiskās daudzveidības detalizētāku izpēti" (78.lpp.). Ir saprotams, ka lēmumam par konkrētās darbības akceptēšanu ir jābūt argumentētam, taču vēršam uzmanību, ka valstī projekta "Dabas skaitīšana" ietvaros ir beigusies ES nozīmes biotopu kartēšana, tādēļ datiem, uz kā pamata pieņemt lēmumu, jau ir jābūt pieejamiem un šāda teritorijas bioloģiskās daudzveidības detalizēta izpēte būtu nepieciešama vien atsevišķos, pamatotos izņēmuma gadījumos.

Priekšsēdis (paraksts*) Gints Kaminskis

Sandra Bērziņa 26527258
sandra.berzina@lps.lv
* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

Biedrība "Zaļā brīvība"

Zaļā brīvība

02.12.2020. **Nr. 12.01.**

Finanšu ministrijai un SIA "Grupa 93"

Biedrības "Zaļā brīvība" priekšlikumi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programmas Vides pārskata projekta pilnveidošanai

"Zaļā brīvība" sniedz ieteikumus darbības programmas (DP) Vides pārskata projekta pilnveidošanai nolūkā veicināt publisko investīciju izmantošanas efektivitāti klimatneitralitātes sasniegšanai.

1) 55./56. lpp izteiktais apgalvojums, ka 1.2.3.SAM "Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVU, tai skaitā caur produktivitāti veicinošām investīcijām" ietekme uz vidi nebūs būtiski negatīva, jo "tiks ieviestas inovācijas, izmantotas jaunas tehnoloģijas, radīti jauni pakalpojumi un produkti", ir pieņēmums, jo inovācija vai jaunas tehnoloģijas ne vienmēr nozīmē samazinātu ietekmi uz vidi. Nereti jauni produkti vai pakalpojumi (ja vien tie neaizstāj aizejošus vai piesārņojošākus produktus/pakalpojumus) nozīmē patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu, kas ir saistīts ar negatīvu ietekmi uz vidi. Tādējādi ietekme var būt arī būtiski negatīva. Ierosinām Vides pārskatā neizdarīt šādu secinājumu un iekļaut ierosinājumu Darbības programmā zem 1.2.3.SAM ietvert nosacījumu veicināt tikai tādu MVU darbību, kas atbilst klimatneitralitātes kritērijam (piemēram, rada alternatīvu kādam vairāk piesārņojošam produktam vai pakalpojumam).

2) 58.lpp vērtējumā par 2.1.2.SAM "Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana" būtu jāietver potenciāli negatīva ietekme uz vidi, kas var rasties, ja investīcijas lopkopības atkritumu pārstrādes infrastruktūrā un enerģijas ražošanā sniedz papildus stimulu apjoma palielināšanai. Lopkopības intensifikācija enerģijas ražošanai radīs negatīvu ietekmi uz vidi, jo klimata aizsardzībai nepieciešama virzība uz mazāku dzīvnieku produktu, īpaši gaļas, patēriņu, netiks iegūti plānotie SEG samazinājumi. Turklāt, biometāna transportēšanas infrastruktūra ir cieši saistīta ar dabasgāzes tīklu attīstību, kas nozīmē, ka publiskās investīcijas var netieši veicināt fosilā kurināmā izmantošanas veicināšanu, ilgāku izmantošanu, kam savukārt ir būtiska negatīva ietekme uz vidi.

3) 66.lpp vērtējumā par 5.1.1.SAM "Integrētās sociāli ekonomiskās attīstības un drošas vides veicināšana pilsētās un to funkcionālajās teritorijās" būtu jāietver piebilde, ka sagaidāma "*tieša, pozitīva, vidēja termiņa, ilgtermiņa ietekme uz klimata pārmaiņām*" tikai tādā gadījumā, ja jaunie uzņēmējdarbības veidi ir klimatneitrāli, t.i., piemēram, aizstāj produktus/pakalpojumus, kas rada vairāk SEG emisijas vai novērš SEG emisiju rašanos kādā nozarē, un visos darbības procesos un posmos tiecas uz 0 emisijām. Nereti jauni produkti vai

Biedrība "Zaļā brīvība", Lapu iela 17, Rīga, LV-1002, www.zalabriviba.lv
Reģ.nr.: 40008001945; SEB banka, SWIFT: UNLALV2X info@zalabriviba.lv
konts: LV50UNLA0001001700281 Tel.: +371 6722 5112

pakalpojumi (dažkārt jaunu "vajadzību" radīšana patērētājiem) nozīmē patēriņa (enerģijas vai materiālu) pieaugumu, kas ir saistīts ar negatīvu ietekmi uz vidi

Ar cieņu,

Jānis Brizga

Biedrība Zaļā brīvība

Page 2

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Peldu iela 25, Rīga, LV-1494, tālr. 66016740, e-pasts pasts@varam.gov.lv, www.varam.gov.lv

Rīgā, 01.12.2020. Nr. 1-132/10685

Uz 03.11.2020 Nr. b/n

SIA "Grupa 93"
Zināšanai: Finanšu ministrijai

Par Eiropas Savienības struktūrfonru un Kohēzijas fonda 2021-2027.gadam plānošanas periodas darbības programmas vides pārskata projektu

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija saņēmusi atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumiem Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" Finanšu ministrijas sadarbībā ar SIA "Grupa 93" sagatavoto Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.-2027. gada plānošanas perioda darbība programmas (turpmāk – DP)vides pārskata projektu, un izsaka sekojošos komentārus, ko aicinām ņemt vērā:

1. Norādīt precīzu un precizēt visā tekstā 28.01.2020. MK apstiprinātās stratēģijas nosaukumu "Latvijas oglekļa mazietilpīgas attīstības stratēģija 2050.gadam" aizvietojot ar "Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam"
2. aktualizēt 1.2. nodaļā statusu "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam 2021.–2028. gadam", "Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plānam 2021.–2027. gadam" un "Ūdensapgādes investīciju plānam 2021.–2027. gadam", kā arī pievienot korektu atsauci uz aktuālajiem plānu projektiem. Visā tekstā precizēt šo plānu nosaukumus.;
3. aktualizēt 1.2. nodaļā statusu "Valsts civilās aizsardzības plānam", kā arī pievienot tā aprakstu 13. lpp., jo arī tas ir nozīmīgs vidēja termiņa plānošanas dokuments saistībā ar vides risku mazināšanu un priekšnosacījuma dokuments DP 2.1. prioritātes investīcijām klimata pielāgošanās pasākumos;
4. 1.2. nodaļā papildināt aprakstu par DP 2.2. prioritātes SAM tematisko sasaisti ar "Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020. –2027. gadam";
5. 1.2. nodaļā papildināt aprakstu par DP 2.2. prioritātes SAM tematisko sasaisti ar "*Natura 2000* teritoriju prioritāro rīcību programmā 2021.–2027. gadam";
6. papildināt informāciju par DP 2.3. prioritāti 1.2.nodaļa 15. lpp. pirms apraksta par "Transporta attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam";
7. papildināt informāciju par DP 6.1. prioritāti 1.2. nodaļā 15. lpp. pirms apraksta par "Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālo plānu";
8. precizēt 16. lpp. informāciju un teksta novietojumu par "Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem" un "Upju baseinu apgabalu plūdu riska pārvaldības plāniem", parādot to saistību ar DP 2.1. un 2.2. prioritātēm;

9. precizēt informāciju 3.1. nodaļā 25. lpp. par ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģiju līdz 2030. gadam, kas publicēta 2020.gada 20.maijā;

10. papildināt 3.2. nodaļu "Nacionālie vides aizsardzības mērķi" ar norādi uz "Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plānu 2021.–2027. gadam", "Ūdensapgādes investīciju plānu 2021.–2027. gadam" un "Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam";

11. Vides pārskata 24. lpp., kā arī 1.pielikumā attiecībā uz ES klimata politikas plānošanas dokumentiem, nenorādīt informāciju par novecojušiem mērķiem, t.i., svītrot tekstu: "Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050.gadā. Noteikts ilgtermiņa mērķis samazināt SEG emisijas par 80%." Papildināt ar aktuālu informāciju par ES 2050. klimata politikas mērķiem, t.sk., norādot informāciju par EK 2019. gada 11. decembra paziņojumu "Eiropas zaļais kurss", EK 2020.gada 17.septembra paziņojumu "Eiropas 2030.gada klimata politikas ieceru kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē iedzīvotāju labā" Eiropadomes 2019. gada 12. decembrī Eiropadomes laikā panākto vienošanos par mērķi – līdz 2050. gadam panākt klimatneitrālu ES.
https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-29-2019-INIT/lv/pdf

12. Vides pārskata 36.lpp teikumu "Neto SEG emisijas no ZIZIMM 2017.gadā bija -1417,54 kt CO_2 ekv., salīdzinot ar - 10208,72 kt CO_2 ekv. 1990.gadā." precizēt šādā redakcijā "Neto SEG emisijas no ZIZIMM **2018.gadā** bija **1417,54** kt CO_2 ekv., salīdzinot ar - 10208,72 kt CO_2 ekv. 1990.gadā ".
13. Vides pārskata 36.lpp teikumu "SEG emisijas no *atkritumu apsaimniekošanas* veido 4,7% no kopējām SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM 2017.gadā" precizēt šādā redakcijā "SEG emisijas no *atkritumu apsaimniekošanas* veido 4,7% no kopējām SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM **2018**.gadā ".
14. Vides pārskata 36.lpp tekstu "2018.gadā Latvijas SEG emisijas, neskaitot zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM), ieskaitot netiešās CO_2 emisijas, bija 11727,48 kilotonnas (kt) CO_2 ekvivalenta, savukārt 13145,02 kt CO_2 ekvivalenta ieskaitot ZIZIMM un netiešās CO_2 emisijas. Kopumā Latvijas SEG emisijas kopš 1990.gada ir samazinājušās par 55,5 % neskaitot ZIZIMM, ieskaitot netiešās CO_2 emisijas. Salīdzinot 2018.g. SEG emisiju datus ar 2005.gada datiem, 2018.gadā SEG emisijas, neskaitot ZIZIMM, ir palielinājušās par 2,7%,bet savukārt, ieskaitot ZIZIMM, SEG emisijas ir pieaugušas par 79,0 % (3. attēls)." Precizēt šādā redakcijā "2018.gadā Latvijas SEG emisijas, neskaitot zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM), ieskaitot netiešās CO_2 emisijas, bija 117**5**7,**06** kilotonnas (kt) CO_2 ekvivalenta, savukārt 131**74**,**61** kt CO_2 ekvivalenta ieskaitot ZIZIMM un netiešās CO_2 emisijas. Kopumā Latvijas SEG emisijas kopš 1990.gada ir samazinājušās par 55,**3** % neskaitot ZIZIMM, ieskaitot netiešās CO_2 emisijas. Salīdzinot 2018.g. SEG emisiju datus ar 2005.gada datiem, 2018.gadā SEG emisijas, neskaitot ZIZIMM, ir palielinājušās par 2,**5**%,bet savukārt, ieskaitot ZIZIMM, SEG emisijas ir pieaugušas par 7**8,2** % (3. attēls)."
15. lūdzam papildināt DP vides pārskata projekta 5.nodaļu ar esošās situācijas raksturojumu, ietekmētajām teritorijām un izvērtējumu par iespējamām izmaiņām, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots, attiecībā uz plūdu risku.
16. precizēt tekstus 5. nodaļas 5.1.1., 5.1.2., 5.2.3. un 5.2.5. apakšnodaļās par iespējamām izmaiņām, ja DP nerealizētu, saistībā ar ietekmi uz dabas resursiem, bioloģisko daudzveidību un vides kvalitāti nevis uz plānošanas dokumentu īstenošanu (vai tiks ieviests vai neieviests politikas plānošanas dokuments), t.i., DP ir instruments plānošanas dokumentos identificēto mērķu sasniegšanai;

17. Vides pārskata 45.lpp tekstu: "SEG emisijas no *rūpnieciskajiem procesiem un produktu izmantošanas*[45] 2018.gadā sektors veidoja 7,3% no kopējām Latvijas SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM. Lielāko apjomu – 65,3% - no sektora emisijām rada minerālu rūpniecība. Ozona slāni noārdošo vielu (ONV) aizvietošanai izmantotie produkti rūpniecības sektorā veido 27,7% no kopējām rūpniecisko procesu un produktu izmantošanas sektora emisijām." Precizēt šādā redakcijā "SEG emisijas no *rūpnieciskajiem procesiem un produktu izmantošanas*[45] 2018.gadā sektors veidoja 7,**6**% no kopējām Latvijas SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM. Lielāko apjomu – 6**3,1**% - no sektora emisijām rada minerālu rūpniecība. Ozona slāni noārdošo vielu (ONV) aizvietošanai izmantotie produkti rūpniecības sektorā veido **30,1**% no kopējām rūpniecisko procesu un produktu izmantošanas sektora emisijām."
18. Vides pārskata 57.lpp pie 2.1.1. SAM norādīti rezultatīvie rādītāji: "Primārais enerģijas ikgadējais patēriņš (no tā: mājokļi, publiskās ēkas, uzņēmumi, citi)"- 2029.g. 1 123 496 569 kWh/gadā (2019.g. 874 310 000 kWh/gadā). No minētās informācijas izriet, ka enerģijas patēriņš ((kWh gadā)) palielinās (pieaugums par ~29% no 2019. līdz 2029.g), kas ir principā pretēji energoefektivitātes pamatbūtībai. Nepieciešams skaidrot vai precizēt.
19. papildināt 5.2.5. apakšnodaļu ar norādi par statistisko datu neatbilstošo kvalitāti un tātad arī neviennozīmīgo interpretāciju, kas parādās dažādos datu avotos, ņemot vērā, ka DP ir ietverti pasākumi datu ieguves un analīzes optimizēšanai – materiālu plūsmas izsekojamības paaugstināšanai un uzskaites sistēmas attīstīšanai un izveidei, paplašinot esošo uzskaiti un savienojot vairākas datu bāzes (SAM 2.2.2.);
20. ierosinām 6. nodaļā norādīt vispārīgu atsauci, ka tekstā dotie uzraudzības rādītāji ir indikatīvi un var tikt precizēti atbilstoši aktuālajai DP redakcijai, kā arī precizēt norādītos iznākuma un rezultāta rādītājus visā 6.1. nodaļā atbilstoši pēdējai precizētajai DP redakcijai;
21. 5. tabulā 2.1.1.SAM "Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana" precizēt norādītos iznākuma rādītājus, kas neatbilst aktuālajai DP, t.i.,
    - DP vides pārskatā minētie **6674 mājokļi** ar uzlabotu energoefektivitāti nesakrīt ar **24 235 DP minētajiem**;
    - DP vides pārskatā minētā atjaunoto **ēku platība 1 197 331 m^2 nesakrīt ar DP minēto** jeb 484 707 + 22 966 + 108 782 = **616 455 m^2;**
    - DP vides pārskatā **nav korekti norādīta atšķirība starp sākotnējo un plānoto primārās enerģijas ikgadējo patēriņu**. Gala patēriņš norādīts, saskaitot kopā EM un VARAM plānotās vērtības jeb 268 123 + 855 373 = 1 123 496 MWH/gadā. Bet kā sākotnējā norādīta tikai VARAM plānotā vērtība, neskaidrojot, ka tur nav iekļauta EM daļa. Rezultātā vides pārskats rada iespaidu, ka primāro enerģijas ikgadējo patēriņu uz 2029. gadu plānots palielināt no 874 310 uz 1 123 496 MWH/gadā. Kaut arī SAM mērķis ir pretējs – enerģijas patēriņu samazināt.

Papildus, nesaistīti ar DP vides pārsktu, lūdzam tehniski precizēt rādītāja nosaukumu no "Primārais enerģijas ikgadējais patēriņš" uz "Primārās enerģijas ikgadējais patēriņš";

22. 5. tabulā 2.2.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību":
    - svītrot 2. rindkopā tekstu ""Jaunu vai modernizētu notekūdeņu savākšanas cauruļvadu garums" 85 km 2029. g., jo pēc DP sabiedriskās apspriešanas šāds rādītājs netiek piemērots,
    - precizēt 5. rindkopu – ir divi plāni: "Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021.–2027. gadam" un "Ūdensapgādes investīciju plāns 2021.–2027. gadam";

23. izvairīties no konkrētu pilsētu pieminēšanas 5. tabulā 2.2.3. SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu" vērtējumā, svītrojot pilsētu nosaukumus, lai izvairītos no nekorektas DP interpretācijas;
24. Lai gan 2.3.1. SAM paredz plašu pasākumu loku - rezultatīvais rādītājs ir tikai veloceliņu km. Nepieciešams precizēt sasniedzamo rādītājus, kas aptvertu visus nosauktos potenciālos pasākumus.
25. precizēt 6. nodaļas 5. tabulu "Darbības programmas īstenošanas tiešās ietekmes vērtējums" un 6. tabulu "Darbības programmas īstenošanas netiešās ietekmes", tostarp, novēršot, ka SAMiem ir tāda pati gan tieša, gan netieša ietekme uz atsevišķiem vides aspektiem;
26. papildināt 1. pielikumu "Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi" ar "Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plānu 2021.–2027. gadam" un "Ūdensapgādes investīciju plānu 2021.–2027. gadam".
27. Ņemot vērā, ka dokumentā tiek identificēti iznākuma un rezultatīvie rādītāji, izvērtēt iespēju papildināt Vides pārskatu ar kvantitatīviem datiem attiecībā uz ietekmi uz klimata pārmaiņām (piemēram, indikatīvo SEG emisiju apjomu).

Priekšlikumi labojumiem un ierosinājumi:

28. aizstāt visā tekstā terminu "klimatizturība" ar "klimatnoturība".
29. 1.2. sadaļa saturiski būtu integrējama 3.2. sadaļā Nacionālie vides aizsardzības mērķi, lai izvairītos no sadrumstalotības un nepilnīgas vienu un to pašu dokumentu analīzes divās vietās;
30. 1.2. sadaļā 11. lapā izvērtēt iespēju Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam ietvert aprakstos par nozaru plānošanas dokumentiem, jo saskaņā ar attīstības plānošanas dokumentu hierarhiju, tas ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, vai 2. tabulā 12. lpp. parādot to tematisko sasaisti un stratēģisko uzstādījumu pārnesi ar Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, kas ir DP ieguldījumu priekšnosacījumu dokuments. Saturiski nav izprotams Reģionālās politikas pamatnostādņu 2021.–2027.gadam apraksta rindkopas novietojums pirms informācijas par citiem nozaru plānošanas dokumentiem un pēc Nacionālā attīstības plāna apraksta.;
31. vides pārskata 12. lpp. teikumu: "Plānā ir noteikts pielāgošanās klimata pārmaiņām virsmērķis un 6 (seši) stratēģiskie mērķi, 14 (četrpadsmit) rīcības virzieni un 89 (astoņdesmit deviņi) pasākumi" izteikt šādā redakcijā "Plānā ir noteikts pielāgošanās klimata pārmaiņām virsmērķis un 5 (pieci) stratēģiskie mērķi, 14 (četrpadsmit) rīcības virzieni un vairāk nekā 80 (astoņdesmit) pasākumi."
32. 14. lpp. minēts, ka Ūdensapgādes investīciju plānā apkopota informācija par investīciju vajadzībām 74 apdzīvotajās vietās ar CE virs 2000, tomēr CE norāda piesārņojuma radīto slodzi, kas nav saistīta ar dzeramā ūdens pakalpojumu. Līdz ar to būtu labāk lietot "apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu lielāku par 2000";
33. 14. lpp. norādīts, ka Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plānā ir analizēti investīciju ieguldījumu virzieni 76 aglomerācijās, tomēr informācija analizēta par 74 aglomerācijām;
34. tā kā 19. lpp. 3. tabulā stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk - SIVN) aspekti un to ietekmes vērtēšanas kritēriji kā SIVN vides aspekts ir norādīts "kultūras mantojums" un "Ainavas", tomēr plānošanas dokumentu analīzē nebija izvērtēti nacionāli, reģionāli vai starptautiski noteiktie mērķi, dokumentu apskatā šīs tēmas

vispār nav pieminētas, tad lūdzam izvērtēt iespēju norādīt ar kultūrvēsturiskā mantojuma objektiem un ainavām saistītos vides aspektus piemēram, pie 15. lpp. Vides politikas plāna vai citos plānošanas dokumentos;

35. 3. tabulā pie SIVN vides aspekta "Virszemes ūdeņu kvalitāte" informācija būtu vērtējama tai skaitā arī kopsakarībā ar datiem par "Notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas pakalpojumu pieejamību", kas norādīta "Cilvēku veselības un drošības" aspektā;
36. 3. tabulā pie SIVN vides aspekta "Bioloģiskā daudzveidībā" informācija būtu vērtējama tai skaitā arī kopsakarībā ar datiem par "Dabas resursu racionālu izmantošanu", kas norādīta "Resursu izmantošanas" aspektā;
37. 21. lpp. ir norādīti ietekmes būtiskuma kritēriji, tomēr sniegtais apraksts pozitīvai un negatīvai ietekmei ir identisks – "ietekmes būtiskumu nevar novērtēt, ietekme ir neviennozīmīga". Lūdzam papildināt tekstu iekavās pozitīvai ietekmei norādot "ietekmes būtiskumu nevar novērtēt, ietekme ir neviennozīmīga, tomēr vairāk pozitīva" , bet negatīvai ietekmei norādot (ietekmes būtiskumu nevar novērtēt, ietekme ir neviennozīmīga, tomēr vairāk negatīva);
38. Vides pārskata 23.lpp. teikumu "*ES stratēģija par pielāgošanos klimata pārmaiņām (publicēta 04.2013.)* Stratēģijā Dalībvalstīm izvirzīti trīs galvenie mērķi" papildināt ar teikumu: "[…]: sekmēt dalībvalstu pielāgošanos klimata pārmaiņu ietekmei, panākt klimatnoturības veicināšanu ES līmenī, kā arī izsvērtāku, pamatotāku lēmumu pieņemšana saskaņā ar pielāgošanās mērķiem.
39. 25. lpp. minēts dokuments "ES stratēģija par pielāgošanos klimata pārmaiņām", kur norādīts, ka tajā Dalībvalstīm izvirzīti trīs galvenie mērķi, bet mērķi nav uzskaitīti. Lūdzam sniegt atsauci uz SIVN iepriekš tekstā jau sniegto mērķu analīzi, vai norādīt konkrētos mērķus;
40. līdzīgi 26. lpp. minēti mērķi ainavu aizsardzības jomā, ko nosaka Eiropas ainavu konvencija, bet paši mērķu piemēri nav nosaukti;
41. 5.1.1. Purvu sadaļā ir norādīta oficiālā statistika un salīdzinājumam arī ekspertu aplēses, savukārt 5.1.1. Mežu sadaļā tikai dati no valsts datu bāzēm. Ierosinājums, ja iespējams, arī attiecībā uz mežiem, reālo mežu platību (bez izcirtumiem, ceļiem u.c.) izmantot pētījumus vai ekspertu aplēses;
42. 30. lpp. minēts tikai viens no mežu ekosistēmu sniegtajiem pakalpojumiem. Lūdzu papildināt, iekļaujot vismaz informāciju par pārējiem ekosistēmu pakalpojumiem, piemēram, izsakot šādā redakcijā: "Meži sniedz vairākus ekosistēmas pamata pakalpojumus – ūdens, gaisa un vielu aprites nodrošināšanu, augsnes veidošanu un tās auglības saglabāšanu, biotopu un sugu dzīvotnes (dzīvošanas, vairošanās, barības vietas) un sugu migrācijas ceļus, regulēšanas un uzturēšanas pakalpojumus, tajā skaitā erozijas samazināšanai, klimata un ūdens regulējošos, kā arī nodrošinājuma un kultūras, rekreācijas pakalpojumus.";
43. aicinām skaidrot pēc kādiem kritērijiem ir izvēlēti 35.–36. lpp. minētie LIFE projekti, kuru rezultāti ir jāņem vērā DP ieviešanā. 2014.–2020. gada periodā dabas un bioloģiskās daudzveidības jomā ir īstenoti vismaz 14 LIFE projekti. Ierosinām izvērtēt arī no LIFE vides un klimata apakšprogrammām īstenoto projektu 2014.–2020. gada periodam rezultātu ietekmi uz DP īstenošanu un aprakstīt tos 5.2. nodaļā.;
44. 5.2.1. nodaļā pie apraksta par iespējamām izmaiņām, ja DP netiktu īstenota, aicinām izvērtēt ietekmi arī uz DP 2.1. prioritātes "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām" 2.1.3. SAM "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām", kas iekļauj arī zaļās un infrastruktūras aktivitāšu īstenošanu, kam ir nozīmīga ietekme ne tikai uz

pielāgošanās pasākumiem klimata pārmaiņām, bet arī uz bioloģiskās daudzveidības veicināšanu;

45. 5.2.3. nodaļā pie apraksta par iespējamām izmaiņām, ja DP netiktu īstenota, aicinām izvērtēt ietekmi arī uz DP 2.2. prioritātes "Vides aizsardzība un attīstība" 2.2.2. SAM, kur paredzēta arī notekūdeņu dūņu pārstrādes risinājumu īstenošana, un 2.2.3. SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu", kur paredzēti dzīvotņu atjaunošanas pasākumi, kuriem ir ietekme arī uz virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanos;
46. Vides pārskata 42.lpp. papildināt tekstu aiz teikuma "SEG emisijas no jūras transporta netiek iekļautas nacionālajos emisiju inventarizācijas ziņojumos, kā arī netiek izvirzīti mērķi UNFCCC saistībās" ar šādu tekstu: "[…] ņemot vērā, ka SEG inventarizācijās tiek ziņotas emisijas no vietējās un starptautiskās navigācijas. Savukārt starptautiskās navigācijas emisijas tiek ziņotas tikai informatīvos nolūkos un tās nav iekļautas UNFCCC vai EK mērķos.
47. 5.2.4. nodaļā 51. lpp. pie apraksta par iespējamām izmaiņām, ja DP netiktu īstenota, rindkopu izteikt šādā redakcijā "Darbības programmā uz vēsturiski piesārņoto vietu sanāciju, revitalizāciju un līdz ar to uz augsnes, grunts, pazemes un virszemes ūdeņu piesārņojuma novēršanu, kā arī klimata pārmaiņu radīto risku samazināšanu, attiecas 2.2. prioritātē "Vides aizsardzība un attīstība" plānotais 2.2.3. SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu".;
48. ierosinām precizēt 5.1.1. nodaļā "Dabas resursi" 30. lpp. tekstu "Darbības programmas prioritāšu un SAM kontekstā meži, purvi, lauksaimniecības zemes ir nozīmīgas klimata pārmaiņu kontekstā, jo tajās gan veidojas SEG emisijas, gan notiek CO2 piesaiste ZIZIMM kategorijās.", un norādīt to sasaisti ar DP prioritāti 6.1., papildu norādām, ka dabas resursu lomu jāskata arī klimatnoturības sakarā, piemēram, piemēram plūdu draudu novēršanā un ekosistēmu noturībā, un tādejādi būtu saistāma ar DP 2.1.prioritātes 2.1.3. SAM "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām" un 2.2. prioritātes "Vides aizsardzība un attīstība" 2.2.3. SAM "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu";
49. 31. lpp. par ūdeņiem, ūdens resursiem, lūdzam apsvērt vai pilnīgāka novērtējuma aspektā nebūtu iekļaujama arī analīze par ietekmi uz Baltijas jūru;
50. 1. attēlā sniegti dati par ūdens ņemšanu no dabīgiem avotiem, t.sk. lietus ūdeņiem. Lūdzam sniegt īsu informāciju par to, kā tos uzskaita un kur izmanto (vai lauksaimniecībā?);
51. ūdens sadaļā nav analizēti dati kopsakarā par paņemtā un patērētā ūdens daudzumiem - vai paņemts vairāk ūdens nekā patērēts, vai tas varētu būt saistīts ar ūdens zudumiem. Priekšlikums datus par paņemto un patērēto ūdens daudzumu uzskatāmi attēlot vienā attēlā;
52. ūdens sadaļā nav analizēta saistība ar ūdens sastāvu, vai tas ir izmantojams kā dzeramais ūdens, vai nepieciešama sagatavošana; par virszemes ūdensobjektu ekoloģisko kvalitāti, kvalitātes pasliktināšanās cēloņiem; ja iespējams, sniegt papildu informāciju, biotopu kartēšanas projekta ekspertu aplēses, ka ūdensobjekta ekoloģiskā kvalitāte ietekmē arī biotopa kvalitāti;
53. 5.1.2.sadaļā Bioloģiskā daudzveidība, dabas vērtības un ainavas 35. lpp. norādīta maldinoša informācija, ka Latvija sasniedz AICHI mērķi, tomēr viss Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts nav Natura 2000 teritorija un nav pamata to ieskaitīt aizsargājamo sauszemes teritoriju īpatsvara noteikšanā, līdz ar to AICHI mērķis par 17% sauszemes aizsargājamo teritoriju īpatsvaru nav sasniegts. Līdz ar to

svītrojama teikuma otrā daļa "ja kopējā īpaši aizsargājamo teritoriju platībā iekļauj Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu". Ja iespējams būtu lietderīgi norādīt publicēto uzskatāmo diagrammu, kurā redzams, kā izmainījies aizsardzības stāvoklis dzīvotņu kopējo aizsardzības stāvokļa vērtējumā par periodu 2007.–2012. gads (2013. gada ziņojums) un 2013.-2018. gads (2019. gada ziņojums);

54. 36. lpp. lūdzam papildus norādīt, ka plānošanas periodā līdz 2020. gada beigām ir izstrādāti arī sugu un dabas teritoriju aizsardzības plāni šādā redakcijā : "tiek realizēts Eiropas Savienības Kohēzijas fonda projektu "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" ("Dabas skaitīšana"), kura ietvaros ir izstrādāti vismaz **16 aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plāni** (kopumā projektā plānoti 25 aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plāni) un **5 sugu dabas aizsardzības plāni**, kā arī līdz 2020. gada beigām tiek veikta biotopu izplatības un kvalitātes noteikšana.";
55. 38. lpp. 3. attēls dublē 4. attēlā norādīto informāciju, jo 4. attēlā kopējās SEG emisijas ir norādītas jau kopsakarā ar sektoru emisijām. Līdz ar to 3. attēls atsevišķi varētu nebūt iekļauts;
56. 39. lpp. norādīta SEG intensitāte, ja iespējams lūdzu norādīt, kā tā tiek aprēķināta, vai intensitātes rādītājs tiek aprēķināts SEG pret iekšzemes kopproduktu;
57. aizstāt 5.2.1. nodaļā, 40. lpp. rindkopā tekstu "SEG emisijas no atkritumu apsaimniekošanas veido 4,7% no kopējām SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM 2017. gadā" ar tekstu "SEG emisijas no atkritumu apsaimniekošanas veido 4,7% no kopējām SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM **2018. gadā**.";
58. kopumā 5.2.1. sadaļā "SEG emisijas" ļoti grūti izsekot esošās situācijas vērtējumam, lai saprastu, kurās nozarēs, kādos virzienos būtu iespējams sasniegt izmaksu efektīvāko SEG emisiju samazinājumu;
59. 5.2.3. sadaļā minēts, ka piesārņojumu ar barības vielām rada izkliedētais piesārņojums no lauksaimniecības, kā arī no punktveida avotiem, ja iespējams norādīt procentuāli, kādu daļu rada lauksaimniecība un kādu punktveida avoti, kādu visi pārējie avoti;
60. 49. lpp. norādīts, ka notekūdeņu apjoms, ko novada Ķeguma novads (13,6 milj.m^3), lūdzam pārbaudīt izmantotos datus, jo Ķeguma novadītais apjoms uz pusi vairāk nekā visa Liepājas pilsēta, lūdzam pārliecināties par izmantoto datu kvalitāti;
61. 51. lpp. lūdzam papildināt, ka notekūdeņu un to pārstrādes procesā radušos dūņu apsaimniekošanas uzlabošana plānota ne tikai 2.2. prioritātē "Vides aizsardzība un attīstība" 2.2.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību", bet arī 2.2.2.SAM "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana";
62. Vides pārskata 56.lpp. tiek minēts pie 1.2.3. SAM „plānoti 412 uzņēmumi.". Kādā veidā šāds skaits tika novērtēts, vai ir iespējams nākotnē paredzēt tik precīzu MVU skaitu, kuru ietekme uz vidi būs negatīva vai samazināsies? Ierosinām vispārināt uzņēmēju skaitu, balstoties uz kādu konkrētu aprēķinu vai novērtējuma metodi. Vai ir plānoti kādi papildus kvalitatīvie un kvantitatīvie ietekmes rādītāji saistīti ar klimata pārmaiņu mazināšanu varētu būt izmantoti, novērtējot mērķu sasniegšanu atbalstot konkrētu uzņēmējdarbību papildus tiem, kas norādīti likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 2.pielikuma kritērijiem?
63. 60. lpp. 5. tabulā 2.2.1.SAM "Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību" norādīts, ka SAM plānoti arī energoefektivitātes pasākumi mazinās SEG emisijas notekūdeņu apsaimniekošanā un dzeramā ūdens sagatavošanā un piegādē patērētājiem, tomēr norādām, ka dzeramā ūdens sistēmu attīstībai būvdarbi netiek plānoti;

64. 5. un 6. tabulā aicinām papildināt 2.2.3. SAM pasākumu vērtējumu par piesārņojuma sanācijas pasākumiem, novērtējot ietekmi uz klimatnoturīgumu un cilvēka veselību un drošību, kā arī precizēt 3. pielikumu;
65. Vides pārskata 57.-58.lpp pie 2.1.1. un 2.1.2 SAM ieteikums ieviest arī rezultatīvo rādītāju SEG samazinājums. Turklāt, ņemot vērā, ka arī 2.1.1.SAM tiek plānoti energoefektivitātes pasākumi, būtu lietderīgi arī šajā SAM noteikt rezultatīvo rādītāju kas raksturotu kWh un/vai SEG emisiju samazinājumu. Analoģiski arī pie 2.3.1 SAM 63.lpp. Gadījumā ja nav iespējams norādīt SEG rezultatīvo rādītāju kvantitatīvi, būtu tomēr labi uzsvērt pie attiecīgā SAM, ka viens no rezultatīvajiem rādītājiem ir SEG emisiju samazinājums, kas tiks kvantitatīvi novērtēts izstrādājot attiecīgos SAM regulējošos MK noteikumus.
66. 5. un 6. tabulā aicinām papildināt 2.2.3. SAM pasākumu vērtējumu par dabas aizsardzības un zaļās infrastruktūras pasākumu īstenošanu, novērtējot ietekmi uz klimatnoturīguma paaugstināšanu, virszemes ūdeņu kvalitātes nodrošināšanu, cilvēka veselību un drošību, gaisa kvalitāti un ainavu, kā arī precizēt 3. pielikumu;
67. 5.tabulā aicinām papildināt 2.2.3. SAM pasākumu vērtējumu par vides izglītības centriem, novērtējot ietekmes uz visiem 4.nodaļā minētajiem aspektiem, jo vides izglītības pasākumi ir visaptveroši un radīs ietekmi ne tikai uz SEG emisiju samazinājumu, kā arī precizēt 3. pielikumu;
68. 64.–65. lpp. aicinām papildināt bioloģiskās daudzveidības aspektu vērtējumu, iekļaujot zaļās infrastruktūras risinājumus kā negatīvās ietekmes novēršanas vai samazināšanas pasākumus attiecībā uz 3.2.1. SAM "Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteliģentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru" un 3.2.2. SAM "Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, inteliģentu un intermodālu mobilitāti nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti" atbalsta pasākumiem;
69. 3. pielikumā SAM 2.2.1. Ūdenssaimniecībai netiek identificēta ietekme uz gaisa kvalitāti, tomēr ņemot vērā to, ka Notekūdeņu investīciju plānā kā arī DP kā vienas no atbalstāmajām darbībām ir norādītas notekūdeņu dūņu apstrādes, tad samazinot dūņu apjomu, nodrošinot vides kvalitātes prasībām atbilstošu uzglabāšanu varētu būt netieša ietekme uz gaisa kvalitātes uzlabošanos, tajā skaitā smaku samazināšanos.

Cieņā

valsts sekretāra vietniece
vides aizsardzības jautājumos Alda Ozola

Balka 67026916
Kļaviņa 67026581

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

6. pielikums Paziņojuma publikācijas laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” kopija

2020. gada 2. novembris, Nr. 212

LATVIJAS VĒSTNESIS

LATVIJAS REPUBLIKAS OFICIĀLAIS IZDEVUMS OP 2020/212.DA1

OFICIĀLIE PAZIŅOJUMI > DAŽĀDI SLUDINĀJUMI

Paziņojums par Eiropas Savienības fondu 2021.-2027.gada plānošanas dokumenta "Darbības programma Latvijai 2021. - 2027.gadam" stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata nodošanu sabiedriskajai apspriešanai

Finanšu ministrija saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" prasībām nodod sabiedriskajai apspriešanai Eiropas Savienības fondu 2021.-2027.gada plānošanas dokumenta "Darbības programma Latvijai 2021.-2027.gadam" (turpmāk - plānošanas dokuments) stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros izstrādāto Vides pārskata projektu (turpmāk - Vides pārskats).

Plānošanas dokumentu ir izstrādājusi Finanšu ministrija (adrese: Smilšu iela 1, Rīga, LV-1919, Latvija, tālrunis 67095656; e-pasts: pasts@fm.gov.lv; tīmekļvietnes adrese: www.fm.gov.lv), Vides pārskatu izstrādā SIA "Grupa 93" (adrese: K. Barona iela 3 - 4, Rīga, LV-1050, Latvija, tālrunis 27373939 (kontaktpersona Marita Nikmane), e-pasts: info@g93.lv, marita@g93.lv) tīmekļvietnes adrese: www.grupa93.lv).

Plānošanas dokuments attiecas uz "Budžeta un finanšu politika" jomu.

Plānošanas dokumenta izstrāde uzsākta 2020.gadā un pēc tā publiskās apspriedes un konsultācijām ar Eiropas Komisiju plānots virzīt apstiprināšanai Ministru kabinetā 2020.gada nogalē un iesniegt apstiprināšanai Eiropas Komisijā 2021. gada sākumā. Plānošanas dokumenta īstenošana ietekmēs visu Latvijas Republikas teritoriju.

Plānošanas dokuments, Vides pārskats un tā kopsavilkums ir pieejams Finanšu ministrijas tīmekļa vietnē (www.fm.gov.lv un www.esfondi.lv), Vides pārskats un tā kopsavilkums ir pieejams SIA "Grupa93" tīmekļa vietnē (www.grupa93.lv).

Sabiedriskā apspriešana norisināsies no 2020.gada 3.novembra līdz 2020.gada 2.decembrim. Saskaņā ar "Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma" 20.pantu Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksme notiks neklātienes formā (attālināti) laika posmā no 2020.gada 23.novembra līdz 2020.gada 27.novembrim (videoprezentācija būs pieejama tīmekļa vietnēs www.fm.gov.lv, www.esfondi.lv un www.grupa93.lv, sākot ar 23.novembri), kuras laikā ieinteresētās puses var sūtīt jautājumus uz Finanšu ministrijas e-pasta adresi: pasts@fm.gov.lv vai SIA "Grupa93" e-pasta adresi: info@g93.lv. Saiti uz tīmekļa vietni, kur būs pieejama videoprezentācija, būs iespējams saņemt arī e-pastā, piesakot to pa e-pastu: info@g93.lv vai tālruni: 27373939. Tiešsaistes videokonference notiks 2020. gada 27.novembrī plkst. 10.00 (pieejas saite tiks publicēta tīmekļa vietnēs www.fm.gov.lv, www.esfondi.lv un www.grupa93.lv).

Rakstiskus priekšlikumus/atsauksmes ar norādi "Priekšlikumi Vides pārskatam par Eiropas Savienības fondu 2021.-2027.gada plānošanas dokumenta "Darbības programma Latvijai 2021.-2027.gadam" var nosūtīt līdz 2020.gada 2.decembrim pa pastu Finanšu ministrijai vai arī elektroniski uz e-pasta adresēm: pasts@fm.gov.lv un info@g93.lv. Juridiskām personām nepieciešams norādīt institūcijas nosaukumu, reģistrācijas numuru, priekšlikumu sniegšanas datumu un kontaktinformāciju, bet fiziskām personām - vārdu, uzvārdu, adresi un datumu. Anonīmi iesniegumi netiks ņemti vērā.

www.vestnesis.lv